

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

194.

FRANS HEDBERG

Bland

Storstadfolk

och

Skärgårdsbor

En samling berättelser

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 3 kr.

FRANK HEIDBERG

Holzbauwerk

Starkholzbohr

BLAND STORSTADSFOLK

OCH

SKÄRGÅRDSBOR.

BLANK STORSTADPÅR

STORSTADPÅR

STORSTADPÅR

STORSTADPÅR

STORSTADPÅR

STORSTADPÅR

STORSTADPÅR

BLAND STORSTADSFOLK

OCH

SKÄRGÅRDSBOR

NY SAMLING BERÄTTELSE

AF

FRANS HEDBERG

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

BRAND STORSTADT

BRAND STORSTADT

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1895.

Kapellpredikanten.

En skärgårdshistoria.

1

Det var stort kaffefrämmande hos mor Hanna Österberg på Fiskevik, och där var allt hvad kapellförsamlingen hade välbärgadt och framstående i fruntimmers väg. Det hade kommit »kärningar från både Blidö och Ljusterö, ty fruntimmersveckan var vacker just det året, och Johannadagen var nästan den vackraste af alla dessa, hos jordbrukaren i stor gunst stående dagar, då han ändtligen kan hafva hopp om att få sig en välbehöflig regnskur, om det också varit aldrig så torrt både före och efter midsommar.

Självvaste landthandlarfrun hade infunnit sig, och hon var minsann inte den som gick hvart som helst, i synnerhet nu sedan hennes man byggt sig en ny byggning i villastil och tänkte sluta upp med affären för att sätta sig i ro och lefva på sina räntor. Men så var också Hanna Österberg hustru till den tätaste bonden på ön, och till på köpet hade hon sommargäster från Stockholm, nämligen en änkefru med sin dotter, och dem kunde det ju alltid vara roligt att prata med, om man också som påbröd fick hålla till godo med bondgummorna och fiskarhustrurna på ön, som låg ett bra stycke ute i sjön, och tillsammans med några omgifvande större och mindre öar bildade Stensö kapellförsamling.

Bland de inbjudna var också kyrkvårdsmor från Himmersta, och hon hade med sig en fosterdotter, som hade syatelier i staden, men som var litet bröstsjuk af sig och därför bodde ute hos mostern en del af sommaren. Hon behöfde andas sjöluft och taga igen sig litet efter det myckna arbetet med att hålla hufvudstadens tjänande frökningar med lika fina toaletter som deras respektive matmödrar.

Den tarfligaste i hela det inbjudna laget var mor Magnusson, fiskarhustrun nere vid Sikviken; men hon kom med därför att, så fattig hon var, så bjöd hon ändå alltid på kaffe Kristinadagen, och så därför att hon var en rapp och duktig kvinna, som kunde både spinna, väfva och binda skötar, utom det att gubben hennes var så obegripligt händig med att bygga och reparera båtar, så att honom kunde man inte »på villkor», som det heter i skärgården, vara af med där ute på ön.

Den första stelheten hade redan hunnit tinas upp litet af de första två sjudande varma kaffekopparna, och sedan de tongifvande fruarna hunnit afhandla det viktiga ämnet om väderleken och mor Österberg och kyrkvårdsmor det minst lika viktiga om årsväxten och smörpriserna, började samtalet röra sig litet lifvigare äfven omkring andra ämnen. Mor Magnusson hade till en af de andra, mera tarfliga gummorna kommit att nämna, det hennes gubbe höll på att reparera en båt åt nya kapellpredikanten, och änkefrun från Stockholm, som hade öronen med sig, uppfångade några ord af det halfhögt förda samtalet och sade helt plötsligt, i det hon vände sig till Hanna:

»Ja hör nu, det är ju så rätt, ni har fått en ny kapellpredikant här ute! Hur'dan är han?»

»Det är inte godt te' säga det,» svarade mor Österberg betänksamt; »för si, en ser inte så mycke' te' honom, ska jag säga. Han har nu vuri' här se'n första maj, och jag har då bara sitt och hört'en i körkan.»

»Jaa, men så ä' det då någe' som duger både te' höra och si!» förklarade kyrkvårdsmor och tillade, med en menande blick på systerdottern: »Tilda här säger då att di har inte make te'n i själfvaste stan.»

»Håå håller!» inföll en af de andra bondhustrurna. »Jag tycker då han ä' som folke' ä' mest. Och karlarna säger då allihop, att inte går han opp mot den förra, hvar-

ken i ordena eller domderingen. För si, när han satte i, så va' det så det gråna i körka och han hördes då långt ut på backen!»

»Ja, det var duktig präst», instämde Hanna Österberg, »och va' det någe' i olag med folke', så kunne han läsa det ur skallen på dom, han! Jag glömmet allri när han bota Jan Anders i Botten för att han regera som en galning mot hustru och barn och alla människor för rexten!»

»Hur var det då, fru Österberg?» frågade änkefruns dotter, en vacker, något blek flicka på ett par och tjuguar, som omöjligt kunde förmå sig att kalla Hanna för madam eller också bara vid förnamnet, som hon helst ville.

»Jag har ju bedt frökna låta bli te' skälla mig för fru!» svarade denna litet skarpt. »Tockna ha vi inte blifvi' än här ute i skärgåln; men nog kan jag tala om'et för'na om hon prompt vill. Se det va' så, att Jan Anders va' nog en duktig och rejel karl annars; men när han hade fått någe' i hufve', så va' han rakt som en vettvilling, och då slog han dom både bruna och blå där hemma ve', och hela ön så va' di rädda för'n. Och en dag när han kom från stan, va' han alldeles gal'n, och då slog han hustrun och barna och kasta' ut dom, så di fick ligga ute om natten, och det va' på höstsidan, justament så där ve' siktiden, i början på november, så det va' just inte vidare varmt, kan en tänka. Och da'n därpå var han likadan, för han hade tagit me' sig hem en duktig kutting med brännvin, och då klädde han dom, för att di skulle hålla sig varma, mente han, och inte få något ondt åf att di hade legat ute om natten.»

»Ett sådant vilddjur!» ropade kyrkvårdsmors systerdotter. »Men kunde då ingen af grannarna komma dem till hjälp?»

»Nej, va' det vån, det!» fortfor Hanna. »Det ä' inte så godt te' lägga sej i andras affärder, ska jag säga. Men hur det va', så hade gamle Boman — så hette föra kapellprästen — fått hum om saken, och så kom han dit alldeles apperpå, förstås, och låtsa om ingenting utan tyckte att han ville hälsa på och höra om inte Jan Anders och han skulle ta' och fara ut med siknäta, för si han var rakt tokig i te' fiska, gamle prästen; och duktig va' han på sjön, så det va' rakt märkvärdigt. Och Jan Anders han bulla'

opp, han, och tog fram kuttingen, och di smorde i sig både vått och torrt duktiga tag, för si, prästen va' inte nå'n kostföraktare, ska ni tro. Och så for di ut med näta, och prästen rodde och Jan Anders la' ut, och när det va' gjordt, så steg prästen opp och tog'en om nacken och busa honom i sjön och doppa'n ett par tag, och så slog han en tross om'en under armarna och band fast'en i aktern, och så rodde han hemåt med'en, och Jan Anders han både ba' och svor och grät och anfäktat sej, men det hjälpte inte. Han fick släpa med te' di kom i land, och då va'n rakt stelfrusen, kan tänka. Men då drog prästen opp'en på land och så sa' han: 'Nu kan du allt behöfva dig lite' te' värma dej me', sa' han, och därmed så tog han bogsertrossen och dalja' honom med och det så rejelt, så han var blårandig som ett bolstervar. Och när det va' gjordt, så sa' han; 'Nu kan du ta' och gå hem och lefva som folk, och nästa gång du misshandlar hustru och barn, så säj bara te' mej, så ska' vi göra om kur'n en gång te'. Men det blef slut, det, för nu lefde Jan Anders aldrig röfvare mer, och inte söp han håller — så nog va' det en rejel präst, allti'!»

»Ja, men tockna kurer lär väl inte den här komma te' göra,» inföll kyrkvårdsmor, »för han sir då så mager och eländig ut, så en tycker att en barnunge kan putta ikull'en.

»Säg inte det!» sade mor Magnusson och tog sig en sockerbit till. »Han ä' inte så klen som ni tror. Han kom själf stretandes i motvind här om da'n med sin gamla båt, som Magnusson håller på och lagar, och jag ska' säga att årorna sköter han som en hel karl, och när han hjälpte gubben min te' dra opp båten på land, så tog han i så det knaka i armarna.»

»Hur ser han ut, mor Magnusson?» frågade den unga fröken med intresserad ton. »Är han ung eller gammal, liten eller lång, ljus eller mörk?»

»Ja, vet jag!» svarade mor Magnusson långsamt och tittade vädjande på de andra. »Han ä' fäll så där ett par och tretti, kan jag tänka.»

»Nej, då!» ropade Tilda lifligt. »Han är bestämdt inte mer än tjuguatta.»

»Ja, det kan en fäll inte precist se utanpå'n,» återtog mor Magnusson; »men si, nog tror jag han ä' öfver tretti

alltid. Och lång det ä' han då, förstås, och mörk ä' han med, fast inte så fasligt mycket just.»

»Nej då, han är cendré!» upplyste Tilda.

»Hvasa?» frågade mor Magnusson med förvånad min och tittade på de andra.

»Jag menar att han är mer ljus än mörk!» fortfor atelierförestånderskan och kastade en menande blick på den unga fröken, en blick som denna återgäldade och hvori de båda utbytte sitt beklagande öfver bondgummornas okunnighet i fråga om de moderna färgerna.

»Och kristligt lärder ska' han vara,» sade kyrkvärds-mor med förnumstig min, »riktigt spränglärder ändå, det påstår åtminstone klockarn och skolmästarn med.»

»Och jag som hört sägas att han inte läst någonting just, utan ska' vara en sådan där öfverliggare där uppe från Upsala!» inföll landthandlarfrun.

»Nej, jesses då, inte ä' han nå'n öfverliggare inte,» atrbröt mor Magnusson, »för han ä' då så fasligt höflig och beskedlig, så! Då finns det många här som ä' mycket mera öfver sig än han!»

»Ja, inte vet jag hur det kan vara,» inföll Hanna, sedan hon bjudit omkring mera kaffe; »men jag hörde man min sa', att först lär han ha lärt på te' bli doktor, men så gick inte det, för han kunde inte si blod, säger di — och så blef han präst i ställe.»

»Nå, hur kan en präst ha det här ute?» frågade nu änkefrun och vände sig till landthandlarfrun. »Är det något så när så att han kan reda sig?»

»Ja, det beror på pretentionerna,» svarade hon, »och hur han ställer sig med församlingsborna. Mycket fett är det förstås inte — men så länge han är ensam, så...»

»Ja si, Boman han sa' då, att skulle en gifta sig på't, då fick en allt suga på ramarna,» menade mor Magnusson, »men så länge han bara har te' sörja för sig själf...»

»Å, hade Boman varit en ordentlig människa, så kunde han haft'et mycket likare än han hade!» sade kyrkvärds-mor, som ansåg att hon borde som sådan ta' socknen i försvar. »Och inte mer prästen har te' göra, så ä' det ingen fara me'n!»

»Och så kan han fäll allti' få någe' bättre efteråt,» tillfogade en af de andra bondhustrurna; »för inte lär fäll en så pass ung karl tänka stanna här för jämnan inte...»

»Nå, men är han alldeles komplett ensam?» frågade unga fröken nyfiket. »Har han inte någon, som...»

»Jo jestanes, visst har han det!» svarade Hanna. »Han har gamla Vesterängs-Maja, som ställer för'n i hushålle'. Se hon var fattighjon på ön och var ena måna'n här och den andra där och försörjde sig med bärblockning och tocke där. Men så när han kom hitflyttandes i våras, så behöfde han någon som hushålla för'n, och då tog han Maja. Så på det sättet blef vi åf me'na på socken, och husrum och mat fick hon me' — sådant det ä' förstås!»

»Hon är väl gammal, den där Maja?» frågade fröken och såg mycket spänd ut på svaret.

»Åja, nog räcker hon te' sina sexti,» svarade kyrkvårdsmor, »och hon har en dotter som ä' gift i Stockholm med en snickare, och ibland om vintrarna så va' Maja inne hos dom, men nu får hon fäll allt hålla sig hemma, kan jag tänka.»

»Gud, hvad han ska' ha tråkigt, den arma människan!» suckade fröken och vände sig till atelierförestånderskan, den enda i laget som hon tyckte hade chic och kunde kläda sig som folk. »Jag tycker nästan det vore en välgärning, om fru Österberg bad honom komma hit, så han kunde få något bildadt umgänge!»

»Ja, det behöfver naturligtvis en sådan karl bättre än någon annan!» svarade Tilda och såg med ett artigt ögonkast på fröken.

»Åja, hvad det beträffar, så är det ingen fara med honom,» inföll landthandlarfrun, »för min man har bedt honom komma till oss, så ofta han vill, och det är inte vårt fel att han inte har kommit!»

»Jaså, han har inte varit hos herrskapet?» frågade änkefrun, sedan hon först gifvit sin dotter ett ögonkast, som uppmanade henne att vara försiktig i fråga om bildningen.

»Jo, en gång,» svarade landthandlarfrun. »Men då sa' han inte många ord, och min man tyckte att han var en riktig 'kör hufvud i vägg'. Och nu på sommaren har han för resten mycket att göra med färder ut till holmarna — för han ska' naturligtvis lära känna sina sockenbor — och så behöfver prästgården rustas till vintern och det får han lof att försöka få dem till, och det lär nog inte vara så lätt det.»

»Ja aldrig är det annat än rusta och kasta ut pengar!» suckade kyrkvårdsmor och knep ihop sin tunna mun, så att den blef ännu tunnare. »Det är då inte längre än se'n i förårs som di spika nya bräder på fähuset, och nytt svinhus byggde de i fjol, och ska di nu te' med byggningen te' på köpe', så tycker då jag det ä' rent för mycke'. När Boman kunde bo där, han som va' gammal, så måtte fäll den här kunna vara i'n, han som ä' ung! Men jesses, nu ä' då klocka' så mycke, så jag får rakt lof te' gå, för pigorna ska' ut och mjölka, och karlarna håller på med dikningen, och får inte di mat i rättan tid, så...»

»Ja och jag lofte Magnusson att jag skulle vara hemma i tid; för prästen skulle komma efter båten, som gubben min hade lofvat honom te' i kväll!» sade mor Magnusson och steg upp. »Och nu ä' ni väl så snälla och kommer och dricker en kopp hos mig på Kristina, och om frun och fröken skulle villa göra sig så gemena och komma me', så skulle det allt vara roligt för gubben min och mig me'.»

Det blef nu ett allmänt tackande och därpå uppbrott. Unga fröken tackade mor Magnusson, innan hennes mor fick tid att säga nej, och som landthandlarfrun skulle dröja litet ännu, därför att mannen lofvat att skicka chäsen efter henne, så stannade de båda fruarna kvar i förtroligt samspråk, medan fröken föreslog atelierförestånderskan att de skulle följa med mor Magnusson ner till Sikviken för att få se på sjön.

»Bli inte länge borta, kära barn!» förmanade änkefrun, »kom ihåg att det går kreatur borta på skogen, och det lär skall vara en ko som är folkilsken.»

»Det har ingen fara kära mamma,» försäkrade dottern modigt, i det hon satte näsan i vädret; »jag tar min långa alpsta med mig och då är jag inte rädd för några kor!»

Därmed tog hon atelierförestånderskan under armen och gick före de nigande och afskedstagande bondgummorna ut, i det hon hviskade till sin granne:

»Vet fröken, det skulle vara vådligt lifvadt att få se den där kapellpredikanten!»

2.

Gamle Magnusson stod just vid det laget nere vid sin sneda sjöbod och lade sista handen vid kapellpredikantens båt, ett gammalt skrälle som denne öfvertagit efter sin företrädare och som nu hade blifvit nödortfigt upplappad för de nödiga ämbetsresorna utomkring till öarna.

»Inte ä' han mycket golik den här,» mumlade den gamle fiskaren för sig själf, i det han klädde sig bakom örat under den gamla, trasiga hatten, »men får en nu smörja in'en bra med tjära, så kan han väl hålla sig någe' så när tät teminstingen te' frampå höstsidan.»

Och därmed flyttade han fram tjärpytsen och tog tag i den långskaftade borsten för att börja på och tvåla in de gamla borden med de nyinsatta skarfvarna.

I detsamma som han skulle börja stördes han af ett tillrop utifrån sjön:

»Halloj! Ä' det Magnusson som ä' där nere?» lät det på tämligen långt afstånd, och när han tittade upp och utåt fjärden, såg han en storbåt som med nedfiradt storsegel och glidande framåt för focken närmade sig för den friska kvällsbrisen ifrån söder.

»Ja men, tror jag inte rakt åf att det är Lundström som kommer!» sade han för sig själf och ropade sedan tillbaka, i det han satte händerna för munnen:

»Ja, nog ä' det jag alltid! Och om jag inte sir fyrkantigt, så ä' det Lundström som kommer seglandes.»

»Så är det bra med!» ropades från närmare håll än förut, och storbåten vände nu fören mot den gamla bryggan, som sköt ut ett stycke förbi den grunda stranden; »och eftersom jag har någe' te' språka med Magnusson, så lägger jag väl te' ett rappande.»

»Ja, gör det då!» svarade Magnusson lakoniskt och började stryka på med tjäran duktiga tag.

»Kom hit och ta' mot ändan då!» ropade skepparen på ännu närmare håll, och den gamle fiskaren masade sig

af med långsamma steg ut på bron, där de halfmurkna bräderna hoppade upp och ned för hvart steg han tog.

»Kommer Lundström från stan, kan jag tänka?» frågade fiskaren, när storbåten låg förtöjd nere vid bron och focken var nedfirad.

»Ja då!» svarade skepparen, en lång, väderbiten karl på några och fyrtio år, i det han sträckte ut handen åt Magnusson. »Jag la' ut från Stadsgåln i morse ve' fyra-tiden, och nu är jag här som Magnusson ser.»

»Annacka det!» utbrast fiskaren i det han tittade på vimpeln uppe i masttoppen, »det har allt gått unnan det.»

»Tomma skutan, ska' Magnusson veta,» svarade skepparen, i det han steg upp på bron, »och frisk bris hela da'n, så det va' inte någe' te' söla för! Men hur ä' det, Magnusson, har ni hyrt ut kammaren eran för sommaren?»

»Nej, inte det jag vet!» svarade han lugnt.

»Ni sa' ju att ni hade funderat på det,» återtog skepparen. »Va' det inte så!»

»Ja nog för att vi grunna öfver't, mor och jag,» svarade gamle Magnusson betänksamt, »för styfrarna kan ju alltid vara bra te' ha, men så tyckte Karin att det skulle bli så mycket schå, och inte hade vi några golika redskap te' ställa in heller.»

»Hå kors! Ett bol och ett par stolar måtte ni fäll ha, och mera behöfver di fäll inte!» menade skepparen. »Stockholmarna ä' ju så galna te' bo i skärgåln, så di håller te' godo med hvad som helst, hör jag di säger.»

»Det ä' allt olika det! Borta ve' Fiskevik hos Österbergs ha de ett par stockholmsfruntimmer, och di lär inte vara nöjda med nå'nting, hörde jag mor Hanna säga här-omdan.»

»Ja, kvinnfolk di har alltid sina paschaser för sig! Men si om det vore en karl!»

»Det förståss! Men så visste Karin inte hvad en skulle ge en token te' äta, och så blef det inte nå't äf te' höra efter.»

»Ni måtte väl ha strömming, vet jag — och fisk kan ni fäll också skaffa te' husbehof.»

»Ja, en får fäll en stjärt då och då, förståss!»

»Och om ni kunde få er en tjugu riksdaler för kammarn, så voro det fäll inte så ogalet, eller hvad sa' Magnusson?»

»Nej, det tror jag, det. Vet Lundström någon som kunde villa hyra'n då?»

»Det ä' inte så utan, det!» svarade skepparen och blinkade småslugt med ena ögat.

»Nå djäkeln!» utbrast Magnusson, hvars breda mun drog sig till ett ännu bredare leende. »Och det fast halfva sommaren ä' så godt som förbi för längese'n?»

»Ja si, det ä' en som inte har haft tid te' komma ifrån förr, ska' jag säga Magnusson!»

»Hvar ä' han nu då?» frågade fiskaren, som började blifva bli allt mera nyfiken.

»Han ligger där nere i kabyssen!» svarade skepparen och pekade med tummen öfver axeln på sig, i det han blinkade ännu småslugare än förut.

»Å i hälsike heller!» ropade Magnusson häpen, i det han klef ett steg baklänges. »Det ä' fäll aldrig Lundströms allvare heller!»

»Jo min själ är det så, och om Magnusson vill, så ska' jag gå sta' och väcka'n tvärt, så kan ni få talas ve' om saken!»

»Nej, nej, låt'en sofva! Kom me' opp i land, så får jag höra hvad det ä' för en. Sir Lundström, jag får allt fundera med Karin först, innan en kan bestämma någe.»

Och därmed vinkade han skepparen med sig upp till sjöboden, där denne satte sig på en tom tjärtunna, medan Magnusson tog tag i borsten på nytt och började stryka så ifrigt, att tjäran rann i långa rödbruna ränder ned åt botten på båten, där den så småningom samlade sig i små runda plättar, som lyste blåa utaf luften uppöfver dem.

»Si det ä' prästens båt,» sade fiskaren efter en paus, som förklaring öfver sin brådska, »och jag har loft'en färdig till i kväll, och det ska' han bli, fast nog får han ligga och torka ett par dar — men kommer han, så kan han, fäll få låna min skötbåt i ställe', för nu finns det ingen strömning te' lägga efter.»

»Jag kunne fäll tro det, efter som di tog en riksdaler valn oppe i stan!» sade skepparen.

»Nå så djäkeln!» utbrast Magnusson med ett sniket drag omkring munnen; »och då ska' en inte ha någon te' skicka dit! Men hvad ä' det nu Lundström pratar om att han har en herre nere i kabyssen, som skulle villa hyra kammarn utaf oss? Det ä' fäll bara spektakel, kan jag tänka.»

»Nej då, det ä' hvarken prat eller spektakel, för det ä' rena, rama sanningen. Han säger själf att han ska' vara målare, och en ung karl ä' det — inte vet jag hvad han stryker för slag, om det ä' dragkistor eller väggar och tak; men si målare sa' han att han va', och skrine, har han me' sig, och mig ba' han att han skulle få segla me' utåt skärgåln, för att han skulle kunna få sig ett rum öfver sommaren!»

»Ja det vore inte så tokigt, det!» återtog fiskaren efter en paus. »På det vise' kunde vi få fällbänken målad och gamla köksskåpe' med, som Karin har käxat om så länge jag kan minnas. Men tror Lundström att han har någe' te' betala me' då?»

»Ja, nog gaf han mig två riksdaler för att han fick följa me' ut och få ha maten om bord!» svarade skepparen. »Och mera pengar hade han i fickan, det såg jag då! Och på vägen ut så föll det mig in att eran kammare skulle kunna passa åt'en, för han ser mycket beskedlig ut, och en glad själ är det, för han har sjungi' visor för mig hela vägen, ända te's han blef sömnig och gick ner och koja fram på eftermiddan. Och en korg har han me' sig, och den har han visst multum i, för se'n vi hade ätit sill och potatis te' middag, så tog han opp en putell och bjöd på punsch, ska' Magnusson tro. Och så hade han en bok, som han satt och rita eller skref i — och nytta har jag haft åf'en me', för han har sköti' focken.»

»Nå men Anders då, pojken, hvar har Lundström gjort åf den då?»

»Han har bruti' tummen på sej och fick lof te' stanna i Vaxholm te's jag kommer te' bakas.»

»Nå förstod den där målarn sig på sjön då?»

»Nej, det gjorde han inte, utan han gjorde allt hvad galet va', men det var ju inte någe' väder, vet jag, och rama medvind, så att jag bara hade roligt åt'en. Ja, jag har inte skratta' så mycke' i all min dar, tror jag — och skratta gjorde han me' — så ni skulle bestämdt få muntert me'n, om ni tog in'en te' er!»

»Ja, jag ska' höra med Karin. Om hon bara ville komma hem ändå. Men si, när kvinnfolkena får tag i kaffepanna, då så...»

»Jaså, mor Karin ä' borta på kaffe?»

»Ja då, hon ä' ve' Fiskevik hos Hanna Österberg, som heter Johanna i dag hela da'n. Men hon ska' väl snart vara hemma, tänker jag.»

»Ja, tala me'na då, Magnusson. Jag går sta' och tar mig en snarkare jag me', för jag har just inte sofvit någe' se'n i går natt. Och så ligger jag fäll kvar ve' bron te's i mårren bitti', så får vi höra hur det kan bli.»

Därmed gick skeppar Lundström ned på storbåten igen, och Magnusson stod kvar och strök båten både utan och innan och funderade inom sig öfver hur bra det skulle vara att kunna få hyra ut kammaren, så han kunde få pengar till garn för de nya skötarna, som Karin och han skulle binda, när vintern kom.

Just som han hade båten färdigtjärad, kom Karin uppe i backen, som ledde ner till viken, där stugan låg. Magnusson, som såg litet illa och hade den nedgående solen rätt i ögonen, skrek åt henne på långt håll, när han fick sikte på henne i backklinten:

»Skynda dig, Karin! Har du inte hunnit få i dig kaffeskvätten förrän nu?»

»Å, tyst du Tobias, skrek mor Karin tillbaka, »du måtte fäll si att jag har folk me' mej, vet jag!»

»Hvad ä' det förräna då?» frågade fiskaren lugnt, i det han kisade mot solen.

»Det ä' stockholmsmamsellerna, som ville se hur det ser ut vid Sikviken.» svarade Karin, som nu var framme, följd på något afstånd af de båda flickorna, som tittade sig omkring med nyfikna ögonkast och sågo litet snopna ut, när de märkte att den gamle fiskarn var ensam där nere.

»Det är då inte mycket te' se på, tänker jag,» sade Magnusson, i det han lyfte litet på hatten.

»Säg inte det, fiskarfar,» började nu atelierförestånderskan och räckte fram handen åt honom, »här är så vackert, så man kan aldrig se sig mätt på det, tycker jag!»

»Ja, ursäkta att jag inte kan ta'na i hand, mamsell, för si jag har tjära på näfvarna!» sade fiskaren, i det han strök af händerna på förskinnnet.

»Och den vackra sjön, hvad den är förtjusande!» sade fröken Agnes och såg svärmisk ut. »Den kan man då aldrig se för mycket!»

»Å, fick mamsell se'n så mycke' som jag, så fick hon fäll nog åf'en,» inföll Magnusson kärft, »i synnerhet om hon kom hit i oktober eller november!»

»Nå, kära Tobias, har prästen vuri' här?» frågade mor Karin, sedan hon öppnat dörren till stugan och bedt de unga flickorna stiga in, något som de likväl tackade för och i stället gingo nedåt bron, där storbåten låg.

»Nej inte har jag sett till'n än, och för mej ska' han gärna få dröja till i mårron! Men skeppar Lundström ligger där med storbåten du, Karin — och han har en me' sig som vill hyra kammarn åf oss, du!»

»Å du ä' tokig!» snäste mor Karin till i hastigheten. »Tockna lär fäll inte komma seglandes ut med en vedskuta heller!»

»Ja si, du ä' då allti' så förbålt klok du, Karin! Men nu ä' det på det vise' i alla fall, och det ä' en målare ändå, så nu kan vi få både fällbänken och skåpe' rustade om du...»

Magnusson hann inte tala ut, ty i detsamma hördes ett skrik nere ifrån bron, där de båda flickorna så småningom kommit ut ända till sidan af storbåten. Skriket besvarades genast af ett till i samma tonart, och när fiskaren och hans hustru häpna vände sig om för att se hvad det var, sågo de de båda stockholmsfröknarna komma i fullt språng upp ifrån bron, medan från storbåten ett lurfvigt svarthårigt hufvud stack upp ur kabyssdörren och en högljudd stämma ropade:

»Spring inte, små najader! Stanna kvar, så att jag får se att jag är vaken och inte drömmer en tjusande dröm, belyst af nedgående sommarsol och speglande sig i blånande saltsjövåg!»

»Jesses då, hvad är det där för en?» ropade mor Karin förskräckt, medan de båda flickorna satte af i full fart förbi henne och gubben och båtarna, och inte stannade förrän de kommo långt upp i backen, där de saktade farten och vände sig om, för att sedan fortsätta med raska steg till dess de försvunno vid en krökning af vägen.

»Det ä' fäll han som vill hyra kammarn!» hviskade Magnusson.

»Han ä' fäll inte riktigt klok heller, för inte sir han så ut!» hviskade mor Karin tillbaka.

»Asch jo, du kan fäll begripa att han bara ville skrämma flickorna på nojs!» svarade Magnusson. »Och kom med nu, så ska' vi gå ner och tala me'n, så får vi fäll höra. Det vore inte så dumt, du, om en kunde få sig en tretti riksdaler för kammarn!»

Det tyckte Karin nog också, och hon var just på väg att följa gubben sin ner på bron, då det svartlurfviga hufvudet först slog till ett duktigt gapskratt, sedan skakade på sig med en långt utdragen gäspning och slutligen kröp ner igen i kabysen, sedan han med den djupaste basröst ropat åt den förvånade fiskargubben och hans hustru:

»Hör på ni, edra komiska prissar där oppe! Tittar ni hit, så ritar jag af er!»

3.

Det svartlurfvade hufvudet tillhörde Vicke Blommén, »f. d. elev vid akademien, f. d. middagsgäst på Runan, f. d. kund hos åtskilliga skräddarfirmor och nuvarande symbolist och framtidsmålare» — som han själf plägade kalla sig med en sorts galghumor, alls icke ovanlig hos hans likar både i konstnärsanlag och lefnadsöden.

Fattig pojke ifrån början, men lika glad som han var fattig, hade han redan i skolan visat utmärkta anlag för porträttering, i synnerhet i den mera burleska genren, och till modell för sina utkast tog han i allmänhet lärarna, hvilka han karrikerade på ett sätt, som hade till närmaste följd att han flyttades från den ena skolan till den andra och slutligen nästan hade ritat sig igenom dem alle-sammans. Han hade en gammal moster som tagit sig af honom sedan han som liten pys förlorat både far och mor, och den stackars gumman gjorde han fasliga bekymmer, men var också på samma gång så öm och så snäll mot henne, att hon egentligen aldrig kunde bli ond på honom. Det kunde då aldrig någon annan heller, ty Vicke var

som ett stort barn, som man visserligen stundtals kunde förarga sig åt, men som man alltid måste bli god på igen, därför att han alltid narrade en att skratta eller också tog, som man säger, hjärtat ur bröstet på en genom en handling, som var lika oöfverlagd som den var vacker. Att skänka bort sin enda rock åt en tiggare, att viggja en femma och tvärt bjuda välgöraren på middag, det var honom lika enkelt och dagligdags som att svälta, när han ej hade några pengar eller som att elda med bords- och stolsfötter, när han icke hade någon ved.

På akademien hade han på en gång de bästa konstnärsläroanstalten och den oförfärdigaste tjuvpojksnaturen — hvilket där vid lag icke vill säga så litet. Han gjorde sina lärare oupphörliga bekymmer, han bröt oupphörligt mot alla ordningsregler och han latades som en österländsk nabob. Till hvarje års prisuppgifter gjorde han de ståtligaste skisser, men blef aldrig färdig med någon taffla och kunde följaktligen aldrig få någon uppmuntran. Men i elevernas klubb där var han den lifgifvande själen och muntrationsrådet par préférence. Slutligen, sedan han gått där några år, blef han »föckad», som han själf uttryckte sig, föckad därför att han gjorde en modellteckning till en historietaffla. Därvid tillgick nämligen så att han, tillika med de andra eleverna, ritade hufvudet på en gammal skäggig gubbe, som satt modell för en krona timmen. Men när professorn kom och fick se teckningen, fann han den misslyckad, och för att visa Vicke att proportionerna icke voro iakttagna, drog han med svartkritan upp några rutor öfver papperet, demonstrerande att hufvudets motsvarande delar voro olika stora i de lika stora kvadraterna.

När professorn hade gått till nästa elev, tog Vicke helt lugnt svartkritan och skref under den rättade teckningen med stora bokstäfver: Lasse-Maja i fångelse.

Men olyckan ville att professorn kom igen och då blef det stor tablå, och slutet på visan blef att Vicke kom ut ur akademien.

Sedan lifnärde han sig som fåglarna under himmelen, de där hvarken så eller skörda, men ändå finna ett korn här och där. Han ritade porträtt, målade också ett och annat, när han hade råd att köpa färg, dekorerade väggar, när han kunde komma åt, ritade till tidningar och målade

landskap, som han utställde i cigarrbodarna — hade emellanåt en tia, emellanåt ingenting — men var alltid gladare än någon millionär i världen, gick i *en* rock om vintern, bodde här och där, förälskade sig litet emellanåt, sjöng glada visor tillsammans med kamraterna, tillhörde yttersta vänstern i fråga om konstnärsriktningarna och vikarierade till och med ett par år för en ritlärare vid Upsala katedralskola. Men så blef han arg en dag på ett par af de äldsta eleverna, som hade varit näsvisa emot honom, tog och klädde om dem grundligt, blef uppkallad för rektor och fick sig en skrapa, kallade honom i sittande skoloråd för en gammal »hudik, som borde ge sig af till Osnabrück, därifrån han härstammade på öronens vägnar» — och for tillbaka till Stockholm, där han fortsatte att svälta som förut.

Han gick ofta och spånslog nere vid hamnarna, »för där såg man så stiligade modeller», påstod han, och det kunde alltid vara bra för framtiden att gå och studera till »buse», så att man kunde yrket när det behöfdes. Nu hade han haft arbete hos en dekorationsmålare, som dekorerat en ny restaurant, och medan han ännu hade ett par tiotusent, hade den idéen fallit på honom, att han skulle ut i skärgården och »pimpla strömning och leka naturlif». Med färgskrinet i handen och en skjorta och fyra trasiga näsdukar inlindade i ett Dagblad, hade han kommit ner till Stadsgården, fått sikte på Lundström, som han tyckte såg »lifvad» ut, slagit sig i språk med honom och på stående fot gjort upp med honom att han skulle få segla med ut. Fara på ångbåt! Fy tusan, det gjorde hvilken bracka som helst! Nej, då var det mycket mera stiltigt, mycket mera artistiskt att segla med en skuta, för då vet man åtminstone aldrig när man kommer fram. Sedan han satt målarskrinet ombord, hade han köpt sig en kardus tobak och två buteljer punsch, därpå hade han gått upp i stan och sökt reda på några »glada prissar», se'n hade de gått ut till Lidingöbro och slagit käglor, och klockan fyra morgonen därpå hade Vicke varit nere vid storbåten, hoppat ombord, hjälpt till att hissa storseglet och gifvit sig af medan kamraterna på stranden stämde upp: »Sätt maskinen i gång» och han själf sjöng andra tenor, medan de tre öfriga stämmorna stodo kvar på land.

På färden ut hade han hållit på att narra Lundström att skratta sig fördärfvad med den ena visan och det ena infallet efter det andra. Och när de ätit varm potatis och härsken sill, hade punschbuteljen kommit fram, pojken hade fått ett glas med, hvilket hade till följd att han vid en vändning stupat omkull och skadat sin tumme samt blifvit landsatt i Vaxholm, där skepparn hade att upptaga pengar för en last trädgårdsjord, som han seglat dit. Pojken hade de sedan måst lämna kvar där, när de seglade därifrån frampå middagen.

Och sedan hade Vicke tagit sig en duktig lur ofvanpå den genomvakade natten och ytterligare sömndrucken af den starka sjöluften, som han inte var van vid. Men på morgonen tidigt ville skepparen ge sig af ut till en holme längre bort, där han skulle lasta björkved, och följden där-af var att Vicke gick i land vid tretiden, tog sitt målar-skrin och sitt paket med skjortan, näsdukarna och den kvarblifna punschbuteljen med sig, och satte sig utanför sjöboden för att se på soluppgången, som rosenfärgade skogstopparna i öster.

»Annars, om herrn vill, så nog kan han få segla me' längre ut allti'!» sade Lundström, innan han lade ifrån. »Fast nog tror jag han kan få bo här hos Magnusson, om han bara språkar me' dom. Och här på ön kan herrn nog få arbete me', om han vill, för här ä' di täta, bönderna, ska' jag säga.»

»Hvad då för arbete, din glada fysik?» frågade Vicke och såg förvånad ut.

»Kors, di vill nog ha måladt både det ena och det andra!» svarade skepparen långsamt, i det han halade upp focken. »Jag hörde Magnusson talte om en fällbänk och ett skåp i går afse. Och blir han kvar här te' augusti, så tänker jag lägga opp här och måla storbåten, och då kan han alltid tjäna sig en hacka.»

Men då slog Vicke till ett gapskratt, som skrämde upp ett par kråkor, hvilka hade haft nattkvarter i en stor al nere vid stranden, och Lundström skrattade med, fast han inte precis visste hvad han skrattade åt, och så skildes de åt som de bästa vänner i världen.

Vicke började se sig omkring litet nogare, när han väl blifvit ensam på platsen. Han såg och såg, med allt mera förvånade ögon. Det var en klar och vacker sommar-

morgon, och endast öfver de aflägsnaste uddarna och skären låg ett genomskinligt blått flor, som gjorde konturerna mjukare utan att skymma undan dem. Ute på fjärden började vattnet krusa sig litet, och ulliga små molntappar afspeglade sig under landen med sina solbelysta kanter. Fåglarna började kvittra i trädtopparna, och en liten nyfiken ekorre kom skuttande öfver den daggiga marken från ett träd till ett annat, hoppade upp på en gren, satte sig på bakbenen, slog den yfviga svansen i knorr uppåt hufvudet och tittade på Vicke helt orädd med sina små kloka ögon.

Vicke kände sig helt underlig till mods. Punschångorna från den föregående kvällen skingrades så småningom af den friska morgonluften, och ju mera han såg sig omkring, desto vackrare tyckte han det var. Han drog djupt efter andan, strök med bägge händerna genom det yfviga håret, såg sig omkring ännu en gång, kastade sig därpå raklång på rygg i gräset och ropade, i det han sprattlade med benen i vädret:

»Ta' mig fan är jag inte ute på landet!»

Men när han legat så en stund, rusade han upp, sprang ut på bron, kastade i ett huj kläderna utaf sig och hoppade på hufvudet ner i vattnet, så att en hel kaskad af glittrande droppar stänkte högt öfver bron.

I detsamma öppnade gubben Magnusson stugdörren och kom ut på förstukvisten, sträckte sig ett tag, gnuggade sig i ögonen och gäspade.

»Nej si, Lundström har gifvi' sej åf!» sade han för sig själf, i det han tittade ner åt bron. »Jäkeln så dumt! Då har fäll den där målargesälln furi' med honom.»

»Morjens, gamla hudik!» hördes i detsamma en röst ute från sjön, och när Magnusson tittade utåt öfver broändan, såg han ett svart hufvud som dök upp i det klarblåa vattnet.

Men nu fick den gamle fiskaren fart i sig och rusade af neråt bron, i tanke att det var någon i sjönöd där nere. Men när han kom närmare och fick se kläderna, målar-skrinet och paketet, så kunde han förstå att det inte var någon fara, utan stannade helt lugnt ute på bron och ropade utåt:

»Har han kasta' sig i eller har han kummi' i ändå?»

»Jag håller på och sköljer stadsdammet af mig!» ropade Vicke, medan han tog duktiga simtag, så att vattnet forsade om hakan. »Men hör nu, är det gubbas som rår om stugan där uppe?»

»Jo, det skulle fäll liksom vara det!» svarade Magnusson och såg med förvåning hur den andre simmade som en utter. »Men ska' han inte komma opp nu, innan han blir kall?»

»Usch nej, här är varmt som i en bakugn!» svarade Vicke. »Och det är inte värdt att jag går upp förrän jag får höra, om jag kan få hyra in mig här på några veckor.»

»Det kunne fäll gå an, kan jag tänka,» svarade Magnusson betänksamt; »men inte kan vi fäll komma sams om det, me'n han ligger i sjön heller.

»Kommer strax på det torra!» svarade Vicke, i det han lade sig på rygg och trampade vatten.

»Si, jag får allt lof te' språka med gumman min först,» fortfor fiskaren och såg med stigande beundran hur främlingen rödde sig i vattnet lika hemmastadd som en fisk; »men ä' det inte okristligt kallt i vattne' så här på morronsidan?»

»Kan inte säga det!» flåsade Vicke och dök ner midt för den förvånade fiskaren. När han efter en stund kom upp igen och skakade vattnet ur ögonen, frågade han pustande: »Badar ni aldrig själfva, ni som har det så nära?»

»Neej!» svarade Magnusson långsamt. »När en ä' ren och kan simma, hvad skulle en då gå i sjön för?»

»Kan så tyckas, det!» ropade Vicke skrattande, i det han med några raska simtag närmade sig bron, högg tag i brokanten med händerna och kastade sig upp på den med en kraftig sats, gick sedan, naken som han var, fram till Magnusson, skakade hand med honom och började därpå som en galning springa fram och tillbaka.

Fiskaren såg med ett slags undrande skamsenhet, blandad med välbehag, på den starka, brunhyllta kroppen, som drypande af vatten, skymtade förbi honom fram och tillbaka, och frågade efter en stund:

»Ska' han inte klä' på sig nu då?»

»Först ska' man ha sig ett luftbad, så att saltvattnet biter in!» svarade Vicke och stannade midt framför honom.

»Men hur är det nu, har ni någon skrubb, som ni kan hysa in mig i?»

»Ja, nog ha vi fäll en kammare, men si, först får jag lof te' språka me' gumman min.»

»Är hon inte vaken än då?» frågade Vicke, i det han hoppade jämfota med hufvudet på sned, för att få vattnet ur öronen.

»Joo, hon håller allt på och sätter på kaffepanna',» svarade Magnusson, som vände sig om och tittade åt stugan, från hvars gamla sneda skorsten en gråblå rök slog rakt upp i den lätta morgonluften.

»Nå, då ska' vi klappa om gumman och höra hur det låter!» ropade Vicke och tog ett långt steg åt land till.

»Jesses då!» utbrast Magnusson och tog tag i armen på honom. »Han tänker fäll inte ge' sej åf opp på det där vise' och skrämma slag på gumkråke' heller!»

»Nej, det har ni rätt i!» skrattade Vicke, i det han gick tillbaka, fick tag i skjortan och krängde den öfver hufvudet på sig. »Ni tycker väl inte mera om naken natur här än de göra i stan, kan jag tro!»

Och därmed kastade han kläderna på sig på stående fot, en vighet som Magnusson åsåg med undrande ögon, och inom ett par minuter var han färdig att följa med fiskaren dit upp, frisk och kry och munter som om det aldrig funnits någon svält eller något nattruckel till i denna syndiga, men trots allt elände så sommarfagra värld.

Mor Karin var litet stram i början; men när den främmande höll till godo med två koppar kaffe och ett par duktiga bröds kifvor och ändå begärde en half till, veknade hon synbarligen, och hur det var, så kom man öfverens om att Vicke skulle få hyra kammaren till slutet af augusti för tjugu riksdaler utom maten, och sedan han gifvit en femma på hand, installerades han högtidligen af mor Karin i den lilla kammaren, som hade en rankig järnsäng, ett litet bord, tre stolar och en dragkista samt fönster utåt fjärden. När det var gjordt, gick gubben Magnusson ut till sina båtar, mor Karin skötte om sina innesysslor, och Vicke tog målarskrinet och gick ut och satte sig på en stubbe ute på backen, där han hade utsikt åt sjöboden och båt-reparationerna, och inom kort hade han slagit upp skrinet

och målade flitigt på en liten duk, som satt fäst med stift inne i locket.

När gubben Magnusson vid åttatiden skulle in och få sig »litet i västen», som han uttryckte sig, gick han förbi stubben, där den nya hyresgästen satt, kastade i förbigående en blick in i locket och blef stående med gapande mun alldeles förstenad af förvåning.

Karin, som väntat med salta strömmingen och löksåsen en stund, ropade smått förargad från förstukvisten där hon stod:

»Nå, Tobias, kommer du i dag eller hur blir det? Ska' matbiten kallna först?»

»Kom, mor, så ska' du få si på håken!» ropade gubben tillbaka.

Mor Karin kom ner med dröjande steg, kastade en blick i skrinet, slog ihop händerna och utbrast:

»Nå så Gud förlåte mej är det inte både sjöbo'n och prästens båt och du med, far, som står och spikar!»

»Nå, tycker ni det är likt då?» frågade Vicke, i det han vände på hufvudet.

»Ja vars,» svarade gumman och såg med en viss respekt och rädsla på den nya hyresgästen, »men Tobias har ju inga ben, vet jag!»

»De äro bakom båten, mor lilla!» svarade Vicke, och började torka af sina penslar. »Men nu ska' det smaka bra att få litet till lifs! Så mycket har jag inte arbetat på mången god dag!»

Gubben och gumman gingo förut in, och mor Karin sade till sin gubbe, när hon satte fram fatet med strömmingen och potatisen åt honom:

»Aldrig va' det värdt te' be' den där måla fällbänken du, Tobias! Han ä' nog inte åf den sorten, du! Gu' vet om jag kan bju'n på strömming!»

»Ne-nej, kanhända det!» svarade Magnusson och såg fundersam ut samt tillade efter en stunds tystnad: »Men hvad i hälsike lever han då åf, det skulle jag villa veta!»

4.

Kapellkyrkan med sitt grånade spåntak och sin rödmålade klockstapel låg på nordvästra sidan af ön nere i en liten trång dalkittel mellan höga bergklackar, beväxta med gles barrskog, här och där uppblandad med björkar och aspar samt nere vid sjöstranden med en lång rad alar, som sågo helt vanskapliga ut, därför att de under årens lopp skattats tämligen omildt både till grenar och stam för att tjäna till vinterfoder åt fåren, dem arrendatorn af den magra prästgårdsjorden inte unnade annan vinterföda än torra löf och litet vass ifrån sjöstränderna. Själftva prästgården var en liten envåningsbyggning, som låg ett stenkast ifrån kyrkan med breddsidan vänd utåt sjön, som här skar in i en djup vik ifrån den stora fjärden där ute. Den såg förfallen och urblekt ut, hade i en långt aflägsen tid varit röd men var nu gråfläckig till följd af regn och snö, som af de västliga och nordliga vindarna slungades in genom den trånga öppningen mellan de båda uddarna, som stodo likt skiltvakter utåt fjärden, hvilken därute bredde sig stor och vid och ur hvars djupa bäcken här och där en liten holme med några träd eller en naken kobb stack upp hufvudet liksom för att andas sjöluft och se sig omkring.

Stilen på byggningen var den gamla vanliga med låga väggar och högt tak, men tillbyggd under de senare åren med en veranda, som tog sig ut ungefär som en af de moderna kapporna med sina puffiga ärmar och uppstående kragar på en vanlig grå yllekädnings öfver ett par duktiga fötter i träskor.

Omkring verandan hade den förre kapellpredikanten planterat hundrofvor för att dölja den höga stenmuren under henne, och under högsommaren klädde den mycket tätt de fyrkantiga stolparna; men före midsommar, innan den ännu hunnit växa hög, blottade den alla bristerna både i stenmuren och på själftva trävirket — och de voro inte få på någotdera stället. Några stenkast längre bort bakom präst-

gårdsbyggningen lågo uthusen, sneda och förfallna äfven de och omgifna af ett lutande staket, som också skiftade i grått och rödt. På sidan om byggningen stod en stor oxel med ett skatbo i toppen, och några puckelryggiga och långarmade fruktträd samt åtskilliga spinkiga bärbuskar med några magra trädgårdsland emellan sig bildade gården framför huset. Men det såg inte ruskigt eller otrefligt ut för det: tvärt om låg det ett egendomligt tycke, ett visst landtligt behag öfver det hela, och det säkra är att en modern villa eller en hvitrappad tvåvåningsbyggnad skulle tagit sig mycket sämre ut i den brutna omgifningen med sina löfklädda bergklackar, sin lugna vassomkransade vik och sin vida, blånande fjärd där bakom.

Byggningen innehöll fyra rum och ett stort kök samt ett tämligen stort sommarrum uppe på vinden. I det rummet som vette utåt verandan hade kapellpredikanten sin expeditiionslokal, rummet där innanför var hans sängkammare. Hade han varit gift, skulle antagligen prästruns rum varit det som låg emellan expeditiionsrummet och köket; nu användes det till skafferi i stället, ty mor Maja, som var kapellpredikantens hushållerska, ville på inga villkor bo annanstädes än i köket. Det var tomt på möbler och såg fattigt ut öfverallt i huset, utom i expeditiionslokalen, där allt bohag af något värde blifvit samladt på ett ställe. Där fanns sålunda ett gammalt ekskåp, hvars ena hälft begagnades till klädsåp, och den andra till förvarande af kyrkböckerna och socknens arkiv, ett stort svartmåladt bord med skrifsaker och papper, fyra högryggade stolar, en skrifstol och en bokhylla med ett par gamla biblar, några predikosamlingar och några gamla latinska och grekiska författare i nötta pergamentsband och söndriga ryggar. I det ena fönstret, alldeles invid skrifbordet, stod en stor fågelbur med en tam stare uti och i det andra ett guldbeströdt tobaksskrin samt i hörnen, lutade mot fönsterposten, några pipor af olika längd och med mörka, oljedoftande hufvuden, några af lera, andra af utskuret trä.

Här inne i rummet tillbragte kapellpredikanten det mesta af sin tid. Här kunde han stå i timmar med pannan lutad mot fönsterposten och stirra utåt viken och fjärden, funderande på den underliga slump som hade kastat honom hit ut bland skeppare och strömmingsfiskare, han som hade haft så högtflygande planer, när han först kom till Upsala

och skulle läsa på medikofilen. Här kunde han sitta vid det stora svarta bordet och luta sin långa, tämligen gängliga lekamen öfver den nötta, svarta skrifportföljen, på hvilken hans påbörjade predikan låg; denna predikan, som skulle vara enkel och praktisk för att förstås af hans fäkunniga menighet, men hvilken han i stället så gärna ville göra djupgående och filosofisk eller också skakande och storslagen, som när stormen gick öfver de stora vattnen där ute och slungade vågorna i vildt raseri in emot kliporna vid stränderna, för att sedan stillna af emot kvällen och låta dem småpratande somna i de sista aftonstrålarnas röda sken. Här kunde han sitta tillbakalutad i skrifstolen med den korta pipan i munnen och minnas de glada kamratgillena där uppe i ungdomsstaden, de många punschkalasen, som slutligen lockade honom ifrån böckerna och anatomisalen och gjorde honom först till en skuldsatt öfverliggare och sedan till en trög och dåsande prästkandidat, som kastade sig på teologien liksom en tiggare kastar sig öfver en brödkant. Och efter de tre, fyra genomtröskade åren — hvad hade han vunnit? Några års svält och trassel som hjälppräst hos en snål prost borta på Uplands-slätten, och nu slutligen kapellpredikantstjänsten här ute i skärgården, med ett knappt bröd och en genstörtig församlingsmenighet, som antingen hade ingen känsla för religionens bud eller också ville hafva dem rifvande och rödglödgade som de flöda fram ur kolportörernas mun, med en frälsare i västfickan och ett helvete bakom ryggen.

Här kunde han också halffigga i stolen och drömma om henne, den vackra unga fröken på den stora herrgården där borta i Upland, henne som han skulle läsa historia med och som blef uppslaget till hans lifs sorgligaste historia, en föraktad kärlek och ett svidande hjärtetsår.

Han mindes klart och så grymt tydligt, när hon gifte sig med den unge, vackre löjtnanten i den guldbroderade uniformen, och han stod där i en vrå i den gamla kyrkan och hörde hur den däste prosten läste välsignelsen öfver deras förbund, och han mindes också hur han dagen därpå såg henne, leende och lycklig, sätta sig upp i resvagnen vid den unge makens sida och fara bort i ett dammoln, som lade sig med stentyngd på hans bröst och sved som eld i hans ögon. Han hade aldrig, inte ens i sina djärfvaste drömmar, någonsin hoppats att hon skulle kunna bli

hans, men han hade heller icke kunnat unna henne åt någon annan.

Och nu satt han här som en fattig, bortglömd, halfvegeterande kapellpredikant borta på ett öde skär långt ute i sjön, och trodde att han, för att kunna bli tåld, om också inte omhuldad, måste göra sig till ankamrat med det råa, ohyfsade folket där ute. Han hade redan tillräckligt fått höra hur den gamle Boman, hans företrädare, lyckades vinna och behålla sin stora popularitet bland kapellförsamlingens befolkning, och han visste att det endast kunde ske med käppen i den ena handen och brännvins- eller toddyglaset i den andra — eller också genom att blunda för alla de våldsamheter som begingos där ute i de enstaka gårdarna mot de små och svaga, mot kvinnor och barn, fattighjon och åldringar. Men han ville icke blunda och han kunde inte straffa så att det tog; han hade hvarken armens styrka eller ordets, han hade inte af öfvertygelse blifvit präst, och nu straffade kallet honom som lögnare, därför att han hade valt det som ett nödbröd. Han kunde icke själf tro på hvad han predikade, och han saknade förmåga att låta så som om han trodde. Han visste nog att det fanns präster som inte trodde mer än han, men de hade stämmans malm och den drifne skådespelarens later, och de gingo och gällde för utmärkta gudsmän och flyttades från det ena pastoratet till det andra, till dess de blefvo feta och frodiga och nöjda med sig själfva, under det att de höllo räfst med och straffade andra för synder som de själfva öfvade i smyg.

Ja, det värsta af allt var just detta att han inte trodde själf, att han måste spela asket och glädjeföraktare, under det att längtan efter lifsglädje glödde i hans hjärta. Ofta, när han satt i sin gamla bräckliga båt på väg till en sjuk eller en döende; kände han en brinnande lust att kasta prästdräkten öfver bord, sätta kurs utåt hafs och aldrig mera vända tillbaka till sitt torftiga boställe och sin eländiga ö. Mången gång, när han såg storbåtarna med sina laster af ved eller hö, med spända segel gifva sig uppåt den stora staden där borta i sydväst, kände han ett brinnande begär att få hoppa ombord och följa med dit upp, för att kasta sig hufvudstupa in i de nöjen och förströelser, som han så länge saknat och efter hvilka hans upproriska sinnen hungrade — och ögonblicket därpå kunde han för-

döma sig själf för sina dåraktiga tankar och då för att spåka sitt kött gifva sig af i stormande gång öfver berg och backar, genom vindfälln och snår, till dess han utmattad och andlös kastade sig ner bland ljunger uppe på en höjd, borrade ner ansiktet i de hvassa tufvorna och storgråt öfver sig själf och sitt öde. Men på dessa uppror följde långa tider af dof, trög, nästan liflös försjunkenhet i liknöjdhet och apati. Han gick, stod, talade, åt och drack som en maskin, ett medvetslöst ting, och det enkla obildade folket där ute undrade mer än en gång på om han var riktig i hufvudet, på samma gång som det fick en halft motvillig aktning för honom, därför att han var så underlig. Ty gamla Maja försummade inte att tala om hurudan han var, när hon tittade in till bondgummorna i förbifarten, och som kvinnorna i allmänhet äro de som mest intressera sig för prästens görande och låtande, så lade de vid alla tillfällen sina hufvuden tillsammans och undrade hvad det kunde vara med honom, och om ingenting kunde göras för att få honom att bli folk och lik andra. Den ena funderade hit och den andra dit, men slutligen var det Hanna Österberg som hittade på en utväg, som gillades af alla. Hon sade nämligen vid ett kafferep hos landthandlarfrun, där alla församlingens förnämsta gummor voro församlade:

»Det blir aldrig folk åf karln förrän han får sig en hustru, det vill jag kavera för!»

»Jag undrar just hvar en skulle få tag i någon tocken, jag? frågade kyrkvärdsfru. »En åf de våra vill *han* fäll inte ha, och någon stadsmamsell vill fäll inte ha *honom*, tänker jag.»

»Det kan man inte veta så noga!» inföll fröken Tilda, som också var med. »Sämre man kan väl en sådan råka ut för!»

»Skulle mamsell villa ta' honom, hon då?» frågade en af de morskaste gummorna helt rakt på sak, och spände sina små, plirande ögon i den bleklagda stockholmskan.

»Här är ju inte alls fråga om mig,» svarade denna och rodnade upp, så att en hektisk blomma på hvardera kinden gjorde det öfriga ansiktets blekhet ännu mera framträdande. »Där finns väl andra som skulle kunna passa. Och här med tänker jag,» fortfor hon efter ett ögonblicks

tystnad, i det hon vände sig till Hanna, »som till exempel unga fröken hemma hos ert.»

»Hon lär min själ inte viga sig med en fattig kapellpredikant,» svarade Hanna, »åtminstone inte om modern får rå — så mycket har jag då hört på dom.»

»Har di någe' då?» frågade kyrkvårdsmor, för hvilken den frågan var den viktigaste af alla.

»Naturligtvis har de det,» förklarade landthandlarfrun med afgörande ton; »annars kunde de väl inte bo på sommar-nöje och göra ingenting så lång dagen är.»

»Gör' di rakt ingenting?» frågade en af de andra gummorna nyfiket, i det hon slog ihop händerna; »hur i allaste tider kan di då få dan te' gå?»

»Kors, di läser och går och badar och så har di någe' spel som di kallar »krock» och som di förstör gräse' med för Österberg borta på gårdsplan, så kalvarna inte få någe te' beta af — det är hvad de gör, ja och så förstås, så håller frun fingrarna på en virkning, när det kommer nå'n, men si inte tror då jag att hon fått ihop så mycke' som ett halfkvarter på den tiden som har gått, inte.»

»Ja si, di rika, di behöfver då inte göra någe',» suckade kyrkvårdsmor; »annat ä' de för en ann' fattig stackare! De ä' te' hänga i så fingrarna kan krokna på en syndare! Men nog vet jag en som skulle passa för'n, om han bara kunde få'na, men det ä' väl ingen vän te', tänker jag.»

»Ocken vore det då?» ropade alla med en mun och lutade sig framåt öfver kaffekopparna, för att riktigt kunna höra.

»Joho, det vore skeppar Karlssons änka. Hon är lagom både gammal och bärgad med, och hon ä' ju ingen bondmänniska som vi, efter som hon vari' restratris på ångbåt, innan hon gifte sig med Karlsson. Och om hon också gifte sig med prästen, så kunde hon fäll vara kok-fru som förut, vet jag, för si det kan hon då rejelt, det ska' en inte neka te'.»

Skeppar Karlssons änka, ja. Det hade ingen af de andra gummorna kommit att tänka på, och innan kafferepet var slut kom man öfverens om att det vore ett utmärkt parti för den fattige kapellpredikanten. Man gjorde upp att Hanna Österberg skulle höra sig för med Lotta Karlsson hvad tankar hon kunde ha i fråga om ett nytt äkten-

skap, och kyrkvårdsmor skulle nog laga så att kyrkvärden kunde få känna kapellpredikanten på pulsen. Och i medvetandet af att de nu gjort det bästa de kunde för sin präst, skildes gummorna åt, sedan de först aflagt tysthetslöfte om hela giftermålsplanen.

Den enda, som inte tycktes vara nöjd med uppslaget, var atelierförestånderskan, som på hemvägen sökte afråda kyrkvårdsmor från alla sådana försök i den vägen, i det hon förklarade att det skulle vara en riktig skandal, om prästfrun i församlingen gick och lagade mat till böndernas kalaser.

»Det kan jag rakt inte begripa,» svarade kyrkvårdsmor på sitt praktiska bondmanér; »när han ger dom Guds ol på söndagarna, så måtte fäll hon kunna hjälpa dom med maten dessemellan. Och för rexten är det ju ingenting som hindrar henne att låta bli, ifall de ha råd te't.»

5

På kvällen samma dag som Vicke Blommén tagit fiskarfolkets kammare i besittning och gjort det första utkastet till sin nya genretafla, kom kapellpredikanten ner till Sikviken för att höra efter hur det stod till med båten, som nu, tack vare sommarvärmen och den friska brisen från sjön, fått sin tjärbestryknig nästan torkad, utom under tofterna, där solen inte kommit åt den.

Magnusson var redan i färd med en af böndernas skötbåtar, som skulle ha nya sudband i stället för de gamla, som blifvit murkna och fått spikarna afrostade. Han tittade upp från sitt arbete, när prästen med långsamma steg kom utför backen ner till grinden, spottade framför sig, lyfte på slokhatten med ena handen, medan han höll hammaren i den andra och sade sitt »Guds fre', pastorn», i vresig ton, därför att bandämnet inte ville böja sig som det skulle.

»God afton, Magnusson!» hälsade kapellpredikanten tillbaka i samma ton, därför att han å sin sida var orolig för hvad reparationen skulle kosta. »Hur är det med båten? Den är väl klar nu?»

»Usch ja, där ligger han. Och i morron bitti' ä' väl tjäran torr, så att en kan sätt'an i sjön.»

»Nå, det var väl inte mycket att göra på den?» frågade kapellpredikanten i afsikt att stämma ner anspråken på betalningen.

»Joho, det ska' pastorn se, det,» återtog Magnusson med en ny spotning, i det han tittade bort, som om han letade efter någonting på långt håll. »Det var ett förbaskadt elände te' få'n tät, ska jag säga! Det vet jag då, att hellre vill jag bygga en ny båt än hålla på och schåa med en gammal; för si, om det håller fast i ena ändan, så kan en ge' sig håkan på att det släpper i den andra.»

»Nå, då skall den väl hålla ett par år åtminstone, efter som det var så mycket göra på den?»

»Ja, en får fäll si!» svarade fiskaren filosofiskt och strök sig om näsan med afvig hand.

»Nå, hur mycket ska' den kosta nu då?»

Det var med en hemlig bäfvan kapellpredikanten framställde denna fråga; det bästa beviset på att han ännu inte kände sitt folk, var att han väntade sig något förfärligt.

»Ja, vet jag hvad pastorn tycker!» svarade Magnusson och tittade litet tveksamt på honom från sidan. »Om det ä' så att två riksdaler ä' för mycke'?»

»Nej, kära Magnusson, det tycker jag visst inte,» svarade kapellpredikanten med lättad min och började gräfva i västfickan; »men få nu se...»

»Ja, si det ä' då, förståss, likasom arbetslön, det,» fortfor Magnusson, i det han klädde sig bakom örat. »Se'n kommer då spiken och tjäran.»

»Hur mycket gå de till då?» frågade kapellpredikanten, orolig på nytt.

»Ja si det kan jag inte så noga veta på rak arm,» svarade Magnusson, »men det går fäll te' en riksdaler eller någe' tocke'.»

»Det vill säga, det skulle bli tre kronor i ett för allt?»

»Ja, mer lär det fäll inte komma opp te! Men si, jag behöfver dom inte precis nu medsamma, inte, för jag har fått mig en slant förut i dag, och därför så...»

»Nå då kan ju Magnusson ta' en och femti nu och resten i nästa vecka!» föreslog kapellpredikanten, som visste att han inte hade mer än två kronor i fickan och inte ville göra sig af med alla tillgångarna på en gång.

»Ja vars; men annars kan det gärna vara med alltihop, för si jag har fått en hyresgäst i kammarn i dag, och han gaf en femma på hand.»

»Jaså, hvem är det då?»

»Det ä' en stockholmare, och han ä' fäll nå'n sorts målargesäll eller hvad det kan vara. I morse måla' han åf mig och pastorns båt med och det i en handvändning, och det va' så likt så det va' riktigt otäckt åt'et!»

»Då är han väl artist, kan ja tro.»

»Ja, vet jag hvad han ä' för slag. Men en fasligt snäll och glad karl ä' han, och sjunger och hojtar gör han, och kvick ä' han i vattne' och det som en mört ändå!»

»Hur vet Magnusson det då?»

»Jo jesses, när jag kom ut i morse, så låg han i sjön och plaska där rakt utanför bron, och simma gjorde han som en utter och dök gjorde han som en knipa, och fem riksdaler gaf han på hand, som sagdt var, så det ä' en rejel karl, det ä' då säkert, det!»

»Nå, det var ju roligt för er, kära Magnusson. Hvad heter han, männe?»

»Joho, jag tyckte han sa' att han hette Blom eller Blommen eller något tocke'. Men tyst nu! Nu hojtar det opp i skogsbacken! Det är nog han som kommer dejsandes, kan jag tänka.»

Kapellpredikanten spetsade öronen, och snart hördes allt närmare en frisk, högljudd röst, som först jodlade så att det gaf eko emot stugväggen uppe på backklinten, och ögonblicket därpå stämde i på en melodi, som tycktes enkom komponerad för tillfället, så bra passade den med kvällstämningen och omgifningen:

»Hej och hopp! kila på!
Vi ska' kappas, vi två,
Lilla ekorre, viger på benen!

Vi ska' muntra oss opp
med krumbukter och hopp,
jag på backen och du uppå grenen!»

»En token tokstolle te' gala!» utbrast Magnusson.
»Så där har han hålli' på ända se'n i middas.»
»Han är lycklig, han, som kan sjunga!» mumlade
kapellpredikanten.

»Ja, säg det!» svarade fiskaren.
Och nu ljöd den muntra visan ändå närmare:

»Och du taltrast i fur,
sjung du visan i dur,
där du sitter och nickar i toppen!
Kvittra på raska tag,
jag förstår dina slag —
du som jag har fått sommarn i kroppen!»

Några ögonblick därefter syntes Vicke Blommén uppe i backen med målarsskrinet i ena handen, en lång käpp i den andra och slokhattan på ena örat, fäktande och slängande helt gladeligt med både armar och ben.

»Hejsan, fiskarfar!» ropade han, i det han viftade med målarsskrinet. »Nu har jag tagit mig en styf promenad och sett två småsjöar, tre kor, en sugga och två vackra flickor! Men det hindrar inte att en bit kvällsvard skall smaka fågel om en stund, och...»

Här kom han fram och fick syn på kapellpredikanten, som stod där lång och allvarsam med sitt mörka och tungsinta uttryck öfver det magra ansiktet, och utan att vidare uppmärksamt betrakta honom, återtog Vicke i allvarligare ton:

»Jaså, ursäkta, ni har främmande, ser jag.»

»Jaha, det är våran pastor som ä' här och tittar efter båten sin,» svarade Magnusson.

»Å tusan, jaså! Tjänare!» hälsade Vicke ogeneradt, i det han gjorde en half bugning och sträckte fram handen. »Det va' treffigt att få göra pastorns bekantskap, eftersom man kommer att vistas här en tid bortåt. Men hvad sjutton ser jag! Är det inte? — Jo så — nej gå nu åt skogen! Är det inte Axel Holmstedt? Hvad i hälsingland vill det säga — har du gått åstad och blifvit präst, Aceke?»

Magnusson gjorde stora ögon, och kapellpredikanten såg besvärad ut; men han kunde inte hindra att nästan mot hans vilja ett drag af leende lyste upp hans dystra ansikte, när han hörde den välkända fast inte på länge användna namnförkortningen, välkänd från de glada lagen med studentkamraterna förr i världen.

»Ja, så underligt kan det gå till här i världen!» svarade han, i det han efter någon tvekan räckte fram handen åt Vicke Blommén.

Denne slängde målarskrinet ifrån sig, fick tag i kapellpredikanten och började dansa omkring med honom mitt framför den förbluffade Magnusson, som gapade af förvåning.

»Och jag som trodde att du höll på och klottrade recept och karfvade lik nere på något lasarett i landsorten, du gamla hudik! Men hör du, det var förbaskadt trefligt! Nu ska' vi vara tillsammans du, och om du vill, så ska' jag måla kyrkan al fresco åt dig. Kan behöfva öfva mig, tills de behöfver mig för Nationalmuseum. Hör nu, fiskarfar! Det här får lof att firas med någon större fest. Kila in efter punschbuteljen, som står inne i ateliern mellan sängen och väggen och skaffa ut tre glas, om ni har några, eller också kaffekoppar eller hvad tusan som helst, bara det duger att dricka ur.»

»Ja men,» invände kapellpredikanten långsamt, »jag vet inte...»

»Ä seså, jama inte' nu,» afbröt Vicke muntert och slog honom på axeln så att det sjöng efter det; »har du gått och nykrat till på gamla dar? Förr i världen spotade du inte i glaset, om jag minns rätt!»

Kapellpredikanten, som såg att Magnusson knogade sig af uppåt stugan för att hämta ingredienserna till festen, sade långsamt under det han lade sin magra hand på Vikes arm, liksom för att stämma ner hans högljudda ton:

»Det är års tider nu än förr, och det kall jag nu bekläder...»

»Fy tusan, har du blifvit salig?» ropade Vicke med föraktfull ton, »är du sådan, så säger jag upp brorskapet med dig!»

»Nej, du missförstår mig alldeles! Men ser du, folket här skulle få en ofördelaktig tanke om mig, i fall jag...»

»I fall du vore människa på samma gång som präst?»
fortfor Vicke i samma ton som förut, »det får du icke!
Folket har nog bättre vett än så, du!»

»Man kan väl vara människa utan att dricka punsch,»
inföll kapellpredikanten lugnt.

»Inte här i landet!» utbrast Vicke skrattande; »det
går inte. Den som inte dricker puback är inte patriot,
och den som inte är patriot är inte människa, för nu ska'
alla människor vara patrioter.»

»Det är inte det jag menar, utan...»

»Jaja, jag förstår. Du ä' rädd för att jag ska' pjallra
om alla våra galna historier där uppe i Upsis, när jag
klådde pojarna och du satte läkarböckerna i pant på
'Fördärfvet'? Men var lugn du, Acek lilla, vi ska' bara
prata om sådant som kan talas om. Emellertid var det
ju lifvadt att du fått dig ett bröststycke, det är mer än
jag kan skryta af. Nå nu, se'n du blifvit rangerad karl,
så är du väl gift också, kan jag tro?»

»Anser du verkligen att man kan gifta sig på en
kapellpredikantssyssla?» frågade kapellpredikanten vemodigt,
i det han satte sig ner på relingen till sin egen båt.

»Man kan gifta sig på allting här i världen, utom på
att smörja ner linneduk!» utropade Vicke, »och en präst
utan hustru är som ett ämbar utan handtag. Men se här
ha vi ju fiskarfar med buteljen, och glas har han med, det
var gentilt, sa' göteborgarn om Trollhättan!»

»Åja, alltid har en en skopa, om en också inte har
någe' i'na,» sade fiskarn och ställde ifrån sig glasen på
båttoften, »men si nå'n korkskruf har vi inte, för den som
vi har, är utan gänger, och...»

»Sådana nödiga verktyg har jag alltid i fickan!»
ropade Vicke och tog upp en fällknif med afbrutet knif-
blad, men hel korkskruf, »och nu ska' ni få se att korken
skall opp sig lika fort som någon riksdagsman! Klack,
ja, så ska' det låta! Och nu ska' vi ha oss ett glas för
gamla tider!»

»Ja, men först skulle jag liksom fråga från mor, om
inte harrarna ville komma in i kammarn?» frågade Magnus-
son, »så kunde di få sitta ordentligt.»

»Nej tack, fiskarfar,» svarade Vicke, »det smakar bättre
här ute i det fria, eller hvad säger du, Acek?»

»Jo, nog tycker jag det,» svarade kapellpredikanten, som inte var vidare angelägen om att få ännu ett vittne till Vicke Blomméns utgjutelser, dem han fortfarande var litet rädd för. »Och här sitter man ju bra som det är.»

»Ja men si, jag får allt lof att i håll med skötbåten här, och då blir det bulta åf!» menade fiskaren och sneglade på de islagna glasen.

»Då ska' jag säga gubbas hur vi gör!» inföll Vicke raskt. »Först tömmer vi det här glaset i botten, och så tar prästen och jag buteljen med oss ut på bron och sätter oss där, och när far vill ha mer, så kommer han ner och tar glaset med sig. Blir det inte patent det?»

»Jo, det förstås det,» svarade Magnusson litet dröjande, »men där nere finns det inte någe' te' sitta på!»

»Än bron då? Där sitter man och dinglar med benen och tittar utåt fjärden, och pubacken har man emellan sig. Alldeles som man förr i världen satt nere vid strömmen och metade löjor eller såg på hur busarna håfvade nors! Skål, Acke! Skål, fiskarfar! I botten var det ja! Så där ja, nu knogar vi af ner på bron, och när vi druckit ur punschen, så sätter vi din båt i sjön, och så ror jag dig hem, Acke, och så följer du mig till porten, alldeles som i Upsis, och så går jag med dig och så pratar vi — och det ska' bli en vådligt lifvad natt, du — alldeles som i gamla tider.»

Fiskaren såg efter dem med förvånade ögon, och när de kommo ner på bron, sade kapellpredikanten, hvars ansikte fått en liffigare färg af det första glaset:

»Säg mig en sak, Vicke! Hur kan du vara så glad som du är?»

»Kostlig fråga! Därför att jag inte har någonting som tynger på humöret. Inga pengar, inga samvetskval, ingen samhällsställning, inga utsikter, ingen fästmö och inga bekymmer!»

»Jag har inte heller något af allt det där, utom möjligen det sista, och ändå...»

»Ja, ser du, Acke, de beror helt enkelt på *en* sak: har du blifvit präst utaf öfvertygelse, liksom jag blifvit ingenting därför att det passade mig bäst?»

»Nej gunås, det har jag inte!» svarade kapellpredikanten med en suck och tittade utåt sjön, som låg spegel-

klar och blank i solnedgången. »Jag blef det, därför att det andra slog fel.»

»Då finns det bara ett sätt att komma i tygena, och det är att arbeta sig in i saken och ta' den på rama allvaret. Så har jag gjort med måleriet, och fast de skratta åt mig nu och kalla mig galen, så skall jag visa dem att min tid kommer, du! Så ska' du göra med, Aceke!»

»Om jag bara kunde!»

»Skål på dig! Kunna kan man alltid, bara man vill. Men först och främst ska' man vara glad, det är det enda som håller en oppe.»

»En glad präst skulle inte passa här ute, där folket är tungsint och trögt!»

»Just därför skulle de behöfva en glad präst, tycker jag. Det vill säga, en som kunde vara glad i rättan tid och sträng dessemellan — alldeles som jag med skolpoj-karna där uppe i Upsala. Det är bestämdt alldeles galet att gå och se sur ut och göra jorden till en mycket värre jämmerdal för dem än den är. Smutta ett tag igen du, Aceke! Läs du lagen för dem om söndagarna, och det så det eldar om'et, men var treflig och pratsam med dem om hvardagarna och språka med dem om fisket och jordbruket och ungarna och utskylderna och årsväxten och allt sånt där som intresserar dem mycket mer än den eviga saligheten.»

»Ja, men det intresserar mig inte. Jag förstår mig hvarken på fiske eller potatisodling, och jag kan knappt skilja hvete och hafre åt.»

»Olycklige, hvad tänkte du då på som blef bondkaplan? Men det går an att lära sig. Följ med mig på mina studievandringar, så ska' jag lära dig. Och så ska' vi titta in i stugorna och språka med gubbarna och gumorna — och med flickorna också för resten! De ska' bestämdt lära dig mycket mera vishet ur sitt sunda bondförnuft än du fått i dig ur kyrkofäderna eller kan tuta i dem ur långkatekesen. Men nu tar vi en klunk till — hur är det? Tycker du inte redan att världen ser litet hyggligare ut — hvasa?»

Kapellpredikanten kunde inte neka till att så var. Vickes muntra prat friskade upp honom, och den gamla, förr så välkända drycken gjorde honom varm, utan att medföra något rus. När Magnusson vinkades ner igen och

fick sig en liten påfyllning, gjorde man upp att sätta båten i sjön, och fast den inte var riktigt torr, fördes den likväl med förenade krafter ut i vattnet, och kapellpredikanten satte sig vid årorna, medan Vicke slog sig ner i aktern och sjöng så att det gaf eko vid stränderna.

När de om en stund försvunno bakom den yttersta bergudden, stod fiskar Magnusson kvar ute på broändan och såg efter dem, och när hustrun i detsamma kom ut i dörren med bud om kvällsvarden, ropade han till henne:

»Du ska' få se, Karin, att den här tokiga målarkarl'n kommer att göra folk åf prästen våran, om han får hållas!»

6.

Efter ett par dagar hade Vicke gjort bekanskap med stockholmsdamerna på Fiskevik och var genast i färd med att måla fröken Agnes' porträtt i halffigur, sittande i den grönaste af alla gröna bakgrunder som man gärna kan tänka sig. Bekantskapen gjordes helt hastigt en vacker kväll uppe i skogen, där änkefru Holmer och hennes dotter alldeles utom sig af förfäran tvärstannat midt framför mor Hannas röda ko, som ställt sig midt på den smala gångstigen och inte visade den minsta fallenhet för att vilja maka sig åt sidan. Fru Holmer hade i sin förskräckelse inbillat sig och dottern att den hederliga Röllan var en tjur, och Agnes var inte nog hemma i naturhistorien för att kunna rätta misstaget i uppfattningen, så mycket mer som förskräckelsen helt och hållet förblindade henne. Efter en god stunds förlopp kom lyckligtvis Vicke med målar-skrinet i hand; han hälsade artigt på damerna, och försäkrade dem om att kon inte alls var farlig, bara man tog henne på det rätta sättet. Därpå gick han direkt fram till Röllan, tog af sig hatten och gjorde en djup reverens, och denna utsökta och oväntade artighet hade den ögonblickliga effekten att kon genast tog några steg

baklänges, därpå gjorde en tvär vändning, satte svansen i vädret och barkade af upp i småskogen i fullt firsprång.

»Så där ja, mina damer,» ropade Vicke skrattande och vände sig om med hatten i hand, »nu är vägen fri, som ni ser!»

»Gud, så snällt af er!» ropade frun artigt, men tillade efter några ögonblick med orolig min: »Bara han inte kommer igen längre fram!»

»Hon menar ni väl?» inföll Vicke.

»Nej, nog var det väl en tjur,» fortfor frun och såg med förskräckelse uppåt skogen.

»Jag försäkrar er, mina damer, att det var en kossa,» bedyrade Vicke. »Jag har sett henne och hälsat på henne förut.»

»Ja, ser mamma det att det inte var någon tjur!» inföll nu Agnes, som ville visa sig modigare än hon var. »Det kunde jag väl tro också.»

»Det hindrar inte att hon kan vara folkilsken och att hon kommer tillbaka igen,» fortfor fru Holmer envist, »och då så...»

»Om därför damerna tillåta, så kan jag ju få göra er sällskap hemåt,» föreslog Vicke artigt, »ifall hon skulle ha den fräckheten att...»

»Det vore rysligt snällt af er!» försäkrade frun. »Men med hvem har vi det nöjet att...»

»A, ursäkta! Jag glömde ju alldeles att presentera mig. Vicke Blommén, genre-, landskaps- och porträttmålare,» sade Vicke helt ogeneradt, »för tillfället boende på sommarnöje hos fiskar Magnusson vid Sikviken. Och om jag inte misstar mig, så är det fru Holmer, som jag har den äran...»

»Jaha, änkekamrerskan Holmer,» svarade frun med en viss gravitetisk värdighet. »Och det här är min dotter Agnes, som är alldeles rysligt intresserad för taflor, och det är då jag också, för det finns igen utställning som inte vi gå på — och i tjugu år har vi varit med i konstföreningen — det var salig Holmer som gick in; men aldrig ha vi vunnit något.»

»Och inte på de andra lotterierna heller,» inföll nu Agnes, »fast vi köpt lotter öfverallt.»

»Jag väntade mig verkligen inte att träffa så varma konstvänner här ute,» sade Vicke med den allvarligaste

min i världen, om det också spelade ett litet leende i mungipan: »och därför gläder det mig dubbelt att jag kunde få göra damerna en liten tjänst.»

Därmed var bekantskapen gjord, och som kon verkligen kom fram en gång till litet längre bort, kände fruntimren den lifligaste tacksamhet mot Vicke, som körde bort henne en gång till, fast det denna gång blef med ett käpprapp och inte med någon hälsning.

Han följde dem sedan ända hem till Fiskevik, och där blef han först bjuden på saft och vatten och sedan på kväll, och han var så treffig och munter och visade sig så artistiskt förtjust i Agnes' grekiska profil, hvilken han passade på och lokaliserade bort till antiken, fastän den var så modern som möjligt, att när han slutligen gick sin väg, hade han fått löfte om att få måla hennes porträtt, hvilket han redan skulle börja med dagen därpå. Men dagen därpå regnade det, och som Vicke ovillkorligen ville måla porträttet ute — han var friluftsmålare framför allt — så passade han på och hemsökte sin vän kapellpredikanten i stället. Vicke hade nämligen fått en idé, och när det hände honom, satte han den genast i verket, sak samma om det gällde en skiss, en tafla, en liten oskyldig vigilans eller något annat nyttigt eller nöjsamt arbete här i världen.

När han kom till kapellgården, höll prästen på och skref på sin predikan — det var nämligen mot slutet af veckan — och Vicke mottogs af mor Maja med en djup nigning och ett bredt välkomstleende, ty henne hade han eröfrat om kvällen, när han kom hem i sällskap med kapellpredikanten och båten. De vapen han användt voro några muntra tillmälen, en duktig klapp i ryggen och ett halft glas punsch, allt saker som mor Maja just inte var bortskämd med hvarken i hvardagslag eller om söndagarna.

Mor Maja stod ute på gården och hade bredt ut ett gammalt lakan på gräset, och på lakanet hade hon slagit ut några kannor blåbär, de första mogna för året.

»God kväll, mor Maja!» ropade Vicke som han klef inom grinden. »Hvad är det hon håller på och stökar med?»

»Guds fre'!» svarade gumman och neg. »Jag håller på och torkar blåbära, ser han fäll. Se, pastorn har loft

mig att jag ska' få fara med Österberg te' stan för te' hälsa på dotter min och mågen där inne.»

»Jaså, mor Maja har en gift dotter i stan?»

»Ja då, och hon ä' så bra gift, och han ä' snickare, och tre barn har di — och därför brer jag ut dom, för si annars skäms di för mej — blåbärena kan tänka.»

»Jaså, på det viset!» utbrast Vicke skrottande. »Men hur är det, är kapellprästen hemma?»

»Ja jesses, det ä' han nog, det,» svarade gumman småmysande, i det hon tittade upp öfver glasögonen, dem hon satt på sig för bärrensningen; »och det va' då riktigt bra att nå'n kom, för nu har han sitte se'n tidigt i morse och skrifvi', och jag har inte fått så mycket som en kaffeskvätt i'n en gång.»

»Det ska' vi nog hjälpa, ska' mor Maja få se!» ropade Vicke, i det han följde med gumman in i köket, där spinnrocken stod. »Sätt nu på kaffehurran bara!» fortfor han, i det han satte sig ner på gummans spinnstol och tittade på spånaden. »Nej se, det var tusan till gumma att kunna spinna fint!»

»Förstår han sej på tocke, han?» frågade mor Maja och såg mycket trakterad ut.

»Üsch ja! Den där tråden kan man fånga fjärilar på, om man spänner upp den mellan slånbuskarna där ute.»

»Hå kors, han pratar!» sade gumman förtjust. »Då skulle han ha sitt, när jag hade ögon i behåll!»

»Pytt! Ni har minsann ögon att köpa fisk med än i dag, mor lilla!» forfor Vicke och klappade gumman på axeln. »En vacker dag kommer jag och vill måla af er, när ni sitter vid spinnrocken. Det får jag väl, hvad?»

»Hvasa?» frågade mor Maja storögd. »Hvad va' det han ville göra?»

»Det ska' jag förklara sedan. Men nu tittar jag in till prästen och ser hur det är med honom.»

»Ja käraste han, gär det!» Han kan behöfva te' bli oppmuntrad en smula, för i morse va' gamla körkvärden Janson här och förarga'n med någe', hvad det nu kunde vara.»

»Och har ni se'n litet smör och bröd till kaffet, så är det intet ondt i det,» sade Vicke med en ny klapp på gummans hvassa axel, och därpå steg han helt tvärt in till kapellpredikanten, som satt vid bordet och skref.

Denne tittade först upp med en förargad snedblick på den som kom och störde; men han ljusnade synbarligen, när han fick syn på Vices glada ansikte.

»Jaså, det är du, Vicke,» sade han och lade pennan ifrån sig. »Nå, det kan så vara!»

»Det låter godt!» ropade Vicke, gick fram till bordet och gaf honom ett kraftigt handslag. »Det vill säga att någon utföckning kommer inte i fråga?»

»Nej, men jag har brådtom.»

»Å, du pratar! Det är ju bara torsdag i dag. Nog måtte du hinna rita predikan färdig till sönda'n!»

»Åja, om jag bara fick vara i fred.»

»Fin pik det där!»

»Nej, jag menade inte dig nu,» återtog kapellpredikanten med ett leende, som dock inte var särdeles gladt, »utan mina kära församlingsbor, som börja bli litet närgångna i sin välvilja.»

»Vill de kanske öka på lönen åt dig? Då måtte det finnas idealbönder här på ön!»

»Öka på lönen? Ånej, det akta de sig nog för. Men kan du tänka dig, de börja tycka att jag borde gifta mig. Gamla kyrkvärden var här i morse, och sedan han suttit och skruvat sig både länge och väl, kom det slutligen fram att han och många flera tyckte, att jag inte borde vara ensam längre. Hvad angår det dem, det vill jag fråga?»

»Säg inte det, du! Men nog var det komiskt,» ropade Vicke på sitt vanliga högljudda sätt och kastade sig ned på en stol midt framför kapellpredikanten. »Vet du, jag har precis kommit på samma idé, du!»

»Du är tokig! Jag har hvarken råd eller lust att gifta mig.»

»Bah! Hvad råheten beträffar, som garfvaren sa' ...»

»Nej hör du, min kära Vicke!»

»Jaja, förstå mig nu rätt! Hvad det angår dina sockenbor? Begriper du inte att gubbarna vill ha dig under toffeln som de själfva, och att gummorna vill ha en prästfru att pimpla kaffe hos? Och hvad nu mig beträffar, så vill jag att du ska' komma dig opp i världen, och jag har någonting riktigt finfint på förslag åt dig.»

»Kommer du kanske också och vill rekommendera någon skepparänka!»

»Nej för tusan! Inga änkor! En flicka, du, och det en stilig flicka ändå. Lilla fröken Holmer borta vid Fiskevik, hon som bor på sommarnöje med sin mamma — hon är till äktenskap ledig, du!»

»Du är galen! Tror du att en bortskämd stockholmsflicka skulle vilja gifta sig med en fattig kapellpredikant?»

»Nå, vill du prompt ha en änka, så tag modern i stället! Hon är inte så värst gammal, och om lyckan är god, kan du få bli svärfar åt mig, i fall jag skulle tycka om flickan, när jag börjar måla henne.»

»Skall du måla henne?»

»Ja visst, skulle börja i dag, om det inte hade regnat. Men nu håller det opp, och jag kan ta' henne i aftonbelysningen i stället — det är kanske trefligare. Nu blir det bara porträtt, kära du — halffigur. Få se hvad det kan bli längre fram. Men ser du, när man målar en människas porträtt, så lär man känna henne lika bra som om man umgåtts med henne i tio år. Vid första sittningen gör hon sig till, förstås, men sedan kommer den rätta fram. Flickan är bestämdt romanesk, du — och gumman med — det märkte jag på deras förmåga att göra en gammal hederlig ko till en grym tjur. Jag har redan talt med dem om dig.»

»Om mig? Hvad skulle det tjäna till?»

»Jo, ser du, både modern och flickan är alldeles djäkligt ifriga på att få lära känna dig. De ha ondt om lämpligt umgänge här ute på bondlandet, kan du förstå, och fast de hört att du just inte är någon hofpredikant, så anse de väl ändå att du kan ha mål i munnen annat än på predikstolen.»

»Jag har annat att tänka på än gå och vara rodocka åt ett par nyfikna stockholmskor. Och har du ingenting annat att säga mig, så...»

»Nej stopp, Ace! Så lätt kör man inte ut en blifvande professor i aftagande. Släng nu predikan för i dag och kom med mig, så ska' du få göra deras bekantskap. Medan jag ritar upp flickans porträtt, så språkar du med gumman — hvem vet hvad det kan vara bra för? Men det var sant, det — hvad var det för en skepparänka du talte om?»

»Å, det är en som har gård här borta på ön och som är hela traktens kokfru,» svarade kapellpredikanten

likgiltigt; »en fet, halfgammal för detta ångbåtsrestauratris som jag sett en gång i kyrkan och som inte ser vidare inbjudande ut.»

»Säg inte det du, Acke! Prästen ska' vara gästgivare, heter det, och då kan det vara bra att ha en kokfru i huset. Om du vill, ska' vi gå och titta på henne en vacker dag.»

»Nej tack, det har jag ingen lust till!»

»Seså, karl, nu ska' du vara praktisk! Mor Maja skall ju ge' sig af in till stan, och hvem tusan ska' då skaffa mat åt dig, medan hon är borta? Kom därför med mig, så gör vi en rundresa omkring ön, hälsa på i bondgårdarna och i fiskarstugorna och studera människorna i deras hvardagslag, hvar och en på sitt håll och för sina ändamål. Du rannsakar njurarna på dina sockenbor och jag tittar på fysionomierna; du gör dig underrättad om deras andliga behof och jag om deras kroppsliga resurser, och du ska' få se att undertecknad kommer hem från rundturen med lådan full af skisser och du med prästsäcken full af erfarenheter, som kunna vara nyttiga att ha. Hvad säger du om mitt förslag?»

Kapellpredikanten funderade ett ögonblick och visste inte rätt hvad han skulle svara. Det fanns åtskilligt i Vikes förslag som tilltalade honom; men också annat som stötte honom tillbaka. Det var i synnerhet hans inbitna folkskygghet, som sattes på ett hårdt prof, och som den ytterst berodde på en esteticerande underskattning af folkets rätta natur, hade den svårt att gifva med sig i första taget. Men på samma gång insåg han att den afvisande ställning, som han hittills intagit till sina sockenbor, blef allt mer och mer ohållbar, och han hade emellanåt allvarligt tänkt på att försöka närma sig dem och taga reda på deras förhållanden och lifsåsikter; men hittills hade han saknat mod att bryta isen och göra det första steget. Han hade väntat att bönderna skulle göra detta på ett eller annat sätt, hvilket bevisade hur illa han kände skärgårdsfolkets lynne. Men när så kyrkvärden kom och lade sig i en sak, som han, prästen, icke kunde anse komma församlingen vid, så kände han åter sin gamla motvilja vakna.

»Nå, har du funderat än?» frågade slutligen Vicke, som började bli otålig. »Eller ska jag kanske komma igen i nästa vecka?»

»Ånej, det behöfs inte!» svarade kapellpredikanten långsamt och sträckte sig bakut i stolen. »Jag skulle verkligen kunna ha lust att göra dig sällskap; men det skulle vara på ett villkor»

»Hvilket då? Skall jag kanske känna dem på pulsen och du vill rita af dem i stället?»

»Nej, det begär jag inte. Men att du är den som för ordet! Jag har försökt mer än en gång att tala med dem, men jag vet aldrig hur jag skall börja. Ju mer jag funderar på det...»

»Du ska' så tusan och inte fundera! Det är just det som är dumheten. Släpp lös bara, så gör jag! Går man och grundar på saken, så blir det bara stelt och konstbesynnerligt alltihop, och det märker gubbarna, var du lugn för det. Men se där kommer mor Maja med kaffet! Skönt, gumman lilla! Nu sätter vi i oss ett par smörgåsar — någon sup har du väl inte? — och se'n ger vi oss af ut då vandring! 'Prästen och artisten!' Det skulle man kunna använda som titel på en novell, du! Eller också måla en genre — någonting i samma väg som 'Herr Görans predikofärd' — jaja, det kan jag göra, jag — om andan faller på mig!»

7.

Från kapellgården gick vägen till Fiskevik, där första besöket skulle göras, förbi en liten skogstjärn, som låg djupt nere mellan de omgivande höjderna och som med sina vasskrönta stränder och sin täta omgivning af löfskog bildade en sannskyldig liten idyll för sig själf. Gångstigen dit ner slingrade sig nyckfullt mellan berg och backar, där mariga tallar och mossslupna granar reste sig mellan

tufvorna i kärdragen och där stripig ljung och ljusgrön mjuk mossa utfyllde håligheterna mellan de kringkastade stenblocken. Men lika magert och vildt som det var där uppe på skogshöjden, lika rikt på vegetation och lika fridfullt och fagert var det där nere i den lilla dalsänkan med sin klara, stillastående lilla vattenspegel och de tufviga ängarna, som ett stycke längre bort öfvergingo i små, tätbesådda åkerfält, där rågen redan började gulna, men hafren stod grön och frisk och vippade på sina små ax, på hvilka kornen sågo ut som små gungande fåglar på en sviktande gren.

Halfvägs nere mot sjön, just på slutningen där den steniga skogsbacken började öfvergå till ländigare mark, låg en liten stuga med bruten takås och en sned skorsten, ur hvilken en blågrå rök ringlade sig upp och drog bort i lätta molntappar mellan björkarna och asparna, som stodo raka och spensliga emellan vildmarken där uppe och lugnvattnet där nere i dälden. Några små jordlappar voro upptagna omkring backstugan, som längre upp åt sidan hade bredvid sig en liten uthuslänga, ännu snedare och bräckligare än stugan själf. På jordlapparna växte fattigmansfrukten, den hederliga prosaiska potatisen, och vid ena stugväggen stodo några krusbärsbuskar och på jordlisten mellan dem växte några gula ringblommor och ett par grågröna åbroddsbuskar. Vid stugans gafvel åt solsidan stodo ett par bikupor på en bänk, och några höns gingo omkring och sprattlade på vedbacken utanför uthuslängan.

»Den där stugan ligger inte illa du, Ace!» utropade Vicke Blommén, i det han såg sig omkring med hufvudet på sned och en pröfvande målarblick på läget och omgifningarna. »Hade jag sett den förut, så tror jag att jag hade hyrt mig in här i stället för hos fiskar Magnusson. Vet du hvem som bor här?»

»Inte säkert,» svarade kapellpredikanten, »men jag tycker mig ha hört mor Maja säga att det ska' vara en skomakare.»

»Den ska' vi gå in och hälsa på, du!»

»Ja, jag vet inte om det är skäl i,» fortfor kapellpredikanten dröjande, »när man inte har något arbete att erbjuda honom.»

»Ja, men det har jag!» ropade Vicke muntert. »Han kan ju sy ihop den här gluggen, medan vi väntar!» Och därmed satte han upp vänstra foten midt för näsan på kapellpredikanten. »Ser du, Aceke, den är nästan lika uppsluppen som jag själf!»

»Nå ja, om du vill, så kan vi ju gå in. Han lär ha en sjuk hustru, har jag hört sägas; den stackarn har legat till sängs öfver ett halfår...»

»Och du har inte varit där än! Fy fan, Aceke, hvad är du för en själasörjare?»

»Jaja, det kan du ha rätt i,» sade kapellpredikanten med en suck. »Jag borde kanske ha varit här för länge se'n!»

»Bättre sent än aldrig,» inföll Vicke med sin djupaste baston, tog prästen under armen och förde honom med sig fram emot stugan.

Hönsen tvärstannade med krafnsningen, tuppen reste sig kapprak, slog med vingarna och gaf till ett ljudeligt kuckeliku, i detsamma som de veko af in på den smala gångstigen upp till stugan.

»Gentil tupp!» utbrast Vicke, i det han bockade sig för honom, »anmäler när det kommer främmande! Godt om folk tycks det inte vara i alla fall; har du inte hört om de ha några barn?»

»Sju eller åtta, har jag hört,» svarade kapellpredikanten torrt.

»Då är det bestämdt inte skomakarn som bor här,» återtog Vicke och såg sig omkring, »för annars skulle väl någon af bytingarna synas till. Men lika godt! 'Låt se hvad hemligheten gömmer', som det stod i någon roman, jag läste i min grönaste ungdom. Jag kommer ihåg det, därför att jag tyckte det var så vådligt poetiskt.»

Och därmed klef Vicke dristigt in genom den låga dörren, och kapellpredikanten följde efter, mycket mera tvekande än hans glade kamrat, och med hufvudet böjdt, för att inte slå emot den maskstungna dörrposten. Det var en liten trång förstukvist de kommo in i, och på ena sidan var en dörr med klinka. Midt emot den var en annan dörr, framtör hvilken stod en järnbandad tunna med vatten i, och bredvid den ett gisset ämbar och en gammal trasig stenkruka med rå potatis.

»Man kan då inte ta' miste om ingången!» hviskade Vicke och lade handen på klinkan. Dörren öppnades med ett vresigt knarrande, och en unken lukt af rök, matos och beck slog emot dem, när de trädde in i köket, som var lågt i taket och hade fönstret midt emot dörren.

En lång, mager och bleklad karl satt framme vid fönstret lutad öfver en skomakarbänk och hade fastspänd öfver sitt knä en fruntimmerskänga, som han var i färd med att halfsula. Tätt bredvid honom stod en liten pojke på fyra, fem år, helt lätt klädd i en trasig skjorta och ett par dito byxor, som slutade högt uppe på de bara benen, och såg oafvändt och begrundande på fadern, som om han velat stjåla konsten af honom på en gång.

Vid spisen, som var på sidan om dörren, stod en halfvuxen flicka, också barfota men annars litet mera klädd, och rörde i en gryta och bredvid henne en mindre flickunge, som med fingrarna i munnen och stora förvånade ögon betraktade de inträdande, under det hon körde in sig så långt hon kunde i vrån mellan systemn och spisen.

»Morjens här inne!» sade Vicke i sin vanliga muntra ton och steg fram från dörren. »Är det här som skomakarmästarn bor?»

»Jo, det skulle fäll vara det,» svarade mannen långsamt och såg upp från sitt arbete utan att dock ännu upptäcka kapellpredikanten, som stod bakom i skymundan vid dörren. »Är det frågan om någe' arbete?»

»Det är det också,» svarade Vicke och visade på sin sko. »Jag har här en passagerare som har blifvit litet öppenhärtig af sig. Kan mästarn sy ihop den medan jag väntar, så vore det bra — annars får det väl vara tills jag blir sängliggande någon vacker dag.»

»Be' han Gud bevare sej för det!» återtog mannen och kastade en lång blick åt sidan vid spisen, där en annan dörr stod halföppen inåt kammaren, från hvilken i samma ögonblick en torr, ihålig hosta hördes.

Det klack till i Vicke, han hade glömt bort att hustrun låg sjuk.

»Jag, jag menar naturligtvis utaf lättja,» sade han efter en paus. »Det är en sjukdom som jag lider af emellanåt.»

»Åja, den kan vara kittslig, den me',» sade skomakaren och tillade, i det han pekade på en stol som stod på

andra sidan om skomakarbänken: »Vill herrn sätta sig där och ta' åf'en, så får jag si om jag kan hjälpa't.»

Vicke gick genast fram och satte sig. Han hade inte väl hunnit fram till stolen förrän den halfvuxna flickan vid spisen skyndade fram till fadern och viskade helt högt, i det hon drog honom i armen och visade åt dörren:

»Far, ser I då inte att det ä' prästen.»

Mannens blick följde den pekande handen, och när han fått sikte på den långa figuren borta vid dörren, steg han långsamt upp, tog några steg framåt golvet och gjorde en tafatt bugning, sägande med en ton af tvekande förvåning:

»Ja så minsann tror jag inte det ä' nya kapellpredikanten våran! Det va' då oväntadt främmande!»

»Jag skulle väl en gång se hur mina sockenbor ha det,» svarade kapellpredikanten, i det han steg fram, »och därför följde jag med min vän här.»

»Jaså, så herrarna ä' bekanta? Lisa, gå in i kammarn efter en stol åt pastorn! Anders, stå inte me' fingrarna i mun! Se här ä' nu en stol sådan han ä' — i fall pastorn vill sätta sig på'n!»

»Far,» viskade flickan lika högt som förut, »mor vill tala med er. Hon trodde inte när jag sa'na att det va' prästen.»

Skomakaren gick med långa, tysta steg och lutande rygg midt öfver det gråa golvet och försvann inne i kammaren. Barnen samlade sig nu alla tre vid spisen och betraktade de ovanliga gästerna med gapande munnar. Vicke satt och vred sig på stolen vid skomakarbänken, och kapellpredikanten kastade en undrande blick omkring det torftiga rummet, där fattigdomen tittade ut ur hvar-enda mossbelupen springa i de lutande väggarna.

»Här skulle inte skada att få öppna fönstret en smula!» viskade Vicke slutligen midt öfver rummet till prästen, som besvarade orden med en jakande nick.

»Det går inte,» svarade flickan vid spisen helt tvärt. »Far har spikat igen dem, för att de' inte ska' dra på mor!»

»Nå, tror du det skulle skada att öppna dörren då?» frågade kapellpredikanten och såg på henne från sidan.

»Nej, det kan jag fäll göra,» svarade flickan och sköt upp den till hälften.

Det hade nu klarnat ute, och en varm solstråle slog in i det kvafva rummet, där dammet kom i rörelse af luftdraget och samlade sig i en bred strimma för att få dansa i solljuset. De bägge småbarnen sågo först på hvarandra, sedan på de främmande, så åter igen på hvarandra och efter några ögonblick tassade de sakta fram öfver golfvet, kröpo mödosamt öfver den höga tröskeln och ut i farstun, hvarifrån de ögonblicket därpå tumlade af ut på gårdsplanen, där hönsen hälsade dem med ett ljudeligt kacklande.

I detsamma kom skomakaren tillbaka från kammaren, gick fram till kapellpredikanten och sade halfhögt i det han med tummen pekade öfver axeln inåt rummet:

»Hustru min, stackare, skulle så gärna villa tala med pastorn, om det vore tid på't!»

»Hur är det med henne?» frågade kapellpredikanten och såg besvärad ut.

»Å, det ä' skraltigt nog, det! Hon har fäll inte mycke' kvar, kan jag tänka.»

»Har ni inte sökt någon läkarhjälp åt henne då?»

»Jo kors, mamsella har vurit här, hon — barnmorskan vet jag — men hon sa' att det va' inte någe' te' göra.»

»Men ni skulle väl tala vid någon riktig doktor, när det är så illa med henne.»

»Någon tocken har vi inte närmare än i Norrtelje — och inte ha' vi rå' te' ta' hit den. För rexten så dör hon nog ändå, när så ska' vara. Men eftersom pastorn var så gemen och kom, så nog vure han bra, om han gick in och talte litet me'na, medan jag syr ihop skon åt herrn där!»

»Gör det du, Acke!» uppmanade Vicke, som satt och gungade med sin ena fot i strumplästen. »Jag ska' ta' och rita af flickan här medan jag väntar!»

Kapellpredikanten såg att han inte kunde komma undan; han ville det nog inte heller, men hur skulle han bete sig, när han kom in till den sjuka? Förmana henne till undergifvenhet, när han själf var så litet nöjd med sin lott, komma med tröstegrunder från en lära som han själf tviflade på, fastän han var satt att förkunna henne — ja, nu var han där, och då måste han ju försöka.

Han steg sakta och långsamt in i kammaren, som var liten och låg och hade ett gafvelfönster midt emot dörren. Men han stannade förvånad i detsamma han kom in, så helt och hållet skilde sig det lilla rummet i utseende från det stora där utanför. En kort hvit gardin hängde för fönstret och framför det stod ett bord med en grof men ren handuk på; på sidan om fönstret stod en gammal byrå och midt emot den en smal säng med ryggstycke, hvitmålad liksom de tre stolarna, af hvika en stod vid sängfoten och en på hvardera sidan om byrån. Uppe på den smala fönsterbrädan stodo ett par blomkrukor med murgrönor uti, och de båda murgrönsrankorna hade ledts upp i det låga taket, där de möttes och sedan klängde sig ner på väggen invid sängen, där de vid hufvudgården bildade en liten grönskande rutig fyrkant, som så lefvande stack af mot den kalkrappade väggytan. Det var som om all trefnad, all omsorg som det fattiga hemmet kunde bestå, hade samlat sig här inne, där den sjuka låg, och nere vid dörren, midt emot spisen där ute, var en liten eldstad, hvars öppning var fylld med friskt doftande björklöf.

I den smala sängen, med hufvudet uppåt fönstret, låg en blek och utmär glad kvinna, som med händerna hopknäppta utanpå täcket fäste ett par matta, längtande ögon på den inträdande prästen, hvilken med ens kände sig som befriad från den tryckande känslan af ovärdighet och tvång, som betagit honom, när han skulle träda in. Han hade väntat sig att få se den bittra nödens ruskiga prägel på allt där inne och fann nu i stället den tunga men rena fattigdomens stämning, som utbredde sig öfver både rummet och den sjuka.

»Hur står det till med er, stackars kvinna!» frågade han, i det han trädde fram till sängen och sakta lade sin hand på hennes hopknäppta händer.

»Gud välsigne pastorn som kom!» hviskade kvinnan med ihålig röst och försökte resa på hufvudet. »I dag är det liksom jag kände mej litet kryare.»

»Då skall ni nog snart komma upp och bli frisk igen, vill jag hoppas.»

»Gu' nå' mej så visst, det lär jag nog inte få!» svarade den sjuka entonigt och stilla. »Men det begär jag inte heller. Om jag bara visste hvem en skulle få som såg om barnkräkena!»

»Vår Herre vet nog råd!» fortfor kapellpredikanten och öfverraskade sig själf med att han denna gång trodde på sina egna ord.

»Håja, det tänker jag med,» sade den sjuka hustrun långsamt, »annars vore det väl inte stort värdt te' hvarken lefva eller dö.»

»Men vet ni då ingen, som skulle kunna komma hit och hjälpa redan nu?» frågade kapellpredikanten med sänkt röst, för att inte höras dit ut. Han märkte inte att mannen där ute närmat sig dörren med sakta steg och dragit igen den strax efter sedan prästen gått dit in.

»Jo, nog vet jag det, alltid,» svarade den sjuka lugnt. »Se, det är så att jag har en syster som ä' några år yngre än jag och som ä' en bra människa, fast hon har ett par barn som hon inte vet nå'n far te', men det va' inte värdt te' få Janne att ta' hit henne, för han tål'na inte för barnungarnas skull — men kanske om pastorn ville tala me'n...»

»Jag skall försöka!» lofvade kapellpredikanten. »Men nu ska' vi först tänka på om man inte kunde hitta på något, som gjorde er bättre i bröstet.»

»Det lönar inte någe' te',» återtog den sjuka efter en stunds tystnad, »men vill pastorn vara riktigt bra, så tag och läs litet för mig ur psalmboken — ho' ligger där borta på byrån. Janne läser nog för mig ibland om kvälla'; men han har så sällan tid, för godt om arbete har han då för jännan, Gu' ske lof!»

Kapellpredikanten steg upp, tog den gamla nötta psalmboken och började läsa den vackra psalmen af Wallin:

»Mina lefnadstimmar stupa
mot det sista målet ner...»

Under tiden satt Vicke och ritade af flickan där ute i stolen vid fönstret, medan skomakaren spände fast hans sko öfver knät och snodde en becktråd för att sy ihop gluggen mellan ofvanlädret och sulan.

»Har han sluta' snart?» frågade han och tittade först på artisten och sedan på flickan, som stod och såg undrande ut borta vid spisen.»

»Hur så då?» frågade Vicke tillbaka. »Tycker mästartn inte om att jag ritar af henne?»

»Hå kors jo, det tar fäll ingen skada på'na, kan jag tro,» svarade fadern lugnt, i det han beckade tråden; »men jag tänker hon kan behöfva ge' sig af ut och se efter småsyskona, så di inte står på hufve' i brunn för mig.»

»Asch nej, locke' ligger på!» skyndade flickan sig att upplysa om, och det syntes att hon var högst ovillig att lämna sin plats, under det hennes blickar voro som fastnaglade vid Vicke, af hvilken hon synbarligen väntade sig något märkvärdigt, som hon inte kunde reda för sig.

»Ja så kan di fäll hitta på och raka åf fram te' bikuporna,» fortfor skomakaren, »så det ä' allt bäst du ger dig åf ut och tittar efter dom, Ann Lisa!»

»Åja, nu behöfver jag dig inte längre!» sade Vicke och höll skissboken framför sig. »Men vill du titta först, så kan du få det också. Nå, tycker du det är likt?»

Flickan gick tvekande fram till skomakarbänken, såg ett ögonblick på ritningen, tittade sedan på fadern, strök luggen ur ansiktet på sig och gjorde en tvär vändning, slog sedan med ena handen bakom sig och ropade, medan hon satte af ut genom dörren som ett skott:

»Asch då, ser jag ut så där, jag?»

»Jojo men!» ropade Vicke skrattande efter henne. »Så där ser du allt ut och det på håret ändå! Eller hvad säger mästarn?» frågade han sedan och satte upp ritningen framför skomakaren.

Denne såg mycket djupsinnigt på den en bra stund, tog sig sedan bakom örat och sade långsamt, utan att ge sig in på frågan om likheten:

»Vet jag! Jag har just inte titta' på'na så noga, och inte begriper jag mej på tocke där heller!»

»Har mästarn inte sett på sitt eget barn!» ropade Vicke förvånad. »Det vore då märkvärdigt!»

»Jag har ju annat te' si på, om jag ska få en brödbit i mun på dom,» svarade skomakaren tungt. »En har just inte tid te' titta sig omkring mycke', ska' jag säga, om en ska' hinna någe' med skogörat!»

Vicke blef helt allvarlig där han satt. Hans glada lefnadsfilosofi krymte ihop inför denna kärfva bild af en aldrig hvilande strid emot bekymren för dagen, en strid som inte ens lämnade så mycken hvila att fadern hade tid att se på sina barn, och han började ofrivilligt jämföra sin egen dagsländetillvaro med mannens som satt framför

honom, lutad öfver sitt arbete och då och då lyssnande till kapellpredikantens entoniga röst, som hördes där inne från sjukrummet. Han väcktes ur sina ovana funderingar af skomakaren, som tittade upp från sitt arbete ett tag, och med sänkt röst frågade, pekande med tummen öfver axeln:

»Hur'dan ä' han där inne, när de' kommer te' kritan?»

»Mästarn menar prästen?» frågade Vicke.

»Ja, di talar så olika om'en på ön! Bönderna tycker just inte så värst mycket om'en, ska' jag säga. Di säger att han exmerar dom inte och att han knappt talar me' dom en gång.»

»Det kan nog vara, det. Han förstår sig inte på dem ännu.»

»Hå kors, de ä' fäll inte så svårta te' begripa, tycker jag. Förra kapellpredikanten, han förstod sig bra på dom, han — och det mädde han inte illa på.»

»Nå, hur gjorde han då?»

»Han var ankamrat med storgubbarna och strömmingspatronerna och höll efter di som inte hade någe', och si det tyckte bönderna om. Kommer den här te' göra så med, må tro?»

»Det tror jag inte. Han kommer allt att göra i morgon som han gjort i dag: hålla sig till småfolket i stället och höra efter hur de har det.»

»Ja det ä' nog snällt åf'en, men det blir han inte fet åf just!»

»Det gör ingenting,» sade Vicke hastigt, »han är van att vara mager!»

Skomakaren satt tyst en stund och sydde skon färdig. När det var gjordt, putsade han af den, räckte fram den öfver bänken åt Vicke och frågade halfhögt som förut:

»Vet herrn om han har någe' som han behöver få lagadt i skoväg?»

Vicke ämnade just svara att det trodde han nog, när dörren till kammaren öppnades och kapellpredikanten kom ut. Men Vicke såg på honom så förvånad, att han glömde ta' på sig skon; det var en helt annan varelse som kom ut från sjukrummet än den som nyss gick dit in, tvekande och motvilligt. Den krökta ryggen hade rätat ut sig, ögonen glänste och voro inte längre torra och uttryckslösa, likgiltiga och trötta, och det var med stadiga, nästan spän-

stiga steg som han gick fram till mannen vid skomakar-bänken, lade sin hand på hans axel och frågade på en gång allvarligt och mildt:

»Har ni någonting emot att jag kommer igen i morgon och talar med er hustru?»

»Skulle pastorn villa det?» frågade mannen tillbaka och steg upp från sin stol, osäker och undrande om han hade hört rätt.

»Det vill jag gärna,» svarade kapellpredikanten, »och då ska' vi tala om hvad vi kunna göra för hennes kroppsliga krämpor; själen, den är nog helbregda!»

Därmed tryckte han mannens hand, vinkade åt Vicke, som under tiden lagt en femtiöring på bordet, och gick ut på gården, där de båda små barnungarna vältade sig i solskenet, och styrde med raska steg af nedåt gångstigen till sjön. Vicke tog ut stegen för att hinna med, och när han väl hunnit fatt sin vän nere på vägen, stack han sin arm under hans och ropade förvånad, medan han tvang honom att halft vända sig åt hans sida:

»Hvad sjutton är det med dig, Acek? Du är ju alldeles som du vore nyfernissad?»

»Tycker du?» frågade kapellpredikanten med ett glatt leende öfver sitt annars så mörka ansikte. »Kom nu, så fortsätta vi vandringen. Jag börjar tro att det är på den, som jag skall kunna få en aning om hvad det vill säga att vara präst.»

»Och det är min uppfinning!» ropade Vicke med ett muntert skutt öfver en kullersten, som låg midt i vägen. »Den ska' jag ta' patent på!»

8.

På andra sidan om den lilla sjön bredde det inre af ön ut sig till en vågig slätt, på hvilken en byggning här och där stack fram sin rödmålade eller hvitrappade gafvel

ur lummiga löfträdsdungar, medan längs åt söder horisonten begränsades af en mörk rand utaf barrskog, emellan hvars sjunkande linier på ett par ställen saltsjöfjärdarna drogo ett rakt blått streck emellan bukterna. Det var åt denna sida som Fiskevik låg, och för att komma dit måste de båda vandrarna snedda öfver slättmarken, som här och där var genomskuren af djupa diken eller afstängd af lutande gärdesgårdar.

Halfvägs öfver slätten sågo de ett stort, hvitrappadt hus omgifvet af lummiga träd och en hög stenmur, som bildade en regelmässig fyrkant utomkring gården. På ena sidan, bakom hufvudbyggningen, syntes de spånklädda taken på ett par nya uthuslångor och bakom dem på en kulle en rödmålad väderkvarn, hvars vingar likväl stodo orörliga, fastän en frisk vind svepte fram öfver slätten. Det hela såg ståtligt och förnämt ut, som en riktig herrgård, och i synnerhet var det stenmuren som gaf den stora gården en helt annan fysiologi än den vanliga ute i skärgården, där man envisas att öda skog till gårdsel, fastän det är så ofantligt godt om sten.

»Det här ser ju ut som ett riktigt 'korplogi'!» skämtade Vicke och pekade på den hvitrappade byggningen. »Där måtte bo någon riktigt strömmingsmagnat, du!»

»Om jag inte misstar mig, så är det en bondgård som de andra, fast litet bättre hållen,» svarade kapellpredikanten och tittade tankfull bortåt byggningen samt fortsatte efter ett ögonblicks tystnad: »Men 'korplogi' är det kanske mer än du tror!»

»Hur så då?»

»Jo, bonden som bor där kallas för Korp-Olle,» svarade kapellpredikanten; »det vill säga, det är ett öknamn, som öborna gifvit honom. Annars heter han Olsson och lär ha varit skutskeppare i yngre dar.»

»Känner du till kamraten då?» frågade Vicke, medan de sneddade öfver en ängsbit för att komma ner till landsvägen, som förde fram till byggningen.

»Inte personligen,» svarade kapellpredikanten, »för han lär ha varit borta och badat i Öregrund; men nu skall han vara hemkommen, har jag hört.»

»Djäklar i det,» utbrast Vicke muntert, »är det en sådan kaxe att han kostar på sig badsejourer!»

»Han är en af de rikaste på ön och en af de bråki-gaste också, har jag hört sägas.»

»Då ska' vi gå in och hälsa på honom, du Acke. Det kan vara lustigt att se hur en sådan där bondmagnat har det hemma hos sig.»

»Jag kan inte säga att jag känner någon vidare lust att gå dit. Man vet inte hur man kan bli emottagen.»

»Åhå! Han hackar väl inte ögonen ur oss, därför att han kallas Korp-Olle!» skrattade Vicke. »Och därför kan vi gärna gå in. När du en gång kommit ut på själavandring, så ska' du väl inte stanna på halfva vägen.»

»Nå ja, så låt oss försöka på då!» svarade kapellpredikanten och tog ut stegen nu, sedan de kommit ner på landsvägen.

Snart voro de inne på gården, som var ovanligt stor och rymlig och framför allt ovanligt ordnad och snygg. De lummiga träden utgjordes af askar, som nog under förra tider blifvit tuktade till färfoder om höstarna, det syntes på deras runda kronor och på frånvaron af alla småkvistar på nedra delen af de grofva stammarna med sina rostgula fläckar. De stodo i rättliniga rader rundt omkring byggnaden, på hvilken en stentrappa ledde upp till en farstuveranda med glasdörrar, som nu voro uppslagna. En bred gång förde från trappan ner till en trädgård, som tog vid omedelbart utanför byggningen och i hvilken långa rader af bärbuskar, här och där skilda åt af olika sorters fruktträd, omgäfvade höga och välskötta trädgårdsland med yfviga smultronplantor på den ena sidan och breda sängar med rotfrukter och köksväxter på den andra. Längst ner mot stenvuren löpte en lång list med trädgårdshallon och midt för uppgången till byggnaden såg man längst nere i trädgården grindöppningen på muren, som förde ut till den yttre gårdsplanen med uthusen. Det hela gjorde intrycket af något på en gång prydligt och gediget, och de rika, jämna fälten rundt omkring bidrogo med sin växande gröda till den prägel af burgenhet och ordning, som låg utbredd öfver det hela.

»Det här är annat än skomakarstugan, det!» utbrast Vicke, i det han såg sig omkring. »Den målar jag hellre förstås, men här bodde jag hellre, om det skulle komma i fråga.»

»Få nu se hur det är innanför,» sade kapellpredikanten med tankfull min, i det han vände sig åt alla håll för att möjligen kunna upptäcka någon människa. Men ingen lefvande varelse syntes till, utom en gråfläckig katt, som satt uppe i en af askarna och tycktes ha några mindre vänliga spekulationer på ett flugsnapparbo några famnar högre upp och som nu fann sig störd i sina funderingar och såg på de båda vandrarna med sina gröngula ögon, i hvilka pupillerna syntes endast som ett svart streck.

»Någon vidare folksamling tycks här inte vara!» sade Vicke, som också sett sig omkring.

»Folket är väl ute på arbete, kan jag tro,» svarade kapellpredikanten, medan de gingo upp för trappstegen och in i förstugan.

»Det hindrar väl inte att husbondfolket kan vara hemma,» menade Vicke, öppnade den ena dubbeldörren till ett rum midt emot utgången och lät kapellpredikanten träda först in i rummet. Detta utgjordes af en stor sal, något låg i taket men med två höga fönster utåt andra sidan af gården samt möblerad helt och hållet på herrskapsvis med ett rundt matbord midt på golfvet, ett präktigt gammalt valnötsskåp i två afsatser på väggen bredvid dörren, ett fortepiano på andra långväggen och höga, rakryggiga stolar utefter väggarna rundt omkring rummet. På hvardera sidan uppåt fönstren till var en dörr, som ledde till angränsande rum.

»Anfakta den Korp-Olle,» hviskade Vicke till sin vän, »han bor ju riktigt som en grosshandlare, du!»

Kapellpredikanten ämnade svara, då i detsamma en stark, rå, ilsken stämman hördes ifrån rummet till vänster:

»Får jag tag i jäntan, så skjuter jag ihjäl'na det kan du ge' dig satan på!»

»Ha Gud för ögona och tänk på hva' du gör, Olle!» hördes nu en lågmäld, djupliggande kvinnoröst, som lät lika lugn och besinningsfull som den manliga häftig och oresonlig; »du borde fäll tänka på att det ä' vårt eget barn du talar om.»

»Har hon tänkt på det, hon, när hon går och ställer te' ett så'nt förbaskadt elände?» röt karlstämman på nytt. »Men jag tar lifve' af'ena och får jag tag i karlsloken...»

»Nej, låt oss gå igen,» hviskade Vicke hastigt. »Det är fråga om familjeaffärer och...»

»Gå du, men jag stannar kvar,» hviskade kapellpredikanten tillbaka, »här låter det som om jag skulle behövas!»

»Nå som du vill, men då ska' vi göra så här,» svarade Vicke, tog ett långt steg mot dörren, öppnade den och slog igen den hårdt, hostade sedan ett par tag och skrapade med fötterna.

»Det är någon där ute,» hördes omedelbart därpå kvinnorösten från sidorummet.

»Titt' efter hvad det är för en djäfväl och be'n dra' åt...» röt karlrösten lika högt som förut.

»Den där tycks vara folkilsken som en tjur,» mumlade Vicke halfhögt och tillade i det han knuffade sin vän i sidan. »Akta dig, Aceke, att han inte faller dig i ämbetet och trumfar om kroppen på dig, i fall du skulle tänka ta i tu med själen, om han har någon.»

Kapellpredikanten hann inte svara, förrän dörren öppnades och en lång, medelålders kvinna trädde ut ur det inre rummet. Hennes ansikte visade den vanliga skärgårdstypen. Det var långlagdt med djupliggande, blågrå ögon, hög panna, böjd, utspringande näsa och bred, något hopknipen mun, tydande på närighet och envist lynne. Håret var gråsprängdt och den tämligen fylliga gestalten något lutad, händerna stora och starka och hela uttrycket gaf tillkänna att det var en kvinna som visste hvad hon ville och att när hon ville något, så kunde hon också sätta det i verket.

Hon stängde igen dörren väl om sig, gick fram några steg mot de båda besökande och sade i tämligen kärft ton, medan hon mätte dem med en viss lugn förvåning i blicken:

»Är det någon som herrarna söker, eller hvad kan det annars vara som ni vill?»

Men med detsamma växte förvåningen i blicken och hon tog ett steg tillbaka, sänkte rösten och sade i det hon slätade ut förklädet som hon hade framför sig:

»Men så minsann tror jag inte det ä' pastorn som kommer och hälsar på ve' Öfvergåln! Välkommen och vill inte pastorn stiga fram?»

»Jo tack,» svarade kapellpredikanten och räckte fram handen. Jag gick förbi här med min vän, artisten Blomén från Stockholm, och...»

»Och det såg så treffigt ut, så vi fick lof att gå in och se det på närmare håll,» ifylle Vicke och gjorde en lätt bugning. »Och jag gissar att det är matmor själf, som...»

»Ja, det ä' allt det,» svarade kvinnan lugnt som förut, »och det va' riktigt roligt att pastorn ville titta in te' oss, fast det är bra ledsamt att man min ska' vara krassliger just nu se'n han nyss kommi' hem igen.»

»Jaså, är han sjuk?» frågade kapellpredikanten, som inte riktigt visste hur han skulle förklara kraften i de ord han nyss hört. »Han har ju varit borta och badat, har jag hört?»

»Ja, nog har han det,» svarade hustrun långsamt »men si inte lär det ha hjälpt någe' för hans onda, inte.»

»Ligger han till sängs?» frågade kapellpredikanten.

»Nej, han ligger påklädder på soffan, fast jag nog ville att han skulle gå och lägga sig riktigt, men si...»

»Lovisa,» hördes nu rösten inne i från rummet, »hvem ä' det du språkar me'?»

»Stig fram och sitt, goa pastorn,» sade hustrun hastigt, »och herrn med, så ska' jag gå in och säga'n, att pastorn är här. Se han ä' litet otåliget af sig, förstås,» tillade hon därpå, liksom urskuldande, »men en får inte räkna så noga med dom, när de inte ä' friska.»

Därmed försvann hon in i sidorummet, och Vicke som hela tiden sett ovanligt fundersam ut, passade på och hviskade till kapellpredikanten, medan de slogo sig ned framme vid fönstret:

»Här ä' ugglor i mossen du, Ace! Ska' du verkligen gå in och tala med honom, tror du?»

»Det är ju inte sagdt att han vill!» svarade kapellpredikanten undvikande och lyssnade inåt rummet, därifrån man hörde en ifrig hviskning och därpå den råa, skrofliga rösten som, glömsk af eller föraktande alla försiktighetsmått, utropade:

»Prästfan? Hvem har skickat bud på den?»

Därpå åter en hviskning ännu ifrigare än den förra, och ett nytt afbrott, harmsnare än förut:

»Det är väl du och jantan, kan jag tänka! Men tror ni att den där långa staken kan rå på mig, då har ni lurat er. Jag ska' visa honom, jag — låt bli mej, annars dänger jag till dej — jag ska' visa'n...»

Därpå hördes buller af en fallande stol eller något föremål, som häftigt sköts utåt golvet, och ofvanpå det ett stönande och en halfbruten svordom. Kapellpredikanten reste på sig och ämnade sig midt öfver golvet till dörren, då den i detsamma stöttes upp och en storväxt, rödbrusig karl i skjortärmarna med på höfterna hängande benkläder och ett par nedkippade tofflor på fötterna visade sig i dörröppningen. Håret, fläckigt, nästan randigt af rödbrunt och grått, stod på ända omkring det rödflammiga ansiktet, och ett par djupliggande, blodsprängda ögon borrhade sig med ett ilsket uttryck rakt i kapellpredikanten, som vid åsynen af mannen ovillkorligen tog ett steg tillbaka, medan Vicke, glömsk af allt annat än sitt målarintresse, smög upp skissboken ur fickan och började rita bakom prästens rygg. Bakom mannen i dörren syntes hustrun, som fåfångt sökte hålla honom tillbaka och i hvars ögon man läste en bön till de bägge besökande att så fort som möjligt gå sin väg.

»Hur står det till, kära Olsson?» frågade kapellpredikanten och tog nu i stället helt beslutsamt ett par steg framåt emot den allt annat än inbjudande företeelsen. »Jag har hört sägas att ni är krasslig efter badsejouren, och därför...»

»Ä' pastorn doktor då, efter han gör sig så besvär och kommer hit?» frågade karlen, som höll sig fast i dörrposten, och blängde på honom som om han velat sluka honom. »Eller hvad hin håle har han annars här te' göra?»

»Kära Olle,» inföll nu hustrun och tog om honom under armarna för att stöda honom, »inte ska' du väl ta' emot pastorn på det vise', och inte stockholmsherrn heller...»

»Jag ger både prästen och stockholmsherrn så många som åker, flyger och far! Hvad har di här och göra? Hvem ä' det som har skickat hit dom? Ä' det någe' de ha te' fordra, så ge dom och be dom dra'...»

»Ingen har skickat hit oss,» svarade kapellpredikanten lugnt, »vi gick förbi, och så föll det oss in att hälsa på ett tag på den vackra gården. Och är det så att vi är till besvär, så gå vi igen, men om ni också är illamående, så kunde ni väl ta' emot oss som folk ändå, tycker jag. Jag kommer nyss från den fattiga skomakarn

där borta i backen vid sjön, och inte trodde jag att man skulle ta' emot mig sämre här än hvad man gjorde där, fast där också var sjukdom i huset.»

»Det där fattigföljet,» utbrast mannen hånofullt, »di kan behöfva läsa, di, som inte har någe' annat!«

»Folkvett ha de åtminstone,» svarade kapellpredikanten lugnt som förut, »och det får väl sjukdomen lära er också, kan jag tro!«

Därmed vände han sig om och vinkade åt Vicke, som under tiden hunnit taga en flyktig men tillfyllestgörande konturteckning af den vildsinte sjuklingen, som tycktes smått slagen af kapellpredikantens ord och som nu med lugnad röst sade, under det han med den darrande högra handen sökte stryka håret ur pannan:

»Det ä' inte så godt te' vara höflig och mör i truten, när en har både sjukdom och bekymmer te' dras med.»

»Därför ska' vi komma igen en annan gång, när det kanske blifvit bättre med bäggedera,» fortsatte kapellpredikanten och gick åt dörren, medan Vicke satt kvar på sin plats och studerade ansiktet i dörröppningen för att sedan på egen hand kunna komplettera sin teckning.

»Hör du, Lovisa!« utbrast nu mannen plötsligt, i det han vände på hufvudet åt hustrun, som fortfarande stod kvar bakom honom. Ä' du säker på att det där ä' kapellpredikanten våran också?»

»Ja visst ä' jag det!« svarade hustrun förvånad. »Hvarför frågar du det?»

»Di har ju sagt, bönderna här, att han ä' en mes och en stackare, som inte har mål i mun och hvarken ord eller afsked med sig. Men den här tycks ha bägge delarna, inte annat än jag kan si!« fortfor mannen med en anstrykning af respekt i tonen. »Och om pastorn vill slå sig ner igen, så får fäll Lovisa si efter om hon inte har nånting te' bju' på, innan han går.»

»Ja, om pastorn vill hålla te' godo med en kopp kaffe, så ska' det snart vara i ordning. Men ska' jag inte le' dej te'baks te' soffan först, Olle, innan . . .»

»Nej gå du, jag re'r mig nog själf!«

»Och vi är ju två stora, starka karlar, som kan sköta om honom som han är sjuk till!« inföll Vicke skratande, i det han reste sig upp och ställde sig bredvid kapellpredikanten.

»Hva' ä' herrn för sorts karl då?» frågade den sjuke och spände ögonen i Vicke. Ä' herrn nå'n kolportör eller någe' i den vägen, efter han är go' vän med prästen?»

»Nej, jag är en tocken där som ritar af allt hvad jag ser!» svarade Vicke muntert som förut.

»Jaså en tocken en! Hvar har herrn skåpe' då?» frågade f. d. skepparen, som sett fotograferna inne i staden och trodde att Vicke var en sådan.

»Det har jag här!» svarade Vicke och bultade sig på pannan.

»Jaså, annars brukar di bära't under armen, har jag sett!»

»Det finns nog de som göra så med hufvudet också,» svarade Vicke, »men så långt har jag inte kommit ännu. Men ta' oss nu en under hvardera armen, så ska' vi leda Olsson till soffan, så han får hvila sig.»

Och till bådas förvåning gjorde den nyss så vildsinte mannen inga invändningar, utan lät leda sig till soffan, där en örngåttskudde och en filt lågo kastade om hvarandra. När han väl hunnit dit, fått kudden under hufvudet och filten om benen, sade Vicke, som uppfattade ett ögonkast af kapellpredikanten:

»Och nu går jag ut och tittar mig omkring där ute om det inte finns något att rita af. Det är bara skada att Olsson har sådana välbyggda uthus, för se jag tycker mest om gamla ruckel, jag.»

»Ja, men mina di ä' nya se'n i fjol!» svarade mannen med myndig ton. »Fast längst nere på gåln står en gammal bastu, som jag inte hann me' och som ä' fallfärdig hvilken dag som helst.»

»Den ska' vi gå sta' och göra bekantskap med!» sade Vicke muntert och skyndade ut.

När den sjuke och kapellpredikanten blifvit ensamma, uppstod ett ögonblicks tystnad, under hvilken den förra såg ömsom på prästen, som tagit plats på en stol bredvid soffan, ömsom på dörren, som stod vidöppen ut till salen. Kapellpredikanten såg ofvänt med allvarliga blickar på den liggande och sade efter något betänkande, i det han helt djärft gick rakt på den sak, som sysselsatt hans tankar ända sedan sjuklingen uppträdde i dörren:

»Det är nog inte bara kroppen som är sjuk på Olsson,» tänker jag. »Det står jag inte så bra till med sinnet heller.»

»Tror pastorn det?» pustade den sjuke, som tycktes uppgifven af trötthet, sedan han väl kommit i hvila igen. »Börja då inte på och läsa, för det tjänar ingenting till! Jag ä' inte af den sorten, ska' jag säga pastorn.»

»Jag läser inte för den som inte begär det,» svarade kapellpredikanten lugnt som förut, »men tala om det kunna vi ju göra, om Olsson vill.»

»För att det ska' komma ut kring ön och di ska' peka finger åt Korp-Olle, som di kallar mej?»

»Hvad man talar med prästen om, det stannar hos honom,» svarade kapellpredikanten, »så att, om det är någonting som Olsson vill anförtro mig...»

»Nej, det ä' ingenting att tala om,» svarade den sjuke med en otålig rörelse och fortfor med slutna ögon: »Det är bara det att en har ett hälsikes elände här i världen. En stretar och arbetar och ä' färdig att låta få skinnet af kroppen på sej, för te' få ihop en styfver åt sej och de sina, och så har en bara otack för hela djävelstygge!»

»Jaja, det kan nog vara sant; men så beror det också på hur man samlat det och hur man gifvit det sedan. Har man gjordt det i glädje och kärlek eller i stränghet och oresonlig hårdhet, därpå kommer det an. Har man varit ett stöd och en föresyn för de sina eller en skräck och en förtryckare, det är frågan — och kanske till på köpet ett dåligt exempel — då har man inte mycken tacksamhet att vänta.»

Den sjuke vred och vände sig och pustade allt tyngre allt efter som kapellpredikanten talade; det ryckte kring munnen på honom, som om något trängde sig fram på tungan och ville ut öfver läpparna; men så bet han ihop tänderna, som om han med våld ville hålla det tillbaka, och stora svettdroppar trängde fram på pannan och sippade långsamt nedåt de rödbrusiga kinderna, för att slutligen försvinna i det stripiga skepparskägget under hakan. Slutligen reste han på hufvudet, stötte häftigt ut andedräkten och hviskade, i det han pekade framåt dörren:

»Stäng igen dörrn, ifall Lovisa kommer och ska' sätta fram på borde'!»

Kapellpredikanten steg långsamt upp, stängde till dörren och satte sig sedan på sin förra plats, vid nedre ändan af soffan, medan den sjuke reste sig halfvägs upp mot kudden, slog bägge de grofva, valkiga händerna mot

hufvudet och stönade med en stämma, hvilken nu var lika darrande och bruten af sinnesrörelse, som den nyss var rå och bullrande af vrede:

»Jag vet inte, hvilke' jag ska' göra, om jag ska' slå ihjäl dom eller om jag ska' ta' dö' på mej själf!«

9.

När kapellpredikanten efter en god halftimme kom ut från det inre rummet, stod bordet dukadt och kaffe pannan framsatt. Vicke satt ensam framför all den uppbullade maten och höll just på att slå i ett glas öl åt sig, när han hejdade sig i denna angenäma sysselsättning och på sitt vanliga muntra sätt ropade till kamraten:

»Nå hör du, Acek!...«

»Tala sakt!« varnade denne, i det han vände sig om och pekade mot dörren.» »Han har somnat där inne.»

»Nå slå dig då ner och få dig litet i västen!« uppmanade honom Vicke sakta. »Här finns det som både duger att äta och dricka, du!«

»Jag har inte lust hvarken för det ena eller det andra,« svarade kapellpredikanten kort.

»Har du fått så starka saker i dig där inne då?«

»Åja, jag har fått ett nytt bevis på att här finns mycket mer att uträtta på ön än jag trodde.»

»Nå ja, du måtte väl kunna äta och dricka för det!«

»Nej, inte nu. Jag får lof att säga ett par ord åt hustrun. Har hon inte varit inne hos dig?«

»Jo då, flera gånger om. Och så såg jag en flicka där ute, du — en förbaskadt stilig flicka för resten. Men hon bara skymtade förbi på gården ett tag, och det såg ut alldeles som om hon hade varit rädd för någonting. Jag ville slå mig i språk med henne, men hon satte af neråt trädgården och försvann bakom uthusen.»

»Det var väl någon af pigorna,« sade kapellpredikanten och ämnade sig ut i förstugan, då dörren i det-

samma öppnades och hustrun kom in. Hon höll sig till utseendet lugn och bestämd, men det låg en skiftning af oro i stämman, när hon såg på kapellpredikanten, som om hon velat skåda rätt igenom honom, och frågade:

»Ä' han någe' stillare nu?»

»Ja, nu sofver han, och det ska' nog göra honom godt,» svarade kapellpredikanten, »och jag hoppas att han skall vara lugnare, när han vaknar.»

»Har han sagt någe'?» frågade hustrun, i det hon fattade prästen i armen och drog honom med sig fram till fönstret, förbi den förvånade Vicke, som satt och väntade på sin kamrat.

»Alltsammans!» svarade denne. »Och hur ledsamt det än är, så hoppas jag det skall kunna reda sig.»

»Tror pastorn?»

»Ja, det beror först och främst på er och sedan på honom.»

»Honom där inne, ja!» Men aldrig i lifvets tidér lär fäll han...»

»Ja, jag menade nu inte er man, utan *honom* som är skulden till olyckan,» svarade kapellpredikanten. »Jag skall söka upp honom i morgon, han finns ju på andra sidan af ön?»

»Nej då, han har fari te' stan, säger de!» hviskade hustrun och kastade en hastig blick öfver axeln på Vicke, som låtsade vara helt och hållet upptagen af sin kaffekopp. »Och hur ledsamt det är,» fortfor hon i samma hviskande ton, »så ä' det kanske det bästa i alla fall.»

»Hur så?» frågade kapellpredikanten förvånad.

»Ja det ska' jag säga pastorn se'n, om pastorn vill vara snäll och komma igen till oss nå'n åf dagarna. Men sitt nu ner och drick en kopp kaffe.»

»Nej tack, inte i dag!» svarade kapellpredikanten undvikande och fortfor, i det han vände sig till Vicke:

»Kommer du nu, så ge' vi oss af vidare.»

Därmed räckte han hustrun handen, tog hatten och kappen från fortepianot, där han lagt dem, och gick ut genom dörren, följd af Vicke, som var nyfiken som en skata och brann af begär att få veta hvad som föregått där inne i rummet och hvad hustrun och hans vän hade hviskat om borta vid fönstret.

Men det hjälpte inte den här gången att han tog kapellpredikanten under armen och vände honom till sig så nära han kunde. Prästen var så fåordig som möjligt och underrättade honom om, att det var en hemlighet, som han på ämbetets vägnar måste tåga med.

Vicke blef rasande, och det kan man ju knappast förtänka honom. Det var ju hans idé att prästen skulle lära känna sina sockenbor, och det var tacken detta, att han skulle hållas utanför ett familjedrama, som han föreställde sig vara af mer än vanligt spännande natur.

»Hör du, Acke!» sade han därför, när de väl kommo ner på vägen igen. »Är det meningen att du tänker uppträda som frimurare, så ger jag dig tusan!»

»Hvad menar du egentligen?» frågade kapellpredikanten och såg på honom med en blick, som föreföll Vicke spefull och som därför förargade honom ännu mera. »Hvad jag kan tala om för dig, det gör jag, och hvad jag inte kan, det tiger jag med. Men är det så att du inte vill vara med mig längre, så går jag väl ner till Fiskevik ensam.»

»Tror du inte att jag begriper halfkväden visa då?» frågade Vicke och släppte hans arm samt ställde sig midt på vägen och gestikulerade. »Att det är något på tok inne i den där vackra byggnaden, att den rödbrusiga karlen är vild på någon — hvarför skulle han annars tala om att slå ihjäl, som han gjorde när vi kom? — och att jag hörde hustrun hviska till dig om någon, som . . . och när jag lägger ihop det med den där stiliga flickan, som såg så rädd ut . . . Hejsan, nu har jag det, du!»

Därmed gjorde Vicke ett språng och slängde målar-skrinet öfver hufvudet på sig, hvarpå han tänkte fortsätta i samma tonart, då kapellpredikanten hastigt hejdade honom och helt allvarsamt utbrast, i det han tog ett stadigt tag omkring armen på honom:

»Det är möjligt att du har det, men det är nödvändigt att du tiger.»

»Kör för det då!» sade nu Vicke i lugnare ton. »Men tror du att du skall få gå ner till Fiskevik ensam och slå för både änkan och flickan, då lurar du dig allt kapital. Men efter som vi nu är ute och gör folkstudier, så tycker jag att vi borde gå bort och titta på skepparänkan i stället.»

»Nej tack du,» svarade kapellpredikanten, »det har jag inte humör till nu i dag. Jag längtar efter litet civilisation ofvanpå de här naturmänniskornas bekantskap, och så har jag dessutom någonting att tala med den där änkefrun och hennes dotter om.»

»Å tusan, hvad då?» frågade Vicke nyfiket och tog på nytt sin vän under armen, fastän nu i helt annan sinnestämning än förut.

»Jo, det är om den sjuka skomakarhustrun!» svarade denne.

»Tänker du kanske få dem att leka sjuksköterskor?» fortfor Vicke. »Då får du allt lång näsa, min gubbe! Sådant är inte för stockholmsdamer som bo på sommar-nöje.»

»Det är det vi få se,» svarade kapellpredikanten och tog ut stegen, så att Vicke, som hade kortare ben, hade svårt att kunna hinna med. Men det gick ändå, och de kommo allt närmare skogsranden, där slätten slutade och där den blånande fjärden vidgade sig allt mera, när den skymtade fram från backen, som ledde neråt viken. När de voro uppe på krönet af den, ropade Vicke hastigt och pekade utåt sjön:

»Kan du säga mig, Acke, hvad det är för färg på vattnet där ute?»

»Det är mellanblått!» svarade kapellpredikanten utan tvekan, sedan han sett utåt med handen öfver ögonen för att skygga för solen, som nu regerade ensam, sedan alla molntapparna blåst bort.

»Du är visst mellanblå, du!» skrek Vicke skrattande. »Det är mörkblått, är det. Du måtte väl kunna se att det är mycket mörkare än luften, som är ljublå neråt horisonten och djupblå högre upp.»

»Ja, just därför säger jag att vattnet är mellanblått!» fortfor kapellpredikanten envist.

»Mellanblått, det använder bondgummorna, när de låter färga sina garnhärfvor. För en målare finns det inte annat än kobolt och berlinblått, och de ä' ena dyra rackare båda två. Men om jag tvärt skulle måla det där vattnet just som det ser ut nu, så skulle de dumskallarna skrika om att det vore för blått.»

»Ja, därför fick du väl moderera...»

»Det behöfver jag inte. Hvarför skulle jag moderera? Aldrig modererar naturen, inte! Hon sätter den ena färgen emot den andra och generar sig inte ett dugg för att det skriker. Men vänta, ser jag galet eller är det inte fruntimmerna som kommer där nere! Jo du, det är det!»

»Men det är ju tre...»

»Ja, den tredje är syhästen. Du har tur, du, Ace! Nu får du göra bekantskap med alla tre gracerna på en gång. Men hvad är det för hvita skynken de ha på armen? Aha, nu begriper jag! De ska' gå och bada! Det vore någonting för mig, det, att få vara med och ta' studier vid!»

»Vicke då!»

»Var lugn du, det lär inte bli något af, så din prästerliga värdighet behöfver inte lida något för det. Men nog tusan är vi lustiga, som skriker bara det blir fråga om litet natur. Seså där ja, nu fick de se oss, och så viker de tvärt af från vägen!»

»Ja, det är ju klart att de inte vill möta oss, när de ska' gå och bada!»

»Jaså, är det klart för dig, det! För mig är det då alldeles bindgalet. Hur tusan kan då nånsin karlar och kvinnor träffas utan att bli röda i synen? Träffas man på morgon, så vet man ju att man stigit upp, och träffas man på kvällen, så vet man lika gifvet att man ska' gå och lägga sig, och att ordentligt folk inte ligger i kläderna, det vet man också.»

Kapellpredikanten kunde inte låta bli att skratta åt Vikes ifver; men som han inte ville och heller inte kunde ge honom rätt, bytte han genast om samtalsämne och sade helt hastigt:

»Så mycket bättre att de bli borta en stund, så kan jag få göra bekantskap med Österbergs under tiden.»

»Och medan du gör det, så går jag ut och tar en skiss eller par — jaja, bläng lagom du! Jag tänker inte gå neråt sjön — och för resten lär det väl iute vara mycket att se, förmodar jag. Jag ritar hellre af hvilken ko eller tacka som helst, för hon är åtminstone inte förärfvad utaf 'la gracieuse' och andra snörlifsgalenskaper.»

»Kom med in nu och hjälp mig att göra bekantskap med Fiskeviksfolket,» afbröt kapellpredikanten, och nu var det han som tog Vicke under armen och förde honom med

sig neråt gården, fastän han stretade emot och ville af uppåt skogen i stället.

På trappan kom mor Hanna själf emot dem och såg skinande glad och belåten ut, där hon stod och neg i solen.

»Nå så minsann tror jag inte det ä' pastorn!» ropade hon helt fryntligt emot de kommande. »Och herrn som ska' måla åf fröken! Välkomna, och var så go' och stig in. Det va' riktigt ledsamt att Österberg inte ska vara hemma ve', men se han har fari' te' stan med ett par kalfvar och några pund braxen, som di tog opp i viken i går om morron.»

Sedan kapellpredikanten och Vicke hälsat, pekade den förre på en sittplats längre bortåt sidan af gården, där ett bord och några stolar stodo under ett par träd, och undrade om inte mor Hanna ville låta dem slå sig ner där, för att se på den vackra utsikten öfver fjärden. Det hade hon heller ingenting emot, så mycket mera som hon själf höll på och bakade och hade radat upp hvetebrödet inne på kammARBordet; för se, inte kunde hon tro att de skulle få så rart främrat, och hade hon kunnat vänta det, så skulle det väl sett annorlunda ut; men se, hon skulle passa på medan Österberg var borta, förstås — för när far själf va' hemma, då var det så mycket annat te' göra, och det var inte nog med drängarna, utan pigorna skulle ut på åkern de med — så det va' då rakt ett elände.

Mor Hanna frågade nu, om hon inte fick bjuda på något, och när både kapellpredikanten och Vicke sade sig vara törstiga, så frågade hon, om hon fick bjuda på körsbärsvin och vatten, för konjak hade Österberg inte förrän han kom från stan, och ölet hade också tagit slut; men det kunde en då skaffa från handelsbo'n, för den låg ju inte långt borta.

Detta afböjdes helt och hållet af kapellpredikanten, och så kom mor Hanna ut med en stor karafin full af friskt vatten och en halfstopsbutelj half med körsbärsvin, och fast Vicke grinade litet smått i näsduken, så tyckte kapellpredikanten att det var läskande i värmen, och så kom samtalet så småningom i gång.

»Hur är det?» Sommargästerna är inte hemma, tror jag?» -frågade Vicke och såg sig omkring så oskyldigt

som om han inte hade en aning om att de funnos i grannskapet.

»Nej då, di ä' nere och plaskar och badar sej!» svarade mor Hanna med en ton som om detta varit absolut öfverflödigt. »Di gör då inte annat hvar eviga guds dag, och det om det både blåser och regnar. Och nu ä' hon, symamsella, här också och hjälper med en ny klänning åt unga fröken, så nu har di till och me' narra frua me' sej, och det fast jag ba'na akta sej för te' förkyla sej! Gamla människan, kan en veta! Det vet jag då, att jag skulle inte välla i för aldri' det. Och så håller flickerna på och funderar me' Österberg och vill att han ska' bygga badhus åt dom, för di tycker det ä' så schinangt te' klä' åf sej nere ve' strand, förståss. Fast det ä' då allri' nå'n människa som går dit neråt, och så har ändå Leonard, drängpojka våran, satt opp en löfsal åt dom, så nu tycker jag då di kunne vara belåtna, för när di ska' ut i vattne', så får di fäll i alla fall lof te' ha kläderna åf sej, kan jag tänka.»

»De gör kanske som i utlandet,» inföll Vicke, »där ha de kläderna på sig och badar tillsammans, både fruntimmer och karlar.»

»Nej jesses, gör di också?» ropade mor Hanna och slog ihop händerna. »Ja, jag säger väl det! En kan rakt skämmas te' bara höra talas om'et! För rexten lär det inte vara mycke' med den där badninga — åtminstone inte för somliga — jag hör di säger att Olsson där borta i Öfvergåln lär vara mycket sämre nu än när han gaf sej åf te' Öregrund.»

»Vi kommer just därifrån nu, och han tycktes vara skral med besked,» sade Vicke, utan att bry sig om att hans vän trampade honom på foten.

»Nej, kors, gör ni ock?» frågade Hanna nyfiket och fortfor efter en stunds tystnad med det hemlighetsfulla utseendet hos en som vet mer än hon vill tala om: »Nå ja, att han är skral nu, det kan en då inte undra på, förståss!»

»Det är ofta så med badkurer, att det blir sämre strax efter,» inföll kapellpredikanten hastigt, »och det lär just bevisa att de haft nytta med sig.»

»Om det bara vore *det*, ja!» fortfor mor Hanna. »Men när han kom hem, så fick han allt veta åf det, som gjorde'n både arg och sjuk, tänker jag.»

»Och det var?» frågade Vicke helt menlöst och slog i mera körsbärsvin i vattenglasen.

»Ja, det ska' fäll inte vara för allmänheta, kan jag tro, och inte ä' jag den som för någe' skvaller,» försäkrade mor Hanna, »men nog kan en bli usligare åf sig, när en tänker på allt elände som händer och sker här i världen, och när en då te' på köpe' har barn själf...»

»Se där komma fruntimmerna tillbaka!» utbrast nu kapellpredikanten och såg bortåt skogsbrynet. »Det skall bli roligt att få göra deras bekantskap.»

»Ja det ska' pastorn tro, att di är riktigt rara människor, och di vill så rysligt gärna lära känna pastorn!» ropade Hanna Österberg och steg upp. »Och nu får pastorn riktigt lof te' inte ta' illa opp, att jag springer in och tittar efter bullarna mina, för si, en kan då aldrig nästan lita på tjänstfolke' sitt!»

»Hvarför lät du henne inte hålla på?» frågade Vicke förargad, sedan mor Hanna skyndadt sig in. »På det viset behöfde du ju inte säga något själf och jag hade ändå fått veta hvad jag ville.»

»Det kommer nog att spörjes, tänker jag!» svarade kapellpredikanten och steg upp för att hälsa på fruntimren, som nu hade kommit närmare och som påskyndade sina steg, aldeles som om de nu först hade upptäckt att de hade främmande som väntade på sig.

»Du låtsar väl inte om att vi ha sett dem förut i dag?» frågade kapellpredikanten hastigt, i det han vände sig om till Vicke.

»Tror du att jag är en sådan klumpolle, att jag inte kan ljuga litet till husbehof?» svarade denne och såg så listig ut, som om han aldrig gjort annat än ljugit i all sin dar.

Och därmed skyndade han sig fram emot frun och fröknarna med hatten i hand och började med att tala om, att han händelsevis hade träffat kapellpredikanten på vägen dit och att han öfvertalat honom att följa med, så att han skulle få presentera honom för stockholmsdamerna hvilka han redan sett som hastigast nere hos fiskar Magnusson och som han sedan dess hyste en liflig önskan att få lära känna.

Den artiga änkefru Holmer var situationen vuxen, och de bågge unga damerna sekunderade henne så godt

de kunde. — Frun hade varit i kyrkan och hört kapellpredikanten predika, och det måste hon då säga att en *sådan* präst hade hon inte hört sedan hon som ung hörde hofpredikanten Olin i Katrina. Och fröken Agnes hade varit framme till kapellgården i sällskap med fröken Tilda, och de tyckte båda att både kyrkan och kapellgården lågo så »vådligt» romantiskt och att det måtte vara bra skönt att så där få »sitta i naturens sköte», långt ifrån stadens buller och larm och bara tänka på att föregå en hel menighet med goda exempel och hälsosamma lärdomar.

Och det instämde både fru Holmer och fröken Tilda uti, fast den förra nog tyckte att det kunde bli litet långsamt ibland, i synnerhet vintertiden, och den senare ansåg att öboerna gärna hade kunnat bygga nytt boställe också, när de fått ny kapellpredikant.

»Å, det räcker mycket väl till åt mig!» menade denne. »Jag har alldeles tillräckligt med plats i det sådant som det är.»

»Jaja, *nu* kan det så vara,» inföll fru Holmer med ett menande småleende, »men om pastorn gifter sig!»

»Det har jag inte tänkt på,» svarade han helt allvarligt, »och inte lär jag kunna tänka på det heller. Den lilla lönen räcker minsann inte för två. Och det finns dessutom de, som har det bra mycket sämre än jag; min vän Blommén och jag ha nyss varit inne i en stuga...»

»Jaja, men han var skomakare och inte präst, han som rådde om den!» inföll Vieke. »Och man ska' inte jämföra genretaflor och historiemålningar! Det är två alldeles olika saker.»

»Var det skomakarn uppe vid lilla sjön?» frågade fröken Agnes lifligt. »Gud, hvad hans stuga ligger vackert!»

»Ja, mycket vackert!» instämde kapellpredikanten. »Men har fröken varit inne i den?»

»Nej, det har jag inte!»

»Men det har jag,» inföll fröken Tilda, »och jag tyckte det såg så rysligt otrefligt ut, så jag hade brådtom att komma därifrån igen.»

»Då var fröken bestämdt inte inne i kammaren?» frågade kapellpredikanten.

»Nej, han har ju en sjuk hustru som ligger där inne, efter hvad han själf sa'. Och jag hörde henne hosta så rysligt, så jag blef riktigt rädd.»

»Det rummet var ändå det vackraste af hela stugan,» afbröt kapellpredikanten varmt, »och det är just den sjuka hustrun, som jag vill tala med er om, mitt herrskap. Mannen gör visserligen allt hvad han kan för henne, men han är fattig och hon skulle behöfva starkare föda och ett glas vin emellanåt, och jag tänkte just bedja fru Holmer, om det inte vore för djärft att, då man är så här obekant...»

»Nu är vi ju inte obekanta längre!» afbröt frun med sitt älskvärdaste småleende. »Och vi ska' rysligt gärna se till att hon kan få litet starkare föda... och ett par buteljer godt portvin kan vi nog vara af med — eller hur du, Agnes?»

»Ja, mamma, vill du kanske att vi genast ska' göra i ordning en korg och...»

»Och jag har en ask med chokolad, som jag inte behöfver,» inföll lifligt atelierförestånderskan, »och litet köttextrakt...»

»Kött ja!» ropade Vicke med förståsigpåaremin. »Det är just det fina, det!»

»Ja, stackare, det har de nog inte så godt efter,» bifogade fru Holmer. »Och så skaffa vi henne ett tjoget ägg, sådana har mor Hanna godt om, och hon tar inte mer än 80 öre tjoget...»

»Jag vet inte hur jag skall kunna tacka er, mina damer!» sade kapellpredikanten med uppriktig glädje i sitt långlagda ansikte. »Men en sak vill jag ändå be er om. Jag vet inte riktigt, om mannen skulle tycka om att få allt det där goda utan all ersättning.»

»Jaså, är han kanske för stursk att ta' emot hvad som skulle vara nyttigt för den sjuka hustrun?» frågade fru Holmer med en viss skärpa i rösten. »I det fallet så...»

»Visst inte af sturskhet,» fortfor kapellpredikanten, »men han kan ju arbeta och arbetar också som en träl, och skärgårdsfolket är nu en gång så...»

»Ja, det är ena kuriösa prissar!» inföll Vicke. »Men det hjälpes ju med att fruntimmerna låter honom få betala med litet skolagning.»

»Gud bevara oss!» ropade fröken Agnes förskräckt och slog för sig med bägge händerna. »Han lagade ett par kängor åt mig strax vi kom hit ut, och det är som jag skulle gå på träskor. Ja, här kan herr Blommén få se själf!»

Och därmed satte hon upp en liten nätt och vacker fot med hög vrist och åtföljd af en liten bit smalben i röd strumpa, en liten fot som Vicke tyckte såg riktigt söt ut, hvilket han också bevisade genom att med ett muntert skratt utropa:

»Är det där träskor, då hade Cendrillon sådana också!» hvilket utrop hade till närmaste följd att den lilla foten försvann mycket hastigare än den kommit fram och att fru Holmer med en straffande blick på den rodnande Agnes helt allvarligt tillade:

»När det gäller att lindra nöd här i världen, är det mycket bättre att gå i träskor än i sidentofflor, kom ihåg det, Agnes lilla. Och kan vi hjälpa honom något, så ska' han gärna få sätta hur tjocka sulor han vill i mina kängor, det försäkrar jag.»

»För resten kan han mycket väl göra fint arbete, när man säger åt honom,» förklarade fröken Tilda med bestämd ton. »Det såg jag på mina skor, som han halfsulade riktigt utmärkt bra.»

Vicke sträckte sig fram förbi sin vän kapellpredikanten, i tanke att få se en fot till; men den gången lurade han sig. Antingen hade atelierförestånderskan inte skorna på sig för tillfället eller också hade hon större fötter än Agnes, tänkte han, och därför ville hon inte visa dem.

Emellertid stannade de båda vandrarna kvar till långt fram på eftermiddagen, och sedan Vicke ritat upp skissen till Agnes' porträtt och kapellpredikanten under tiden talat förstånd med fru Holmer och fröken Tilda, följdes de åt alla fem på vägen till skomakarens stuga, skiftesvis bärande på en korg med alla de födoämnen som fru Holmer och hennes dotter kunnat samla ihop både ur eget skafferi och ur mor Hanna Österbergs visthus, som inte var så illa försedt. Vägen tillrygggalades under muntert samspråk, och när de skildes åt, en bit ifrån skomakarens stuga, dit kapellpredikanten ansåg det vara bäst att fruntimren ensamma gingo in, fortsatte kapellpredikanten och Vicke

ensamma vägen uppför skogsbacken och hemåt kapellgården.

»Nå, hvad säger du, Acke,» sade Vicke muntert och slängde med målaraskrinet, »den här dagen var ju inte så illa använd, eller hur? Och de bägge flickorna ä' ju rätt söta, hyasa?»

»Åja, när man lär känna dem så...»

»Om vi skulle ta' en hvar, du?» frågade Vicke skratande. Och när kapellpredikanten inte svarade, satte han till att sjunga, så att det gaf eko emot berghällarna.

Men kapellpredikanten hörde bara på med ett halft öra. Ty emellan trädstammarna tyckte han sig se ett rödbrusigt, vildt ansikte titta fram, och öfver Vickers muntra visa hörde han en rå, pustande stämma som stönade:

»Jag vet inte hvilke' jag ska' göra, om jag ska' slå hjäl dom eller om jag ska' ta' dö' på mej själf?»

10.

När kapellpredikanten förmiddagen därpå fortfarande satt och skref på sin predikan, i väntan på att Vicke skulle komma och hämta honom till en ny erfarenhetsvandring kring ön, öppnades dörren till arbetsrummet helt sakta af mor Maja, som stack in hufvudet och med förskrämd min frågade:

»Det går fäll aldrig an att det får komma nå'n in och tala me' pastorn nu, inte?»

»Nog har jag ondt om tid alltid,» svarade kapellpredikanten och såg upp från pappersarket, som låg viket i fyra delar framför honom, »men det beror på om det är något angeläget och hvem det är.»

»Det ä' en karl, och jag tror rakt åf att han inte vill någe' annat än tigga,» svarade gumman, sedan hon kommit in och dragit igen dörren efter sig.

»Är han ung eller gammal?» frågade kapellpredikanten.

»Nej, så värst gammal ä' han då inte just,» svarade mor Maja på sitt vanliga omständliga vis; »men inte ä' det nå'n pojke heller, kan tänka. Och inte vet jag hvar jag har sitt'en förut; men si, jag tycker precis att jag känner igen'en.»

»Då är han väl härifrån ön, tänker jag, och det är väl bäst att släppa in honom!»

»Ja, baraste han inte har någe' illa i sinne, för en kan aldrig veta.»

»Nå, så är jag väl inte så rädd af mig att jag inte kan reda mig!» svarade kapellpredikanten lugnt. »Låt honom därför komma in.»

Mor Maja knogade sig af ut igen, och kapellpredikanten skyndade sig att komma till punkt på en mening som han nyss börjat, när hon kom in. Just som han satte dit punkten hördes en långsam, liksom tvekande bultning på dörren, och när kapellpredikanten ropade »kom in», öppnades den sakta och en ung karl på tjugufem, tjugusex år steg innaför, strök hatten af sig och drog igen dörren om sig, bockade sig tämligen tafatt och vände hatten mellan fingrarna, medan han tittade framåt bordet, där kapellpredikanten satt.

Denne såg på den inkommande, som stod i den fulla dagern från fönstren midt emot dörren, under det kapellpredikanten själf hade den åt dörren vända sidan af ansiktet i skuggan. Kapellpredikanten såg att den inträdande var en tämligen lång, groft byggd karl med stora händer och fötter, ett rundlagdt ansikte omgifvet af krusigt, mörkt hår, ett par något pliriga, bruna ögon, som oroligt irrade hit och dit, en bred, tämligen uttryckslös mun med tjocka utstående läppar och en långlagd haka, som blef ändå längre genom ett rödaktigt bockskägg, som hade några tunna, stripiga förtrupper spridda uppåt kindbenen. Mannen var klädd som en bonddräng i söndagskläder, och fast det var midt i sommaren hade han om halsen en brokig yllehalsduk med ändarna instuckna under västen.

»Är det något vi vill mig,» frågade kapellpredikanten allvarligt, »så låt höra! Men det skulle inte skada, om ni kunde fatta er kort, ty jag har att göra, som ni ser.»

»Jaa, då ä' det kanske likast att jag tittar hit en ann' gång,» svarade karlen hastigt och såg ut som om han inte begärde bättre än att komma ut igen.

»Ånej, har ni nu kommit hit, så är det väl bäst att ni säger hvad det är fråga om. Stig fram därför och sätt er.»

»Nej tack, det ä' fäll allt säkrast att jag står där jag står — så har pastorn vigast te' sparka ut mej, när han får höra hvad det ä' fråga om!» svarade karlen och tittade först i hatten och sedan på prästen framme vid bordet.

»Hvad är det för ärende ni har då, eftersom ni väntar slikt bemötande?» frågade kapellpredikanten förvånad.

»Ja, en får fäll si hvad pastorn säger. Men te' begynna me' skulle jag villa fråga pastorn om en sak: kommer det i körkboken allt hvad en språkar med prästen om, och har en det där efter sej se'n bå' i vått och torrt och i helg och söcken?»

»Det beror på hvad ni har gjort för slag!» svarade kapellpredikanten, som tänkte att det inte kunde skada, om den besökande finge en liten hälsosam skräck i sig att börja med.

»Hå kors, jag har fäll inte gjort någe' värre jag än många te' mej! Det är bara som så, att jag har råka' illa ut me' en flicka, som många ha fäll det!»

»Gift er med henne då, så är den saken hjälpt!» svarade kapellpredikanten kort.»

»Ja det förstås, det! Det kunne fäll gå för sej annars, men si nu ä' det så, att jag råkar te' vara gift förut!»

»Och ändå har ni varit äreförgäten nog att inlåta er med en annan?» ropade kapellpredikanten häftigt, i det han steg upp och närmade sig några steg åt dörren.

»Kors ja,» sade karlen lugnt, i det han likväl lade handen på dörrlåset som för att ha reträtten öppen, »en ä' fäll inte mer än människa för det! Och allra minst när man har hustru sin oppe i Norrland och flickan ä' här på ön.»

»Visste hon af att ni var gift?» frågade kapellpredikanten allvarligt och gick tillbaka till sin plats.

»Ne-ej, hvarför skulle jag gå och skräppa om det? Vi hade fäll annat te' språka om, kan pastorn begripa!» svarade karlen och såg på samma gång så enfaldig och så cynisk ut, att kapellpredikanten fick lägga band på sig för att inte gå fram och slå honom på örat.

»Nå och hvad är det nu ni vill mig?» frågade han efter en kort paus.

»Jo si, nu ville jag höra mej för me' pastorn, hur jag skulle bära mej te' att få skiljas från henne som jag har oppe i Sundsvall. För si, den här tänker jag nog att jag ska' kunna få, bara hin håle först har tagi' en visser en, som han fäll i alla fall far åf me' endera da'n. Och det ä' inte utan, sir pastorn, att det finns multum, förståss. Så pastorn ska' inte behöfva gå tomhänder ifrån'et, om han vill ge mej en ordentlig handräckning.»

»Hvad är det för en flicka som ni narrat i olycka?» frågade kapellpredikanten strängt.

»Ja, vet jag om det ä' jag som narra' henne eller hon som narra' mej!» svarade karlen med ett fräckt leende kring de tjocka läpparna. »Det ä' fäll aldrig ens fel, om två grälar, och samma ä' det fäll om två kommer om sams, tänker jag. Men inte säger jag hvad hon heter, förrän jag får veta om pastorn vill hjälpa mej med affärden, så pass slug ä' jag då, fast jag inte har någe' läshufve' annars.»

»Det är väl Olssons dotter i Öfvergården?» frågade kapellpredikanten och spände ögonen i honom.

»Nå så djäkeln anknoka! Vet pastorn åf'et?» utbrast karlen med oförfalskad förvåning. »Jag trodde annars att det var bara jäntan och jag, som ... Ja, då ä' det fäll inte värdt te' skrufva sej då. Det ä' allt Johanna i Öfvergåln, och blef jag bara lös från den andra, så skulle jag inte ha någe' emot te' ta'na, för si, hon får allt bå' pengar och gål, när gubbhelvete ...»

»Skäms ni inte, karl, att tala på det sättet om hederligt folk, som ni fört olycka och skam i huset till?» röt kapellpredikanten, som nu helt och hållet förlorade sin själfbehärskning. »Gjorde jag rätt så skulle jag ...»

»Ja, va' det inte *det* jag tänkte!» utbrast karlen och tog ett säkert tag i dörrvredet. »Nog säger di på ön att pastorn ä' ett mähä, men jag kunne fäll tro att inte det där gick i'n ändå, utan att han skulle borsta sej. Och då blir det fäll bäst att jag gör som jag tänkte förut.»

»Hvad tänkte ni göra då?» frågade kapellpredikanten, som skämdes för sin öfverilning.

»Knalla mej åf härifrån på fullaste allvare', återtog karlen, »och ta' mej hyra på nå'n långresa, för si te' sjös

har jag vuri' förut, fast jag kom te' ta' mej tjänst som dräng på ett halfår borta på Grundvik. Te' sjös var jag, när jag kom opp te' Sundsvall också för tre år se'n, och där kom jag te' gå i en brädgål, och så lärde jag känna den andra, som jag va' dum nog te' gifta mej med. Si hon sa' ifrån, hon, att ville jag inte gifta mej me'na, så blef det ingen kärlek åf, sa' hon — och hvad skulle en då göra? Inte kunde jag tro att hon var ett så'nt hår åf hin håle som hon var, när det kom te' kritan.»

»Har ni några barn med er hustru?» frågade kapellpredikanten.

»Nej, inte var det nå'n, när jag gaf mej åf!» svarade karlen med samma grinleende som nyss förut. »Men det är öfver åre' se'n nu, så en kan inte så noga veta hur det står te' med den saken. Si, det va' en ann' utåf brädgålskarlarna, en värmlänning som hette Per Anders, som va' så himla arg på mej för att jag tog bort'ena för'n, så han höll på te' ställa te' slagsmål på sjelfva brölloppe'.»

»Det är således öfver ett år som ni varit borta ifrån er hustru?»

»Jaa, det va' allt åre' i vårasse!»

»Och vet hon hvar ni uppehållit er se'n dess?»

»Nej, det tyckte jag va' inte lönt te' tala om för'na!»

»I så fall torde skilsmässa inte vara så svår att åstadkomma, om hon går in på den,» återtog kapellpredikanten. »Hvad tror ni om det?»

»Ja, vet jag!» svarade karlen, som om det inte varit fråga om honom sjelf. »Inte va' vi så värst goa vänner så länge jag va' kvar, inte. Men si, skulle hon få höra att det ä' fråga om nå'n ann' konkarång, så kan fäll fan flyga i'na, så hon säger nej. Bara för te' ställa ihop rackartyg, förståss!»

»Skulle det inte kunna vara ett rättvist straff för ert usla sätt att öfverge henne, henne som ni lofvat älska i nød och lust?» frågade kapellpredikanten allvarligt och gick intill karlen, som han nu betraktade med en fast och straffande blick. »Och tror ni kanske inte att ni ådragit er ett tungt ansvar gentemot både henne och den som ni nu bragt i olycka här?»

»Har pastorn aldrig tyckt om jäntor han då?» frågade karlen tillbaka och såg på honom med sina pliriga ögon.

»Här duger inte att vara oförskämnd, slyngel!» utbrast nu kapellpredikanten på fullt allvar ond, tog karlen i armen och slungade honom fram ifrån dörren, vred sedan om nyckeln i låset och fortsatte, i det han tog ett par steg emot honom: »Och nu kommer ni inte ut härifrån förrän jag fått lära er, hvad ni inte tycks ha en aning om — att ni burit er åt som en skurk och en usling, och att...»

»Jaså! Ä' det meningen att här ska' bli smörj åf?» frågade karlen, i det han kastade hatten på bordet bredvid sig och började vika upp rockärmarna. »Då kan jag fäll också ta' ett tag, ska' jag säga pastorn. Fast nog tänkte jag att en skulle kunna gå te' prästen och få en rejel handräckning utan att en skulle behöfva lägga plåsterlappar på efteråt!»

»Det är ert usla samvete jag vill slå, och inte er syndiga kropp,» fortfor kapellpredikanten med fastare ton än förut. »Och det är därför som ni skall höra på, hvad jag har att säga er.»

»Nå ja, lappa på då, så får jag höra hur pastorn bär sej åt!» svarade karlen. »Fast nog ä' jag fäll så pass barkad i den vägen, så han kunde ta' sig för någe' som vore mera lönt än det.»

»Har ni lofvat Olssons flicka att gifta er med henne?» frågade kapellpredikanten strängt och satte sig i stolen midt framför karlen, som stod vid ena kortsidan af bordet.

»Nej, det har det då aldrig varit frågan om, det jag vet!»

»Och ni vill inbilla mig att en ung, oskyldig flicka öfverlämnar sig åt en sådan som er, utan att han först lofvat henne äktenskap?»

»Nu ska' inte pastorn prata! Tocke' frågar en inte efter här ute i skärgåln. Flickorna ä' fäll inte mer än människor di heller, och inte håller di för nå'n skam om di har en gosse, som di kallar'et. Titta efter i stugorna, så får fäll pastorn si, om inte den ena kärnskrabban efter den andra sitter där med ett par små glyttingar, som dottern har skaffa'na te' pyssla me' på gamla dar — och har di bara en och två, så är det inte mycke' te' tala om; det finns di som har både tre och fyra! Det förstås, det kan fäll hända att di gifter sej se'n på sista beslutet, men inte ä' det sagdt att det blir hvarken med den ena

eller andra fadern te' ungarna, inte. För har han inte någe', så ser föräldrarna bra mycke' hellre att det inte blir någe' åf, ska' jag säga pastorn. Så ä' det me' den saken, så inte behöfver pastorn tro att hvarken hon eller jag ä' sämre än di andra, inte.»

Kapellpredikanten fattades af en stigande häpnad, och en bitter känsla af hans egen ovärdighet och försummelse grep honom, när han hörde karlens ord, så totalt blottade på allt begrepp om någon moralisk ansvarighet i fråga om förhållandet mellan man och kvinna. Och det värsta af allt var att han inte kunde undgå att erkänna, det karlen talade sanning. Rykten hade i detta afseende sedan länge nått hans öron, men han hade inte velat lyssna till dem, han hade föreställt sig att de varit öfverdrifna och att flertalet af hans församlingsbor hade bättre åsikter än så.

»Men har ni då aldrig fått lära er tio Guds bud?» var allt hvad han kunde svara på karlens osminkade framställning af sedlighetsförhållandena på ön.

»Jo, visst har vi fäll det,» svarade karlen lugnt, »men det va' så längese'n, sir pastorn. Och gamla pastorn han bråka just inte mycke' med dom, inte — för han höll dom fäll just inte så värst själf, och det gör fäll inte pastorn heller, kan jag tänka.»

»Här är inte tal om mig nu, utan om er!»

»Ja det förståss! Det ä' nog vigast te' komma med det, kan en tänka. Men si, jag ska' säga pastorn hur det ä' här ute på öarna. En har så mycket te' knoga me' för te' skaffa sej en bit te' äta och en trasa te' få på sej, så en har just inte mycke' tid öfver te' tänka på saligheten efteråt. Och när en då sir hur di som har någe' djäklas och domderar för te' få mer, och när en vet det, att det bara ä' slantarna som talar, ja då rättar en mun efter matsäcken, förståss. Och när en då har streta' och arbeta' som en häst — för nog vet di hålla efter en med görat, strömmingspatronerna — så kan en behöfva roga sig en smula, när dan ä' slut, och kommer en då ihop på en dans och har lite' konfonjum i putellerna, så ä' det fäll inte te' undra på om flickor och pojkar i en smal vändning kommer lite' för nära hvarann, kantänka. Jag kan just undra hvad pastorn skulle villa göra för te' hindra tocke, jag?»

»Lära dem att synd är en dålig glädje,» svarade kapellpredikanten med djup öfvertygelse; »och det är också hvad jag händanefter vill försöka.»

»Ja det kan ju pastorn roa sej me', så får han fäll si hur pass långt han kommer,» återtog karlen efter en kort paus. »Men hur ä' det nu, skulle pastorn villa ge' mej en handräckning för te' komma ifrån henne däroppe i Sundsvall?»

»Är det er mening att gifta er med Olssons Johanna då, om ni kan få det andra äktenskapet upplöst?» frågade kapellpredikanten. »Och hvarför gör ni det?»

»Kors, för det att hon får en af gårdarna efter gubben!» svarade karlen helt uppriktigt. »Och efter som jag inte har nå'n förut, så...»

»Gör ni det inte också för att upprätta hvad ni båda felat?»

»Jaså, pastorn menar för barnkräkes skull? Nåja, det behöfs fäll inte; den kommer nog inte te' behöfva svälta för det.»

Kapellpredikanten ref sig förtviflad i sitt hår. Han insåg det lönlösa i att försöka ingjuta någon sorts skuldmedvetande i ett sinne sådant som detta, och för att komma ifrån ett samtal som han insåg inte skulle kunna gagna till något, sade han efter ett kort betänkande:

»Jag skall tala med Olsson och hans hustru, kanske också med flickan, och sedan skall ni få svar. Kom igen om ett par dagar, så få vi se.»

»Ja, tack för det! Men si, pastorn behöfver inte säga dom att jag ä' här, för si di tror att jag ä' inne i stan — och där har jag fäll också vari' en tid, fast jag nu håller te' på en af småöarna här bre've. Och ä' det så att pastorn vill hålla te' goe me' en riksdaler, så...»

»Nej!» skrek kapellpredikanten med en åtbörd som gjorde att karlen stack ner slanten i västfickan igen. »Bort med edra slantar! Kom ihåg att jag inte är född här på ön.»

»Ne-nej, det ä' så rätt, det!» sade karlen lugnt och fortfor sedan, pekande med tummen åt dörren: »Och nu ä' det fäll ingenting som hindrar att pastorn vrider opp låse' igen?»

Kapellpredikanten svarade inte ett ord. Han gick bara fram till dörren, vred om nyckeln och slog upp den

på vid gafvel, i det han drog djupt efter andan, som om han velat befria sig från en tyngd som tryckte hans bröst. Karlen gick förbi honom, bockade sig klumpigt och yttrade i själfva dörren:

»Ja, ajös då, pastorn. Jag tittar fäll hit på måndan, så kan jag få höra hur det låter.»

Ute i farstun satte han hatten på sig, stack händerna i byxfickorna och började hvissla en dansmelodi, i det han vek om knuten vid byggningen för att komma ut på gården. Kapellpredikanten lät dörren stå, vände sig om mot fönstret och såg honom gå ut genom grinden med den vanliga vaggande gången hos sådana som varit ute på sjön, hatten akterstagad på hufvudet och med utseende af en person som varit inne hos en annan och talat om de mest likgiltiga saker i världen.

När han kom ut genom grinden, vände han först åt höger och tog några steg, tvärstannade sedan och tittade framåt, gjorde därpå helt om och lunkade af bortåt vänstra sidan, hvisslande ändå skarpare, så att det skar genom fönsterrutorna och skorrade i öronen på kapellpredikanten, hvilken stod kvar midt i rummet och såg ut på backen där ute, som låg skinande klar i solskenet.

»Jag kommer aldrig att kunna utföra mitt värf,» suckade han för sig själf, »det öfverstiger mina krafter. Gick nu inte den där syndaren sin väg, utan att jag kunde hitta på de rätta orden för att skaka hans förstoc-kade samvete? Och hvilket djup af sedligt elände öppnade han inte för mina blickar? Hur lefva de inte som djur de här människorna, som ändå borde...»

Han afslutade inte sin tankegång, ty i detsamma fästes hans blick på ett par små fåglar, som slogo ner på gården. Man såg tydligt att det var ungar, ty den hvita sömnen på sidan om de små näbbarna lyste så klart i solskenet. De hoppade och pepo, och efter en liten stund kom en tredje och slog ner bredvid dem. Det var bofnak-far själf med det vackra, blågröna hufvudet och de hvita fläckarna på vingspegeln, det rostbruna bröstet och den gråhvita underdelen. Just i flykten ner högg han en insekt, och de små ungarna närmade sig honom ifrigt med öppnade gap och darrande vingar. Han hackade sönder rofvet och stoppade en bit i hvarje gap och så snodde han

omkring på gården, trippande och hopppande, med ungarna hack i häl efter sig hvart han tog vägen.

»Dumma stolthet, oförlätliga högfärd!» mumlade kapellpredikanten för sig själf. »Det är inte djuren som behöfva lära seder af oss, utan vi af dem! Hur långt under den där lilla tättingen står inte han, som nyss gick härifrån!»

11.

Skälet hvarför karlen gjorde helt om och gick åt andra sidan var helt enkelt det, att Vicke kom vägen framåt, sjungande med full hals och svängande målarskrinet på sitt vanliga muntra sätt. Det dröjde inte lång stund förrän han kom in på gården med lätta steg, och när han fick se den lilla fågelidyllen, tvärstannade han och såg uppmärksamt på den sökande fadern och de hungrande småttingarna, till dess de togo till vingarna för att uppsöka nya skördeplatser.

»Jojo, min gubbe lilla,» skrattade Vicke, i det han knäppte med fingrarna efter bofinken »nu har du fått sommargöra! Det är annat, det, än att sitta hela guds dan och bara sjunga: 'inte är jag ledsen precis för det!' som du gör hela vårtiden. Nej, se på tusan!» ropade han sedan, när han fick syn på kapellpredikantens mörka ansikte, där han hade närmat sig fönstret. »Står du också och studerar familjelif, Aecke? Nu ska' vi ut och gå, du! Jag har någonting att föreslå dig.»

Det var en riktig befrielse, tyckte kapellpredikanten, att den alltid glade målaren kom just nu, och kan gick belåten ut emot honom ända ut i farstun.

»Morjens, själasörjare!» ropade Vicke muntert och slog honom på magen. »Hur är det fatt? Du ser ut som ett afslaget nådår! Kom han ifrån dig, den där passagerarn som vände om, när han fick se mig på vägen? Var det en af dina sockenbor, och hvad ville han ha för en dans?»

»Han ville att jag skulle skaffa honom skilsmässa från sin hustru!»

»Å tusan! Trifs inte turturdufvorna? Nå ja, hvad vår herre inte har förenat, det ska' man åtskilja. Står det inte något i den vägen?»

»Tvärt om, menar du väl?»

»Om det är som det ska' vara, ja! Men är det på något vis galet, då ska' det naturligtvis vara tvärt om, det är ju klart, det. Men hör du, Acke, eftersom det varit fråga om giftermål, så har du kanske nu lust att gå och se hur den där skepparänkan har det.»

»Tala inte med mig om henne. Jag får i alla fall lof att gå till Olsson, och så vill jag se hur det är med skomakarhustrun.»

»Ja, det är väl ingenting som hindrar. Vi sticker först öfver till skepparänkan och sedan på hemvägen gå vi in till människoötarn först och till skomakarn sedan. Det blir tre flugor i en smäll, du Acke.»

»Jag är nöjd med två. Skepparänkan vill jag inte se — i synnerhet inte efter det samtal jag nyss hade!»

»Så mycket skarpsyntare borde du väl då vara, tycker jag. Jag målar aldrig bättre själf, än när jag sett någon riktigt dålig taffa, som en annan har gjort. Den skärper själfkritiken, ser du. Nu har du hört talas om något dåligt äktenskap...»

»Det har jag egentligen inte. Det var mycket värre än så. Hör du, Vicke, jag börjar tro att det lefs ett förfärligt lif här ute på öarna! Mycket värre än jag nånsin kunnat föreställa mig!»

»Ä se så, nu ska' du inte gå och leka pessimist! Här är nog inte värre än på annat håll — och är det det, ja — då är det stadsbornas fel, du!»

»Säger du det? Jaja, du har kanske inte så orätt.»

»Skulle tro det! Jag har själf ett talande bevis på saken, du. Kan du tänka dig att gubben Magnusson kommer i dag på rama morgonkvisten och frågar, om jag inte har en konjak att ge honom, för att han hade så ondt i sin mage. Men vet du hvad jag svarte honom?»

»Nej!»

»'Drick vatten, min gubbe!' sa' jag. Det är mycket bättre konfekt för en bondmage! Tror du att det skulle fallit honom in att begära något sådant, om han inte haft

en hyresgäst från stan? Och så är det med dem allihop. Dels bli de bjudna på ett glas, och dels tigga de sig till ett. Och så hyrorna se'n! Det är pengar som lätt fås och därför lika lätt förgås. Jag hörde hvad gumman sa' i går afton: de ha kommit på obestånd en hel mängd, påstod hon, sedan de fått sommargäster som lärt dem en mängd dumheter, som de inte kunde förut.»

»Men själf var hon ju så glad öfver att de fått dig!»

»Nå ja, mig ruinerar de sig inte på. Men gubben talar redan om att bygga 'varanda' på stugan i höst, för att kunna få högre hyra nästa sommar. Ja vet du, Aceke, vi stadsbor är ett ogudaktigt släkte och vi ha med oss en massa baciller, som bita sig fast i gubbarna här ute. Det är pro primo vällefnadsbacillen, som trifs bäst i god mat och punsch och konjak, och pro sekundo vigilansbacillen, som mojar sig i växlar och hypotekslån och skogssköfving och mejerispekulationer...»

»Men kära Vicke, du är ju en riktig nationalekonom!» utbrast kapellpredikanten och kunde inte låta bli att dra' på munnen åt hans ifver.

»Jojo men! Du tror att jag bara är en *vanlig* plankstrykare, du... Men, ser du, jag är en renässansfigur, född ett par hundra år för sent, det är hela olyckan.»

»Du glömde ändå en bacill, och det är lösaktighetsbacillen. Den har kanske också kommit med stadsborna.»

»Nej, vet du, Aceke, det tror jag inte. Den har de hämtat ut från stan själfva, sedan ångbåtarna började gå. Såvida den inte rent af fanns förut — och det tror jag att den gjorde, du. Men tag nu på dig hatten och leta fram käppen, så knalla vi oss af. Det är ett brännbart ämne det där, och det talar man bäst om ute — så vidt det ens är lönt att tala om det alls!»

»Kanske inte! svarade kapellpredikanten tankfullt, i det han gjorde sig i ordning. »Kanske är det också just olyckan att man talar om det för litet. Just det där att det hör till de kinkiga sakerna att tala öppet om, gör att det smyger sig omkring och skapar elände och olyckor på så många håll.»

»Predika om det, du!» utbrast Vicke, medan de gingo ut ur rummet. »Den som kan säga det, det är ju prästen. Prästen och läkaren — det är de enda som kunna röra vid det ömtåliga ämnet, utan att väcka förargelse.»

»Och på samma gång som du uppmanar mig till det, så vill du att jag skall gå med till skepparänkan?» frågade kapellpredikanten och stannade strax utanför sin egen grind. »Tycker du inte själf, Vicke att det stöter inte så litet på...»

»Ja men det är ju en helt annan sak!» ropade Vicke och gjorde sig just i ordning att börja demonstrera olikheten, då han hastigt slog sig själf en örfil och utbrast: »Nej, det är så tusan heller! Om du gifte dig bara för pengarna, så fick du vackert hålla mun sedan om sedligheten och moralen! Ja, det är inte märkvärdigt! Hur man vänder sig här i världen, så har man ryggtafan bak. Och gifter du dig inte, så... Nej hör du, Acke, jag tror vi lämnar det här åt moralfilosoferna ex professo — och så kommer vi i stället öfverens om att gamle Bellman ändå hade rätt, när han sjöng:

'Världen är ej så ful, som vi henne äugsligt afmåla,
Med storm och våg.'»

Och nu sjöng Vicke den glada Fredmanssången, så att det gaf eko i skogen, och när han slutat, föll bofinken in med sitt optimistiska omkväde: »inte är jag ledsen precis för det.»

Och det var i en mycket lättare sinnesstämning som de båda vännerna efter en styf halftimmes forcerad marsch kommo fram till skomakarens stuga, där de likväl nu endast gjorde ett kort besök. Både kapellpredikanten och Vicke tyckte, genast de kommo in, att där såg gladare ut än förut, ty dörren till ytterrummet stod öppen och solen sken in både genom den och genom glasrutorna framme vid skomakarbordet, där mästaren satt och lagade ett par fruntimmerskängor. Han såg mindre betryckt ut, tyckte de båda, än när de första gången sågo honom. Barnen sågo också gladare ut, de voro rena i ansiktet och om händerna; ja, den äldsta flickan var till och med kammad och såg genom denna enkla procedur betydligt mindre vild och bortkommen ut än förut.

»Nå, hur står det till här hos er i dag?» frågade kapellpredikanten och gick fram mot skomakaren, som lade ifrån sig arbetet och steg upp för att välkomna honom.

»Å tack, go'a pastorn,» svarade mannen och såg upp på honom med ljusare blick än förut, »jag tycker riktigt

att hustru min kryat till sig litet. Hon sitter i sängen i dag och hon har tvättat och kammat barnungarna. Ja, pastorn ska' riktigt ha tack och heder för att han tog med sig de snälla fruntimmerna — de ha varit här om igen — ja det förstås, de bägge unga! Och all den rara maten som de hade med sig se'n — den har allt gjort'ena godt där inne! Om jag nu bara visste hur jag skulle bära mig åt för att kunna göra någe'så när igen; men si det...»

»Om jag inte misstar mig, så håller ni redan på!» sade kapellpredikanten och pekade på kängorna.

»Ja kors, men hvad ä' det? Inte kan di nöta så mycket, som...»

»Usch jo! Var lugn, mästarn!» ropade Vicke muntert, i det han slog sig ned vid bordet. »Vi ska' ha dem att gå rundt ikring ön, så skosulorna ryker om dem!»

Och medan skomakarens allvarliga ansikte till och med drog sig till ett leende, försjönk Vicke i mycket djupsinniga betraktelser öfver kängorna, dem han synade mycket noga. Han såg med tillfredsställelse att de voro höga öfver vristerna och lagom små, och vidare att klackarna endast voro helt obetydligt slitna på innerkanten — allt saker som tydde på en vacker fot och en lätt gång.

»Det här är väl gamla fruns?» framkastade han helt oafsiktligt som det tycktes, men väntade likväl med spänd uppmärksamhet på svaret.

»Nej då, nog är det mamsällas!» svarade skomakaren. »Hon hade dom med sig själf, när hon va' här i morse. Men vill nu inte pastorn titta in te' hustru min ett tag? Det skulle allt göra'na godt te' få tala med pastorn några ord i dag med.»

Och denna gång var det utan all förlägenhet som kapellpredikanten trädde in i den lilla ljusa kammaren, där den sjuka satt upprätt i sängen och hade psalmboken framför sig på täcket. Han märkte med glädje att hon såg lugnare ut, om också inte starkare, och när hon tog emot honom med ett fåordigt men varmt tack för att han bedt »de rara stockholmsfruntimmerna» komma dit, tyckte han själf att han började finna något skäl för sin tillvaro både i världen i allmänhet och på ön i synnerhet.

Sedan han talat med henne några vänliga ord och på hennes begäran läst en psalm för henne, fastän nu en af hoppfullare natur, lämnade de båda vännerna skomakarens stuga, följda af hans fåordiga men därför icke mindre varma tacksägelser ända ut i den lilla trädgårdstjappan, där de mindre barnen höllo till och lekte. Vicke såg ovanligt fundersam ut, och när de kommit ett stycke förbi den lilla sjön och neråt fälten där bortom, sade han helt plötsligt, i det han stannade midt på vägen:

»Vet du, Aceke, det riktigt gläder mig att hon inte går snedt på dem!»

»Hvilken?» frågade kapellpredikanten förvånad och med tankarna på den sjuka hustrun.

»Kors, fröken Agnes!» svarade Vicke, förargad öfver att hans följeslagare inte kunde följa hans tankegång. »Det finns ingenting värre än snedgångna skodon — de tyda på någonting snedt i karakteren.»

»Tänker du på henne. du?»

»Ja visst tusan! Hvem går du och tänker på då?»

»På skomakarhustrun. Jag vet inte hvad jag skulle vilja ge ut, om hon kunde repa sig igen.»

»Nå ja, det är ju inte omöjligt att hon kommer sig. Maten är halfva födan, heter det. Men hör du, Aceke, nu föreslår jag att vi tvärt går öfver till fruntimmerna och tackar dem för att de tagit saken så där på fullt allvar.»

»Det får du göra då. Jag måste in på Öfvergården och se hur det står till med *den* sjuklingen.»

»Fy tusan, ska' du bry dig om den där bityargen?»

»Han intresserar mig, den där karlen, och dessutom har jag något att säga honom, som är viktigt nog. Du kan ju gå fram till Fiskevik så länge, så kommer jag efter, sedan jag utträttat mitt ärende där borta.»

»Ja vet du, någon vidare lust att sällskapa med Korp-Olle känner jag inte. Nej, då är det bättre att jag går fram och målar på porträttet. Men det säger jag dig, Aceke, att kommer du inte efter, så säger jag upp vänskapen med dig. Det vore så bra, ser du, om du kom och pratade med gumman, medan jag skisserar porträttet.»

»Du är allt en äkta fullblodsegoist, du Vicke!» utbrast kapellpredikanten. »Och jag skulle verkligen ha god lust att inte komma, bara för att spela dig ett spratt.»

»Gör inte det,» ropade Vicke och stannade framför gångstigen, som vek af inåt Öfvergården, »för då kniper jag kanske bort henne, bara för att du ska' få lång näsa.»

Och därmed fortsatte han sin väg och nickade så vänligt åt kapellpredikanten, som om han satt sig i sinnet på att göra honom en ordentlig tjänst med att själf gå och förälska sig i den unga flickan.

12.

När kapellpredikanten steg in genom den finstädade förstugan på Öfvergården, öppnades köksdörren på sidan om den och en ung flicka trädde hastigt ut, studsade tillbaka när hon fick se honom och ämnade sig hastigt in igen, men ändrade beslutet och stannade kvar, skjutande igen dörren efter sig.

Hon såg på honom med en tvekande, något skygg blick och blef aldeles blodröd i ansiktet och ända neråt halsen. Hon var ljuslätt och såg bra ut samt tycktes vara ett par och tjugu år gammal. Kapellpredikanten förstod strax att det var dottern i huset, ty hon liknade modern, fastän det stränga och allvarliga hos denna var mildradt af det ungdomliga och ännu outvecklade hos dottern, hvars utseende tydde på att någon förändring inträdt sedan det föregående besöket, då hon inte tordes visa sig, utan endast skymtade fram ute på gården.

»Det är väl pastorn, kan jag tänka?» frågade hon halfhögt, sedan hon tvekat några sekunder.

»Ja,» svarade kapellpredikanten. »Hur står det till med Olsson i dag?»

»Jo, far ä' allt sämre te' hälsan,» svarade hon tvekande, men tillade strax därpå med ett gladare uttryck: »men annars ä' han då mycket bättre än förut.»

»Jaså, ni ä' dottern i huset?»

»Ja det ä' jag, och Johanna heter jag, och jag skulle så gärna villa tala med pastorn några ord. Men nu ä'

mor inne hos far, och i köke' håller di på med maten, och om därför pastorn skulle villa komma me' ner i trä'gåln, för där ä' det ingen som kan höra oss.»

»Gärna det,» svarade kapellpredikanten vänligt. »Gå förut och visa vägen, så följer jag efter.»

Det gjorde hon, och längst ner i trädgården, där muren var helt och hållet dold af en lång list med höga hallonbuskar, stod en gammal stenbänk under ett äpple-träd, som var alldeles öfverfullt med halfmogna frukter.

»Vill inte pastorn vara så go' och sitta ner?» frågade hon och visade på bänken.

Kapellpredikanten satte sig och väntade med en viss orolig nyfikenhet på hvad han skulle få höra. Han såg att hon skiftade färg oupphörligt och flyttade sig oroligt fram och tillbaka där hon stod, och i det han makade sig åt ena sidan af bänken, sade han i så uppmuntrande ton han kunde:

»Sitt här bredvid mig, så får jag höra hvad det är som ni vill anförtro mig!»

»Nej tack, go'a pastorn, det är nog bättre att jag står!»

»Jaså, hvarför det? Sitt ner nu och tänk er ingenting annat än att ni talar med en vän, ifall det skulle oroa er att ni har någonting att tala med prästen om.»

»Gu' signe pastorn för det,» svarade flickan med ett djupt andetag och satte sig efter någon tvekan på motsatta ändan af bänken, alldeles ytterst, så att det blef så långt rum mellan henne och kapellpredikanten som möjligt. »Se det ä' svårt att komma fram med det som jag vill säga.»

»Än om jag nu vet alltsammans förut då? Är det då inte lättare?» frågade kapellpredikanten och såg på henne allvarligt och pröfvande.

Färgen försvann alldeles från hennes ansikte, och nu, helt och hållet blek, såg hon på honom med oroliga blickar och hviskade frågande:

»Har han sagt pastorn tocken olycka jag har råkat i?»

»Ja, det har han.»

»Och pastorn vill ändå tala me' en så'n stackare som mig?»

»Vi ä' nog stackare litet hvar, kära barn.»

»Ja gunås, det ä' nog ett sant ord,» återtog hon med en djup suck, »och det kan nog ingen gå värre åt mig för eländet än hvad jag gör själf. Men nu har far vändi om därinne, se'n pastorn var här, och nu vill han prompt att jag ska' gifta mig med den . . . den som har skull'n för'et lika väl som jag, och si det . . .»

»Nå ja, men det är ju också det enda sättet att godtgöra felet.»

»Tror pastorn det med? Men om jag nu har kommi' under fund me' hurdan karl han är, och om jag inte kunde tänka mig någe' värre straff än te' bli' hustru åt en tocken — hvad skulle pastorn då säga?»

»Att det straffet får ni också lof att bära, ty det är ju inte bara honom och er det gäller. Och att han är sådan som ni säger — det borde ni ha tänkt på förut.»

»Det vet jag nog, men det var inte godt, det, ska' pastorn tro. Inte ställde han sig så, och inte tänkte jag så långt håller. Men nu har far talt me' mej i dag — och nu vill han prompt att vi ska' gifta oss, och jag vet mej ingen lefvandes råd. Mor vill det inte håller, men si far ä' sådan, att har han fått något i hufve't, så sitter det där, och när han nu inte vill slå ihjäl mig längre, så vill han te' minstingen att jag ska' gifta mej med den som fört mig i olycka — men jag kan'et inte — jag kan'et inte. För'r går jag i sjön.»

»Tycker ni då inte om honom längre?»

»Jag tror aldrig jag tyckte om'en rätt, fast jag var tokig och lät narra mig åf'en. Jag gjorde, jag, som de andra flickorna här på ön, jag lät schasa och prata me' mig på danserna och tänkte inte på någe' ondt och var så säker på mig att det allri' skulle bli' någe' allvare — och när han då prata' i mig, att jag var den vackraste jänta han sett och att han skulle ta' lifve' åf sej, om jag inte brydde mig om'en, ja så trodde jag honom, jag, och så blef det som det blef.»

Hon torkade bort tårarna med halsdukssnibben och fortfor efter ett par ögonblick:

»Men si det ä' så svårt te' tala med far, för han ä' så förfärligt sint och häftig, och nu när han ä' sjuk, så är han ytter värre än annars. Därför ville jag så gärna be pastorn säga honom, att jag vill göra hva' som helst annat, bara jag slipper gifta mig me' . . . me' honom, som . . .

De ska' inte ha nå'n skam åf mig, för jag ska' ge' mig åf härifrån. Far har en syster i Amerika, och te' henne har jag skrifvi' och hon tar mig nog, för hon har allti' varit så snäll emot mig och jag ska' nog arbeta både för mig och för... för den som ska' komma, så vida inte vår Herre tar oss båda två, för det vore nog det bästa som kunde hända oss.»

Kapellpredikanten hörde henne med stigande förvåning. Han hade väntat sig ett eko af sin förmiddagsbesökandes cyniska uppfattning af det skedda och fann nu i stället en helt annan. Han började inom sig tänka på hurvida inte flickan hade rätt och om inte en förening mellan dessa två vore ett ännu värre brott emot samfundsordningen, än den lösliga förbindelse de hittills knutit, och detta i synnerhet som ännu en annans rätt därvid skulle lida. Sedan han några ögonblick granskat denna tanke från alla sidor, sade han slutligen, i det han vände sig till flickan, som satt och såg på honom med spejande ångslan i blick och hållning:

»Om det är ert allvarliga beslut hvad ni nu säger så lofvar jag att jag skall tala med er far.»

»Vill pastorn verkligen? Och vill pastorn göra det nu me'samma, för si det är så, att han lär vara här på ön och far sa' att han tänkte skicka bud efter'n för att få'n hit. Och jag är så le' ve'n, att om han kommer hit, så tror jag jag går min väg och aldri' kommer igen mera.»

»Jag vet att han finns här på ön, han har varit hos mig i dag,» sade kapellpredikanten, i det han fixerade henne skarpt.

»Har han? Och hvad sa' han? Hvad ville han?»

»Han ville att jag skulle hjälpa honom att få gifta sig med er, Johanna.»

»Hjälpa honom? På hvad sätt skulle pastorn hjälpa honom?»

»Genom att skaffa honom skilsmässa från den som han är gift med förut!» svarade kapellpredikanten. Men han hade knappast talat ut förrän han ångrade de oförsiktigt framkastade orden, då han såg hvilken verkan de utöfvade. Hon störtade nämligen upp från bänken, där hon satt, rusade fram ett par steg mot prästen, slog sig

med bägge händerna för pannan och ropade alldeles utom sig:

»Å' han gift? Gift! gift!»

»Seså, lugna er, lugna er. Jag borde kanske inte ha sagt er så oförberedt... men när jag hörde edra ord nyss...»

»Gift?» afbröt hon å nyo, i det hon knäppte ihop händerna och sjönk ner på bänken bredvid kapellpredikanten. »Nå, Gud vare tack och lof!»

»Ja, men han kan bli fri. Och om er far föresätter sig...»

»Det må han göra, och den andre må bli fri femton gånger, men si aldrig blir han min man!»

Det var med en bestämd segervisshet hon uttalade dessa ord, och i det hon med en beslutsam åtbörd reste sig upp fortfor hon:

»Det budet ska' pastorn riktigt ha' tack för! Och vill nu inte pastorn säga det åt far, så kan jag göra det själf, för nu kan det aldrig bli frågan om någe' giftermål oss emellan.»

Kapellpredikanten blef allt mera häpen och kände sig allt besynnerligare till mods. Det var en ny sida af skärgårdsfolkets lynne som här mötte hans blick, och han anade nästan att det var mera den rika hemmansägar-dottern som kände sig befriad från fruktan för föreningen med en som ingenting ägde, än det var den unga, felaktiga kvinnan som fruktade en framtid tillsammans med en man, som hon inte längre älskade, som hon kanske aldrig hade älskat med någon djupare känsla än sinnesrusets.

»Och det grämer er inte att ni glömt edra plikter för en sådan mans skull?»

»Jo, det har väl pastorn hört att jag det gör!» svarade hon med ett försök att återgå till sin förra, mera förkrossade ton. Men hon öfvergaf snart försöket och fortfor, som om hon inte längre ansåg det nödigt att sticka under stol med hvad hon kände: »Men det har väl hänt flera än mig, och inte ska' en väl därför behöfva gå och bli rakt olycklig i all sin tid håller!»

Kapellpredikanten ämnade svara med en allvarlig tillrättavisning, då i detsamma moderns röst hördes uppe ifrån huset ropande:

»Johanna! Är du där nere?»

»Ja, mor!» svarade hon hastigt och vände sig därpå till kapellpredikanten, sägande:

»Om nu pastorn ville vara snäll, så gick han ut den här vägen och kom in från andra sidan, så att mor inte såg att jag talt med pastorn.»

Och därmed skyndade hon bort från kapellpredikanten, som gjorde såsom hon bedt honom, under det han med en tröstlös skakning på hufvudet sade till sig själf:

»Jag lär mig aldrig förstå det här folket. Är det dåligt i grund och botten eller är det helt enkelt en följdriktig produkt af den natur och de förhållanden, i hvilka det lever? Det får jag lof att försöka genomtränga, det kan vara värdt ett helt lifs studium.»

När han kom ut på den sidan af muren, där uthuslängorna lågo, och skulle gå förbi hörnet af den nya logen för att komma fram på landsvägen, steg en karl emot honom bakom knuten och ställde sig i hans väg samt lyfte vårdslöst på hatten och såg på honom med sin bondsluga min.

»Har pastorn talt me' Korp-Olle än?» frågade han den förvånade prästen, som såg att det var besökaren från förmiddagen.

»Hvad vill ni här? Gå er väg, jag har inte talat med honom ännu!» svarade han kärft och ville gå ifrån honom.

»Nej, pastorn tyckte mer om te' språka med flickan,» svarade karlen med ett bredt grin. »Ja, det ä' en rar jänta, det vet jag bäst.»

»Gå er väg, säger jag,» fortfor kapellpredikanten strängt, »här har ni ingenting att söka. Hon vill inte veta af er, det har hon själf sagt, och nu går jag in och säger fadern att ni är gift förut.»

»Jaså! Ja då ska' han nog laga så pastorn låter mej bli skild från henne däroppe i Sundsvall, om jag känner honom rätt,» svarade karlen lugnt, lyfte på nytt lika vårdslöst på hatten som förut och slank af ut på landsvägen med sin vaggande gång, i det han tog vägen åt motsatt håll än där byggningen låg. När han kommit några steg bort, vände han sig om och ropade efter prästen, som med hastiga steg närmade sig den andra ingången på muren:

»För rexten så finns det fäll andra, så inte ä' det nå'n fara med det!»

Kapellpredikanten stannade ett par ögonblick, obeslutsam om huruvida han skulle skynda efter den fräcke för att ge honom en ordentlig upptuktelse; men när han besinnat sig på att en sådan endast kunde vara kroppslig, om den skulle kunna göra någon verkan, och han icke gärna kunde anse förenligt med sin prästerliga värdighet att smörja upp en karl ute på öppna landsvägen, gick han in på gården och närmade sig den vackra verandan, då i detsamma farstudörren öppnades och Korp-Olle själf trädde ut på trappan, där han höll sig med ena handen i dörrposten och sträckte ut den andra emot den kommande, i det han med en helt annan ton i rösten än förut ropade emot honom:

»Det var bra snällt att pastorn kom igen. Det ä' så mycke' jag vill tala med pastorn om.»

»Jag har också någonting viktigt att tala med Olsson om,» svarade kapellpredikanten och tog emot den framräkta handen.

»Kom då in, så få vi språka. Jag får ingen riktig ro i min själ förrän jag får säga pastorn hur här står te' bå' med det ena och det andra.»

13.

Det var redan långt lidet fram på eftermiddagen och solen började »lacka neråt», som det heter på skärgårds-språket, när kapellpredikanten lämnade Öfvergårdens område och begaf sig af på vägen ner åt Fiskevik, där han skulle träffa sin vän.

Han gick med långsamma och dröjande steg och stötte tankfullt med käppen i den sandiga vägen, som om han hade velat aflägsna ett hinder. Emellanåt stannade han och lät sin blick öfverfara landskapet framför honom

detta egendomliga landskap, som här inne på ön hade slättlandets hela på en gång enahanda och skiftande natur. Enahanda i linierna och skiftande i belysningen, allt efter som de lätta molntapparna närmade sig solen eller flöto bort förbi den, sedan de ett ögonblick liksom på lek hållit sina än täta, än halft genomskinliga slöjor framför dess lysande anlete.

Det var en hel bikt han emottagit där inne i den vackra, hvitrappade byggnaden, biktan om ett rörligt, vildt lif, fullt af arbete, närighet och förvillelser. Och som en försonande afslutning på det sönderbrutna, mellan godt och ondt vacklande jäktandet efter penningar och välmaktslif, efter värde öfver sina medmänniskor och anseende bland sina likställda, det nu utförda beslutet att förlåta dottern och att söka hindra en ännu värre olycka än den som redan skett. Han hade lämnat den sjuke med hustrun och dottern sittande invid soffan, som han måst intaga på nytt efter kraftansträngningen att gå ut och möta sin gäst i dörren. Och ändå kunde han inte glömma den egendomliga blandningen af den nu på en gång så kärleksfulle faderns förlåtelse och den besuttne hemmansägarens glädje öfver att dottern hade samma storbondetankar som han själf och inte ville gifta sig med »fattiglappen», som han uttryckte sig med ett förakt, hvilket kom läpparna att skälfa och den nästan maktlösa handen att knyta sig.

Att hon velat öfverlämna sig åt fattiglappen, glömsk af både plikt och heder, därom talade han icke ett ord. Och när hustrun ämnade uttala en förebräelse i den vägen, afbröt han henne med ett sväfvande:

»Jaja, kära mor, det förstås att du har rätt i hvad du säger, men en får inte vara så sträng emot de unga häller. Vi ha också vari' unga, du, och en minns nog hur det går te'.»

Och innan kapellpredikanten gick, hade fadern till och med låtit undfalla sig några ord om att dottern hade två gårdar att ärfva, när han fölle ifrån en gång, och då vore det väl ingen konst för henne att få en bättre man än den där.

Ett stycke fram på slätten gick kapellpredikanten förbi en hveteåker, och som just då solen gått in i ett moln något större än de förra, blef han stående i skuggan och såg utåt åkern, på hvars bortre kant solljuset ännu låg

kvar i en bred, gyllene strimma. Det såg så rikt och så glänsande ut där borta, och solstrålarna förgyllde allt med sin bländande glans; men närmare honom själf såg det annorlunda ut. Det var som om skuggan hade låtit bristfälligheterna träda skarpare fram än ljuset, men det var nog därför att ljuset var aflägsset och skuggan nära. Han såg nu huru vildsenapen och mjölkstislarna stucko upp sina hufvuden ibland hveteaxen och huru hela stora fläckar visade mer ogräs än säd — och han tyckte att han hade här i förminskad skala en bild af hela sin församling. Han hade förut endast sett den på afstånd — nu hade han kommit närmare. Det var en bitter anblick, tyckte han, men tröstlös var den inte.

»Här gäller bara att få upp ogräset med roten,» mumlade han för sig själf, »och för hvar tistel jag kan rycka upp i dag, kommer till nästa skörd ett hvetestånd i stället. Men får det stå där och fröa af sig, så blir hela åkern slutligen bara vildsenap och tistel.

Hvad gör nu en förständig jordbrukare i sådana fall?» frågade han sig själf. »Förlösar han tiden med att gå på nöjen och förströelser eller tar han genast itu med arbetet?»

Hela fältet låg nu i skugga och endast på det längst bort belägna skogsbältet låg solskenet kvar, glödande varmt som det alltid är emot kvällen. Och där bakom skymtade den stora fjärden fram, intensivt djupblå emot den klara luften, så blå att man skulle förklarar det osant, om man sett det på en tafla. Men kapellpredikanten fann det inte så; för honom tog det sig ut som ett af förhoppningar måladt framtidslöfte, och huru många hinder än lågo i vägen mellan honom och den blåa ytan där ute, föresatte han sig att han skulle hinna fram.

Och när han började sätta sig i gång igen hade molnet hunnit öfver solskifvan, och tätt bredvid honom började det nu lysa på nytt, så att hveteåkern såg ut som den burit endast en gyllene skörd och ingenting annat.

»Men sådan får inte min åker bli,» sade han till sig själf. »Där måste ogräset vara borta, inte bara skymmas undan, därför att det har samma färg som det äkta.»

Och därmed satte han sig i gång framåt byggnaderna på Fiskevik, hvilka redan började skymta på långt håll.

När han kom fram till gården, syntes ingen människa till, men utanför under träden stod Vickes staffli med det påbörjade porträttet af den unga flickan. Han gick fram och såg på det; det var mera än halffärdigt och redan nu af en slående likhet, tyckte han. De glada och lifliga färgerna sjöngo en hel, fulltonande symfoni mot den ännu endast matt pålagda bakgrunden, och så litet konst-kännare kapellpredikanten än var, kunde han inte undgå att se en stor, fullmogen talang uttala sig ur den lättsinnige Vickes raskt utkastade arbete.

»Hans arbete är af lättare slag än mitt,» sade han halfhögt med en suck, »och det bästa af allt är det, att han ser effekten af hvarje penseldrag, då jag däremot måste ha hela arbetet färdigt, innan jag kan se om det är förfuskadt eller sant.»

»Ja, hvem tusan tror du får inte dras med detsamma?» ropade en munter röst bakom honom, och när han vände sig om, stod Vicke där endast ett par steg bort, och kapellpredikanten var nära att uppge ett rop af förvåning, när han fick se att Agnes stod bredvid honom med sin arm under hans och en mycket lifligare färg på sina kinder än den Vicke hade lyckats fästa på duken.

»Jaha du, Acke, hvad säger du om det, du? En annan gång kommer du litet fortare efter och så ställer du inte så till att mammorna går och pysslar om sjuka, medan döttrarna ska' porträtteras. Men se nu inte så ohyggligt förvånad ut, utan gratulera mig och min lilla fästmö, du!»

»Det är således verkligen sant att, att...»

»Jo, du är så säker. Det här är den rätta kärleken, den där som inte behöfver hvarken månader eller år att få lågan i gång, utan som tuttar eld som om det vore krut. Eller hur, Agnes lilla, tror du inte att det är den rätta?»

»Ack jo!» hviskade den unga flickan och tryckte sig intill honom. »Men ännu vet vi ju inte hvad mamma kommer att säga!»

»Inte det? Hon kommer naturligtvis att säga ja! Eller hvad tror du, Acke?»

»Jag hoppas det,» svarade kapellpredikanten och räckte dem händerna, »ty jag kan gå i borgen för att Vicke är än bra pojke, och jag tror att han blir en präktig man.»

»Jaså, du går i borgen för det ena och tror bara det andra? ropade Vicke skrattande. »Det vore mycket bättre att du trodde det ena och gick i borgen för det andra. Men ni ska' få se bara! Jag har tre trumf på hand. Först och främst min flicka här, så hennes porträtt som skall göra lycka på utställningen och så en ritlärareplats, som jag falkar efter och har mer än ett halft löfte om. Mindre än så kan man gifta sig på här i världen.»

»Ja, och så har du en sak till, som vi inte få glömma,» sade kapellpredikanten med en vänskaplig handtryckning åt den unga fästmon, »och det är ett gladt, oförfärdt mod och ett lynne som kan spränga berg. Och med det kommer man ett godt stycke väg här i världen.»

»Nå ja, ledsamt skall du inte få, Agnes lilla!» försäkrade Vicke skrattande, tog blixtnabbt ett fast tag om den unga flickans lif och lyfte upp henne på sin arm samt började springa rundt omkring gården med henne under de muntraste krumsprång och skutt som man kunde se.

Kapellpredikanten såg på dem med en skymt af godmodig afund i sina blickar, och i köksfönstret syntes mor Hannas förvånade ansikte luta sig emot rutan, medan ett par af pigorna bakom henne med spända ögon och gapande munnar beskådade den glada dansen, som först slöt sedan den skrattande flickan riktigt grundligt låtit sina händer rumstera om i Vickes yviga hår.

När Vicke flåsat ut litet efter ansträngningen, kom han fram till kapellpredikanten, tog honom i famn och svängde omkring honom ett hvarf, ropande:

»Gack nu åstad och gör sammaledes, Acke, så slipper du vara afundsjuk på oss.»

»Ack ja, gör det!» sade Agnes, som också kom emot honom med framräckta händer. »Det vore så roligt om här finnes flera lyckliga än vi!»

»Ja, och har du ingen som du vill gifta dig med, så ska' jag skaffa dig en, det kan du vara lugn för,» fortfor Vicke. »Om inte annat så importerar vi henne från fastlandet eller från Stockholm.»

»Nej tack, min vän!» svarade kapellpredikanten med ett leende, som inom kort lämnade rum för ett mildt men djupt allvar. »Jag har redan skaffat mig en fästmö som kommer att upptaga hela min tid.»

»Nej ser man på bara! Och det är?»

»Jo du, Vicke, det är församlingen! Hon behöver mig uteslutande nu, det märker jag. Och det är sannernigen inte för tidigt att jag börjar sysselsätta mig med henne på allvar.»

»Ja men sedan... sedan...»

»Sedan?» upprepade kapellpredikanten och fäste blicken framför sig som om det gällt ett mycket aflägsset föremål. »Sedan få vi se!»

»Ja men hur går det då med gästgifvarsysslan du, Åcke? Kom ihåg att både gubbarna och gummorna vill ha mat hos prästen!»

»De få nöja sig med den husmanskost jag kan skaffa dem,» sade kapellpredikanten; »och ett kan jag lofva både dig och dem: grannlåter kan jag inte duka upp, men aldrig ska' de få stenar i stället för bröd.»

Och hur kapellpredikanten höll det löftet, det visar sig lätt, om man nu gör en utflykt till ön där utanför fastlandet, och det kunde nog också gifva stoff till en historia. Det säkra är att om han också inte kunnat utrota allt ogräs ur hveteåkern, så hafva dock både vildsenapen och tistlarna minskats, och bofinken som hvarje vår återvänder till sina gamla älsklingsplatser, sjunger fortfarande sin muntra strof, som alltid slutar med det gamla vanliga: »inte är jag ledsen precis för det!»

Kloka Maja.

En skärgårdshistoria.

1.

Kloka Maja var hela den kvinnliga befolkningens oundgängliga hjälpreda och orakel. Deras förtroende till henne var lika obegränsadt som karlarnas hat var brinnande, och det vill säga mycket. Ty deras hat var så mycket intensivare, som de icke vågade gifva luft däråt, och det är ju en gammal erfarenhet att knytnäfven aldrig knipes ihop hårdare än när den knytes i byxfickan. Och karlarnas hat kom egentligen därutaf att hon tog reda på allting. Det var mycket bra, tyckte de, när hon skaffade rätt på bortkommet gods; men när det gälde bortspelade penningar eller på stadsfärderna bortkomna äkta män — ja, då var det så lagom roligt. Men på samma gång fruktade de henne också, ty det var en trosartikel hos dem att hon kunde slå ut ett öga, eller kasta torrverk i en hand eller fot, utan att någon annan doktor än hon själf kunde bota skadan, när den en gång var skedd.

För öfrigt retade det dem ofantligt, att de inte kunde få henne »på socknen», som det hette. Ty hade hon väl blifvit fattighjon och kommit att skickas mellan gårdarna på ön, så hade de kunnat hunsas henne så mycket de ville. Men se, att blifva fattighjon, »det kunde då aldrig hända henne», menade kloka Maja. Inte så länge hon hade två händer som kunde röra sig och ett par djupliggande grå

ögon, som kunde läsa tvärt igenom en människa. Inte så länge hon orkade binda skötar och abbornnät om vintern och plocka bär om sommaren och hösten.

Därför höll hon sig envist kvar i sin lilla sneda backstuga på södersidan af ön, där den stod med ryggen mot en berghäll och tittade ut öfver den långsträckt viken, som skar in från den stora fjärden där ute och hade en liten trädbeväxt holme till vågbrytare midt framför stugan. Hon betalade punktligt sex kronor om året i tomtören till en af bönderna i Ofvanby, som led mycken smälek af sina grannar för att han inte satte upp summan till tolf eller åtminstone tio, eller också helt rätt och slätt afhyste »trollet».

»Nej, låt bli det!» svarade alltid Vesterman, när de rörde på den strängen; »det kunde bli dyrare än en kan tro. Då tar jag hellre di sex och låter fem vara jämt för rexten.»

Kloka Maja var en liten, krokryggig och skinntorr gumma på sina modiga sju och sexti, och vidare vacker var hon just inte att se på. Det enda som ännu var bra på henne, voro de stålgrå ögonen, fastän de nu lågo djupt inne i ett helt korsande nät af bruna rynkor och öfverskuggades af ett par buskiga ögonbryn, som ännu voro nästan svarta, fastän hårtestarna kring det framåtlutande gamla hufvudet voro nästan krithvita. Kinder och haka voro infallna och håliga, munnen hopknipen och tandlös, och öfver den hängde en lång, litet böjd näsa, hvars tämligen rödlätta spets tycktes hafva en afgjord fallenhet att göra en påhälsning hos den spetsiga hakan. Och likväl gick det en sägen på ön att kloka Maja hade varit en lång, vacker jänta — ja, rent af en af de vackraste i hela den trakten af skärgården. Det fanns ännu en gammal åttioåring kvar borta i Nederbyn som påstod sig minnas när hon var den mest frade på alla lördagsdanserna; men som gubben tidtals var alldeles slö och nästan halffjoskig, så var det ingen som egentligen trodde honom. De som mindes henne från hennes medelålder, påstodo att hon var som folket var mest, och fast det fanns många gamla gummor på ön, kunde likväl ingen af dem påminna sig att Maja nånsin varit vacker.

Men se klok, det var hon, och Gud tröste den syndare, som fick något obytt med henne. Den fick allt se

sig om hur det gick både med höbärgningen och höst-sådden, och ruttnade inte potatisen för honom, så var det då mera lycka än konst. För att nu inte alls tala om de väntade kalfvarna eller de nyfödda lammen. Men något troll eller någon ogudaktig varelse var inte kloka Maja, det kunde ingen säga. Fanns det någon möjlighet att komma fram, så var hon i kyrkan hvarenda söndag, och prästen hade ingen vaknare och uppmärksamare åhörarinna än henne. Det var nog prästen också, som hon mest hade att tacka för att hon fick vara i fred, om hon också gick och samlade litet vindfällen till vinterbränsle åt sig från böndernas skogslotter, där de annars fingo ligga och multna utan gagn.

»Hon är en ärbar och god kristen,» brukade pastorn säga, »och inte är det något ondt i, att hon *vet* litet mera än ni andra. Hade ni haft ögonen och tankarna med er lika bra som hon, så visste ni kanske lika mycket med!»

Två lefvande väsen hade kloka Maja omkring sig i sin gamla stuga. Det ena var en stor, grå katt, som hette Olle, det andra en gammal svart höna, som kändes vid namnet Lotta, men som enligt kloka Majas bestämda beslut fick lefva så länge hon själf ville. Katten var också till åren, men han gjorde nytta för sig ännu och höll en sträng räfst med råttorna, hvilka sökte sig in till Majas stuga när det om hösten började blifva tomt på åkrarna.

Många tyckte nog det var orätt af Maja att hålla sig husdjur, när hon själf hade så knappt att lefva af, och en gång hade Anders Jonsson i Österäng, en af de tätaste bönderna på ön, som minst af alla kunde tåla gumman, slängt åt henne:

»Tocken där fattiglapp tycker jag kunne ha nog åf te' skaffa födan åt sig själf och inte ha tocke' där matfrat när sig i stuga!»

»Har jag tigt någe' åf er åt kräkena då?» frågade kloka Maja.

»Ne-*ej* och inte vore det lönt heller,» svarade Anders Jonsson; »men nog tycker *jag* . . .»

»Inte för det angår mig hvad ni tycker,» snäste Maja af honom, »men någe' lif ska' en väl ha om sig och di här hvarken skvallrar eller stjal någe'!»

»Ne-*ej*, men di hjälper er fäll te' trolla, kan jag tänka?»

»Det kunne hitta på och hända, det.» svarade Maja och spände sina gråa ögon i honom, hvarpå hon vek af till sin stuga, där Olle kom emot henne med svansen i vädret, medan Lotta gick och sprätte med benen uppe i spånbacken.

»Håken tro'na,» mumlade Anders Jonsson för sig själf och tog ut stegen, som om han känt en kall käre öfver ryggen.

Kloka Maja satt utanför stugknuten i eftermiddags-solen, när fiskar-Olles pojke kom stickande genvägen tvärs öfver backen. Maja rensade blåbär, som hon skulle skicka till staden, och Olle låg bredvid henne på dörrtröskeln och kisade lättjefullt i solen, medan Lotta lagt sig på sidan i spånhögen och sträckte benen ifrån sig samt sprattlade med ena vingen då och då.

Pojken stannade på vederbörligt afstånd, stoppade först fingrarna i munnen och såg på katten, drog sedan bort dem igen och ropade litet tveksamt:

»Mor Maja!»

»Ja, hvad ä' det? Hvad vill du?» frågade gumman och tittade upp med handen för ögonen.

»Jo det är bå' från Österäng, att I ska' komma te' dom i röaste rappe'!»

»Ä' det nån åf korna som ä' sjuka nu igen då?»

»Ne-*ej*! Det ä' Lena! Ho' har dumpi' ikull ute på gälet!»

»Hvad säger du, pojke?»

»Och di har köri' hem'ena i skrinda! Och mor Jonsson ba' att ni skulle ta' stöpgryta me' er!»

»Jaså, ja det ä' bra! Ge' dig åf och säg för'na att jag kommer. Här har du en näfve blåbär!»

Pojken tog bären och satte af utför backen, som om han hade haft eld efter sig.

Gamla Maja steg upp, hällde försiktigt tillbaka blåbärena i korgen igen, vek ihop handduken och gick in i stugan, mumlande för sig själf:

»Jo jo men! Den sjukan har jag vänta' länge, jag! Få nu se, om en kan bota'na!»

En stund därefter hade hon slagit ett huckle om hufvudet på sig, tog en grå påse i ena handen, stödde sig

på en lång hasselkäpp, som hon bar i den andra, och gick utför backen med raskare steg än man kunde tro henne om, när man såg hennes böjda rygg och hennes vickande gamla hufvud.

2.

Se här hvad som hade händt!

Lina på Österäng, enda dottern i huset, hade helt plötsligt blifvit sjuk ute på åkern, där hon gått i solbaddet hela förmiddagen tillika med tjänstflickorna på gården och bundit kärftvar vid rågskörden. Hon hade varit munter och glad som vanligt, där hon gick efter Magnus, som var den raskaste af karlarna och hvars lie med hvinande skär mejade den gula, mer än manshöga rågen i mycket vidare halfcirklar än alla de andras.

Det hade varit svält och daggvått på morgonen, men nu baddade solen hett från molnfri himmel, och inte en fläkt rörde sig öfver det vida gärdet, som låg ett godt stycke från sjön, omkransadt af löf och barrskog. Men sådant var man van vid under de heta skördedagarna i Augusti, och Lina var minsann inte den som plögade gifva sig i första taget, det visste man också.

Så mycket större blef därför förvåningen hos karlarna och förskräckelsen hos kvinnorna, när den raska flickan, bäst som hon gick där lutad för att samla ihop rågen, reste sig upp aldeles kapprak, gaf till ett gällt skrik, slog omkring sig i luften med bägge armarna och föll handlöst framstupa ner bland den hvassa rågstubben, som stack sönder hennes ansikte, så att blodet sipprade fram i pannan och på kinderna.

»Hvad i Herrans namn kommer det åt jänta'?» ropade Fiskar-Olle, som var med i dagsverket för sin stuga nere på udden och som just stannat i slaget för att lägga en ny snusportion innanför läppen. »Jag tror rakt åf att hon fick dändimpen me' samma!»

Magnus vände på hufvudet, kastade lien ifrån sig och var framme hos henne med ett häftigt språng. Han kastade sig ner bredvid den fallna och försökte resa henne upp; men när han väl fått upp hufvudet på henne, föll det ner mot bröstet igen alldeles som på en död.

»Lina! Hvad i Jesse namn ä' det me' dej!» ropade han förskräckt och försökte resa upp henne på nytt; men när det inte lyckades, blef han alldeles ifrån sig och ropade, utan att bry sig om att han hördes af de andra:

»Kära, söta Lina, du kan fäll begripa att jag bara spetakla med dej! Titta bara opp ett endaste litet tag, så en kan få si att lifhanken sitter i dej!»

»Släpp'ena, Magnus!» ropade Karin, den äldsta af pigorna, halfhögt och pekade bakom sig utåt den mejade delen af fältet. »Där kommer Jonsson, och får han si att du håller i'na, så Gu' trösta dej!»

»Det angår mej inte! Skaff' litet vatten te' badda'na me'. Jesses ni, tänk om ho' har fått solsticke!»

»Hvad ä' det med Lina?» frågade nu Anders Jonsson myndigt, i det han närmade sig med stora steg. »Hvad har du me'na te' göra?»

»Ho' föll rak lång i backen, bäst som ho' gick och kärfva'!» ropade Karin.

»Och gaf te' ett elemenskade allo!» bifogade Fiskar-Olle.

»Hå ja, det ä' fäll inte någe' farligt!» menade fadern lugnt. »Ho' har fäll förtaje sej lite', och det går fäll öfver, när ho' får hvila sej en smula. Släpp'ena du, Magnus, tocke där sköter kvinnfolka om likare än du.»

»Inte ska' ho' fäll ligga här midt i solbadde' heller!» svarade Magnus, tog ett kraftigt tag om ryggen och benen på henne, lyfte henne upp så lätt som om hon varit en vante och bar henne halfspringande bort till en liten löfdunge, som skar in i åkern på ena sidan.

»Det va' en huggare te' orka!» utbrast Fiskar-Olle beundrande. »Det ville jag då inte åta' mej te' göra på rak arm!»

Anders Jonsson teg först och ref sig bakom örat, medan han såg mörk ut som ett åskmoln, och ropade sedan åt pigorna:

»Nå, stå inte där och gapa utan ge' er åf efter och titta om'ena!»

De skyndade sig framåt skogsdungen så fort de kunde, och Anders Jonsson mumlade för sig själf, i det han långsamt masade efter med räfsan öfver axeln:

»Den där Magnus, den ska' jag fäll själf sköta om som han ä' sjuk te'!»

Strax innan han kom fram till dungen, mötte han den unge drängen, som varm och pustande var på återvägen, och i förbifarten snäste han till åt honom:

»Ta' du opp lien igen och slå råg! Det ä' du stadd för och inte för te' kånka på kvinnfolk!»

Magnus svarade inte ett ord; han bara såg på husbonden med trotsig, nästan gäckande blick, och när denne väl gått förbi, vände han på hufvudet och spottade efter honom.

Blixtnabbt vände Anders Jonsson sig om.

»Spottar du efter mig, din fan?» skrek han alldeles eldröd af förargelse.

»Får en inte spotta nu heller?» frågade Magnus kallt och fortsatte sin gång. »Det vore fäll lagom underligt, om en skulle spotta torrt här, där en inte fått i sej ett gudslån se'n i måros!»

»Ja, vänta mej du te' Mikaeli!» mumlade Anders Jonsson och gick vidare framåt skogsdungen, där pigorna som bäst voro sysselsatta omkring Lina, som de halfvägs klädt af för att skaffa henne luft.

»Kom inte hit!» skrek Karin. »Vi håller ju på och tar åf'ena kläderna!»

»Hur ä' det fatt me'na nu då?» frågade fadern och stannade.

»Hå kors, ho' vet inte te' sej ett fen, det fattiga lifvet!» skrek Karin som förut.

»Tocke' förbaskade elände!» svor Anders Jonsson till och slängde räfsan ifrån sig, så att några pinnar röko af. »Det ska' just hända mig tocke här, och det när en har som brådst med rågen!»

»Det vore fäll bäst te' låta Anna springa hem och säga te' att di kommer hit med skrinda', så en får försla hem'ena!» ropade Karin, som höll på att badda Linas hufvud, hals och bröst, med vatten ur en kopparfaska.

»Asch nej, inte behöfs det tocke amberad!» svarade fadern. »Ho' kvicknar fäll ve' igen, när ho' får ligga och ta' igen sig en stund.»

Därmed gick han tillbaka till skörden med den trasiga räfsan på axeln.

»Den där frågar då hvarken efter hustru eller barn, bara han ä' god te' få in rågen!» sade Karin harmset till de andra flickorna, medan de ansträngde sig att få lif i Lina igen.

Slutligen lyckades det; men när hon väl vaknade upp igen, kände hon sig så matt och eländig att skrindan måste skickas efter, hvarpå hon bäddades ned i den och fördes hem till den förskräckta modern, som var af en helt annan natur än den hårdhjärtade och skördeifrige Anders Jons-son. Och när mor Lovisa väl fått dottern i säng, var det första hon gjorde att få tag i Fiskar-Olles pojke och skicka honom midt öfver ön efter kloka Maja i Gäddviken, säga henne hur det var fatt och be henne för all del inte glömma bort att taga »stöppannan» med sig.

3.

Skördefolket hade ännu inte kommit hem, när kloka Maja klef in i köket på Österäng, där mor Lovisa var ensam och stod vid spisen, där hon nyss satt på potatis-grytan till kvällsvarden.

»Nå, kära Maja,» ropade hon glad och skyndade emot henne halfvägs till dörren, »det var då för innerligt väl att ni var hemmave'!»

»Ja, det kan ni tacka blåbära för!» sade Maja pustande och slog sig ner på en stol nära dörren samt frågade, sedan hon pustat ut litet: »Hur ä' det me'na nu då?»

»Hå, kära hjärtandes! Men kom nu först fram te' bole och få er en tår varmt. Kaffepanna' har vänta' på er bå' länge och väl,» trugade mor Lovisa och släpade och drog i gumman, som gjorde det sedvanliga motståndet för anständighetens skull, fast hon inte mer än någon annan skärgårdsgumma ville försaka kaffetåren. »Hur de

ä' me'na, frågar ni? Ja Jesses vet, men nog sir ho' fasligt eländiger ut, och inte ett skapande ol får en ur'na, och het ä' ho' om hufve' som en bakugn dan före jul-afton!»

»Kan ni inte veta någe', som en kan rätta sej efter?» frågade Maja försiktigt och tömde ut koppens halfva innehåll på fatet.

»Det ä' fäll ni som ä' kloker och inte jag, kan jag tänka!» svarade mor Lovisa, som inte heller var så dum af sig.

»Hå ja, det behöfver ni inte säja mej,» svarade Maja långsamt och blåste emellanåt på kaffet, »men tocke tar nu allti' sin tid, och därför tänkte jag att ni ville hjälpa te'; men ä' det så att ni inte har nå'n brådska, så inte gör det mej någe'. Allti' får jag veta hvad jag vill.»

Och nu drack kloka Maja sitt kaffe långsamt och betänksamt, som om det varit det enda hon brydde sig om i hela världen.

»Det behöfdes heller inte mera för att få mor Lovisas munläder i gång, och det gick åt inte mindre än tre koppar kaffe, innan hon hunnit dela med sig alltsammans.

När därför kloka Maja efter en styf halftimme kom in i farstukammarn, där Lina låg nedbäddad på en pärlfärgad pinnsoffa, visste hon mer än väl hvad hon skulle tänka om det där »solsticke», som flickan råkat ut för borta på åkern. Medan hon hörde på moderns svada där ute, lade hon ihop med hennes tal några ord, som hon uppsnappat borta i Öfverbyn, där hon för ett par dar sedan varit och botat en sjuk kalf, som förätit sig på fuktig klöfver och där pigorna talat om en dans på Jan Olssons loge — och nu hade hon tämligen klart för sig hur landet låg!

Det var kväfvande hett inne i kammaren, och det första Maja gjorde var att hon slog upp ena fönstret och lät den friska luften ute från fjärden spela in i rummet och sedan flyga ut igen, förande med sig några surrande spyflugor. När det var gjordt, gick hon fram till soffan, böjde sig ner öfver den feberheta flickan, strök med sin knotiga, svala hand öfver hennes brännheta panna och hviskade helt sakta i örat på henne:

»Inte ska' du tro, kära Lina, att Magnus frågar efter Ida i Marbottna. Bättre vett har han fäll än så!»

Lina, som låg nerbäddad med det tjocka täcket uppdraget ända till hakan och som inte ens öppnade på ena ögat, när gumman kom in, kastade hastigt af sig täcket och reste sig häftigt upp till hälften i bädden, så att linnet föll ned från axlarna och lämnade hals, barm och armar bara, såg på henne ett ögonblick med vidöppna ögon, fick sedan tag i bägge hennes händer, kramade dem hårdt i sina och stammade:

»Hvad... hvad ä' det ni säger och hur... hur vet ni att... att...»

»Hå kors, jag vet mycket, jag,» svarade Maja småslugt, »och jag såg nog i kaffesumpen hemma, hvad det va' som hände på Jan Olssons loge i lördas.»

»Såg ni?» frågade Lina allt mera häpen. Såg ni att Magnus...»

»Att han dansa halfva natten me' Ida, ja! Men hva' för gjorde han'et, tror du? Jo, för han visste att skräddarn, som drog handklavere', va' betalt åf far din att hålla ögonen på er — och så för att du dansa' me' den där målarn ifrån stan.»

»Ja, det va' för att han la' sej ut för Ida. Inte ville jag vara sämre än nå'n ann'.»

»Inte blef du fäll bättre för det heller, flicka. Och nu i dag, när du gick och band efter honom, så slängde han fäll ur sej någe', kan jag tänka?»

»Ja, han sa' att Ida i Marbottna va' mycke' smalare om lifve' än jag. Och så att ho' va' lätt som en fjäder te' dansa me'.»

»Och det tyckte du va' tungt te' höra på fastande mage? Jojo — jojo! Tocke' ä' det med denna här ungdomen. Mycke' ell i kroppen och lite' vett i knoppen! Det ä' så, det ja!»

»Men hur kan ni veta...?»

»Tror du inte jag me' har vari' ung, flicka? Jo, lita på det, du — och lika hvit och rund och mjuk om halsen som du. Fast det ä' länge se'n — men mins'et gör jag nog i alla fall. Och jag hade fäll en gosse, jag me' i min tid — och lika tokiga va' vi som ni ä' nu. Men väl vure om ni blef mindre utsatta för elände än hvad vi blef.»

»Fick ni inte hvarann' då?» frågade Lina och drog upp täcket om bröst och hals, men behöll sin sittande ställning.

»Nej, då hade jag fäll inte suttu' här som kloka Maja!» svarade gumman och torkade med avvig hand bort en klar droppe, som från ögat sökte sig ner på nässpetsen. »Tocken klokskap får en betala för här i våla, och det mer än den är värd ändå.»

»Va' han fattiger han me' då, som Magnus?» frågade Lina.

»Nej, kära barn,» svarade gumman, »det va' rakt tvärs om med oss två. Han var hemmason, han, och fadern hade groft me' pengar — det va' jag som var fattig och hade ingenting. Men han ville ha mej ändå, han — fast det gick inte så lätt då som det går nu, inte. Då hade föräldrarna mer te' säja, och sönerna fick vara kus den tiden. Men det ä' som det ä' med det — nu ska' vi tala om dej! Tycker du riktigt om Magnus, riktigt så där så du vill vara me'n i både ur och skur, om det så ska' vara?»

»Ja, nog vill jag det,» svarade Lina och såg på henne trohjärtadt och bestämdt.

»Och det ä' inte bara tocket där dansflams emellan er, inte?»

»Nej, teminstingen inte för min del.»

»Är du inte säker på hur det ä' för hans då?»

»Jo, nog trodde jag jag kunne vara det förut, allti'. Men efter det där schaset med Ida vet jag rakt inte hva' jag ska' tro.»

»Å, tok! Det va' fäll bara litet afundsjuka för att du dansa' me' målarn. Han ville ge' dej så godt igen, kan du begripa.»

»Ja, men det va' han som börja!» fortfor Lina envist.

»Det va' för skräddareländets skull, kära du. Men i alla fall ska' jag fäll ta'n i förhör, jag ... så *det* blir nog bra. Värre blir det fäll te' få bukt på far din. Du får allt lof te' bli' ordentligt skral, innan han ger me' sej.»

»Ja, men nu känner jag mig riktigt bra, se'n jag fick tala me' er,» sade Lina och gjorde min af att stiga upp.

»Stoppa du te'baks fötterna igen,» uppmanade Maja kärft, »för här kommer du allt te' bli liggandes nära dar

te'. Vi får allt lof te' sätta skrämhusen i Anders Jonsson, om jag känner'n rätt.»

»Ska' jag ligga?» frågade Lina förskräckt; »och tänker ni inbilla far...?»

»Att du ä' riktigt sjuk, ja! Det ä' nog det enda som stöttar. Men hör du, Lina, nu ska' du först säja mej en sak på samvete: det ä' fäll inte någe' annat imellan dej och Magnus, än ni kan svara för hos bå' Gud och människor?»

»Hvad menar ni?» frågade Lina och blef som en drypande blod i ansiktet och ända ner på halsen.

»Hå, du vet nog hva' jag menar! För si, ä' det så, då vill jag inte ha me't å göra, utan då får ni hjälpa er själfva, och då får fäll Anders Jonsson ge' me' sej i alla fall, för att inte skammen ska' komma öfver er.»

»Hur kan ni tro någe' tocke om Magnus och mej?» frågade Lina, och var nu lika blek som hon nyss varit röd.

»Hå kors, jag vet fäll hur'dana pojkar ä' och jäntorna me' för den deln!» svarade Maja lugnt. »Det behöfs bara att den ena vinkar te', så slinker den andra me'.»

»Sådan ä' inte Magnus och inte jag heller!» svarade Lina och såg på henne med ren och öppen blick. »Och det vet jag, att hade han gifve' mej en token vink, så hade det allt vuri' slut oss imellan för länge se'n!»

»Ja, så mycke' likare då,» återtog Maja med belåten ton; »och då ska' jag fäll försöka reda härfran åt er.»

»Och kan ni det, Maja, så kom ihåg att jag glömmet det aldri'!» sade Lina med fuktiga ögon och tryckte hennes händer i sina.

»Det blir fäll allti' bra me' det! Men kryp nu ner igen och si riktigt eländig ut. När far din kommer, så voja dej så mycke' du orkar och låss som du inte känner igen'en. Och ingen ann' heller, hör du det?»

»Ja, men mor hon tar fäll ve' sej illa, om...»

»Jag ska' säga'na ett ol i förtroende.»

»Och Magnus — tänk om han...»

»Åja, lite' kan han fäll pinas för Idas skull, eller hva' tycker du själf?»

»Ja, det förståss, men...»

»Jag ska' fäll hviska'n i öra' då att det inte ä' så värst farligt. Nu hör jag skördefolke' komma hem för te'

få sig aftonvard. Skapa dej nu så sjuk som du kan, och ställ dej riktigt yr i hufve' och skratta inte när jag kommer och stöper öfver dej, det säger ja dig te'. Och får jag lof te' ge' dej någe' elakt te' ta' in, så svälj och grina bara — för di tror nog att det kommer te' göra dej godt.»

Och med de orden gick Maja ut ur kammaren och in i köket, och hon såg mycket hemlighetsfull och bekymrad ut, när hon kom dit ut, där Anders Jonsson och drängarna intagit sina platser vid det stora bordet, medan mor Lovisa och pigorna sutto vid spisen och afvaktade den stund, då skapelsens herrar hade hunnit stilla sin hunger.

När Maja kom ut från Linas kammare, kastade husbonden en arg blick på henne från bordet framme vid fönstret, där han satt med drängarna och Fiskar-Olle och hade framför sig en väldig portion af den salta strömmingen, som fick en duktig klick smör att simma i, sedan detta blifvit uppsmält af den varma potatisen.

Maja var klok nog att inte låtsa om blicken, utan gick fram till spisen, där mor Lovisa satt, sade helt sakta några ord i öronen på henne och tog sedan sin lilla stöp-panna och satte den på elden bredvid grötgrytan. När det var gjordt, började hon gräfva i kjolsäcken efter några blybitar och annat smått, som hon helt långsamt och betänksamt lade ner i grytan, den ena efter den andra.

Karlarna sneglade på henne med nyfikna och under samma blickar och pigorna drogo sig åt sidan, trots sin stora nyfikenhet, så att det blef ett vördnadsfullt afstånd mellan dem och henne. Den enda som satt lugnt kvar på sin plats var mor Lovisa, som efter de framhvisade orden utbytte en hastig blick af hemligt förstånd med Maja, där hon stod lutad öfver spishärden.

»Du skällde förut öfver att du hvarken fick vått eller torrt,» sade Anders Jonsson snäsigt till Magnus, som hade ögonen spända på Maja och hvad hon sysslade med; »hvarför äter du inte nu då? Hon kan nog trolla, kärngen där borta, utan att du glör på'na.»

»En måtte fäll få ha ögona hvar en vill,» svarade Magnus och tog sig på måfå en strömming. »Eller ska' di kumderas me', likasom armarna?»

Anders Jonsson svarade ingenting, men han högg en stor potatis midt itu med knifven och vände på hufvudet åt hustrun, framkastande med samma snäsiga ton:

»Hva' säger hon om jänta' där inne nu då? Ska' en kanske ha'na liggande länge nu midt i bråaste tiden?»

»En får fäll si, när hon har stöpt öfver'na,» svarade mor Lovisa lugnt och började att med en stor träslef ösa upp gröten i stenfatet.

»Har ho' inte hunni' me' det än då?» frågade mannen lika snäsigt som förut.

»Jag skulle fäll först höra hur det va' me'na! »svarade Maja lugnt som förut och vände sig sedan till mor Lovisa: »Vill ni ta' med er en spilkum vatten och komma me' in, så ska' vi si hur det är fatt.»

Därpå tog Maja pannan af elden, och mor Lovisa följde med henne med en spilkum vatten.

Karlarna fortsatte att äta under tystnad, sedan Karin satt fram grötfatet på bordet. Fiskar-Olle försökte att få i gång ett samtal om rågen och utsikten att få något för den fram på hösten, men det gick inte annat än med enstafviga ord, och när de slutat äta, stego de upp, knäppte ihop händerna och bockade sig långsamt för bordet, sade sedan tack åt husbonden och gingo sin väg, den ena efter den andra.

Anders Jonsson själf gick in i kammaren på andra sidan och stoppade sin pipsnugga.

När pigorna blifvit ensamma i köket, halfhviskade Karin till de andra:

»Det va' inte mycke' som Magnus fick i sej, inte. Han ä' allt illa tokig i Lina, stackare.»

»Hm! det vet jag visst,» sade den yngsta af flickorna, en ljushårig jänta på sjutton, aderton år, »får han inte henne, så måtte det fäll finnas andra som sir lika så go- lika ut.»

Nu kom mor Lovisa ut från Lina med pannan i handen och efter henne Maja med spilkummen.

»Har far gått ut?» frågade hon flickorna.

»Nej, han ä' inne i kammarn,» svarade Karin.

»Då ä' det fäll bäst vi går in till'en me'samma, eller hur, Maja?»

»Kanske det. Men kom ihåg nu hva' jag sa': det sir illa ut, om Jonsson inte ger me' sej.»

»Men från vette' blir hon fäll ändå inte?» frågade modern och satte pannan ifrån sig i spisen.

»Ja, det kan en aldrig veta. Och det ä' så godt te' bereda'n på det värsta, så blir det så mycke' bättre se'n, om det går åf för mindre.»

Det tyckte mor Lovisa var klokt taladt, och så tog hon då Gud i hågen och steg in i kammaren, och kloka Maja seglade efter i hennes kölvatten med spilkummen, i hvilken det smälta och hastigt afkylda blyet låg på botten i underliga snirklar och kroklinier, som sågo ut som stelnade maskar.

När de kommo in, stod Anders Jonsson borta vid sin gamla gulmålade klaffbyrå, där han hastigt sköt igen en låda och vände sig om som om han blifvit obehagligt öfverraskad. Han sög ett duktigt bloss ur pipan, bolmade ut med röken och frågade med barsk ton:

»Hvad ä' det frågan om? Hvad ska' ni här inne med det där tråtyge te' göra?»

»Jag tänkte du ville fäll höra hur det ä' med flickan våran ändå,» svarade mor Lovisa, som inte var så lätt-skrämd af sig.

»Står det te' läsa i skåln där, det då?» fortfor mannen och försökte se tviflande ut, men kunde inte låta bli att kasta en halft förargad, halft skygg blick på Maja, som gick fram och ställde spilkummen på bordet borta vid fönstret.

»Det kan allt hända, det!» sade hon i detsamma och spände ögonen i honom. »Om Jonsson vill komma hit nu, så kan han själf få si.»

»Jag ger håken både henne och hennes trollkonster!» mumlade han och ville gifva sig af ut.

Men nu var det hustrun som ställde sig i vägen för honom, i det hon helt kärft yttrade:

»Du borde fäll kunna bära dej åt som folk, när det gäller det enda barnet vi har. Och har nu Maja en gång gjort sig omak och kummi' hit, så ska' du fäll också höra på hvad hon har te' säja. Och det säjer jag ifrån, att vill du inte det, så far jag te' stan och tar flicka' me' mej och frågar doktorn, och då får hon ligga kvar där te's hon blir frisk igen, och tycker du att det blir billigare...»

Men se kostnaden, det var just att taga Anders Jonsson på hans ömmaste sida, hvarför han också helt fogligt vände om på halfva vägen, makade sig med långsamma steg fram till fönstret och sade så pass vänligt att det inte alldeles såg ut som om han ville bitas:

»Nå ja, jag får fäll höra på hur det ä' fatt då. Men när det ä' midt i bråaste andtiden, så kan ni fäll inte undra på om en blir sint öfver eländet.»

»Nenej, men si pröfninga' kommer inte precis när en har skuradt och i ordning,» utbrast Maja långsamt. »Ho' passar allt på när ho' kan komma illa te', för annars skulle vi fäll inte ta oss så värst åf'ena. Men titta nu, ska' Anders Jonsson få si. Sir han den där runda blyklumpen, som det går ut alldeles som stålringar ifrån, och sir han hur en åf de där stålringarna sitter fast ve' en annan liten klump, som sir ut som ett hjärta?»

»Jaa, så sir det ut!» svarade Anders Jonsson och stirrade i spilkummen. »Men hvad ä' det det ska' betyda då?»

»Jo, det betyder att flicka' har fått solsticke' och att det står åt både bröstet' och hufve' på'na!» svarade Maja med bestämd ton.

»Inte sir jag någe' hufve', inte!» återtog Anders Jonsson och stirrade envist i vattnet.

»Jaså, hvad ä' det där då, som ligger strax breve' hjärtklumpen? Och som hänger ihop ve' den med de där krokiga trådarna? Ä' det inte ett hufve', det?»

»Det tycker jag en blind borde kunna si!» inföll mor Lovisa afgörande.

»Jaså — jaja — si den fäste jag mej inte ve'!» medgaf Anders Jonsson.

»Ja si, en får lof te' vara lite' van ve't, ska' jag säja,» återtog Maja med aldrig svikande säkerhet och skvalpade litet på spilkummen, så att de lösa bitarna

ändrade plats och bildade nya figurer på bottnen. »Men nu ska' vi titta på lite' annat me'.»

»Står det hvad en ska' bota'na me' också?» frågade Anders Jonsson, som det tycktes allt mer och mer intresserad.

»Det kommer se'n, det!» svarade Maja och kastade en hastig blick på Lovisa, som nickade helt omärkligt, liksom till tecken af godt samförstånd. Därpå återtog hon helt långsamt, som om hon haft svårt att läsa sig till hvad hon ville veta: »Sir Jonsson den där raka biten, som ligger på ena sida' och har likasom en hufve'knopp me' en hatt på?»

»Jaa, nog sir jag den!» svarade Jonsson och tittade åt motsatta hållet. »Ä' de' meklamente, det då?»

»Det kunde allt hitta på och hända, det,» fortfor Maja, »och om jag inte sir alldeles för tokigt, så ä' det inte mer och inte mindre än en karl, som ligger te' huse'!»

»Hå kors i alla tider! Ge' mej si!» ropade mor Lovisa lifligt och böjde sin fram öfver spilkummen.

»Ja, ser I inte där, mor Lovisa, att han vänder hufvet rakt åt hjärteklumpen där bortnas?»

»Ja, ta' mej dalern gör han inte ock!» ropade Lovisa allt mer och mer intresserad af hvad hon trodde sig se.

»Syns det om han har någe' ock?» frågade Anders Jonsson med spefull ton. »För annars är det-fäll inte värdt att han omakar sej!»

»Åja, utan ä' han inte,» svarade Maja; »och om det ock skulle så vara, så gjorde det fäll ingenting, när han kommer te' rikaste bond' på hela ön.»

Anders Jonsson var lika litet som någon annan dödlig okänslig för smicker, och han kunde inte låta bli att stryka sig om hakan med själfförnöjd min; men som han började ana satans list, återtog han genast med betydligt kärfvare ton än förut:

»Prata nu inte tocke', utan tala hellre om hvad en ska' göra för te' få jäntan på bena igen.»

»Det ä' just det vi ska' titta efter nu!» sade Maja försiktigt och kastade en hastig blick på mor Lovisa, som fortfarande stod försjunken i betraktande af spilkummen.

»Ni kan ju göra det då, medan jag går ut och ser efter att di har skött om hästarna ordentligt,» svarade

Jonsson och gick sin väg med ovanlig brådska, som om han varit rädd för att någon skulle vilja hindra honom.

»Tänk om han ger sig åf in te' flickan,» hviskade mor Lovisa hastigt och tog ett par steg för att skynda efter honom.

»Bry er inte om det, ni,» svarade Maja med ett slugt blinkande, »jag har sagt'ena hur hon ska' bete sej.»

5

När Anders Jonsson kom ut på gården och just skulle snedda af öfver till stallet, såg han en mörk skugga komma emot sig från prånget mellan stallbyggnaden och vagnskjulet. Det klack till smått i honom, när han kände igen Magnus, ty han visste ju med sig själf att han icke varit särdeles vänlig emot honom under dagens lopp; men han lät ingenting märka, utan sade endast helt kort, i det han tänkte gå förbi honom:

»Har du sitt efter hästarna ordentligt och gifvit dom foder te' natten?»

»Ja, jag tänker fäll det,» svarade Magnus kort, och när han såg husbonden göra min af att gå förbi, fortfor han med bestämd ton: »Men nu ä' det så att jag ville tala me' Jonsson ett par ord.»

»Jaså! Hvad är det frågan om då?» svarade Jonsson och stannade, men såg till att det var tämligen stort afstånd mellan honom och drängen.

»Jo, jag skulle villa ha mitt betyg i mårren,» svarade Magnus kort som förut.

»Betyg?» frågade Jonsson tämligen förbluffad »Hvad ska' du med det te' göra?»

»Skaffa mej en ann' tjänst, förståss!» svarade Magnus.

»Jag tycker du skulle fäll först höra, om jag vill ha dej kvar!»

»Det har jag fäll hört tillräckligt att ni inte vill — och om ni också skulle villa, så vill inte jag!»

»Hvart tänker du ta' vägen då?»

»Jag har talt me' Söderman på Marbottna. Hos honom får jag hundraåtti och två par sjöstöflar och potatisland, så det tänker jag allt att jag kommer te' ta'. Laga därför att jag får betyge' i mårren bitti', för Fiskar-Olle ska' dit och jag vill skicka't me' honom.»

Och därmed gick Magnus sin väg neråt gården, där drängstugan var belägen, och Jonsson såg mycket funderksam ut, när han långsamt knogade sig af in i stallet.

Det var två saker som förargade honom mer än han kanske ville tillstå för sig själf. Den första var att drängen sade upp själf, i stället för att Jonsson fick göra det, och det andra var att han tänkte sig till Söderman på Marbottna, Anders Jonssons gamle rival både om makten och rikedomen i socknen.

Nu stod han där inne i stallet framför Bläsens spilta och tyckte att det var retsamt att han skulle bli af med den bästa drängen han hade; ty det var Magnus ovillkorligen, om han också var tämligen stursk af sig. Men det visste Anders Jonsson mer än väl att de kunde vara, om de också inte dugde till något, och kanske värst då — och så stark och så nykter och ordentlig hade han inte haft någon dräng på länge.

Det var bara det där förargliga att jantan... men när allt kom omkring var det kanske inte så farligt med kärleken — det var kanske bara litet dansflams och ingenting vidare.

Om han skulle gå in och se hur det var med henne och så kanske få höra litet med detsamma, hur landet låg?

Ja, sagdt och gjordt. Anders Jonsson höll nog af dottern på sitt vis, fast han just inte kelade med henne; men det var nu inte hans vana med någonting här i världen, kanske med undantag af hästarna, ty dem var han öm om så att det förslog.

När han därför sett om dem att de hade hvad de behöfde och klappat stallgumsen, hvilken trofast stod i spiltan bredvid Bläsen, som han emellanåt knuffade på länden för att han skulle spilla litet timotej åt honom, så gick han beslutsamt öfver gården in i byggningen och steg sakta — det vill säga så sakta som han kunde — in i Linas kammare.

Det var skumt där inne, men inte alldeles mörkt, eftersom fönstret låg åt väster och gården som vanligt låg tämligen naket uppe på höjden, och Anders Jonsson, som redan var van vid skymningen därutifrån, kunde mycket väl urskilja dottern där hon låg med täcket uppdraget tätt omkring sig och ögonen stirrande rätt ut i rummet. Ovan vid att hafva någon sjuk omkring sig — ty man var i allmänhet frisk på Österäng — stod han ett ögonblick litet tveksam strax innanför dörren, men slutligen bestämde han sig för att gå fram och hade just föresatt sig att vara så tyst som möjligt, då han plötsligt stötte mot en af stolarna, som med ett häftigt rakande knuffades ett stycke ut på golvet.

»Hvad ä' det?» ropade Lina med skrämnd röst och gjorde en hastig rörelse under täcket. »Ä' det någon där?»

»Bli inte rädd, kära barn,» sade fadern så mildt och beskedligt han kunde, »det ä' bara jag!»

»Ä' det Fiskar-Olle?» pustade Lina häftigt. »Gå er väg! Hvad har ni här te' göra? Husch hvad det luktar strömming åf er! Gå er väg, säjer jag!»

Hon drog upp armarna öfver täcket och slog vildt åt honom med bägge händer, medan hon kastade sig fram och tillbaka i sängen.

»Jesses, flicka!» ropade nu Anders Jonsson, rädd på fullt allvar. »Känner du inte igen far din? Står det så åt hufve' på dej, stackare?»

Och nu tog han fatt i den framsparkade stolen och satte sig ner vid sängfötterna, sedan han först stoppat pipsnuggan i fickan.

»Hufve' ja! Oj, oj, oj!» jämrade sig Lina och klämde om hufvudet med bägge händer. »Det värker och spänner och är så hett, så hett! Men inte ä' ni far, inte! Nej då! Han håller bara väsen, han, när han kommer . . . han ä' inte så där tyst, han inte . . . för honom kan en gärna både få vara sjuk och lägga sej och dö — hva' bryr han sej om det? Bara han får in rågen, så!»

Anders Jonsson var inte särdeles veksinnad af sig, men det slog honom att hans eget barn inte tänkte bättre om honom än så. Han försökte att tala, men det satt som en stopp i halsen på honom och han kunde inte få

fram ett ord. Men han pustade i stället, och han kände att svetten bröt fram i pannan på honom, där han satt.

»Jag ville önska jag vore dö',» fortfor Lina och jämrade sig sakta, »för jag ä' ändå bara i vägen för både den ena och den andra. Vore jag borta, så kunde Magnus tjäna kvar — för en så golik karl får far ändå inte på långa vägar — och vore jag unnan, så behöfde han inte ge' sig åf te' Marbottna, där di vill pracka på'n Ida och få'n te' måg i huse', för det di vet att han kan sköta hela gåln, nu sedan Söderman har blifvi' sjukliger åf sej.»

»Hvad säger du, flicka?» ropade Anders Jonsson, som nu fick mål i munnen. Å' det *det* som ligger bakom?»

»Husch då, ligger det nå'n bakom?» ropade Lina och gjorde en häftig rörelse för att sätta sig upp, hvarpå hon med förskräckta ögon stirrade åt väggen bakom sängen. »Ha ut otyget! Säg åt mor att hon kommer in — hon ä' den enda som håller åf mej — mor, mor, mor! Hör ni, jag vill att mor ska' komma in!»

»Ja, jag ska' säga åt'ena!» svarade Anders Jonsson alldeles handfallen och steg upp. Men så satte han sig igen, lade sin stora, valkiga hand på dotterns, som hon hade kastat fram uppe på täcket, och sade med mera mildt uttryck i rösten än Lina någonsin förut hört utaf honom:

»Känner du inte igen mej, om du tittar noga på mej ändå?»

Det kändes svårt för Lina att fortfara som hon börjat, men kloka Maja hade ju sagt att hon skulle hålla i sig, och på henne trodde hon som på berg. Hon fortsatte därför att stirra åt väggen och slängde sig oroligt som förut, ropande:

»Mor ska' komma in, mor ska' komma in! Det bränner och värker, så jag kan hvarken höra heller si. Mor! Mor!»

Dörren öppnades i detsamma och mor Lovisa kom in, följd hack i häl af Maja, som bar en kopp med något rykande innehåll, med hvilket hon gick fram till sängen.

»Kors, ä' du här, far?» frågade mor Lovisa och såg förvånad på Anders Jonssons spaka och allvarliga ansikte, »jag trodde du var ute hos hästarna.»

»Ho' känner inte igen mej, flickungen,» hviskade mannen och gick ut med långsamma och dröjande steg.

När dörren stängts efter honom, reste sig Lina hastigt i sängen och hviskade till modern och kloka Maja, som lutade sig öfver henne:

»Det var för väl att ni kom! Jag tyckte så synd om far — och det säger jag er, att i mårren går jag opp igen! Det får gå hur det vill, men skapa mej tokig, det vill jag inte vidare.»

»Det kan fäll hända att det inte behöfs heller,» svarade kloka Maja, »för om jag inte såg galet, så ha allt meklamente' gjort nytta på'n me'samma.»

6.

När mor Lovisa efter en styf halftimme kom tillbaka in i kammaren, satt Anders Jonsson vid bordet med pipnuggan i munnen och såg mäktiga fundersam ut, där han hade bläckhornet framför sig och ett ark papper utbreddt på bordet. I ena handen höll han en träpinne, vid hvilken en gammal rostig stålpenna var fastbunden med fordom hvit tråd, som nu hade blifvit svartbrokig af bläcket, och den andra var långsamt och stadigt sysselsatt med att krafsa bakom vänstra örat, som om den myndige husbonden där sökt råd för någon kinkig kasus, den han hade svårt för att reda.

Mor Lovisa såg på honom med på en gång småslug och undrande blick, men hon sade ingenting, tog sin stickstrumpa, som låg på byrån vid dörren, och satte sig sedan på andra sidan om bordet, midt framför sin själfrådige herre och man.

När de suttit tysta en god stund, tog Anders Jonsson bort vänstra handen från hårttestarna bakom örat och sade, sedan han med några ansträngande drag fått eld igen på pipan, som hållit på att slockna under hans djupa funderingar:

»Hur ä' det me'na nu då?»

»Menar du flickan?» frågade Lovisa utan att titta upp från strumphälen, som hon just höll på att taga ihop.

»Jaa, hvem skull' jag annars mena?»

»Åjo, ho' ska' fäll låtsas vara liksom lite' kryare se'n ho' fick in.»

»Hvad va' det för djävelstyg som kärngen smorde i'na då?»

»Det talte ho' minsann inte om; men någe' varmt va' det, och illa smakte det, sa' Lina.»

»Har ho' gått nu?»

»Ocken menar du?»

»Kors, kärngkratta' vet jag!»

»Ja, ho' gick hemåt för en stund se'n.»

»Det va' då väl, det. Ha tocke där trolltyg i huset under natta, det skulle jag inte villa.»

Så blef en lång stunds tystnad igen, under hvilken Lovisa stickade och Anders Jonsson stack ner pennan i bläckhornet och började skrapa på papperet med den rostiga pennan.

»Har du någe' bläck i flaska? Det här ä' då som det vure beck i't.»

»En kan ju slå i ett par droppar vatten — för flaska' den va' då tom i våras, den.»

Och därmed tog mor Lovisa bläckhornet och gick ut i köket med det. När hon efter ett par ögonblick kom in igen, satt Anders kvar och stirrade på papperet, och vänstra handen hade återtagit sin gamla plats bakom örat.

»Hvad ä' det du ska' skriva för slag?» frågade mor Lovisa och satte bläckhornet framför honom.

»Det ä' Magnusses betyg,» svarade Anders Jonsson kärft och körde ner stickan i bläckhornet för att röra om det utspädda bläcket.

»Jaså, du låter'n gå te' Mikaeli?»

»Jag tänkte låta'n gå, det vet du... men nu ä' det han som sagt opp sej! Han lär ska' te' Söderman på Marbottna, sa' han.»

»Nåja, ajöss me'n då! Folk finns det allti' te' få!» sade Lovisa med föraktlig ton och tittade med detsamma på sned på mannen, som drog stickan ur bläckhornet och med förargad ton utbrast:

»Ja, det ä' lätt te' säja för dej, du som inte har någe' me' dom te' göra!»

»Nå kors, du ville ju själf bli åf me'n, tyckte jag!» återtog Lovisa med en ny snedblick.

»Ja, på sätt och vis,» återtog Anders Jonsson i samma ton som förut; »för en stursk karribel ä' han — och så det där med jäntan — men bra ä' han annars, förstås, och si att Söderman ska' få'n, det är *det* som retar mej, begriper du.»

»Nå, så får du fäll tala me'n att han stannar kvar, då. Och om du ökar på lön åt'en...»

»Kan du tänka dej att han får hundraåtti hos Söderman — det ä' ju rakt okristligt! Och två par sjöstöflar och potatisland! Kan en tänka sig tocke'?»

»Ja det kunne fäll du orka me' också, om du ville!» sade mor Lovisa lugnt.

»Bå' det och mer till!» svarade Anders Jonsson tvärsäkert. »Och inte behöfde jag fäll komma på kneken för det. Och så låg jänta där inne och dyfla om att Söderman ska' lämna gåln ifrån sig och att di vill ha'n te' måg, för att han skulle öfverta, alltihop.»

»Ja, en duktig karl ä' allt Magnus, det ska' då ingen kunna förneka,» menade mor Lovisa, »så jag undrar inte på att di vill komma åt'en.»

»Nä-nej! Och det ä' just det som förargar mej.»

»Om du skulle tala me'n lite,» framkastade mor Lovisa som på försök, »det vure kanske inte så ogalet.»

»Nä-nej si, ber'n det gör jag då rakt inte!» svarade Anders Jonsson och doppade ner pennan för att börja skriva, men så fick han med sig en stor kluns af det tjocka bläcket, och så föll den midt på papperet som en stor plump och då kastade han pennan ifrån sig utan att tänka på att han nyss rört omkring med bakåndan, och nu gjorde den ett långt, svart streck på papperet. Det var som förgjordt alltsammans.

»Jag tycker du kunne ta' och sofva på saken,» sade Lovisa och hade svårt att låta bli att skratta åt mannens förargade min och bläckiga fingrar, »allti' hinner du skriva det där i morron bitti'.»

»Ja, det kan du då ha rätt i!» medgaf Anders, som inte begärde bättre än att få uppskjuta saken. Han steg upp och fick ny tobak i pipan, tände på den och började

kläda af sig. Lovisa hade ännu litet att stöka med, så att hon gick ut och in mellan kammaren och köket; och när hon slutat sina göromål för dagen, kom hon in för att säga godnatt och underrätta Anders om att hon låtit bädda åt sig inne hos Lina för att kunna se om henne under natten.

»Så godt kan det vara!» sade Anders Jonsson, och just när hustrun tog i dörrlåset för att gå ut, ropade han, som om han just nu kommit att tänka på en sak:

»Hör du Lovisa, du!»

»Ja, hvad vill du?»

»Du kunne allt höra dej för lite' me' Magnus i morron bitti', om det ä' avslut ett han ska' te' Söderman.»

»Jaa, tror du det går ann?» frågade mor Lovisa och log inom sig själf åt att det hon väntat på hela kvällen äntligen kom i sista stunden.

»Du kan ju allti' låtsa som det bara kom från dig själf och som jag inte visste åf'et.»

»Åja, det förståss, det kan jag fäll,» svarade mor Lovisa och gick.

När hon gått ut, vände Anders Jonsson sig åt väggen och tyckte att han burit sig riktigt finurligt åt. På det sättet kunde hustrun kanske ställa saken till rätta, och så var han ju ändå obestridd herre i huset.

Och den glada öfvertygelsen somnade han på.

Medan detta försiggick inne i kammaren, hade kloka Maja knallat sig af hem med sin påse på armen, och till den hade nu kommit en liten korg, i hvilken mor Lovisa stoppat ner litet smått ur visthusboden, som Maja tyckte var godt att bära på, just därför att det kändes litet tungt. Det hade mörknat på duktigt, innan hon gick, men gamla Maja var inte rädd för mörkret, och vägen kände hon till, så det var nog ingen nöd för henne att komma hem.

När hon kommit en bra nog bit från uthusen på Österäng och skulle taga af genvägen, som gick öfver skogen hem till hennes stuga, hörde hon steg af en gående, och det dröjde inte lång stund förrän en mörk skugga kom emot henne från en trädgrupp, som stod just vid vägskalet. Maja saktade stegen litet och tittade skarpt framför sig; hon var nästan lika skarpsynt i mörkret som hennes gamla Olle där hemma, och hon såg snart att det var Magnus, som kom emot henne.

»Kunne fäll tro det också,» mumlade hon för sig själf;
»inte kan den fäll sofva, kantänka.»

»Go' kväller, mor Maja! Ni ä' fäll på hemvägen, kan jag tänka!» hördes nu Magnus' röst alldeles invid henne.

»Jo men ä' jag så!» svarade Maja lugnt. »Och om jag inte sir galet och hör galet me', så är det Magnus.»

»Det ä' nog riktigt, det.»

»Ä' du ute och styr så här i mörkre', du?»

»Ja, jag visste att ni tänkte er hem, och efter som det ä' mörkt, så fundera jag om jag inte skulle slå sällskap med er på hemvägen.»

»Hå, jag kan nog gå ensam, jag — och du kan fäll få bättre följe än te' gå me' en gammal käring, kära gosse.»

»Ja, men si det ä' så att jag ville språka litet med er.»

»Det kan så vara!»

»Ni kan gärna låta mej få bära korgen åt er, så stö'r ni er bättre på käppen.»

»Ja, tack för det!»

Och så gingo de tysta några ögonblick uppåt skogsstigen, och Maja tyckte det var skönt att få någon att bära åt sig och att det väl kunde vara värdt en liten belöning.

»Du vill fäll veta hur det står te' med Lina, kan jag tänka?» frågade hon därför efter en stund.

»Jo Jesses, det vill jag visst, det!» svarade Magnus ifrigt. »Hur ä' det me'na, mor Maja?»

»Hå, det ä' allt lite' skralt, förståss — men någe' farligt ä' det inte.»

»Nå, Gud ske lof för det då! Jag blef riktigt illa ve', när hon damp i förmiddas.»

»Och ändå va' det fäll du som prata dändimpen på'na.»

»Ja, jag vet inte hvad som kom åt mej — men si, när ho' dansa med den där målarn...»

»Det var för att du dansa me' Ida, kan du då fäll begripa.»

»Ä' ni säker på att det bara va' för det?»

»Jag ä' bara säker på en sak,» svarade kloka Maja med en viss skärpa, som dock var uppblandad med en stor portion godmodighet, »och det ä' att ni ä' lika tokiga

bägge två, ni som de andra unga. Men hör nu, Magnus, säj mej en sak: ä' det sant som di säger att du ska' te' Söderman te' hösten?»

»Ja, hvad vill ni jag ska' göra? Inte kan jag gå här och bli hunsad utåf Anders Jonsson, och så en vacker dag si att han gifter bort Lina med en som har någe'! Då ä' det fäll mycket bättre att jag ger mej åf och lagar att jag själf får någe', för när jag inte kan få Lina, så gör det mig ackurat detsamma hvem jag tar, om det så vure ett ändå värre troll än Ida Söderman.»

»Nu talar du som du har förstånde' te'! Men jag tänker det ä' allt gåln du friar te' och inte Ida Söderman. Och frågan ä' om inte det står te' på samma sätt med ditt tycke för Lina me'.»

»Nej, mor Maja, det kan ni lita på, att om hon så vure Fiskar-Olles dotter, så tyckte jag om'ena lika mycket för det. Men si hvad Ida anbelangar så inte tog jag henne, om inte ho' hade någe', inte. Lina det ä' en annan sak, det. Det ä' flicka som inte finns maken te' i hela skärgåln.»

»Och så ä' Österäng allt en bra mycke' styfvare gål än Marbotna? Hvasa?»

Och nu stannade kloka Maja litet andfådd uppe på backkrönet, där det var glest med träd och där hon kunde se Magnus rätt i synen med sina skarpa små ögon.

»Hå ja,» svarade Magnus och såg på henne tillbaka. »det vet jag fäll nog, men det frågar jag inte efter, om jag bara får Lina. Men hur det än blir nu, så har jag sagt opp i kväll, och te' hösten flyttar jag — han ska' ge' mej mitt betyg i morron bitti', Anders Jonsson.»

»Jaså, har du sagt opp i kväll? Jaha, det var inte så dumt, det. Men vill du lyda mitt råd, så fjäska inte sta' med betyge' i morron bitti', utan lugna dej en dag te' — allti' hinner du ge' dej åf te' Söderman.»

»»Hvad ska' det tjäna te' och dra' ut på tiden?»

»Det kan du aldrig veta. Gör nu som jag säger och låts' inte om någe' i morron. Jag kommer te' Österäng på förmidda'n, och då får vi fäll si hvad det kan bli åf.»

»Och det ä' säkert att det inte ä' nå'n fara med Lina?»

»Ånej, ho' kommer sig nog — bara du låter bli och dansa med Ida Söderman. Men hör du, Magnus, har du

inte nå'n släkting oppe på fastlande', tycker jag mej ha hört?»

»Joo, nog har jag en faster oppe i Ryd, men henne har jag inte hört åf se'n jag var pojke. Ho' ville ha mej dit och tjäna då, men när jag inte hade nå'n lust, så blef ho' arg på mej, och se'n har jag inte hört någe' åf'ena.»

»Hur ä' det, ho' ä' ju gift med en bonde där bortnas?»

»Ja, och di har en gål som ska' vara hyfven, har jag hört.»

»Har di nåra barn — vet du det?»

»Ja, di har en son som har fari' te' sjöss och som lär ska' vara i Amerika, har jag hört.»

»Jaså, ja — det va' bra, det!»

»Hva' för det då?»

»Kors, det ä' ju allti' bra te' ha släktingar, vet jag. Men si där har jag ju min gamla stuga — och där kommer Olle emot mej med rumpa' i vädre'. Ja si, när en har sällskap, så blir vägen kort, heter det. Go' kväll, Olle lilla! Ja, ajöss med dej då, Magnus. Gå nu hem och lägg dej och bry dej inte om någe' betyg i morron, inte. Jag ska' ta' och lägga ut kortena för dej, när jag kommer in — och i morron ska' du få höra hur det låter.»

Därmed stultade kloka Maja upp emot sin stuga med Olle före sig, och Magnus stod kvar och tittade efter henne, innan han gaf sig af hemåt vid betydligt bättre kurage än förut.

7.

När några dagar hade gått, var allting sig likt igen på Österäng — åtminstone till det yttre. Rågen var inne utan att ha fått regn på sig, Lina var uppe igen sedan morgonen efter kloka Majas samtal med Magnus, och deune hade inte vidare talat om betyget.

Men Anders Jonsson själf gick fortfarande omkring och såg mäktiga fundersam ut. Kloka Maja hade, när hon fick sin betalning, och den som var hederlig ändå, råkat fälla några ord om den där fastern uppe i Ryd och om sonen som farit till Amerika och som sedan inte hörts af — och sedan Anders Jonsson ett par kvällar därefter hatt en lång öfverläggning med mor Lovisa, öfverraskades folket af att han morgonen därpå gaf sig af på ångbåten in till staden.

Anders Jonsson for annars så sällan som möjligt dit, och i synnerhet var det fallet under sommarmånaderna. På hösten däremot, när hafren och potatisen och fårköttet skulle säljas, då var han ju så illa tvungen, och då hände det allt att han var litet tung i hufvudet, när han kom hem — man träffade ju så många bekanta på ångbåten och så kunde man ju få gå och kursa ett par dagar inne i staden — och något skulle man ju göra på mellanstunderna, förstås.

Det kunde aldrig hända honom mera att han kom redlös hem — han som så många andra; det hade händt honom en gång, och då hade han till på köpet tappat hundra kronor, så den läxan glömde han inte så lätt. De där hundra kronorna hade han fått äta upp åtskilliga gånger, ty mor Lovisa var just inte den som glömde någonting, hur bra och hyggelig hustru hon annars var — och det värsta var att hennes herre och man totalt glömt bort att köpa hem garnet till bolstervaret, som skulle väfvas, och de utlofvade ylleschalarna både åt henne och Lina.

Så den stadsfärden glömde Anders Jonsson minsann inte så lätt.

Det märkvärdiga med den här färden var det, att han dröjde borta i två dar och att mor Lovisa inte visade sig ett spår orolig för det. Hon gick där lugn och ffitig som vanligt, och pigorna märkte att hon hade ett och annat att hviska om till Lina emellanåt, och denna såg också belåtnare ut än hon varit på mången god dag.

Magnus syntes inte mycket till hemmavid, ty mellan rågskörden och hvetet, som snart också var fallfärdigt, hade man annat att syssla med. Det låg en stor holme ute i fjärden, och där hade man en duktig höskörd att taga vara på. Det kom senare än det andra gräset, där-

för att man först lät kräkena beta af holmen på våren, innan man släppte ut dem på hemkanterna, och nu voro drängarna där hela dagarna och hade mat med sig, och när de kommo hem om kvällarna i stora kreatursfärjan, voro de uttröttade och lade sig tvärt att sofva. Flickorna, som voro med för att räfsa, hade inte heller lust att sitta uppe särdeles länge, och därför märkte ingen af dem att Lina och Magnus hade sina små pratstunder borta i björkhagen de två kvällarna som Anders Jonsson var i staden.

På tredje dagen var han hemma igen, nykter som en spik och nyter som en brudgum, dagen efter bröllopet. Som det var en god fjärdingsväg till närmaste ångbåtsbrygga, tog mor Lovisa nya vagnen med fjädersätet och for själf å stad för att hemta honom. Lovisa körde själf, ty de hade kommit öfverens om att det första sammanträffandet skulle vara utan vittnen, och på landsvägen fanns det ingen som lyssnade.

»Nå far?» frågade Lovisa nyfiket, sedan de fått med sig alla sakerna och gamla Brunte väl kommit uppför backen från ångbåtsbryggan; »va' det som kloka Maja sa' att hon såg'et i kaffekoppen?»

»Ja, håken i det trolle', ho' har allt reda på sej,» svarade Anders Jonsson och smackade åt Brunte, »och det mer än jag trodde'na om. Det har allt sin regala riktighet både me' fastern och hemmane'!»

»Säg det! Nå, va' du där och titta på gåln?»

»Jo, du ä' så säker! Jag träffte Jan Karlsson i stan och slog i honom att jag ville si mej om och köpa någe' hemman oppe på fastlande', och han visste en som var däreppifrån och som ville sälja — och så for vi dit.»

»Nå, nå! Va' du inne hos dom?»

»Lit' på det du, Lovisa. Och jag titta' mej omkring, ska' du tro, både i stuga' och på ägern. Si, jag gjorde mej ärende me' te' hälsa ifrån Magnus, efter som jag i alla fall va' ditåt, och gumma' blef så te' sej öfver att hanses husbonne kom te' dom, så ho' visste rakt åf inte hur bra ho' ville.»

»Nå, talte di om son sin någe'?»

»Ja då, gubben svor öfver'n och gumma' snyfta och grät, och di sa' bägge två att di inte har hört åf'en på åtta

är, så di tror båda två att han ä' dö'. Och gumma' sa' te' slut att det var då väl att ho' har brorson sin i lifve' och att det ä' en ordentlig pojke, så att inte gån behöfver gå te' oskylda.»

»Sa' ho' ock? Kors, kära far, då ä' det ju inte så tokigt me' Magnus ändå!»

»Nej, tacka för det! Och si därför så har jag tänkt tala ve'n nu, när jag kommer hem, och fundera me'n om han inte vill stanna i tjänsten, så får en fäll si se'n hvad det kan bli af.»

»Och du låss fäll inte om att du varit borta i Ryd?»

»Så gal'n ä' jag fäll inte! Men hur ä' det me' jänta? Har ho' krytat te' sej riktigt?»

»Ja vars, nu ä' det ingen fara me'na. Men hör du, far, hvar ska' du nu säga att du har vuri', när du har vuri' så länge hemifrån?»

»Jo, jag har tänkt ut att jag har furi' opp te' Norrtelje för te' höra mej för om hafreleverans te' hösten. Det är en af handelsmännerna där, sir du, som köper opp för dragonerna, och han lär ta' åt sej allt hvad han kan få.»

Mor Lovisa kunde inte annat än beundra sin gubbes fintlighet, och så kommo de hem i det bästa lynne, och Anders Jonsson nickade vänligare åt tjänstfolket än han gjort på mången god dag.

Sedan han tagit af sig stadskläderna och fått på sig sin gamla vanliga arbetsdräkt, gick han neråt viken, där färjan brukade lägga till, och när den en stund efteråt kom fullastad med hö borta ifrån holmen, ropade han åt Magnus, som stod i fören med en åra, färdig att taga törn emot bryggan:

»Har ni redan fått af gräse' där borta, pojkar?»

»Jaa, det här ä' sista dufningen, det,» svarade Magnus.

»Det va' raskt gjordt af er. Då kan ni gärna låta't ligga här te's i morron, för någe' regn blir det nog inte i natt, och ni kan behöfva ta' er en liten firafton.»

Drängarna sågo på honom med förvånade ögon, och Fiskar-Olle var den mest förbluffade af alla. Men när de väl kommit upp, blef det ännu värre.

»Gå opp med er nu te' mor,» sade Anders Jonsson, »så får ni er en kopp kaffe.»

Och medan de andra gingo uppåt, fortsatte han till Magnus, som lade fast trossen ännu ett slag:

»Se'n kan du komma in i kammaren te' mej, Magnus, så får vi språka om betyge'.»

8.

När Magnus efter en god halftimme kom in i kammaren, satt Anders Jonsson vid bordet med pipsnuggan i munnen och ett pappersark och stora plånboken framför sig på bordet.

Plånboken låg öppen och en tjock sedelbundet låg instucken i den ena af fickorna, men sedlarna tycktes vara vårdslöst inlagda, så att de stucko fram tämligen synbart, och Magnus kunde se att de voro både blå och gröna och grå.

»Kom fram och sätt dig, Magnus, så får vi talas ve',» började Anders Jonsson och pekade på en stol vid andra sidan af bordet.

»Ja tack, men nog kan jag stå allti'!» svarade Magnus.

»Sätt dej nu, vet ja', du kan fäll vara trött efter dagsgörat.»

»Hå ja, det förstås, nog känns det både i armarna och bena!» sade Magnus, klef långsamt fram och satte sig på yttersta stolskanten, inom sig undrande hvad det skulle bli utaf.

»Hur a' det nu då? Ska' du prompt ha det där betyge'?»

»Ja' ska' fäll det, kan jag tro.»

»Det lär nog inte vara så värst fett där borta på Marbottna, tänker jag.»

»Nej det kan fäll hända; men en ä' då inte så värst bortskämder.»

»Ä, inte har du fäll svulti' här, det jag kan veta!» svarade Anders Jonsson och höll på att bli sint, fast han sökte hejda sig så godt han kunde.

»Det ä' fäll inte bara maten en lefver åf!» svarade Magnus och tittade ner på golfvet.

»Åja, ovett kan du få annerstans me'.»

»Det vet jag me'; men det ä' inte bara *det* som det hänger på.»

»Nu ska' jag säga dej hur jag funderat på saken. Du får samma lön hos mej som di har bjudi' dej där bortnas och sjöstöflarna och potatislande', och så lägger jag te' en kavaj och ett par böxer...»

»Ja tack, men det ä' inte lön det kommer an på. Utan det ä' allt bäst jag får betyge' utskrifvet ändå. Det ä' allt på det vise' att jag vill härifrån, för si jag står inte ut me't längre.»

»Hvad ä' det du inte står ut me'?»

»Ja, det kan vara detsamma, det!» svarade Magnus och steg upp för att gå. »Jag kan ju få betyge' i morron.»

»Men nu ä' det jag som vill veta hvad det ä' du inte står ut me'!» sade Anders Jonsson häftigt, steg upp och tog ett par långa steg förbi drängen bort emot dörren, »och du kommer inte ut ur kammaren förrän du sagt mej hvad det ä'!»

»Vill jag komma ut, så nog kommer jag fäll!» svarade Magnus och såg så säker ut att husbonden inte kunde undgå att tro honom på hans ord. »Men jag kan ju gärna säga't för den del'n, så kan inte Jonsson säga att jag går och humlar me' någe'. Jag tycker om Lina, och efter som jag ä' för fattig och för simpel för'na så vill jag härifrån, det är hela saken, och nu vet husbond' det.»

»Och nu tänker du sätta dej på tvären, för du tror du ska' kunna tvinga mej te' ge' mej på de' vise'?»

»Nej, nog vet jag att ni aldrig går in på te' ge' mej flickan — men det är därför som jag vill härifrån. Det kunne nog vara den som stannte och ställde te elände för er, men si tocken vill jag inte vara, och inte Lina håller. Och si därför ä' det bäst att ni låter mej gå.»

»Men si nu ä' jag jämt opp lika enveten som du, och nu vill jag ha dej kvar, för sir du att folk ä' sturska, det tycker jag inte illa om, när di duger te' någe' för resten, och det gör du — det kan jag gärna säja dej midt i syna. Och det ä' visst bra, det, att du tycker om Lina, men det ä' därför inte sagdt att hon tycker om dej.»

»Hå, hvad den saken anbelangar...»

»Jaså, ä' du så tvärsäker på det? Nå, då ä' det fäll bäst att vi hör åt me'na själf!»

Därmed öppnade Anders Jonsson dörren till köket och ropade utåt med dundrande röst:

»Lina! Ä' du där ute, så kom in te' mej ett tag!»

Det klack till i Lina, där hon stod vid köksbordet bredvid modern, men denna klappade henne på axeln och hviskade hastigt:

»Ge' dej åf bara, flicka! Du ska' få si att nu blir det slag i saka!»

Och med hjärtat i halsgropen skyndade Lina sig in. När hon fick se Magnus där inne, blef hon som en drypande blod i ansiktet, och hon tyckte riktigt att andräkten stöckade sig inom henne.

»Hör du Lina, du,» sade Anders Jonsson och tog tag i henne, förde henne fram och ställde henne rätt emot Magnus, »Magnus här påstår att du tycker om'en, ä' det sanning, det?»

»Ja, far!» syrade Lina sakta, men utan ringaste tvekan.

»Å i hälsike heller! Hur understår du dej...»

»Ja, far, ni må säga hvad ni vill, men så är det ändå, och jag kan inte hjälpa't!»

»Nå, efter det ä' på det vise', så säj åt den envetingen att han blir kvar då, för jag lär inte rå på'n.»

»Herre min skapare, far... har jag blifvi' rakt tokig, eller ä' det er mening att... att... att Magnus och jag...»

»Jag vill inte att Magnus ska' flytta, säger jag dej, och efter det ä' som det ä', så får fäll du försöka hålla'n kvar, när inte jag kan få bukt på'n.»

Nu förstod Lina hur det var fatt, och så slog hon först armarna om halsen på fadern och kysste honom och sedan gjorde hon samma process med Magnus, som i sin ordning lyfte henne upp ett bra stycke från golvet och dröjde en god stund med att släppa ner henne igen. Men när hon sedan väl kom på fötter på nytt, vände hon sitt glädjestrålände ansikte mot fadern och sade med en segervisshet som riktigt gjorde Anders Jonsson så varm om hjärtat som han någonsin kunde bli här i lifvet:

»Vet ni, far, nu tror jag allt att Magnus inte bryr sej om Marbottna längre.»

Det väckte stor förvåning på ön, när det blef bekant att Anders Jonsson på Österäng tog en simpel dräng till måg; men Österängsfar själf gick omkring och såg småslug ut, och ju mer han lärde känna Magnus som annat än dräng, desto mer tyckte han om honom, och han började på fullt allvar tänka på att själf tillika med mor Lovisa sätta sig ner på en af utgårdarna och låta de unga öfvertaga gården.

Men det märkvärdigaste af allt var att kloka Maja tycktes riktigt hafva vunnit hans gunst, henne som han varit så rasande på. Litet emellanåt måste hon komma till Österäng och lägga ut kortena och spå i kaffesumpen för honom och Lovisa. Och när det aldrig låg någon karl till huset vid en viss gård uppe i Ryd, så blef Anders Jonsson allt mera nyter och glad, och kloka Maja fick mer än en blank riksdaler med sig i kjolsäcken, när hon knogade af hem till Olle och Lotta.

Så kom julen, och under den blef det trolofning på Österäng och ett hejdundrande kalas. Prästen själf var med, och där växledes ringar mellan Magnus och Lina riktigt efter handboken, för att det skulle vara så mycket säkrare. Klockaren var också med naturligtvis, och som han var postmästare tillika, så hade han med sig ett bref till Magnus, ett tjockt bref med tämligen svårtydd utanskrift. Den lycklige fästmannen läste det tillsammans med fästmön inne i hennes kammare, och när de kommo ut, föreslog prästen deras skål i ett vackert och med lämpliga bibelspråk späckadt tal.

Skålen dracks, och det klingades med de trolofvade. Kloka Maja var också med, och under det hon klingade med fästmön, tog Anders Jonsson sin blifvande måg litet åt sidan och frågade:

»Hvad va' det för bref du fick, Magnus?»

»Det va' ifrån faster min,» svarade Magnus, »di ha fått hem son sin ifrån Amerika, och gumkräke' ä' så gla', så gla'. Hon skrifver att han stannar hemma nu och öfvertar gåln.»

Anders Jonsson tappade glaset i golfvet. Men just nu klingade prästen med sitt och föreslog en skål för de ärade makarna på Österäng, som voro nog goda föräldrar

att gifva sin dotter åt den hon tyckte om, om han också inte hade världsliga ägodelar... och hvad skulle Anders Jonsson göra?

Han måste dricka och tacka till — men det var inte någon särdeles vänlig blick som han i detsamma slängde af bort till kloka Maja.

Kornblix.

1.

På senhösten, när kvällarna blifvit mörka, står man ofta under fullständigt klar stjärnhimmel och ser den ena flammande blixten efter den andra lysa upp den mörka horisonten och kasta skarpa dagrar öfver gulnade träd och fält. Landmannen kallar fenomenet för kornblix och han påstår att det visar sig aldrig förrän kornet blifvit moget. Vetenskapsmannen vet bättre än så: det är åskmoln som ligga under åskådarens horisont, säger han, och som urladda sig på så långt afstånd, att man icke hör bullret, utan endast ser återskenet af blixterna. Han påstår vidare, att detsamma är fallet ofta äfven under sommaren, men att de ljusa kvällarna hindra oss att se skenet af blixterna.

Emellertid är det ett storartadt skådespel som naturen bjuder oss på en sådan där vacker och varm och mörk höstkval, då stjärnorna fylla hela rymden med ett mystiskt ljusdunkel, och då någon af de närmaste planeterna står klar och lysande i söder, medan Karlavagnen svänger sina hjul i norr och Aldebaran kastar glimtar af gult, rödt och grönt ljus öfver skogstopparna i öster. Merendels är det i söder som det himmelska fyrverkeriet urladdar sig, och man kan se det flammande återskenet hastigt upplysa konturerna af ett nere vid horisonten hängande mörkt moln, om hvars närvaro man på mellan

stunderna icke har en aning. För de åskrädda är likväl skådespelet icke uteslutande vackert — de frukta för att molnet skall stiga upp och att natten skall bjuda på ett åskväder på närmare håll, och de känna sig nervösa och oroliga, samt vilja gärna krypa in under tak, om de också äro rädda för att gå och lägga sig.

Det var en sådan senhöstkväll ute i skärgården, där en stor fjärd bredde ut sig med ett aflägsset landbälte i öster och söder. Det såg ut som om det var ett sammanhängande helt, men bestod likväl af en hel arkipelag af små öar, hvilka där lagt sig på vakt som förposter ut emot hafvet, hvars brus man i tysta kvällar som denna kunde höra på afstånd. Familjen som bodde därute hade besök af en gammal vän till mannen, som kommit ut på lördagseftermiddagen och skulle stanna till måndagsmorgonen, då han skulle fara in till staden och till sitt ämbetsrum igen.

Man hade nyss ätit kvällsvard och hade nu krånglat sig ut på den lifsfarliga bron, som stack långt ut från stranden och som i flydda tider hade tjänstgjort som ångbåtsbrygga. Men så hade en ny ångbåstråd öppnats på andra sidan om ön, och nu stod den gamla bron öfvergifven och fick förfalla. Man gick likväl gärna dit för att andas den friska sjöluften, och fastän plankorna voro murkna och hoppade för fötterna, voro likväl stenkistorna säkra och kunde nog ännu stå emot några vinterstormar, innan de ramlade i sär.

Halfvägs ute vid bron stod ett gammalt båthus, som också hunnit murkna och funderade på åt hvilken sida det skulle ramla, och mot dess lutande vägg stödde sig en bänk, där de äldre af familjen brukade taga plats, medan de yngre höllo sig längst ut på broändan, där utsikten var vidare.

Man hade nyss kommit ut och nätt och jämt hunnit sätta sig ned, då på en gång en bländande klar blixtnyste upp hela den södra horisonten och kastade ett hastigt, rödgult ljus öfver de på bänken sittandes ansikten. Den kom alldeles oförmodadt och lockade fram ett litet skrik från yngsta dottern i huset, som var mycket rädd för de elektriska urladdningarna, i synnerhet nu sedan man fått telefontrådar spända öfver gården där stugan låg, strax öfvanför den gamla bron.

»Den där var grann, den!» utbrast vännen från staden och blåste ut ett väldigt rökmoln från sin korta pip-snugga, »riktigt grann ändå!»

»Usch, tyckte farbror det!» sade yngsta dottern med en liten darrning på stämman; »jag tyckte den var riktigt hemsk!»

»Ja se, Greta är litet rädd för åskan,» inföll nu modern förklarande.

»Det tycker jag då är lyx i kväll,» sade en af bröderna, som gärna ville retas med systemen, »när den ligger en fem, sex mil ut till hafs.»

»Ja, men den kan komma upp,» sade Greta och såg misstroget bortåt horisonten.

»Fem, sex mil ute till hafs, sa' du?» återtog nu den gamle farbrodern; »du kan lika gärna säga att den ligger öfver Finska viken och skulle den då ämna sig hit, så får allt Greta vänta tills i morgon förmiddag innan det blir något af på närmare håll.»

»Tror farbror det?» frågade Greta, synbart lugnad; »nä, då så! Se, om dagarna är jag inte rädd — så vida den inte ligger midt öfver.»

»Ja, eller på sidan!» interfolierade den retsamme brodern.

»Nej hör du, Ture, nu högg du allt till i växten!» utlät sig nu husfadern; »låge den öfver Finska viken, så skulle vi inte kunna se blixterna här.»

»Det är heller inte blixterna vi se, utan återskenet,» svarade stadsvännen torrt, »och hvad det beträffar att de kunna synas långt, så skall jag säga dig, att när jag här om året for hem från Marienbad, så hade vi ett sådant där stumt åskväder om natten i närheten af Bornholm, och några dagar efteråt fick vi veta, att ett häftigt åskväder rasat i Stettin och trakten däromkring — och det var godt lika långt från oss som härifrån och till Finska viken. Det är märkvärdigt hvad en vattenyta kan göra därvidlag — det är som en stor reflexionspegel och...»

Här afbröts han af en ny blix, ännu grannare än den förra, och när utropen af förtjusning öfver det stortartade skådespelet förklingat, såg man vid skenet af några smärre, hastigt hvarandra afösande blixter, att den gamle

farbrodern sträckt ut sin hand åt Greta och makat plats åt henne på bänken, emellan sig åt modern.

»Greta skall inte vara rädd!» sade han med ovanligt mild ton till den unga flickan, »*de här* kornblixterna äro inte farliga. Här vet man ju hvad det är som ligger under dem. Man kan få se andra återsken, som äro hemskare än så!»

»Hvad menar farbror?» frågade flickan och såg undrande upp på honom.

»Jag menar: kornblixterna i människolifvet!» svarade han med allvarlig ton, knackade ur sin pipa mot bänken och gjorde sig i ordning att stoppa en ny.

»Så där ja! Är du nu ute och går med din symbolik igen!» skämtade mannen, i det han knuffade på hustrun, som förstulet tryckte hans hand för att få honom att tiga

»Så kan man ju kalla det, om man så vill,» svarade vännen och tände nu sin nya pipa; »och det säkra är, att jag har sett sådana, jag. Och jag skäms inte tillstå, att jag blef lika rädd för dem, som lilla Greta tycks vara för de här. Men så hade jag också mycket mera skäl än hon, för naturen vet man alltid hvar man har, men så är det inte med människorna.»

»När var det farbror såg dem?» frågade Greta och smög äfven sin andra hand i den gamle farbroderns.

»Å, det är längese'n, kära barn! Mycket längese'n ändå.»

»Hör du, Ture! Den historien får du lof att tala om för oss.»

»Ack ja, gör det, gör det!» bad hela familjen som med en mun.

»Nå ja, hvarför inte! Den kan möjligen ge både gamla och unga litet att tänka på — och det skadar ju inte. Se så, nu börjar det på i öster också! Hela rymden där borta tycks vara mättad af elektricitet och det är nog ett väldigt skådespel som uppföres därute på hafvet i natt.»

»Vackert är det; men det skulle vara ändå mera storartadt, om det hördes litet åskdunder också,» utbrast den retsamme brodern.

»Det tyckte jag också den där gången jag kommer att tala om,» inföll farbror Ture; »och jag vet inte hvad

jag skulle velat gifva ut för en aldrig så liten knall. Ser du, Greta, det kan finnas ögonblick i lifvet. då tystnaden är värre än hvilka åskknallar som helst. Men vill ni nu höra på, så skall jag väl försöka tala om min lilla historia, och jag skall försöka att göra henne så kort som möjligt.»

»Nej, nej! Ju längre, desto bättre!» ropade de unga.

»Lagom är bäst!» sade de gamla och blinkade till för en ny blix.

2.

»Som du nog minns, Andreas,» började farbror Ture, »hade jag en mycket god vän och studiekamrat, en norr-länding som hette Axel Strömer . . .»

»Ja, honom minns jag mycket väl. Det var ju ett af de bästa hufvudena i Upsala den tiden.»

»Och hvad bättre var, en präktig pojke. En riktig kärnfrisk, sund natur, med en vilja som kunde bryta berg. Ja, du kände honom ju bara från nationsgillena och småfesterna; men jag, jag kände honom i grund och botten, och jag kan inte säga hur jag beundrade, ja, rent af af-gudade honom.»

»Nå, det minns jag nog. Det var ju ett allmänt samtalsämne där borta i Upsala.»

»Jag hade aldrig träffat någon öppnare, ärligare, manligare karakter än hans. Och så hans lysande begåfning sedan! Hans ofantliga arbetsförmåga! Du hörde kanske att filologi var hans älsklingsämne och att de lärda gub-barna däruppe väntade sig en stor vetenskapsman af honom — någonting riktigt epokgörande för språkkunskapen. Du hörde kanske också att hans far var en stor sågverksägare däruppe i Västerbotten och att han höll honom därnere i universitetsstaden nästan som en prins.»

»Ja, och att han förstörde duktigt med pengar, det hörde jag också.»

»Det gjorde han. Men på hvad sätt, tror du? Inte på rummel och oordentlighet, det vet jag bäst, som var med honom hvarje dag...»

»Men på nätterna låg du och sof, och hvad han då gjorde...»

»Misstag, min bror! Mer än halfva nätterna tillbragte vi vid böckerna eller i innehållsrika samtal uppe på hans vackra dublett vid Vaksalagatan. Nej du, sina flesta pengar förstörde han på välgörenhet — det fanns mer än en som hade honom att tacka för att han kunde ligga kvar vid akademien — och bland många andra sitter här en! Min stackars gamla mor kunde ingenting göra och hade han inte varit, så hade jag måst träla i konditioner i stället för att nu få i allt lugn absolvera mina examina. Tro därför inte, att jag vill göra honom till något pelarhelgon. Å nej för tusan, han kunde nog vara med om en galenskap, han också, när det så bar till. Han kunde både dricka ett glas punsch och lyfta af en port lika bra som någon annan; men det kom sällan på, och när det skedde, så var det inte för att ställa till råa exsesser, utan för att gifva utbrott åt ett öfversvalande lifsmod eller för att få en hälsosam rekreation efter arbetet.

»Nå, vid slutet af tredje terminen var han redan färdig att taga sin filosofie kandidat, då en händelse inträffade, som kastade om hela hans framtidsplan och dref honom in på en helt annan bana än den han förut utstakat för sig. Fadern dog plötsligt af slag, och det visade sig nu, att hela den stora förmögenheten var en humbug — det blef ett kolossalt fallissemang och den i allt tänkbart öfverflöd uppfosttrade sonen fann sig en vacer dag fattigare än någon af oss andra.

»Jag minns så väl den morgonen, när han kom upp till mig, sorgklädd och blek, men lika lugn och med lika högburet hufvud som alltid. Jag hade hört allt — men jag hade icke träffat honom dagen förut, då jobsposten nådde honom. För första gången var hans dörr stängd för mig när jag bultade... förgäfvades bad jag — jag slapp icke in.

Jag skyndade emot honom med tårar i ögonen. Han sträckte ut sina händer emot mig.

»Förlåt mig!» sade han enkelt och rättfram, 'jag kunde inte i går — slaget var för oväntadt, för häftigt — jag behöfde tid för att sansa mig — jag ville inte att du skulle se mig så svag som jag verkligen var!'

»Min stackars, stackars vän — och hvad skall du nu göra?»

»Resa hem och begravva min stackars far. Och sedan — ja, sedan blir det att arbeta för bröd.»

»Tror du således, att din fars förmögenhet... att... att den är förlorad?»

»Ja, det tror jag. På hans sista bref har jag tyckt mig märka, att han kämpade med svårigheter — min mor har också i sina bref låtit påskina — är det så, har hon och mina systrar ingen annan än mig att lita till — och därför inser du, att nu är det slut med drömmen om en framtid för vetenskaplig sträfvan — nu blir det att hugga tag i det praktiska, att försöka skaffa sig en framtid med händernas arbete.»

»Men hur skall du väl kunna... och tror du inte, att ställningen kan visa sig bättre än du nu föreställer dig?»

»Jag vet ingenting — jag tror ingenting! Jag vet bara, att jag måste hem och att vi måste skiljas åt.»

»På kvällen reste han, sedan jag åtagit mig att realisera hans möbler och böcker, och om en vecka eller så mottog jag ett bref, däri han underrättade mig om, att hans värsta aningar besannats, att det enda som möjligen kunde återstå för dem, var en liten gård i den lilla norr-ländska staden, en gård som tillhörde hans mor och där hon och hennes båda döttrar kunde få ett nödtorftigt tak öfver hufvudet.

»Hvad mig själf beträffar,» skref han, 'så har jag hopp om att få plats som bokhållare på ett af de stora varfven däruppe, ett varf, som är förenadt med brädgård, och att börja med får jag femhundra kronor om året, jämte fria husrum och kost — och det är ju riktigt lysande för en bokmal som aldrig i sitt lif tagit i en brädstump en gång!'

»Det skar mig i hjärtat, när jag läste de där orden. Jag tänkte mig honom, utrustad som han var med de

yppersta gåfvor för att blifva en stor vetenskapsman — och nu brädgårdsbokhållare och familjeförsörjare i stället! Orättvis, som alla unga, anklagade jag i mitt sinne hans mor och systrar för att de inte hellre svulto än underkastade honom en sådan uppoffring, och jag skref tillbaka ett långt bref, hvori jag besvor honom att inte kasta bort sin framtid, att återvända till Upsala och åtminstone taga sin kandidat — sedan kunde han ju blifva lärare att börja med och litet längre fram kunde ljusare utsikter öppna sig.

»'Nej, vet du,' svarade han, 'hellre räknar jag plank och bräder, än gör mig till bokproletär! Utan brödbekymmer hade jag kanske kunnat komma någon vart på lärdomsvägen — med sådana skulle jag gå under. Hvem vet? En vacker dag sitter jag kanske som välmående träpatron på en stor egendom häruppe — och tro mig, jag skall vara försiktigare än min stackars, olycklige far. Hade han varit mindre godtrogen, så hade han nog stått sig — men det är ändå vår tröst att vi kunna begråta honom som hederlig karl!'

»Vi brevväxlade länge och flitigt, men hur det var så tog jag mina juridiska examina och lämnade Upsala för att lära mig praktisera i domaryrket. Jag lät skriva in mig som auskultant i Svea hofrätt och fick sedan plats som biträde åt en häradsbörding uppe i Värmland och hade mycket att göra. Brevväxlingen afstannade så småningom, och gud vet om det inte egentligen var mitt fel att så blef.

»Så mycket fick jag likväl veta, innan den alldeles upphörde, att hans mor dött, att den ena systemen blifvit gift med en jägmästare och att han själf ämnade byta om plats och som inspektor flytta öfver till Finland till trakten af Kotka, där just då några företagsamma norrmän hade börjat exploitera de finska skogarna, och där de att börja med skuro guld med tälgnifvar, som ordspråket säger.

»Jag tyckte för resten inte alls om det brevet. Det var honom så olikt — det låg som en bottensats af guldörst uti det, och hvad som mest stötte mig och som väl också gjorde, att jag inte kom mig för med att besvara det förrän långt efter, var just slutet, som jag aldrig kunnat glömma och som lydde så här:

»Där ser man hur dumma vi människor äro! När inte allt går som vi vilja, så sätta vi oss upp emot skickelsen och med bittra sinnen ropa vi på olycka och motgång och förföljelse — och så, när allt kommer omkring, är det som sker ändå alltid det bästa!»

»De förargade mig, de där orden! Nu skall man få se, tänkte jag, att han har blifvit en riktigt krass egoist, som anser det för en lycka, att han icke fick bli vetenskapsman.»

3.

»Ja, men hör du, kära Ture!» afbröt nu hufadern, »ännu ha vi ju inte hört något om den där kornblixten!»

»Kommer nu i rippet!» svarade denne lugnt, »men, ser du, får jag inte börja från början, så blir det pannkaka af hela historien.»

»Snälla pappa! Afbryt inte farbror Ture!» bad nu den yngsta dottern, som syntes mycket intresserad och som klämde berättarens hand hvar gång en ny blyxt slog henne i ögonen.

»Nej, jag skall inte afbryta honom,» svarade fadern leende; »jag ville bara ge honom en liten påminnelse.»

»Det hade nog gått en sex, åtta år, eller så där bortåt,» fortfor nu berättaren långsamt, »då jag en vacker dag måste göra en resa uppåt öfre Norrland. Saken var den, att jag, i väntan på befordran i hofrätten — det gick inte så fort den tiden, skall ni tro! — hade öppnat en advokatbyrå i Stockholm, och, skam till sägandes, förvärfvat mig inte så litet förtroende. Det var nu fråga om en konkursutredning däruppe, och jag måste resa dit för att taga reda på diverse ställningar och förhållanden. Jag for med ångbåt upp till Sundsvall och därifrån skulle jag mellan tjugu och trettio mil uppåt och inåt landet. Bruket som jag skulle till låg emellan Indalsälven och

Ångermanälven, och jag hade hyrt mig en vagn i Sundsvall för att kunna färdas litet bekvämare. Det var härliga trakter jag for igenom, och så jurist jag än var och hade hufvudet fullt af ackordsförslag och administrationsfunderingar, så njöt jag ändå i fulla drag af de praktiga utsikterna från skogsåsarna och älfrinkarna — och det enda som störde nöjet af färden var de fördömda myggorna! Det var nämligen i medio af augusti månad, och de voro alldeles vilda, i synnerhet kvällar och mornar.

Fram emot kvällen på andra dagen, vi hade ett sådant där äkta norrländskt tremilshåll, och det var ännu nära två mil kvar till gästgifvargården, där jag hade beställt nattkvarter per post, kommo vi fram till en af de mindra älvarna, som vi foro öfver på en tämligen dålig flottbro, då jag helt hastigt vid en svängning af vägen öfvanför bron fick syn på en sjö, som låg så spegelklar och vacker midt framför oss på en knapp half mils afstånd. Täta, vackra löfdungar speglade sig i sjön, öfver dem reste sig aflägsna barrskogshöjder och bakom dem blånande berg i den ena afsatsen öfver den andra. På andra sidan sjön delade sig löfskogsdungarna och öppnade hastiga utsikter öfver gulnade åkerfält och vid yttersta randen af en löfklädd udde som stupade rätt ner i sjön, blickade den höga gafveln af ett hvitt stenhus fram ur de runda konturerna, medan ett stycke därifrån ett spetsigt kyrktorn stack upp öfver skogstopparna.

»Det var stark uppförsbacke från bron och hästen behöfde pusta några ögonblick däruppe.

»Hvad är det som syns där borta?» frågade jag min skjutsbonde och pekade på husgafveln.

»Det dära?» svarade han på sin breda norrlandsdialekt, »det ä' Ströms bruk, di kallar.»

»Namnet slog mig, och en egendomlig idékombination gjorde, att jag ögonblickligen såg min ungdomsvän och akademikamrat framför mig.

»Vet ni hvem som rår om det?» frågade jag vidare.

»Ne-*ej* det vet jag inte,» svarade skjutsbonden långsamt och sedan han funderat några sekunder, under hvilka jag mättade mina ögon med den härliga utsikten, återtog han lika säfligt som förut: »men di säger att det lär ska' vara en finne.»

Det klack till i mig; men som jag inte ville låtsa om något, frågade jag bara helt likgiltigt, som om det egentligen inte angått mig:

»Har ni inte hört hvad han heter?»

»Ne-nej, det har jag inte,» svarade han och tog sig en ny funderare, hvarpå han tillade: »men det har di nock reda på på gäskifvargåln, för de' ä' bara en fjäringsväg emellan dem.»

»Hur kan det då vara så långt dit fram, när stället ser ut att ligga så nära?» frågade jag.

»Jo si, vi ska sjöa rundt,» svarade han, »och si den sträcker sen längre åt den här sia.»

»Då vore det kanske så godt att vi satte oss i fart igen,» sade jag och satte mig upp igen i mitt tämligen hårda fjädersäte.

»Ja-a, kanske det!» svarade skjutsbonden lakoniskt, och så bar det af igen backe upp och backe ner, som det i allmänhet går där uppe i Norrland.

När vi åkt en half mil eller så där omkring, upphof min skjutsbonde helt oväntadt sin stämma och sade, sedan han smackat åt hästen:

»Han lär ska' ha okristlit me' pengar, säger di! Riktigt ogudaktigt ändå!»

»Hvilken?» frågade jag, som under tiden hade börjat fundera på konkursen igen.

»Kors! Han på Strömsbruke', vet jag!» svarade karlen och såg på mig med en viss, slö förvåning, samt tillade efter en stund: »ja' tänkte de' va' honom som herrn grunna på.»

»Jag kan väl ha annat i hufvudet,» svarade jag.

»Jaja, det ä' så det,» återtog min skjutbonde filosofiskt, och därmed afstannade samtalet. Vi hade fullt göra båda två att freda både oss själfva och hästen från myggsvärmarna.

När vi framåt niotiden kommo ned till gästgifvargården var det redan mörkt och jag kände mig trött och olustig, hvarför jag skyndade mig att äta min kvällsvard och gå och lägga mig, sedan jag sagt åt gästgifvaren att jag ämnade stanna till framåt middagen nästa dag för att hvila upp mig och möjligtvis se mig omkring litet i trakten.

»Ja, det skulle häradshöfdingen göra,» sade gästgifvaren fryntligt; »här finns mycket te' titta på, och en god middag kan jag lofva, om han vill stanna öfver en dag eller så.»

Det blef en vacker morgon. Inte så där riktigt solblank och klar, så att man tycker att allting leker och gnistrar och lockar till glada tokerier, utan lätt molnhöljd, med en och annan solglimt emellan molntapparna, så där som ett hastigt leende öfver ett allvarligt ansikte — just en sådan där dag som lockar till utflykter och som ger omväxling af dagrar och skuggor.

Jag åt min goda kaffebruskost i lagom tid — så där mellan nio och tio, och under tiden pratade jag med gästgifvaren, som höll mig sällskap, sedan han gjort sig ärende med att höra om jag ämnade stanna öfver. När han fick höra att det var min afsikt, slog han sig ner midt för mig och började prata hit och dit.

»Är det så att häradshöfdingen vill titta sig omkring i trakten här,» började han, »så har jag en lättvindig norsk karriol och en liten bra norrlandshäst, och dem kan häradshöfdingen få låna bägge två.»

»Tack så mycket!» svarade jag och slog sönder mitt andra ägg; »men jag tror jag föredrar att gå.»

»Jag tyckte häradshöfdingen sa' i går kväll, att han behöfde hvila opp sig,» återtog han med en slug blinkning på ena ögat, »och då är det väl inte precis sättet.»

»Ja, men man ser trakten bättre när man går,» inföll jag, som, i förbigående sagdt, var litet rädd för att skjutsen skulle bli väl dyr.

»Det är väl så, det,» fortfor han; »men häradshöfdingen känner inte norrlandsvägarna, det hör jag, det. Och häremellan och Ströms bruk, där bästa utsikterna finns, är det ena rent djäkliga backar, ska' häradshöfdingen veta.»

»Hvad kostar det då, om jag hyr karriolen och hästen för dagen?» frågade jag som försiktig general.

»Det blir vi alltid sams om,» svarade han, »och är det bara det, så kostar ett par halfsulor väl ungefär lika mycket.»

När jag hörde att det inte lät värre än så, bestämde jag mig med detsamma.

»Jag skulle allt gärna vilja se det där bruket på närmare håll,» tillade jag efter en stund.

»Ja, det ska häradshöfdingen visst, det. Det är nå'nting storfint, ska jag säga.»

»Hvad heter ägaren?» frågade jag, och jag kunde inte hjälpa att det var med en viss hjärtklappning som jag väntade på svaret.

»Han heter Donner,» svarade gästgifvaren hastigt.

»Donner? Donner!» utbrast jag med en misräkning som jag inte kunde dölja; »hm! Det låter utländskt, det namnet.»

»Ja, han är utlänning också, fast han talar svenska som en inföding,» svarade gästgifvaren; »di säger att han ska vara finne eller ryss eller någe' tocke där. Men en vådligt ståtlig karl det är han, och ser ut gör han som en prins — men si, det är rakt ingenting emot frun!»

»Jaså, han är gift?»

»Ja då, och det med den grannaste människa på den här sidan Gefle!» återtog gästgifvaren; »ja, vet häradshöfdingen, hon ä' så grann, så en kan rakt försi sej på henne!»

»Då är det kanske lugnast, att inte gifva sig af dit!» sade jag, som nu var alldeles på det klara med att namnet Ströms bruk var en ren tillfällighet utan några vidare konsekvenser.

»Hå, så farligt är det väl inte!» skrattade gästgifvaren, »så vida inte häradshöfdingen är allt för svårt eldfängd af sig! Men ta sej då till vara, för han lär vara svartsjuk som en turk, säger di.»

Det var ju klart att det där retade min nyfikenhet, och en halftimme efteråt rullade jag af framåt vägen i min karriol, med den lilla snabbfotade norrlandstrafvaren framför och bakpå lådan en tolf års pojke, som var hemma på ett torp under bruket och som fick komma hem på ett bekvämt sätt, på samma gång som han visade mig vägen.

4.

Jag gjorde mig ingen brådska, utan stannade litet emellan för att riktigt grundligt studera de vackra utsikter som öppnade sig här och där, när vägen svängde om uppe på en backklint eller skar sig ned i djupa hålvägar mellan höjderna. Pojken bara gapade på mig och kunde nog inte begripa hvarför jag stannade oupphörligt, och när jag pekade på en blånande fjärrvidd som öppnade sig helt plötsligt och frågade honom: »Tycker du inte det är vackert?» så svarade han oföränderligt släpigt, i det han tittade åt ett helt annat håll:

»Jo vars; men denna finns det riper!»

Som jag inte var ett spår jägare, brydde jag mig inte om riporna, utan såg bara på utsikten — och så kommo vi då slutligen vid tolfte tiden fram till de första byggnaderna vid bruket.

»Ja, nu hittar han välan allt!» sade pojken vid en krökning af vägen, i det han släppte sig ner ifrån lådan och skalade af uppför en backe, där en liten grå stuga låg halfgömd mellan granarna.

Det ansåg jag då också att jag borde göra och fortsatte vägen i gående, under det jag såg mig noga omkring. På det sättet körde jag öfver en bro, som ledde öfver en tämligen strid å, på hvars ena strand längre nedåt lågo en hel rad låga byggnader med en högt uppstående skorsten midt ibland sig. Det var antingen smedjor eller sågverk — jag kunde inte se så noga, och från samma sida längre bort hördes det taktmässiga dunket af något som jag föreställde mig vara en stångjärnshammare. När jag kom närmare de låga husen tillkännagaf ett hvasst, skärande ljud, att det verkligen var en såg, och när jag väl farit förbi husen, svängde vägen uppåt och det dröjde inte lång stund förrän jag stannade karriolen framför ett par höga, vackra järngrindar som tycktes afstänga ingången till en park. Några steg innanför grindarna låg en liten vacker grindstuga i schweizerstil, och

sedan jag fört min lilla trafvare litet af vägen upp till en gräsbacke, där jag band honom vid ett träd, gick jag fram och öppnade järngrinden.

I detsamma kom en medelålders, snyggt klädd kvinna ut ur grindstugan, skuggade med handen för ögonen emot solen, som just nu bröt fram, och frågade i höflig ton, om det var något jag ville.

»Jag skulle gärna vilja gå in och se mig omkring litet i parken,» svarade jag.

»Ja, jag vet inte,» svarade hon med ett uttryck af förlägenhet, som jag inte kunde undgå att lägga märke till; »brukspatron tycker inte precis om att någon främmande går där.»

»År brukspatron hemma?» frågade jag, som inte tänkte låta afspisa mig så lätt.

»Ja, det ä' han allt,» svarade kvinnan och såg ut som om hon velat få slut på samtalet så fort som möjligt.

»Vill ni då kanske säga honom att det är en resande från Stockholm, som önskar se parken och så lämna honom det här kortet?» frågade jag och tog fram ett visitkort ur min plånbok.

»Ja, jag vet inte...» svarade hon med samma tveksamma min som förut.

»Och så hålla till godo med det här för besväret!» tillade jag och stack en silfverkrona i handen på henne.

Den lilla slanten hade en förunderlig verkan. Först såg hon på den som tviflande, sedan när hon fann att det var mitt allvar, började hon niga gång på gång och slutligen frågade hon om jag inte ville stiga in, medan hon sprang upp till gården med kortlappen, som hon kallade den.

»Nej tack!» svarade jag; »jag väntar här ute hos hästen till dess ni kommer tillbaka.»

Hon tittade på slanten ännu en gång, stack den sedan hastigt ned i barmen och satte af i full fart uppför den breda sandgången som krökte af åt höger ett stycke ofvanför grindstugan.

Jag hade väl stått där en tio minuter och sett på min lilla häst, som kalasade på det frodiga gräset uppe i backen, då kvinnan kom tillbaka i fullt språng, slog upp

bägge järngrindarna på vid gafvel och neg så djupt, så jag trodde att hon skulle falla på knä där hon stod:

»Var så go' och stig på!» skrek hon andfädd och såg på mig med en blick af djupaste förvåning, blandad med lika djup respekt; »brukspatron kommer genast — han skulle bara kasta på sig en rock!»

Jag gick förbi henne in genom grindarna och vägen uppåt, under det jag med en viss förnöjelse tänkte på hvad höga rättvisan ändå har att betyda här i vårt gamla Sverige. Det behöfs bara att det står 'härads höfding' på kortet, tänkte jag, då jag just kom till kröken af vägen och såg den hvita byggningen sticka upp alldeles midt för mig, fastän ännu på tämligen långt håll. Den låg på en höjd, och en terrass med breda stentrappor ledde dit upp, medan den lummiga parken bredde ut sig på ömse sidor, genomskuren af den slingrande ån öfver hvilken prydliga järnbroar slogo sina hvalf till höger och vänster. Vägen delade sig ett stycke från broarna och flöt sedan tillsammans igen ofvanför dem, för att därpå rak och bred fortsätta ända upp till terrasstrappan.

Och på den breda vägen, halfvägs ner till broarna, såg jag på afstånd hur en högväxt, ljusklädd man kom emot mig med hastiga steg. Han bar den bredskyggiga hatten i handen, som om han inte haft tid att sätta den på sig, och han fäktade med armarna som om han vinkat åt mig. Närsynt som jag är kunde jag inte urskilja anletsdragen på så långt håll, och jag kunde inte låta bli att tänka för mig själf:

»Det var tusan, hvad han är ifrig! Har han kanske någon trasa med i den där konkursbyken, och när han nu fick se mitt namn, så kanske... här är bäst att hålla öronen styfva och ögonen öppna, för att inte begå någon oförsiktighet! De här järn- och träpatronerna äro inte goda att knäcka nötter med, och...»

Längre kom jag inte i mina funderingar, ty nu var han nere på högra bron och till min ytterliga förvåning tvärstannade han där, slog ut med bägge armarna och ropade:

»Ture! Ture! Är det verkligen du?»

»Herre min Gud!» tänkte jag och det flög en darrning igenom mig; »jag tycker att jag känner igen den

där rösten! Men det är ju inte tänkbart, det kan inte vara ...»

Längre hann jag inte, ty jag vet inte om karlen hade flugit eller hoppat öfver afståndet emellan oss; men innan jag hann tänka ut den tanke jag börjat med, kände jag mig omfattad af ett par kraftiga, men darrande armar, jag såg ett par stora, eldiga ögon i ett nästan likblekt ansikte borra sig in i mina, och nu hörde jag en röst som jag kände igen, fastän den grumlades af den häftigaste sinnesrörelse, och som halft hviskade, halft pustade i mitt öra:

»Så skulle vi då mötas ännu en gång i lifvet!»

»Axel!» ropade jag, alldeles ur min vanliga jämvikt och med tårar i ögonen, »Axel! Är det du? Och hvad i alla tider vill detta säga?»

»Det vill säga att nu har jag dig!» ropade han utom sig och slog armarna ännu fastare om mig, »och nu släpper jag dig inte så lätt! Nu skall du komma med mig till mitt hem ...»

»Men jag förstår inte,» stammade jag, »hur kan du vara här — hur kan du rå om ... jag har ju frågat efter ägarens namn, och man har svarat mig att han hette ...»

»Donner, ja!» afbröt han hastigt och hans ansikte fick ett mörkt uttryck; »kan man då inte byta om namn här i världen?»

»Jo visst!» medgaf jag, »men att du skulle ...»

»Sådana kunna förhållandena vara!» svarade han och tycktes med en hastig ansträngning skaka af sig det mörka uttrycket; »men det där skall jag tala om för dig sedan. Nu kommer du med mig upp — var inte orolig för din häst, den skall min kusk draga försorg om — kom nu med mig upp, så att jag får presentera dig för min fru!»

Jag vet inte hvarför, men det där uttrycket har alltid stött mig, och jag skulle bra mycket hellre velat höra honom säga: »min hustru». Men jag sade ingenting, ty jag visste ju af erfarenhet, att många äkta män begagna det där talesättet: »min fru!» fastän jag alltid tyckt att det låter litet misstänkt när det gäller makar. Det är alldeles som när fruarna säga »min herre och man».

Emellertid tog han min arm och vi gingo med långsamma steg upp emot den nästan slottslika hufvudbyggnaden.

5.

»Och vet ni,» fortsatte berättaren, sedan man lämnat bron och flyttat sig upp till verandan, där det var lugnare och där man också kunde se de ständigt upprepade blixterna; »vet ni, det var det bekvämaste och finaste landliga hem, som jag tror att jag nånsin sett. Jag vill nu inte tala om biljardsalen och ett par utmärkta salonger, — sådant kan man få se hos hvilken brukspatron som helst, — men sådana konst saker, sådana tafflor och ett sådant bibliotek sedan — dem ser man inte alla dagar!

»Det var innanför biblioteket, i brukspatronens rök- och skrifrum, som vi slog oss ner sedan han befallt en slyngelaktig betjänt att taga in kakes, ost och gammal madera, och sedan min vän först gjort en hastig visit i motsatta ändan af våningen, där frun hade sin boudoir och sitt kabinet.

»Du får ursäkt min fru!» sade han helt vårdslöst, när han kom tillbaka igen; »hon har sin migrän, och vi få väl inte se henne förrän vid middagen.»

Jag tyckte att det där lät fasligt förnämt och förvånade mig nästan öfver att han sade middagen helt rätt och slätt och inte »dinern». Ty jag tyckte det, att när man består sig med »migrän» ute på landsbygden, så kan man gärna »diner» också. Men emellertid slog jag bort det, och när vi så druckit ett glas vin, tände vi ett par utmärkta Bremercigarrer och började prata om nytt och gammalt.

»Nå, kära du!» sade min vän, Axel Strömer — så kallade jag honom fortfarande tyst för mig själf — i det han lutade sig tillbaka i den bekväma hvilstolen; »är

du inte förvånad öfver att finna mig så här med ett visst tycke af nabob högt uppe på gränsen af Ångermanland?»

»Jo, det kan jag inte neka till!» svarade jag helt uppriktigt; »men är du bara inte riktigt inne i Ångermanland, så går det väl an, och då kan jag inte annat än lyckönska dig?»

»Hvad menar du?» frågade han med rynkade ögonbryn och blåste ut ett tätt rökmoln som för ett ögonblick dolde hans ansikte för mig.

»Jag menar helt enkelt, att om du bara inte betalt allt det här mera dyrt än det är värdt, så är det ju bra,» svarade jag.

»Sällan får man någonting för intet här i världen,» svarade han och såg på mig med en egendomlig blick; »för resten vet du hvad det kostat mig, nämligen min vetenskapliga framtid. Men om du tror att jag ångrar mig, så bedrar du dig. Jag har det, som du ser, alldeles utmärkt, och nu studerar jag för nöjes skull och inte för bröd — och det är mycket roligare.»

»Svara mig på en fråga, Axel!» sade jag och lade min hand på hans arm; »har du gift dig till din nuvarande ställning?»

»På sätt och vis,» svarade han helt nonchalant, i det han kastade det ena benet öfver det andra och gungade med foten — en sport som, i förbigående sagdt, alltid gör mig nervös. »Det vill säga,» fortfor han efter några sekunders uppehåll, »det var min svärfars bruk jag kom till i Finland, först som förvaltare, sedan som kompanjon och slutligen som måg i huset.»

»Och ditt namnombyte?» frågade jag med mera nyfikenhet än jag ville låta påskina.

»Det skedde på gubbens och min fästmöes önskan,» svarade han; »när jag gifte mig med Aina ville de båda att jag skulle taga deras namn, och som det är finskt adelsnamn hade jag ingenting emot den saken, så mycket mera som mitt eget inte har någon vidare god klang här hemma efter min fars falissemang. Och hit ville jag ovillkorligen tillbaka — jag har aldrig kunnat förlika mig med fenomangrälet och rysslukten!»

»Och din fru, ville hon också hit öfver?»

»När hon inte fick bo i Petersburg, så gjorde det henne detsamma,» svarade han lika nonchalant som förut, »och förra vintern tillbragte vi i Paris och vid Riviéran, så hon har ingenting att beklaga sig öfver.»

»Nå, och du är således lycklig?»

»Ja, hvarför skulle jag inte vara det?» svarade han och det kom återigen någonting undvikande i hans blick, »jag är rik, jag har betalt min gamle fars skulder, gifvit min yngsta syster en vacker hemgift och skaffat mig själf ett hyggligt hem — eller hvad tycker du väl?»

»Ursäkta!» svarade jag med full öfvertygelse, »men allt det där är ju likväl bara yttre lycka — och jag ville egentligen veta hur det står till med den inre.»

»Den beror ju alltid på hvad man begär utaf lifvet,» svarade han vårdslöst som förut, »och du kan vara lugn för att jag inte begär några orimligheter. Hvarken min fru eller jag ha' någon smak för att svärma i det blå — vi nöja oss båda två med det reella och det finna vi oss bäst vid.»

»Din hustru lär ju skola vara en strålande skönhet?» frågade jag

»Nå, strålande! Det är väl för mycket sagt; men du får ju själf döma.»

»Har ni några barn?»

»Nej gudskelof! Inga har vi, inga har vi haft och inga lära vi väl få, hoppas jag.»

»Hoppas du? Det var ett underligt tal!»

»Tycker du det! Liksom man inte hade nog med att sköta sig själf här i världen. Barn! hvad är det annat än en evig källa till oro, till felslagna förhoppningar, till sömnlösa nätter och glömska på gamla dagar? Ja, om man bara visste hur man skulle uppfostra dem, så ginge det väl an. Men när man är rik, så kan man ju inte uppfostra dem till arbetare, och om rikedomen går under, så stå de där sedan med sina dyrbara vanor — alldeles som jag gjorde när min gamle far dog. Går man den motsatta vägen och uppfostrar dem som tarfligt folks barn, hur går det då när föräldrarna falla ifrån och rikedomen kommer i deras händer? Jo, merändels åt fanders! Nej det är i alla afseenden lugnast att inga barn ha!»

»Det var mig en inpiskad egoist!» utbrast husfadern och kastade en varm blick på kretsen omkring sig.

»Det samma både tänkte och sade jag,» fortfor berättaren, »och det medgaf han, fast han ögonblicket därpå påstod att jag var fullt ut lika stor egoist, därför att jag inte hade gift mig.»

»Nå ja, det hade han nog inte så orätt i,» inföll nu frun i huset med godmodig ton, bakom hvilken likväl låg en viss skärpa.

»Hm! Det kan så tyckas, det,» återtog farbror Ture, »men ingen vet hvar skon klämmer, utom den som har den på sig.»

Det blef en liten stunds besvärad tystnad ute på verandan, ty litet hvar märkte att man kommit in på ett ömtåligt ämne. Men efter en förnyad stoppning af pipan och ett långdraget harklande återtog berättaren tråden på nytt:

»Vi hade väl suttit så där något öfver en timme och utbytt minnen och åsikter, då en hastig knackning hördes på dörren, hvarpå den genast öppnades och ett högväxt, elegant fruntimmer på omkring trettio år inträdde i rummet. Hon gick direkt fram till mig som stigit upp alldeles som om en fjäder satt mig i rörelse, kastade inte ens en blick på mannen, och yttrade med ett ytterst behagligt leende och med den sjungande finska brytningen som lät ovanligt vacker i hennes mun:

»Hjärtligt välkommen, herr häradshöfding! Fägnar mig mycket få göra er bekantskap.»

»Min nådiga!» stammade jag och fattade hennes fina, hvita hand som hon sträckte emot mig, »ni ursäktar således att jag tagit mig den friheten, att... att...»

»Nå, hvarför ska' jag nu inte det?» afbröt hon på nytt på sin sjungande finsk-svenska; det är nu så sällan det kommer nån här i ödemarken.»

»Ni menar väl, här i paradiset?» frågade jag och visade ut genom det stora fönstret på de härliga omgifningarna.

»Aina har inte mycket sinne för naturskönhet!» inföll nu mannen, i det han artigt sköt fram en stol åt henne, »det vill säga, så vida det inte är i Schweiz eller Italien.»

»Ja där kan man nu tala om paradiset!» sade hon i det hon med vårdslöst behag satte sig ner i stolen, kastade

det ena benet öfver det andra, så att en liten guldbroderad sko blef synlig och ropade sedan till mannen: »behagar du kanske räcka mig en papyross?»

Hon fick en sådan, tände den och rökte i långa drag under det hon sträckte ut sig i stolen. Jag är nu inte vidare förtjust i rökande fruntimmer, men jag kan inte neka till att hon skötte sin cigarett med utsökt behag. Hon frågade mig en mängd saker om Stockholm, jag svarade så godt jag kunde, och jag märkte att hon inte med ett enda ord vände sig till mannen. Sade han något, så vände hon svaret till mig, och det föreföll mig slutligen som om jag suttit mellan två eldar, hvilka endast väntade på lämpligt tillfälle för att riktigt få bryta ut.

»Nå, nu stannar ni väl några dagar hos oss?» frågade hon slutligen och kastade den halfrökta cigarettten helt vårdslöst bort till stenarna framför kakelugnen, »ni och min man har nog så mycket att tala om, kan jag tänka?»

»Åja, nog ha vi en hel mängd gamla minnen,» medgaf jag, »men...»

»De måtte nu vara mycket intressanta!» sade hon med ett egendomligt tonfall och det sköt fram en hastig blix t ur de gråbruna ögonen, fastän ansiktet var alldeles lugnt.

»Aha, där ha vi kornblixten!» ubrast värden skratande, »och det midt på blanka förmiddagen ändå.»

»Är det så att du tänker göra spektakel, så tiger jag tvärt!» utbrast berättaren förargad, »du kan ju mycket hellre säga rent ut att du finner det tråkigt.»

»Nej för tusan! Jag säger inte ett ord mera!»

»Nå ja, som sagt var: det var den första kornblixten, de andra kommo inte förr än på kvällen, men då voro de också så mycket hvassare.»

6.

Middagen serverades inte förr än klockan sex; men som vi ätit en tämligen bastant lunch vid ett-tiden, så hade jag verkligen ingen aptit förr. Emellan lunchen och middagen gjorde min vän och jag en lång promenad omkring bruket och ägora och jag förbluffades öfver den storstil i hvilken allting var tilltaget. Alla byggnader och inrättningar voro så godt som nyuppförda och kyrkan med det spetsiga tornet hörde till bruket och var nybyggd af min vän, och det i den allra vackraste anglo-götiska stil. Ett stort skolhus låg strax bredvid kyrkan och brukspredikantens bostad var en vacker villa, omgifven af en stor, välskött trädgård. Det hela bar en prägel af ordning, snygghet och skönhetsinne, som verkade i hög grad välgörande. När vi på nytt närmade oss hufvudbyggnaden, fick jag syn på ett mindre, hvitrappadt hus med frontespis och två våningar, som låg något åt sidan inbäddad i en lummig del af parken. Framför ingången var en veranda som sträckte sig utefter hela framsidan af huset, och kring hvars stolpar vildt vin ringlade sig och bildade ett brunskiftande, grönt flätverk, som nästan dolde fönsterna i bottenvåningen.

»Det där ser treffligt ut!» sade jag och pekade på byggnaden, »hvem bor där, du?»

»Där bor min förvaltare,» svarade han och fortsatte sin väg.

»Jaså, du har förvaltare?» återtog jag och tillade, sedan jag tänkt mig om ett ögonblick; »men det är sant, det måste du ju ha på ett så stort bruk.»

»Ja, gudnås!» svarade han, hastigt framkastande, »det är ett nödvändigt ondt!»

»Är du inte nöjd med mannen då?» frågade jag.

»Åjo!» svarade han, »han tycks vara duglig och stjäla inte mer än tillbörligt — förmodar jag. För resten får du själf se honom — han äter middag med oss — han och brukspredikanten. Men säg mig nu uppriktigt,» här tvär-

stannade han och lade sin hand på min arm, medan han såg mig djupt i ögonen med en forskande blick, »hvad tycker du om min fru?»

»Hon är mycket vacker!» svarade jag fullt uppriktigt.

»Ja, är hon inte?» återtog han lifligt, »men det var inte det jag ville veta — det vet jag tillräckligt förut — hvad tycker du om henne annars?»

»Jag känner henne alldeles för litet ännu, för att kunna afgifva något omdöme,» svarade jag.

»Förefaller hon dig inte tämligen — tämligen excentrisk?» frågade han och satte sig i gång igen.

»Åjo!» svarade jag, »men det har jag hört sägas lär vara fallet i allmänhet med de finska fruntimmerna.»

»Jojo, kanhända! Men så kommer här en sak till,» sade han efter några ögonblicks dröjsmål, »och det är att hennes mor var ryska.»

»Nå ja, den blandningen bör det kunna bli någonting utaf,» svarade jag, utan att egentligen tänka så noga på hvad jag sade.

»Du menar någonting vildt, någonting farligt, inte sant.» Jag blef förvånad öfver både hans ton och hans utseende, när han yttrade de där orden. Det låg i tonen någonting så bittert, i utseendet något så sjukligt uppjagadt, att jag blef alldeles häpen och hejdade honom tvärt alldeles midt för den slottslika byggnaden, fattade hans händer och spände ögonen i honom, i det jag utbrast:

»Hur är det, Axel? Handen på hjärtat. Du bär på någon sorg, du är inte lycklig! Seså, anförtro mig allt!»

»Är jag inte lycklig?» utbrast han häftigt med ett skratt som lät nästan som en snyftning, »du är galen! Jag är rik, jag har en vacker hustru, ett charmant hem, hvarför skulle jag inte vara lycklig?»

»Därmed slet han sig ifrån mig, sprang uppför terrasstrappan, vände sig om vid porten och ropade:

»Glöm inte att middagen serveras klockan sex!» och försvann inne i den vackra förstugan, innan jag hann säga ett ord.

»Jag dref omkring i parken i underliga tankar, gick sedan upp på rummet som man anvisat mig, satte på mig en ren krage och snyggade mig i håret och just som klockan slog tre kvart på sex gick jag ner i salongen,

där jag träffade min vän i samtal med brukspredikanten, en medelålders, slätrakad, ljushårig präst som såg ut som en vanlig bondkaplan.

Sedan Axel presenterat mig och vi pratat en stund om årsväxt, träpriser, utsikterna för järnmarknaden och andra oprästerliga ämnen, öppnades dörren och en ung, ståtlig karl med något militäriskt i hållningen, trädde in i rummet. Han såg mycket bra ut, men tycktes också veta om det, ty det första han gjorde när han kom in, var att hastigt kasta en pröfvande blick i den stora trymån på sidan om dörren.

»Min förvaltare, herr Odelsvärd!» presenterade värden, »häradshöfding Woller från Stockholm.»

Vi hälsade, utbytte några likgiltiga ord, men tycktes inte hysa några vidare sympatier å någondera sidan, hvarför den nykomne genast vände sig till brukspredikanten och började ett samtal med honom om några gamla, uttjanta smeder, som skulle åtnjuta fattigunderstöd utaf bruket.

»Nå hvad tycker du om honom?» frågade min vän sakta, i det han tog mig under armen och drog mig med sig till ett af fönstren.

»Han ser ju ut som en löjtnant,» svarade jag.

»Han har också varit militär, innan han kastade sig in på bruksrörelsen,» svarade värden och fortsatte sedan, i det han kastade en orolig blick på mig, »men för öfrigt, vacker karl, inte sant?»

»Inte precis i min smak,» svarade jag, »stöter litet för mycket på modjournalsfigur.»

»Ja inte sant?» fortfor min vän med klarnande blick, »det är någonting tillgjordt, någonting fnaskigt öfver hela karlen. Och så — hur sprättig han än är, så ser han ändå inte ut som en fin karl, eller hvad tycker du?»

Jag hann inte svara, ty nu trädde frun in i rummet i stor middagstolett. Vi bugade oss alla tre, och hon besvarade bugningarna med en nådig nick, gick utan att kasta en blick på mannen, direkt fram till mig och fattade helt plötsligt min arm, sägande:

»Behagar ni föra mig till bordet, min herre?»

Jag svarade med en ny bugning, och skulle naturligtvis försöka kasta fram någon artighet af det vanliga slaget, då betjäntslyngeln med en furstlig taffeltäckares

värdighet slog upp dubbeldörrarna till matsalen och med hög röst anmälde att det var serveradt.

Det var en ståtlig middag, skall ni tro. Allt hvad läckert årstiden hade att erbjuda i fråga om legmyer och vildt och frukter fanns det öfverflöd af, och vinerna voro samtliga öfver all kritik. Jag satt emellan värden och värdinnan, på andra sidan om henne satt prästen och på andra sidan om värden förvaltaren, som på det sättet kom att sitta midt emot frun vid det ovala rymliga bordet.

Som sagt är, maten var charmant, drycken likaså, men bordskonversationen var det som det kunde med. När raphönsen kommo på bordet, började förvaltaren tala om jakt, han tycktes vara en väldig Nimrod inför vår Herre, och prästen sekunderade honom så godt han kunde. Min vän, värden talade om Upsala och värdinnan om Paris, och jag som satt midtemellan dem, fick skutta från Flustret och till Buttés Chaumont och från Parc Monceau till Fördärfvet, så att jag höll på att tappa andan på kuppen. Men jag höll god min så godt jag kunde, allt gick skapligt nog till dess värdinnan helt hastigt lutade sig tillbaka i stolen, läppjade på sitt champagneglas och utropade:

»Ack, om jag nu bara kunde slippa fara till Paris i vinter igen. Det skulle nu vara gudomligt!»

»Men min nådiga,» svarade jag och såg på henne med den ärligaste förvåning, »jag kan väl aldrig tänka mig att det är någon som vill tvinga er!»

»Du missförstår alldeles min fru!» ropade Axel med ett skratt som jag tyckte var mera tvunget än muntert, »hon menar om hon kunde slippa ifrån!»

»Att fara till Paris, ja!» svarade jag litet förargad, »det begriper jag väl.»

»Nej. Det är inte alls så. Slippa ifrån *här*, för att fara till Paris, så är det hon menar. Finsk-svenskan är litet underlig ibland, skall du tro!»

Hon svarade ingenting, men nu sköt en sådan där blixst fram igen och öfver till mannen, i det hon lutade sig fram och ställde bort sitt glas.

»Jag är öfvertygad om att ni bara behöfver yttra en sådan önskan, för att min vän här skall skynda sig att uppfylla den!» yttrade jag oförsiktigt nog.

»Tror ni det?» svarade hon hastigt med en ny blick som på slutet sväfvade öfver till förvaltaren, »ja, det är ju möjligt att han blir så artig till vintern.»

Min vän låtsade inte höra de där orden, utan klingade i stället mot sitt glas, och föreslog min skål i ett tal som var både formfulländadt och hjärtligt. Han talade om vår ungdom där nere i Upsala, om vår vänskap, våra studier och våra glada tillställningar och slutade med att på samma gång som han drack för ungdomsvännen drack han äfven för ungdomen, lifvets skönaste tid, som man egentligen inte sätter värde på förrän man förlorat den.

Skålen dracks på värdens uppmaning i botten och man klingade med mig öfver bordet; förvaltaren med ett sötsurt leende och prästen med en hjärtlighet som om han skulle känt mig i tjugu år. Minnena från Upsala hade lifvat upp honom, och det fastän han sedan, vid kaffet, förtrodde mig att han svultit mest hela tiden.

När värdinnan druckit med mig, sade hon som det tycktes helt afsiktslöst, i det hon kastade en ny sådan där underlig blick på sin man:

»Ni måtte nu ha fört ett bra muntert lif där borta, efter som minnet däraf kan så där pigga upp min man. Han brukar eljes inte hålla några tal.»

Jag svarade med en skål för värdinnan och värden och lyckönskade honom till en så älskvärd hustru och ett så behagligt hem, och henne till att hon lyckats erhålla en make, som var rikare på hjärtats och andens område än någon annan som jag lärt känna.

Skålen dracks under en mycket besynnerlig stämning. Värden såg förlägen och värdinnan sarkastisk ut, förvaltaren tittade i taket med förströdd min och prästen slog ut vinglasen öfver duken, skyddade sig att lägga servietten öfver fläcken, knäppte ihop händerna och såg andäktigt ut. Och därpå stego vi upp från bordet, jag förde värdinnan in i salongen där kaffet dracks, och sedan flyttade vi oss in i rökrummet, där likörer, punsch och konjak samt cigarrer och cigaretter voro framsatta.

Värdinnan slog sig ner i ett soffhörn, drog upp fötterna under sig, och rökte sin papyross, sedan hon helt ogeneradt tömt ett helt glas munklikör lika manhaftigt som vi andra.

Värden och jag hade börjat ett samtal om de möjliga utsikterna för den administration som jag skulle försöka att ordna, och vi hade slagit oss ner vid skrifbordet, där brukspredikanten gjorde oss sällskap och genom sin personalkänedom i fråga om provinsens affärsmän gaf mig några viktiga upplysningar. Under tiden samtalade förvaltaren med värdinnan och som jag händelsevis satt så att jag kunde se dem båda, kunde jag inte undgå att göra några kuriösa iakttagelser. Han vände ryggen till, så att jag inte kunde se hans ansikte, men så såg jag i stället hennes så mycket bättre. Det var ett helt, växlande spel af underliga dagrar och skuggor som flögo öfver det, alldeles som öfver ett soligt landskap vid stark vind och strömoln. Ibland lyste det upp och ibland förmörkades det; men tråkigt tycktes hon inte hafva, det kunde man se. Min vän, som satt halft vänd ifrån dem, låtsade vara ifrigt upptagen af vårt samtal, men lite emellan ertappade jag en snabb sidoblick som sköt fram till dem, och den blicken var inte vidare glad, det kan jag försäkra er.

Slutligen började vårt samtal matta af, och helt oförberedt vände sig min vän till paret borta vid soffan och frågade, som det tycktes, helt vårdslöst och utan afsikt:

»Hvad är det för intressanta saker du talar med herr Odelsvärd om, Aina?»

»Vi tala om jakt,» svarade hon helt kort, med en af de där hastiga blickarna åt mannen, »om hetsjakt på räf.»

»Sådana använder man ju inte här,» svarade Axel med tonvikt på orden, »terrängen är inte lämplig, föreställer jag mig.»

»Den kan väl bli,» svarade hon lika kort som förut. Därpå steg hon upp, tände en ny cigarett och vände sig därpå till den unga förvaltaren med ett nästan befallande uttryck i stämman, i det hon frågade honom:

»Vill ni spela ett parti biljard med mig?»

Förvaltaren bugade sig utan att svara. Jag såg att min vän gjorde en häftig rörelse och ämnade säga något; men han hejdade sig när betjänten i detsamma kom in med några flaskor vatten på en bricka. Den unga frun vände sig till betjänten och sade i befallande ton som förut:

»Tänd på lamporna i biljardsalen och krita köerna!»

Betjanten gick och därpå fattade hon ett likörglas, vände sig till förvaltaren med en nick och sade med ett egendomligt leende:

»Skål, och lycka till nästa jakt!»

»Jag tackar,» svarade denne och bugade sig, »jag hoppas att den skall bli gifvande.»

Därpå gick hon förbi oss ut i biljardrummet som låg på andra sidan om biblioteket, och förvaltaren slog i ett glas vatten åt sig, drack långsamt ur det och följde efter henne. Men när han kommit till dörren, tycktes han besinna sig, vände sig om och sade till brukspredikanten:

»Har du inte lust att se på hur hennes nåd gör sina dubbléer?»

»Jo!» svarade denne, »det skulle nog vara roligt; men kanske att brukspatron...»

»Genera er inte, ni,» svarade Axel hastigt, »jag och min vän här ha ännu mycket att prata om.»

De bägge herrarna följdes åt ut, och vi blefvo ensamma i rummet.

Knappt hade dörren stängts efter dem, förrän jag till min stora bestörtning såg min vän med ett djupt andetag kasta sig framstupa ned öfver skrifbordet med hufvudet på de utbredda armarna, mumlande med en stämma som var halfkväfd af sinnesrörelser:

»Å, en sådan tortyr, en sådan tortyr!»

»Hvad är det? Hvad är det?» hviskade jag och skyndade fram till honom, slog armen om honom och ville resa honom upp, då han hastigt sköt undan min arm, kastade sig tillbaka i stolen och stönade:

»Hvad det är? Ingenting! Alldeles ingenting, kära du. Jag är litet nervös, det är alltsammans.»

Men ögonen, som stirrade på dörren där de gått ut, de stora ångestfulla ögonen i det likbleka ansiktet, de talade ett helt annat språk än munnen. De sköto blyxt på blyxt, alldeles som nyss där nere på horisonten; men det märktes allt klarare att något gått isär emellan oss — slutet på visan var att han hade ingenting att säga mig.

När partiet var slut, gingo vi också dit ut och spelade allasammans en omgång à la guerre. Man och hustru talade icke ett ord med hvarandra, utom när det gällde spelet, och jag beundrade den charmanta fruns träffsäker-

het. Hon mankerade inte en enda boll, men heller inte ett enda tillfälle att rikta en sarkasm åt mannen.

Förvaltaren och brukspredikanten aflägsnade sig genast efter supén, och jag satt kvar ännu en stund i skrifrummet, där mannen och hustrun rökte och tego; så vida de inte talade till mig.

När jag tog god natt, sutto de båda midt emot hvarandra, och ännu i dörren såg jag huru de bleka läpparna voro tätt slutna och endast ögonen talade.

Och ingen kan väl undra på att jag drömde om kornblixter under natten.

7.

Morgonen därpå reste jag vidare. Frun var naturligtvis inte uppstigen ännu, men min vän följde mig ridande en bit på vägen. När vi togo afsked, frågade jag honom allvarligt:

»Hur är det, Axel! Har du ingenting att säga mig?»

Han betänkte sig ett ögonblick, det såg ut som om han gjorde ett anlopp för att tala ut hvad han hade på hjärtat; men så hejdade han sig, räckte mig handen och sade:

»Bara *en* sak, Ture: gift dig aldrig med penningar!» Därmed svängde han om hästen och jagade därifrån. —

»Nå, nå! hur gick det sedan?» frågade nu hela familjen med en mun.

»Jo, det blef allt åskväder af till slut; när jag, omkring en månad därefter reste tillbaka samma väg, tyckte jag ändå att jag ville se hur det stod till på Ströms bruk. Jag kom dit en tidig förmiddag; men alla gardiner voro nedsläppta och den palatslika byggnaden såg tom och öde ut.»

»Aha, de är bortresta!» tänkte jag, »hon har fått sin vilja fram i fråga om Paris.»

I porten mötte jag brukspredikanten.

»Herrskapet har rest, förmodar jag?» frågade jag.

»Ja gunås!» svarade han, »och jag förmodar härads-höfdingen har hört.»

»Nej jag har inte hört någonting! Har det händt någonting ledsamt!»

»Jo det vill jag lofva!» svarade han och såg sig oroligt omkring samt tillade sedan med hviskande röst: »frun har rest till Petersburg i sällskap med förvaltaren — och brukspatron lär vara på...»

»Han hviskade ett namn som jag knappast kunde uppfatta, men jag förstod det ändå — jag kastade mig upp i karrionen och körde därifrån, som om jag också varit kandidat till samma plats som min vän.

Det blef en lång tystnad på verandan. Den unga flickans händer lågo kalla och darrande i den gamle berättarens, som helt sakta tillade:

»Var därför inte rädd för kornblixterna i naturen, Greta lilla! Men tag dig tillvara för stumma åskväder i lifvet!» •

Ett original.

Studie ur stockholmslifvet.

1.

- »**N**ej! Se på Olle! Är det verkligen du? Det var längesen i världen! Hvart skall du styra af?»
- »Ut till Haga.»
- »Till Haga så här i värsmörjan? Hvad tusan skall du där att göra?»
- »Gå!»
- »Du menar väl plaska?»
- »Nej, jag menar gå! Som du kanske ser, har jag tjockbottnade stöflar.»
- »Visserligen! Men har du inte lust att gå mera mänskliga vägar? Till exempel, utåt Strandvägen?»
- »Nej tack! Den är lika god snobbränna som torget.»
- »Om söndagarna, ja! Men nu är det ju flinthårda hvardan. Har du blifvit folkskygg af dig?»
- »Inte värre än förut, tänker jag! Men adjö med dig nu — jag behöfver röra på mig.»
- »Det vill säga, du vill inte ha mig med dit ut? Du säger i förtäckta ordalag: drag åt skogen!»
- »Skulle jag det, så ville jag ju tvärtom ha dig med, ty därute är väl skog som förslår.»
- »Och du vill inte ha mig med?»
- »Jo gudbevars! Men inte lär du väl vilja afstå från att gå och glo på de unga skönheterne på Strandvägen för att i stället kasta en blick på änkhussgummorna på Norrtullsgatan?»

»Nåja, dem är jag inte vidare nyfiken på, men kanske midt emot, på barnhusammorna! Det finns ju tusan så vackra sådana, du!»

»Jojo, och så kan du kanske träffa på gamla bekanta!»

»Nej hör du, Olle! Tror du att man består sig med sådana extravaganser, när man sitter som extra i postsparbanken? Men hvad säger du om ett glas punsch på Stallgården?»

»Dricker aldrig punsch!»

»Hvad? Dricker du inte punsch? Är du alldeles rysk, karl? Född svensk och inte dricker punsch? Nå, en whiskytuting då?»

»Nej, fy fan! Lika gärna kan jag gapa öfver en kamin som ryker in!»

»Du är då en lustig fysik!»

»Ja, jag hör du säger det.»

»Ett komplett original! Nå, det har du då alltid varit, förstås; men du måtte ha blifvit värre sedan vi sist träffades.»

»Eller också har du blifvit ändå flackare!»

»Det ska' du säga det, som flackar af ända ut till Haga i vårdasket.»

»Nej, börjar du witzza, då går jag tvärt!»

»Å seså, var nu inte så kort om hufvet, hedersbror! Jag lofvar dig att inte witzza mer än tio gånger i kvarten. om du vill vara hygglig och ta' mänskliga steg, så att jag kan hålla mig jämnsides med dig.»

»Hvarför är du så angelägen att följa med mig i dag? För en fjorton dar sen mötte jag dig på Hamngatan, i sällskap med ett fruntimmer och då såg du mig inte en gång, fast jag gick alldeles tätt förbi dig.»

»Det var väl därför, att jag bara hade ögon för henne, kan jag tro.»

»Hm! Håller du på med sådant där ännu?»

»Kallar du kärleken för 'sådant där'? Jo, du är mig en skön tungus! Men du har ju alltid varit kvinnohatare, gud bevars; det ska' väl också vara originelt?»

»Ja, det ska' väl det, kan jag tro!»

De sista orden kommo så tunga och underliga öfver Olles läppar, att kamraten måste se på honom mera uppmärksamt än förut.

»Förlåt mig, käre Olle, om jag sårade dig! Det var sannerligen inte min afsikt.»

»Du sårade mig inte ett dugg. Jag blir bara arg, när jag hör talas om kärlek!»

»Nu kan jag använda dina egna ord nyss: håller du på med 'sådant där' ännu?»

»Hm! Jag har just inte haft några anledningar att byta om åsikt.»

Under tiden hade de båda samtalande kommit upp för Kungsbacken, gått förbi Observatorielunden och veko nu af in på Norrtullsgatan, som låg lång och rak och tråkig framför dem som ett stort tankstreck, medan de stympade träden vid sidorna stodo där som utropstecken öfver människornas dåliga smak, när de plantera en gata med trän som inte få växa så som de vilja.

»Nå, hur blir det nu? Vill du att jag ska' följa med, eller vill du vara i fred? Säg bara ifrån.

»Du får göra alldeles som du tycker. Följer du med, så blir jag väl knappast gladare för det och går du din väg så tror jag inte jag kommer att gråta för det!»

»Nå, det kan man då åtminstone kalla uppriktigt!»

»Jag är alltid uppriktig.»

»Ja, du är som jag nyss sa': ett original. Men det säger jag dig Olle, att om vi ska' följas åt, så får du inte börja skälla på tiden och människorna, för det tycker jag är fånigt. Hvarken den ena eller den andra äro sämre nu, än hvad de varit förut.»

»Du måtte väl aldrig gå och inbilla dig att de äro bättre heller?»

»Nej, hvem tusan har påstått det? Och hvarför skulle de för resten vara det? Men hör du, Olle, nu har jag bestämt mig: nu går jag verkligen med, du!»

»Ja, det har jag ju sett en lång stund.»

»För hur det är, så är det ändå roligt att få språka med dig en smula. Du talar hvarken om de eller de benen på Sveasalen, eller den och den chansonetten hos Berns och inte har du väl heller varit med på någon basar under vintersäsongen?»

»Nej, fy tusan!»

»Ja, är det inte som jag säger, du är då ett riktigt original!»

»Det kunde du ha mera skäl att säga, ifall jag vore ett fruntimmer.»

»Kära du, karlarna ä' precis lika dana — i det fallet! Här har ju varit en riktig uppsjö på alla möjliga sådana där tillställningar! Fosterländska basarer och andliga basarer och missionsbasarer och välgörenhetsbasarer och konstnär- och försvars- och idiotbasarer och matinéer och soaréer och operatillställningar, och ändå har inte det vanliga värnotvarpet på Skansen gått af stapeln än.»

»Nå och det där har du väl varit med om alltsammans, kan jag tro?»

»Är du galen? Det var alldeles tillräckligt att jag måste 'stampa' på min klocka, för att kunna vara med på två. Men det var för att *hon* stod i stånd och då var jag naturligtvis ur stånd att vara därifrån.»

»Börjar du nu igen?»

»Det var ju bara numro två, kära Olle! Men där kommer ett liktåg igen! Det är nu det tredje se'n vi voro i Kungsbacken. Det tycks gå undan med det också!»

»Det tror jag! Med ett sådant lif som här förs vintern igenom!»

»Se på bara! Hela kistan smäck full med kransar! Det är minst för ett par hundra kronor, du.»

»Fåfånga det också, förstås! Den hänger med ända bort till kyrkogården!»

»Kan nog vara ömhet också, du Olle!»

»Hm! Mycket möjligt! Men då är den malplacerad!»

»Menar du därför att den ligger utanpå kistan?»

»Ja, det med! All verklig sorg kryper undan... den går inte och delar ut affischer!»

»Ack du, ditt original!»

»Det måste vara rasande lätt att bli ett original i dina ögon!»

»Ja men herre gud! Du går ju stick i stäf mot alla vanliga åskådningssätt, kära Olle! Det var allt tur för dig att gubben far din lämnade efter sig den där lilla träkåken uppe på Söder; annars hade du ta' mig tusan fått svälta ihjäl!»

»Tråkåken? Den har jag redan ätit upp mer än hälften utaf! Ja, egentligen tror jag att jag inte har mera än trädgården och planket ograverade på den!»

»Vackert så, du! Det finns husägare som inte rå om så mycket som skorstenspiporna en gång.»

»Ja, men då får det lof att vara gentila stenhus åtminstone!»

»För resten kan det ju hända att det skall dras fram en gata där kåken står och då kan du hitta på att få den uppvägd med guld, du!»

»Om den låg på Östermalm, ja! Söder får nog ligga för föfot ännu en tjugu år!»

»Och du bor fortfarande kvar i dina två rum?»

»Ja, ännu har jag inte flyttat till Grand, eller låtit bygga åt mig vid Djursholm eller Saltsjöbaden!»

»Och gamla Sara hushållar för dig som vanligt?»

»Ja visst! Hvad skulle hon annars göra?»

»Att du kan trifvas med den där gamla bitvargen! Hon vill ju knappt släppa in en katt innanför dörren en gång!»

»Det är just därför jag har henne kvar. Och så var hon gubbens och gummans trotjänarinna och hon har kånkat och burit på mig när jag var liten — och ser du, därför så...»

»Å, hvad du är för ett original, Olle!»

»För att jag inte är otacksam, menar du?»

»Nej, inte precis det! Men nog kunde du väl köpa in gumman på någon inrättning och få dig en yngre och hyggligare tjänarinna i huset.»

»Tack så mycket! Nej, Sara passar i stycke med både kåken och undertecknad!»

»Nå och du har aldrig nånsin tänkt på att gifta dig? När man som du är rangerad karl och husägare...»

»Så skulle man skaffa sig ett huskors också, menar du?»

»Nej, men för tusan! Det finns väl hyggliga fruntimmer också! Prätiga kvinnor till och med!»

»Tror du att de äro så angelägna att skaffa sig ett huskors då?»

»Nej, i dag är du alldeles omöjlig!»

»Hvad skall du därför med mig att göra? Här är tullen. Vänd du om till snobbrännan och låt mig fortsätta min väg ensam! Det må vi bägge bäst utaf!»

»Ja, vet du, jag skulle ha god lust! Men jag tycker ändå om dig, Olle, och jag vill inte att du ska gå här

som en stackars enstöring! Men ska vi inte göra en liten afstickare ner till Stallmästargården?»

»Nej, har jag sagt! Jag är ute för att gå, inte för att bli förgiftad!»

»Nå ja, så gå vi då! Minsann ser det inte alldeles torrt ut! Det trodde jag inte! Och när jag tänker rätt på saken, så måste det vara vackert ute i Haga.»

»Där är alltid vackert! Och så är det alltid så folk-tomt den här tiden på året!»

»Ser du det, att du är människohatare!»

»Det är jag inte! Skall man kunna hata, så bör föremålet vara någonting stort. Men människorna äro i allmänhet små, och ett lindrigt förakt är det enda jag vill kosta på dem.»

»Men kan du säga mig, hvarför du föraktar dem?»

»Troligtvis därför att jag börjat med att sätta dem för högt. Och tro inte att jag gör något undantag för mig själf! Jag är en likadan ynkygg jag som alla de andra!»

Därmed svängde de af in i Hagaparken.

2.

Olle Grundén tycktes bli betydligt mildare stämd när de båda vandrarna kommit fram till krökningen af vägen ochingo se en skymt af Brunnsviken, som nyss kastat af sig sitt hvita istäcke och nu sträckte ut sig djupblå och lätt vatrad i eftermiddagssolen, som låg bländande klar på trädgrupperna och stränderna borta vid Frescati Han tillät till och med Gustaf Törne att sticka sin arm under hans egen, något som han annars inte tyckte om och de vände med något saktade steg in på strandvägen som förbi berggrottan och fram åt slottet.

»Hur var det du, Olle?» frågade Gustaf Törne helt tvärt, i det han stannade midt på vägen, som här var litet

stöpigare i grannskapet af bergsluttningen som skuggade för; »jag tycker jag vill minnas att du var litet förlobt härom året?»

»Hvarför skulle jag slippa undan de vanliga barnsjukdomarna?» frågade Olle och ville fortsätta vägen.

»Nå, något vidare barn var du då just inte!» återtog den andre skrattande. »Om jag minns rätt, hade du allt dina tretti på nacken, om inte litet till!»

»Hvad bevisar det? I den vägen äro vi karlar alltid barn, och ju äldre vi bli, desto barnsligare bli vi, sägs det.»

»Tror du det! Jaja, tusan vet! Jag har ingen erfarenhet än, jag! Men hör du, hur var det med den där saken?»

»Det rör dig inte!»

»Nej, det har du alldeles förbaskadt rätt i; men det intresserar mig djäkligt alldeles!»

»För att du sedan ska' få springa omkring stan med något nytt, kan jag tro?»

»Nej hör du Olle! Lagom höflig kunde du vara. Någon skvallerbytta är jag inte — åtminstone inte värre än andra, och hvad nu det särskildt beträffar att svika ett förtroende, som man fått af en vän...»

»Det är just sådana förtroenden som svikas allra först. Hvad en likgiltig person anförtroer dem, det kunna de flesta människor tåla rätt bra med; men gäller det deras så kallade eller verkliga vänner, då äro de ordentligt sjuka innan de få haspla ur sig historien. Inte för att skada någon — nej gudbevars! Tycker någon det! — Utan därför att de intressera sig så fasligt för personen i fråga.»

»Nej, nu går du alldeles för långt, Olle! Du missfirmar ju hela mänskligheten!»

»Och du har mig att klifva midt i snösmörjan, medan du själf håller dig på det torra!»

»Ja, det är därför att du har dubbelbottnade stöflar.»

»Och därför att du är min vän? Hvad?»

»Nej hör du, Olle! Gå nu ända förbi...»

»Aja, se så! Bli nu inte stött på fullt allvar, kära du. Jag menar väl inte precis så illa som det låter. — Jaså, du ville veta om jag inte var litet förälskad härom året?»

»Ja, ser du, det skulle roa mig att höra, därför att jag brukar vara det litet emellan, jag.

»Jaja, det är kanske det klokaste! Blir man det bara *en gång*, så blir man dum och det går kanske bort, när man får vara i elden litet oftare. Men det där beror på lynnet och temperamentet och omständigheterna — och framför allt på utseendet.»

»På utseendet? Menar du, på flickornas utseende?»

»Nej, jag menar på karlarnas! En vacker karl kan ju bli kär hur ofta han vill; åtminstone kan han vara tämligen lugn för att man inte skrattar åt honom — och det är ju alltid något!»

»Ja, men inte ser du så illa ut, kära Olle!»

»Tack ska' du ha! Du är så pass vänlig att du inte precis anser mig för någon gorilla, men tillika så pass sanningskär att du inte just vill kalla mig för någon Antinous!»

»Herre gud, ja! Jag tycker att du ser ut — hm — ungefär som folket är mest. Och se'n du lade dig till med helskägg...»

»Så syns inte min sneda mun, menar du? Mycket rätt; men jag kan försäkra dig att det är inte därför jag bär det. Skälet är att jag inte kan raka mig själf och att jag är mycket rädd för att gå på rakstuga och skaffa mig skäggsvamp. Men att du är kär litet emellanåt, det undrar jag visst inte på, ty du är ju en vacker karl, du!»

»Tycker du verkligen?» frågade Gustaf Törne helt blygsamt, hvilket likväl icke hindrade honom från att sträcka på sig ett tag och att vrida upp mustascherna.

»Ja, du har en sådan där behaglig blandning af sprätt, kyrkängel och tjufpojke, som det påstås att fruntimmerna pläga tycka om!»

»Gå du för tusan i våld! Jag har hittills trott att jag såg ut som en karl åtminstone!»

»Ja, tar man en kyrkängel, en sprätt och en tjufpojke, blandar ihop dem och skakar om blandningen ordentligt, så nog blir det en mixtur, som damerna svälja, utan att grina allt för svårt, tänker jag!»

»Jaja, men då får allt tjufpojken lof att flyta ofvanpå!»

»För somliga, ja! Andra tycka däremot mest om kyrkängeln eller sprätten.»

»Nå, var du kär eller inte?» frågade kamraten, som inte var särdeles angelägen om att få liknelsen vidare utvecklad.

»Ja ser du, uppriktigt sagt: det vet jag inte.»

»Vet du inte? Ja, du är då ett original!»

»Det har du varit så vänlig att säga nu en fem, sex gånger! Kan du icke hitta på något annat?»

»Ska' försöka, när jag fått höra din historia!»

»Det är inte någon historia! Och jag har verkligen ingen lust att bikta mig för dig.»

»Det gör du orätt i! Det kunde vara lärorikt för mig, som är en god bit yngre än du!»

»Jaså, skall jag nu bli skolmästare också? Nå ja, så låt gå! När jag varit så dum att jag skaffat mig sällskap, så kan jag också gärna plikta för det. Det skadar inte åt mig!»

»Vet du Olle, du är då till den grad fräck i din uppriktighet, att...»

»Nå ja! När du prompt vill göra mig till ett original, så får jag väl också försöka att göra skäl för namnet! För öfrigt är det alltid lustigt nog att se konsekvenserna af en människas felsteg här i världen!»

»Hvad menar du nu igen?»

»Jag menar helt enkelt det, att om jag följt min första idé i dag, som var att gå ut Roslagsgatan och sedan genom Bellevue, så hade det här inte händt mig! Men nu flög den dumma tanken i mig att jag skulle gå Drottninggatan, och så...»

»Stötte du på mig, ja!»

»Ja och nu får jag gå här och gräfvu upp en gammal pinohistoria, som du naturligtvis bara kommer att skratta åt. Och när du väl fått den till lufs, så blir du inte en bit klokare för det!»

»Då ska' jag säga dig en sak, Olle! Tig du med hela historien, det är det allra lugnaste. Jag är väl inte så fasligt nyfiken heller och jag vill på inga villkor att du ska' göra något som du inte har lust till. Låt oss därför prata om något annat!»

»Anfakta det! Du är då mera fruntimmerskarl än jag trodde, min kära Gösta!»

»Hur så då?»

»Jo, du tycks ha lagt dig till med fruntimmernas vanliga taktik, att när de väl fått en karl att säga a, så låtsas de som om de inte alls ville höra något b, och på det sättet få de honom att säga både c och d! Sättet är

för resten inte alls dumt, och har du nu en gång hängt dig på mig vid den här skogspromenaden, så ska' du också till straff få i dig hela historien om min så kallade kärlek.»

»Din 'så kallade' kärlek?»

»Ja för... som jag nyss sade dig: jag vet sannerligen inte om jag var kär eller inte! Och ser du, det löjligaste är att jag vet det inte ännu i denna dag — med någon säkerhet.»

Han tillade de sista orden med en egendomligt bitter skiftning i stämman och som de nu kommit upp till höjden vid koppartälten, stannade han och lät blicken irra hän öfver den sluttande marken, som här och där var betäckt med kvarliggande snöfläckar, samt riktade den sedan bort till den blånande viken, som med små lättörda böljor hviskade om vår och förhoppningar.

»Nå ja, tala du om alltsammans för mig!» sade kamraten och såg mycket djupsinnig ut; »jag ska' i förtroende säga dig, att om det finns någonting som jag kan bedöma bättre än någon annan, så är det just kärleksaffärer. Talar du med mig om politik och tocke' där, då är jag bortkommen; men ser du, kärlekens gamla bok... den...»

»Ja, den har du väl bläddrat i här och där, kan jag tro! Men du får ursäkt mig, om jag tror att du fäst dig mera vid rubrikerna än själfva innehållet — och rubrikerna, dem kan man få reda på bara genom att gå igenom registret! Emellertid ska' du nu få höra på min historia och skyll dig själf om du kommer att gäspa!»

3.

»Sedan gubben far dött,» började Olle sin berättelse, »trifdes inte gumman mor längre i de tre rummen en trappa upp, som jag nu bor uti. Hon ville hellre flytta ner i de smärre rummen på nedra botten och naturligtvis

ville jag inte göra gumman emot, utan så blef den lilla våningen däruppe ledig och gumman ville ovillkorligen att den skulle hyras ut på hösten efter dödsfallet. Jag föreställde henne att det bara skulle plåga henne att få främmande folk i huset, men hon tyckte tvärtom att det skulle förströ henne en smula, och så kunde det ju heller inte skada att få litet inkomst utaf kåken, nu sedan gubbens pension inte mera fanns att tillgå.

»Nå, det blef naturligtvis som gumman ville, och vi satte in annons i Dagbladet, och nu blef det ett spring i den gamla porten och ett traskande i trappan, så att någon husfred var inte att tänka på de första åtta dagarna! Först kom det åtskilligt bättre folk som tyckte att lägenheten var för tarflig, och se'n kom det en hel mängd patrask, som vi åter igen tyckte voro för obehagliga att få i huset och så höllo vi på att uppge hela planen, då en gammal bekant till min mor en dag kom styrande till oss ända från norr och ville se på rummen för en af sina ungdomsvänner, en ämbetsmansänka från Småland som ämnade flytta upp till Stockholm med två döttrar, hvilka skulle taga lektioner här i olika ämnen.

»Jag var inte hemma på förmiddagen, men när jag kom hem på min vanliga middagstimme, talade gumman mor om för mig, att hon hyrt ut rummen för fyra hundra kronor om året, att hyresgästerna utgjordes af tre ensamma fruntimmer, att gamla Sara skulle städa åt dem också, samt att de skulle inträffa i Stockholm redan i början af september. Gumman mor var glad åt att hon fått hyresgäster; jag tyckte visserligen inte mycket om att det var bara fruntimmer, men jag tröstade mig med att man ju inte hade något vidare med dem att göra och att det kanske i alla fall var bättre än att få en karl som hade gästfrämmande eller var ute sent om nätterna, och sedan gick och klampade öfver hufvudet på en, just när man skulle till att somna eller kanske redan låg i sin skönaste sömn.»

»Sådant får man finna sig i, när man är husägare,» inföll kamraten; »och man slipper det inte fast man bara är hyresgäst, så vida man inte bor i öfversta våningen. Nå, och så kommo dina hyresgäster?»

»Ja, de kommo i början af september! Det vill säga, först kom den gamla frun som var bekant med min mor

och som tagit emot möblerna på en af Södra Sveriges ångbåtar. Och sedan stökade alla tre gummorna i ordning däruppe så godt de kunde och en tre, fyra dar efteråt kom änkefrun med sina två döttrar.»

»Hur sågo de ut?» ropade Gustaf Törne lifligt. »Voro de vackra?»

»Jag såg dem inte hvarken den dagen eller dagen därpå,» svarade Olle torrt.

»Nå ja, men när du såg dem?» frågade den andre nyfiket. »Då hade du väl klart för dig om de voro vackra eller fula?»

»Nej, det var just det, jag inte hade. För den ena mötte jag i porten när hon skulle gå ut och då hade hon ett tätt flor för ansiktet och den andra såg jag i fönstret och då hade hon ombundet om kindbenet, för hon hade fått tandvärk utaf draget i järnvägs kupén.»

»Nå än se'n då? En vacker flicka är alltid vacker, vare sig hon har flor eller tandvärk!»

»När hon är svullen och sned i synen?»

»Å, du är då en sådan äkta tungus, Olle!»

»Jaså, är jag inte något original längre nu? Nå, det var då alltid en fördel! Nå ja, emellertid... vackra eller fula, så voro de nu där och gumman mor var inte litet förtjust i sina nya hyresgäster. Hvar enda gång jag kom hem, så hörde jag de allra grannaste loftal öfver dem, skall du tro. Änkefrun var nu ett riktigt underverk af förstånd och enkelhet och hjärtegodhet, och flickorna — ja, ett par sådana änglar fanns det då inte inom hela Katharina församling, om man så ville leta med ljus och lykta. Och söndagen därpå fick jag inte på några villkor lofva bort mig på eftermiddagen eller gå ut på någon långpromenad, för då hade gumman mor bjudit dem ner till sig på kaffe, och jag fick ovillkorligen lof att vara hemma, för att flickorna skulle ha något trefligt. Det var gumman mor mins egna ord, så det är inte värdt att du går och ser ironisk ut.»

»Jag ser visst inte ironisk ut! Jag bara tänkte på den där moderskärleken. Är det någon kärlek som är blind, så nog är det väl den.»

»Det där kallar jag för godtköpsfilosofi, min kära Gösta! Nå, söndagen kom och min gamla mor hade ett förbaskadt stök för att få allting riktigt fint och småtrefligt

i de gamla rummen. Redan på lördagen bad hon mig så innerligt vackert att jag skulle låta bli och röka, för att inte lukten af tobaken skulle tränga ut och bli sittande i de nystrukna gardinerna, och på söndagsförmiddagen gick gumman inte ens i kyrkan, bara för att hon skulle hinna få allting i ordning. Följden därutaf blef till och med ett lindrigt gräl med gamla Sara, som tyckte att hon mycket väl kunde hinna med alltsammans ensam, utan att frun behöfde försumma vår Herre för några småländingars skull, hvarpå gumman mor svarade att det rörde inte Sara om hon gick eller blef hemma, för det var en sak som hon bestämde själf, och Sara skulle inte tro att hon hade något att säga i huset därför att hon tjänat där så länge, hvilket Sara besvarade med att om frun ledsnat på henne, så skulle hon gå sin väg i morgon dag — ja till och med i kväll, så fort hon hunnit diska kaffekopparna. Det där hör nu egentligen inte till historien, men jag talar om det därför att de båda gamla inte kunde vara ifrån hvarann' en halftimme en gång, utan att båda trodde att det händt den andra något, hvilket likväl icke hindrade dem att friska upp sig med en liten tvist emellanåt — troligtvis bara för att försoningen skulle bli så mycket trefligare. Den enda som då fick sitta emellan var kaffepannan; men det var den van vid, och den puttrade inte just högre för det.»

»Jag tycker riktigt jag ser gummorna!» ropade Törne skrattande.

»Och jag ville önska att jag såge dem tillsammans ännu,» sade Olle med en skiftning af vemod i rösten; »ty deras smågnabb verkade som fågelkvitter i de tysta rummen.»

»Du menar väl kråkrax, förmodar jag?»

»Nej du, jag menar fågelkvitter! Ett par sådana där gamla hedersgummor, som bara tvista af idel vänskap, de kraxa inte. På söndagsförmiddagen tog jag mig en duktig promenad bortom Nacka och nästan ända fram till Dufnäs, så att när vi åto middag gick jag in i mitt rum och skulle hvila mig litet, sedan jag likväl förut fått en mycket ifrig påminnelse af gumman mor att vara i ordning precis klockan fem, för då skulle de bjudna hyresgästerna infinna sig.

»Nå, i det fallet kan jag vara lugn till klockan sex, tänkte jag för mig själf och sträckte ut mig på min gamla

soffa som hvarken var stoppad med ejderdun eller hade några resårer. Men det vete tusan hur det var med mig: jag som annars efter en sådan promenad plägade sofva som en stock åtminstone ett par timmar, jag fick nu inte spår till ro på hela tiden. Det var som om jag hade fått feber i kroppen.

»Förkänslan, Olle du!» ropade Törne. »Känslan af 'das ewig weibliche' som skulle uppenbara sig!»

»Nej, jag tror förr att det kom sig därutaf,» återtog Olle Grundén torrt, »att jag mot min vana drack en kopp kaffe på Nacka värdshus, när jag kom förbi där på hemvägen. Hur det nu var, så kunde jag i alla fall inte sofva, och det förargade mig. Följden var att jag steg upp igen, satte mig vid mitt skrifbord och började lägga patience, och så gick inte den och det gjorde inte humöret bättre. Se'n tog jag på mig tofflorna och började gå fram och tillbaka så tyst jag kunde för att inte störa gumman mor, och så blef då klockan slutligen fem.»

»Nå, det var då för väl, det,» sade Gösta, som började visa tämligen betänkliga tecken till växande otålighet.

»Ja det tyckte jag också!» återtog Olle lika lugnt som förut. »Och jag sade för mig själf, att ännu skulle det väl dröja minst en halftimme innan något främmande kom! Men det var väl knappt fem minuter efteråt, som jag hörde röster ute i salen och ibland dem var det i synnerhet en som var särdeles behaglig — så där på en gång lågstämd, mjuk och klangfull som en kvinnostämman ska' vara, men som hon så sällan är här i världen, där den ena gåsen kacklar öfver den andra.»

»Nå och den tillhörde väl föremålet?»

»Jag visste naturligtvis inte hvem som rådde om den; men det säkra är att det inte skände den på minsta sätt att den bröt på småländska. Känner du till småländskan något? Det där mjuka språket med det hastiga uttalet och de färgrika vokalerna, den lätta skorrningen på r'et och de lustiga diftongljuden, som nästan stöta på skånska, med den skillnaden likväl att medan skånskan släpar sig fram så galopperar småländskan.»

»Hör du Olle! Du måste ha blifvit pin kär vid första ögonkastet!» ropade Gösta Törne med förvånad min, i det han tvärstannade midt för berättaren.

»Jag talar om dialekten och inte om någonting annat!» återtog Olle kärft. Och vill du att jag ska' fortsätta, så låt bli att komma med några dumma inkast.»

»Jaså, det vill säga att kvickheter ä' tillåtna?»

»Åja, därvidlag riskerar man åtminstone inte att bli afbruten. Nå, emellertid fick jag i hast på mig stöflarna, borstade mig i håret, tog gud i hågen och begaf mig af ut i salen, där min mor redan trugat gästerna att slå sig ner vid kaffebordet. Presentationen var snart gjord och jag tog plats på den lediga stolen midt emot min mor och nu hade jag ändtligen tillfälle att taga vårt främmande i skärskådande. Modern satt bredvid gumman mor min och jag hade en utaf döttrarna på hvardera sidan om mig.»

»Nå, hur sågo de ut?»

»Modern var ett mycket blekt och magert fruntimmer mellan fyrtio och femtio, med ett ganska fint ansikte, utom det att pannan var nästan onaturligt hög och näsan bra liten ...»

»Ja men flickorna? Hvem tusan bryr sig om gumman?»

»Flickorna, ja! De voro alldeles kompletta motsatser, den ena lång och ljus, den andra liten och mörk! Den långa var snarlik modern, utom det att pannan var proportionerligare och näsan också; men den lilla var af en helt annan typ. Hon var, som jag nyss sade, mycket mörk med vågigt hår, låg, tämligen bred panna, stora, bruna ögon, en liten lustig uppnäsa och en den allra rosenrödaste lilla mun med ett tjufpojksdrag i hvardera mungipan och en framspringande, klufven haka samt en grop i hvardera kinden. De där groparna syntes likväl inte oftare än när hon skrattade och det gjorde hon då förstås så ofta hon kunde.»

»Då hade hon naturligtvis vackra tänder också?»

»Hvad behöfver du fråga om det? Om alla fruntimmer hade vackra tänder, så skulle de aldrig se allvarsamma ut. Den långa var däremot mycket allvarlig utaf sig och det var modern också; men för resten voro de mycket hyggliga och språksamma så att eftermiddagen gick mycket raskare än hvad jag nå'sin hade kunnat tänka mig. Framåt sjutiden ville de visserligen gå upp till sig, men gumman mor, som blifvit alldeles förtjust i frun, ville på inga villkor släppa dem, utan så stannade de kvar till

kvällen och när klockan blef tio lyste jag dem upp för trappan, ty någon gas ha vi aldrig brytt oss om att föra in i den gamla kåken.

»När jag kommit halfvägs upp för trappan, som var tämligen brant och svängde sig som en vindeltrappa, sprang Karla, så hette den lilla, förbi mig för att läsa upp tamburdörren och jag stannade litet i svängen därför att modern ännu hade ett par ord att säga gumman mor min. När hon och den långa slutligen satte sig i gång igen, vände jag mig om och höll ljuset framför mig och då stod den lilla uppe i öfre farstun alldeles invid trappan, och jag såg i hastigheten ett par små fötter och ett fint smalben och du må tro mig eller inte, men jag blef så förvirrad och så skamsen, att jag höll på att tappa ljuset i hufvudet på den långa, som kom strax nedanför mig.»

»Din tok! Hade du då aldrig sett ett par små fruntimmersfötter förr?»

»Nej, så sant jag lefver! De enda fötter af den sorten som jag nånsin sett, voro gumman mors och gamla Saras, och de lefde på tämligen stor fot båda två. Emellertid sansade jag mig så pass mycket att jag kunde lysa dem upp, och sedan jag däruppe sagt god natt åt dem och tagit dem i hand alla tre, kilade jag ner igen, sade helt kort godnatt åt gumman mor, som ville prata och därför såg litet snopen ut och skyndade mig in till mig, lade mig och sof oroligt hela natten, i det jag drömde om ett par små kängor som hängde i taket och oupphörligt ville slå mig på näsan.»

4.

»Under följande veckan såg jag egentligen inte mycket af dem,» fortsatte Olle, sedan de nu vändt strax bortom slottet och förbi koppärtälten togo vägen ut genom de börtersta grindarna midt för Hagalund; »jag hörde af gum-

man mor min att flickorna hade börjat taga sina lektioner, den långa i en hushållsskola borta på Norr, och den lilla hos en pianolärare, som bodde någonstans i Staden, på Västerlånggatan eller Stora Nygatan. Jag hade naturligtvis mina göromål som vanligt, och om jag någon gång mötte dem i farstun eller ute på gården, så hälsade vi helt kort och godt på hvarandra och ingen af oss gjorde någon min af att stanna och byta några ord.

»De som däremot blefvo allt mera förtroliga med hvarandra, det var änkefrun och gumman mor. Det blef inom kort en så varm vänskap att de träffades att börja med hvar dag, och slutligen flera gånger om dagen. Och om eftermiddagarna, sedan jag tagit min middagslur och vi hade vår lilla pratstund i gummans soffa, hade hon inte ord nog för att uttrycka sin belåtenhet öfver att hon lyckats få sådana hyresgäster och hur säker hon kunde vara om hyran, sedan hon fått veta att frun och hennes döttrar lefde på räntorna af ett kapital, som var säkert placeradt och så pass stort att när modern föll ifrån en gång, så skulle flickorna ha en ganska vacker hemgift att vinka på.

»Och därvid såg min gamla, hederliga mor så knipslug ut och blinkade och menade och kom med halfkvädna visor som jag skulle varit en idiot för att inte förstå. Slutligen kröp det fram en vacker dag, att Lina, den äldsta och längsta af flickorna, skulle bli en utmärkt hustru åt en stadig och förständig karl, för den flickan var nu så huslig och så snäll och så allvarsam och händig i hushållsgöromål, att hennes make hade min gamla mor aldrig sett.

»'Nå men Karla då?' frågade jag helt försåtligt, i det jag spände ögonen i gumman; 'tror inte mamma att hon skulle passa ändå bättre för en allvarlig man?'

»'Det yrvädet!' svarade gumman mor med en liten knyck på nacken. 'Nej då! Den skall nog ha både näbbar och klor, som ska' gifta sig med henne!'

»'Det vill säga, mamma tror inte att hon är någon bra flicka?' frågade jag.

»Jag såg mycket väl att gumman blef litet förlägen, men hon hämtade sig snart och yttrade sig sedan helt diplomatiskt, om jag så får uttrycka mig:

»'Det har jag visst inte sagt och inte tror jag det heller! Jag menar bara det, att för en stilla och hygglig

och ordentlig karl skulle Lina passa bra mycket bättre. Karla behöfver en man som kan rasa och leka med henne, och som bara tycker det är lustigt, om hon vänder upp och ner på ordning och skick i huset. Karla borde gifta sig med en karl som är lika ung som hon, och som är rik och kan skaffa henne en mängd nöjen som hon behöfver. Hon har faderns humör, säger modern, och det lär ha varit en herre som kunde sätta om slantarna och som inte var så noga med att skena öfver skacklorna emellanåt — jaja, i all tukt och ära förstås — för något annat har då inte änkan sagt, den snälla människan.'

»Men tror inte mor att en allvarsam och stadig karl just skulle kunna behöfva en sådan där liten sprakfåle i huset?» frågade jag, som inte kunde glömma de där små fötterna, som stodo och tycktes ta' danssteg där uppe i förstugan.

»Nej då! Lika barn leka bäst!» försäkrade gumman mor och skakade på hufvudet. 'Nog för att det kunde smaka honom att börja med, men han skulle snart bli trött på schaset. Och ville han inte sedan schasa med, så började hon kanske titta sig om efter en annan lekkamrat och hur skulle det se'n gå? Jag tänker nu bara till par exempel' — gumman sade alltid 'till par exempel', det kunde hvarken far eller jag vänja henne af med — jag tänker nu bara till par exempel på dig Olle...'

»Mamma skall låta mig vara alldeles ur räkningen!» sade jag litet kärfvare än jag ville, ty det retade mig smått att gumman gensköt mig där jag hade svårt att komma undan. 'För jag tänker inte gifta mig med hvarken den ena eller andra!'

»Jag säger bara till par exempel,' fortfor gumman mor envist; 'och om du skulle gifta dig, så nog passade Lina bra mycket bättre till hustru åt dig, än Karla. Lina, se det är någonting att bygga på, det... den andra hon flyger och far, så man vet aldrig hvar hon kommer att stanna! Söt är hon gubevars, det kan jag inte neka till... men sötman förgår, och godheten, den består, den!'

»Jag kunde visserligen inte neka till att gumman mor hade rätt på sitt vis, men det är nu en gång så att det är motsatserna till vår egen natur som locka oss och jag hade svårt att tänka mig det inte Karla också skulle

kunna bli en bra hustru och det just därför att hon var liflig och glad.

»Och allt efter som hösten och vintern led framåt, umgingos vi allt oftare och oftare. När inte gummorna voro tillsammans hvar dag, längtade de efter hvarandra och de båda flickorna sprungo ut och in i våra dörrar därnere, alldeles som de varit hemma hos sig. De kallade mor för tant och mig för Olle, och jag sade tant åt deras mor och vi lefde nästan som en familj tillsammans. När det blef tidigt mörkt om kvällarna, gick jag och hämtade Lina från hushållskolan och så hämtade vi båda tillsammans Karla ifrån hennes pianolektion och ibland följde jag flickorna på spektaklet, helst på operan, där vi togo oss billiga platser på fjärde raden och där jag emellanåt trakterade dem med en konfektpåse under mellanakterna. Ibland när det blef ruskväder under spektaklet, bjöd jag dem på att åka hem och då sutto de båda flickorna bredvid hvarandra i baksätet och jag satt midt framför dem i droskan eller släden och när den guppade till vid ojämheterna i gatan, så hände det att våra knän vidrörde hvarandra, och jag visste så väl hvem som hade de mjukaste knäna utaf dem båda och så tände jag strykstickor när vi kommo hem och lyste dem uppför trappan och fick mig alltid ett par handtryckningar till afsked, och dessa voro också så olika. Den ena fast och stadig som från en god vän, den andra mjuk och hastig och smått förtrolig, som om den utdelats i smyg.»

»Och den smakade dig naturligtvis bäst?» frågade Gösta Törne, medan de gingo fram förbi kyrkogården.

»Ja, så dum var jag verkligen,» svarade Olle, »och innan vi ännu hunnit fram till julen, så ansåg jag mig vara pin kär i lilla Karla och gick bara och funderade på hur jag skulle kunna tala om det för henne. Men just då inträffade också katastrofen.»

»Jaså, för fan! Det blef en katastrof!»

»Naturligtvis! Annars hade det väl blifvit något annat resultat af, än att jag kunde gå här och sällskapa med dig, eller också gå ut ensam, i stället för att vara ute och vandra med hustru och barn — den ena under armen och de andra i hämlarna.»

»Olle, Olle, du måtte bestämdt ha varit värre därän, än du kanske själf tror, eller åtminstone vill erkänna.»

»Och hvaraf sluter du till det?»

»Därutaf att du låter så giftig, när du talar om det.»

»Kan jag då inte få vara ett original i det också? För resten skall jag säga dig att jag är inte giftig alls, åtminstone inte emot någon annan än mig själf. För att jag var dum, det har efteråt blifvit alldeles solklart för mig.»

»Man är alltid dum, när man är kär, kära du. Men hur var det nu med katastrofen?»

»Jo det var så att Lina hade förkyllt sig och måste hålla sig hemma ett par da'r och att Karlas pianolärare skulle ge en konsert, för att göra en uppvisning med sina elever, och den konserten skulle hållas i Vetenskapsakademien's hörsal och jag hade lofvat att gå och hämta Karla från generalrepetitionen, som inte kunde börja förrän klockan åtta på kvällen, och som därför antogs komma att dra' ut tämligen länge. Jag gaf mig ändå af dit bort redan vid niotiden och tänkte att nu skulle jag väl få något tillfälle att komma fram med hvad jag hade på hjärtat. Därför hade jag också beställt vagn hos hyrkusken på Götgatan, för det var ruskigt på kvällen och jag tyckte det kunde vara så godt att sitta under tak, när man hade sådana där affärer att afhandla.»

»Sybarit!» utropade Gösta.

»Jo, jag fick det verkligen riktigt sybaritiskt skall du tro! Just när jag kom upp i hörsalen sedan jag aflämnat mitt kort åt vaktmästaren, höll Karla på att spela en sonat af Beethoven och den spelade hon à quatre mains med en ung herre, som var ljuslockig som en kyrkängel och himlade sig och slängde hårtestarna omkring sig som en besatt, medan han hamrade på tangenterna och trampade på pedalen som om han arbetat på beting. Emellanåt vände han på hufvudet åt sin medspelarinna och log ett förtjust leende, som jag antog hade framkallats utaf musiken. Sonaten var lång och spelades rätt hyggligt, så att när den var slut applåderades det rätt tappert i salen. Då tog kyrkängeln Karla vid handen och så gingo de fram till slutet af estraden och bugade sig och så förde han henne så att hon kom främst och log igen samma leende som förut, hvarpå de skyndade sig ut genom dörren uppe i bakgrunden, fortfarande hand i hand. Det

tyckte jag nu visserligen var öfverflödigt, men så tänkte jag att det kanske brukades så i pianoskolan och då kunde ju ingen människa hjälpa det. Så blef det en paus och under den såg jag Karla komma ut i själfva salen, fortfarande följd utaf kyrkängeln som skaffade plats åt henne på en af de öfversta bänkarna och ställde sig själf vid sidan af bänken där hon satt. Och det var ett hviskande och ett pratande och skrattande mellan de två, så att jag hörde inte ett dugg utaf hvarken solosakerna eller slutnumret som var en Liszttranskription för fyra pianon, hvilket i mitt tycke hade mera likhet med den vilda jakten än någonting annat i musikkväg, som jag förut hört eller varit med om.

»När publiken började resa på sig, tog jag gud i hågen och försökte tränga mig fram till Karla och hennes kyrkängel, som hade satt sig på motsatta sidan af salen. Jag fick mig åtskilliga knuffar och ändå flera glåpord utaf dem som jag arbetade mig fram emellan; men det brydde jag mig inte om, utan lotsade mig igenom så godt jag kunde, till dess jag äntligen stod alldeles bredvid dem. De samtalade mycket ifrigt, och gifvo inte akt på att jag kom, förrän jag var alldeles inpå dem. När jag helt tvärt hälsade mitt 'god afton', såg jag att Karla ryckte till och blef alldeles röd i ansiktet, och kyrkängeln vände sig om och fixerade mig med en blick som inte alls var så där himmelsk som förut och som förargade mig, utan att jag egentligen för tillfället kunde göra mig reda för hvarför.

»'Jag har droska där nere,' sade jag åt Karla, som försökte se ogenerad ut; 'för det regnar och blåser duktiga tag.'

»'Jag kommer strax, om kanske Olle vill vänta på mig nere i förstugan!' svarade hon och snodde af upp öfver estraden och in i rummen innanför, tätt i hämlarna följd af kyrkängeln, som innan han gick, helt vänligt slog mig på axeln och ropade:

»'Nå det var skönt! Det kallar jag en omtänksam och hyggelig farbror!'

»Ja, skratta du! Jag skrattade minsann inte jag, och hade inte hans långa ben fört honom så hastigt upp på estraden, så tror jag att jag hade drifvit till honom. Far-

bror! En sådan oförskämnd slyngel! Du må tro, det var med så lagom ljufva känslor jag gick ner och ställde mig i porten, för att vänta på min utvalda!»

5.

Jag fick stå där en god stund, men slutligen kom hon, så väl påpälsad att det knappt var mer än den lilla uppnäsan som stack fram ur ett tätt omhölje af flor och amier och vete tusan hvad de hette allt, de tillbehör, som hon lindat om hufvudet på sig. Det var ännu mycket folk i förstun och som jag tyckte det var ruskigt skyndade jag mig ut på trappan och ropade på kusken som genast körde fram. Jag öppnade vagnsdörren och vände mig om för att hjälpa Karla att stiga upp, då jag i detsamma fick se kyrkängeln tätt bakom henne och hör henne säga just som jag hjälper henne upp:

»Herr Durén bor också på söder, och jag har lofvat honom att han skulle få åka med oss, så vida inte Olle har något emot det.»

»Jag hade alldeles förbaskadt mycket emot den saken, men det var jag naturligtvis för feg att säga, hvarför jag steg upp i vagnen med ett sorts brummande, som han antagligen tog för en inbjudning, ty han hoppade in efter oss i det han läspade:

»Tackar ödmjukast! Det var charmant! Jag åker så gärna baklänges, så det kan frökens farbror inte tro.» Och därmed slog den slyngeln sig ner midt emot Karla, och långbent som han var, ger jag mig tusan på att han med sina knän tangerade hennes och det lika ifrigt som han nyss förut bearbetat pedalen på flygeln.

»När vi åkt en liten bit sade jag tämligen snäsigt som jag tror:

»Jag skall be' att få underrätta herr Durell om att jag inte alls är Karlas farbror. Och inte någon annans

heller!' fortfor jag ännu mera förargad, därför att jag hörde Karla fnittra i vagnshörnet där hon satt.

»'Och jag ska' be att få underrätta om att jag heter Durén och inte Durell — och inte någonting annat heller!' utlät sig nu kyrkängeln och sedan fnittrade de båda två en lång stund.

»'För resten är mitt namn Grundén,' återtog jag kärft, i det jag borrade mig in i motsatta hörnet.

»'Ja, jag ska' visst inte kalla er för Grundell!' svarade kyrkängeln och därvid fnittrade Karla ändå värre, 'och att jag kallade herr Grundén för Karlas farbror, det kom sig helt enkelt däraf, att... att...'

»'Att Olle ser så gammal och förståndig ut!' inföll Karla och letade efter min hand, som jag antog att hon ville trycka, fast jag drog tillbaka den så långt jag kunde. Ty jag tyckte riktigt att det stack till i hjärtat på mig vid hennes ord.

»'Ja, just det var det!' återtog Karlas vis-à-vis, 'och det gjorde mig så glad, och därför bad jag fröken Karla att jag skulle få åka med, för jag tänkte att vi skulle få öppna vårt hjärta för en faderlig vän.'

»Jag var färdig att spricka af förargelse. Farbror och faderlig vän, det dugde jag således till, men älskare och blifvande äkta man — det var jag för gammal och förståndig till! Jag blef så ursinnig att, om vi inte varit midt på Norrbro, så tror jag att jag kastat ut honom ur vagnen; men när jag funderat en stund nöjde jag mig med att säga:

»'Att öppna sitt hjärta här i vagnen vore kanske litet riskabelt! Ni kunde hitta på att förkyla er!'

»Efter den betan blef det tyst en stund inne i vagnen, men när vi svängde af från Myntgatan och in på Riddarhustorget, upphof Karla sin röst och sade, som om det varit fråga om den enklaste sak i världen:

»'Det är så att vi tycka om hvarann', ser Olle, och Hugo ville be' Olle att lägga sig ut för oss hos mamma, så att vi fick förlofva oss.'

»'Jaså, herr Durén heter Hugo?' frågade jag helt mekaniskt, och det var knappt att jag fick fram det, så stockade det sig i halsen på mig.

»'Jaha, Hugo Valentin Coriolanus,' svarade kyrkängeln, 'och hemma kalla de mig Valentin, men Karla tycker mera om Hugo.'

»'Ack ja, det är så romantiskt,' suckade Karla, 'och Valentin tål jag inte, sedan jag hört Faust! Han är ju så otäck emot Gretchen!'

»'Ja, men Coriolanus?' sade jag med en sorts galg-humor; 'det tycker jag passar så bra för en hjälte!'

»'Usch nej, det är så långt!' fnittrade Karla.

»'Nå ja, då kan ni ju kalla honom 'Rio' eller 'Lanus', så blir det genast kortare.'

»'Jag tror att herr Grundell drifver med oss?' frågade kyrkängeln och spände ögonen i mig just som vi passerade förbi en gaslykta.

»'Grundén heter jag,' svarade jag, 'och böneman vill jag inte vara.'

»'Jaså! Då måtte Karla ha tagit miste på er; hon påstod att ni var en sådan hygglig gammal prisse!'

»'Hvar bor Herrn?' skrek jag, just som vi svängde in på Kornhamnsgatan.

»'Skaraborgsgatan 89!' skrek han tillbaka i samma ton som jag.

»Jag öppnade vagnsdörren och skrek åt kusken:

»'Kör till Skaraborgsgatan 89!'

»'Behöfs inte!' ropade kyrkängeln. Jag stiger af vid Södermalmstorg.'

»'Så mycket bättre,' svarade jag i samma ton och satte ut hufvudet igen för att ropa åt kusken:

»'Stanna i hörnet af torget och Hornsgatan!'

»'Hvasa?' skrek kusken, för det blåste som vanligt på Slussgatan, så att han inte hörde.

»Jag skrek om igen, men i detsamma hörde jag ett smackande ljud bakom mig inne i vagnen, och när jag helt tvärt kastade mig tillbaka i vagnshörnet och vände på hufvudet, såg jag kyrkängeln draga tillbaka sitt hufvud, medan Karla satt framåtlutad och låtsade som om hon tittat ut genom motsatta vagnsfönstret.

»Det var bestämdt ljudet af en kyss som jag hört, och du kan väl tänka dig att det inte gjorde min harm och öfverraskning så särdeles mindre. Jag försökte krossa de bägge brottslingarna med mina blickar; men antingen voro mina ögon inte särdeles värtaliga eller också voro de

båda kontrahenterna betydligt försigkomna i den sortens sport — nog af, de låtsade båda två som om det regnade.

»Vagnen stannade i det uppgifna hörnet.

»'Hvad får jag lof att betala?' frågade kyrkängeln i det han stack handen i byxfickan för att taga upp portmonnän.

»'Jag är inte hyrkusk och inte åkare heller!' svarade jag helt kort.

»'Ja då får jag tacka så mycket för skjutsen,' återtog han och räckte fram sin hand, som jag inte låtsade se. Men hos Karla hade han bättre tillmötesgående och han kramade hennes hand både länge och väl, innan han slutligen klef ur och jag smällde igen vagnsdörren efter honom. Som du vet, är det en bra bit ifrån Södermalmstorg upp till min lilla kåk, och det säkra är att vi tego minst halfva vägen. Ändtligen, när vi kommit en bit fram på Götgatan, vände Karla sig tvärt till mig och sade, under det hon lade sin hand på min arm:

»'Är Olle ond på mig?'

»'Hvarför skulle jag vara det?' frågade jag, i det jag drog mig ännu mera tillbaka i mitt hörn.

»'För att jag ... för att jag ...'

»'För att Karla hånglar med den där kyrkängeln?' ifyllde jag, som af min harm och hjärtessveda lät förleda mig att begagna det fula ordet.

»'Jag hånglar inte och någon kyrkängel är inte Hugo!' ropade hon nu, i det hon satte sig kapprak i vagnen, alldeles rosenröd af förargelse. 'Jag tycker om honom och jag rår verkligen inte för, om Olle gått och gjort sig några tokiga föreställningar! Det är inte mitt fel om en flicka inte kan visa sig vänlig mot en karl, utan att han genast tar sig några höga tankar och det skall jag säga Olle, att aldrig i lifvet kommer jag att...'

»Jag gaf henne inte något tillfälle att tala om hvad hon aldrig i lifvet skulle komma att göra eller säga, eller bestämma sig för, ty nu flög det i mig som en blixt att här fick man lof att ta' sin värdighet i akt, det fick nu svida hur mycket det ville, och därför sade jag helt kallt och hånfullt, medan jag rätade upp mig ur vagnshörnet och vände mig direkt till henne:

»'Tror Karla att jag tagit mig några höga tankar eller några tankar alls rörande henne, så har hon lurat

sig och det kapitalt ändå! Det är sannerligen inte mitt fel om en karl inte kan visa sig artig och vänlig mot ett fruntimmer, utan att hon bums inbillar sig att han är kär i henne. Karla är inte alls af den sortens flickor som jag skulle kunna tycka om, så att hvad mig beträffar, så kan Karla vara alldeles lugn. För mig skall hon få förlofva sig med hur många kyrkänglar som helst och det skall hvarken hindra mig att äta eller sofva.'

»'Nå, det var ju bra, det,' sade hon snävt och det föreföll mig som om det hade förargat henne att jag inte talade om att hugga tag i en revolver eller skaffa mig en dosis cyankalium; 'men då kan jag inte förstå hvarför Olle sett så förargad ut hela tiden, och hvarför Olle var så elak mot den stackars Hugo.'

»'Därför att jag inte tycker om herrar som slå för döttrarna bakom ryggen på deras mor!' svarade jag och såg så moraliskt sträng ut som jag nå'nsin kunde. Men det tycktes inte imponera på henne, utan hon svarade helt frankt:

»'Den ungherre som inte vågar det, den kallar jag för en nattmössa!'

»Och fast vi nu hade svängt in på mammas gata, som var mörk i hågen efter vanligheten, så gick det upp ett ljus för mig och det blänkte till som en blixtnådå! Jag hade varit för betänksam och för formenlig, jag hade gått den breda, raka vägen och glömt Salomos visaste vishetsord om det obegripliga uti 'en ung mans väg till ena pigo!' Men tappt ville jag inte ge för det, utan därför tog jag den mest moraliska ton jag kunde leta rätt på och svarade:

»'Det är inte alla unga flickor som tycka om smygvägar och jag är säker om att till exempel Lina...'

»'Lina? Ha ha ha! Jo det var just den rätta!' skrek Karla och kastade sig baklänges i vagnshörnet med sådan fart att hon fick benen och fötterna upp på framsätet. 'Hon, som varit hemligt förlofvad med kusin Otto i två år, och det fast mamma inte misstänker ett dugg.'

»'Kusin Otto? Hvem är det?' frågade jag alldeles mekaniskt, ty nu föll jag ur den ena förvåningen och i den andra.

»'A, han är ingenjör, men har ingenting att göra,' svarade Karla helt vårdslöst, i det hon tog ned fötterna

igen; 'och de ha tyckt om hvarann' se'n de var barn! Usch då! Tocken där barndomskärlek är då det otäckaste jag vet! Hur kan man bli kär i en som man sett äta surkart och som man lekt man och hustru med, det begriper jag inte.'

»Och när jag svarade att jag tyckte det ingenting låg närmare än just det, så återtog hon med en ton som dallrade af godtköpsromantik:

»'Nej då! Från det obekanta land ska' han komma, han som ska' sätta hjärtats fibrer i rörelse! För en månad sedan visste jag inte ännu att Hugo fanns till, och nu är han helo min värld! Han är den som stämt mina känslösträngar till samklang med världsaltet och som i min själ framkallat toner...'

»'Det är väl med pedalen, det!' stack jag emellan, för nu började jag tycka att tragedin slog öfver i det löjliga.

»'Om Olle kunde göra sig ett begrepp om hur jag föraktar honom!' pustade hon just som vagnen stannade utanför vår port.

»'Å, det kan jag ungefärligen föreställa mig,' sade jag i det jag gaf kusken en krona och sedan läste upp porten, — 'så prosaisk som jag är. Men i så fall ska' jag be' få säga att uppfattningen är ömsesidig.'

»Därmed sprang hon uppför trappan och jag läste igen porten. Jag gick in till mig betydligt slokörad, men ändå med ett visst lugn i själ och hjärta, ty jag hade ju varit ur mitt vanliga esse hela tiden. När jag kom in, var gumman mor uppe ännu och kom emot mig strålande och nyter som vanligt, ja, till och med mera än vanligt. Hon hade bestämdt haft någon half aning om att jag tänkt göra slag i saken på hemvägen, och när jag fått af mig rocken och satt mig bredvid henne i soffan, frågade gumman småmysande, i det hon klappade min hand:

»'Nå kära Olle! Har du haft treffligt i afton?'

»'Ja då, ovanligt treffligt och instruktivt!' svarade jag.

»'Instruktivt?' frågade gumman. 'Hvad menar du med det?'

»'Jo, jag har lärt mig att jag varit en åsna och att det börjar bli ondt efter sådana flickor som du måtte ha varit i din ungdom, mor!'

»Å, du pratar! Jag var en toka, jag — det var hela saken!»

»Det är möjligt, mor lilla, men smygvägar gick du inte ... inte förlofvade du dig med far bakom dina föräldrars rygg, eller hur?»

»Nej, kära barn, det kunde jag inte, för de voro döda långt förut. Men inte visste moster Brita af något, förrän ett halft år efteråt, det kan jag försäkra dig!»

»Du också, mamma!» ropade jag alldeles förbluffad. »Nå då undrar jag inte på att flickorna däruppe ...»

»Å de också förlofvade?» ropade gumman och slog ihop händerna. »Då du min skapare! Det ska' då modern ha i sig och det i morgon dag!»

»Nej, bry dig inte om det, mor lilla! Men vill du göra mig en tjänst, så säg upp dem i stället till april-flyttningen.»

»Nej, vet du, Olle, det gör jag verkligen inte,» svarade gumman betänksamt; »för i dessa tider är det minnsann inte så lätt att få några som betala hyran ordentligt. Och nog kan du få en annan flicka som tycker om dig, så bra som du ser ut och så ordentlig och välbärgad som du är! Men så min sjäi ska' inte Charlotte ha sig det när hon kommer på elfvakaffe i morron!»

»Och därmed gick gumman in till sig och jag — ja du, jag gick och lade mig och sof som en stock hela natten. Och det märkvärdigaste af alltsammans var, att jag kände mig riktigt glad du, när jag dagen därpå mötte bägge flickorna i förstugan och såg att de voro fula som stryk, både den lilla och den långa! Ja och se'n lugnade jag mig allt mer och mer — och nu är den historien slut!»

»Hör du, Olle,» sade hans följeslagare, just som de veko af från Tullplanen och in på Norrtullsgatan, »jag har gjort dig orätt och det vill jag be' dig om ursäkt för.»

»Hur så då?»

»Jo, jag har hela tiden påstått att du är ett original ...»

»Nå?»

»Men nu ser jag att jag misstagit mig! Det är du visst inte!»

»Jaså, hvad är jag då?»

»Jo, du är helt enkelt en egoist — och sådana är det inte alls ondt om.»

»Jojo, det kan nog hända, det!»

»Och nu vänder jag om och får mig litet punsch och vatten på Stallmästargården.»

Därmed skildes de åt, och Olle Grundén fortsatte ensam sin väg inåt staden, innerligt belåten åt att få vara i fred och gå så långsamt han ville.

Tidig snö.

1.

Vintern kommer ibland litet oväntadt. Det kan vara grönt ännu på marken, skiftande grönt och rödt på träden, blommor på rabatterna och fågelsång i buskarna, och så vaknar man helt plötsligt en morgon vid att det hviner kring knutarna, och när man tittar ut, så ligger det ett tunt, hvitt täcke öfver gräsmattorna och träd och buskar stå pudrade som siratliga hofherrar från försvunna tider.

Men här och hvar tittar ändå det gröna fram under det hvita höljet och ser ännu bjärtare grönt ut än förut. De härdiga penséerna stå och nicka med sina allvarliga turkhufvuden, som nu tyckas se förvånade ut öfver den ovana omgifningen, och när solen stiger högre, smälta de ulliga kristallerna bort här och där och det ser ut som det vore på en gång både sommar och vinter.

Det kan vara så med människorna också. Ett tidigt snöfall kan komma med en plötslig stormvind, och ändå kan det finnas både friskhet och värme kvar under den tidiga snön. Den enda skillnaden — och den är icke så liten — är den att denna tidiga snö, den smälter icke som snön i naturen. Nej, har den en gång fallit, så ligger den också kvar; men det behöfver icke vara is i blodet och frost öfver känslorna för det, och det kan till och med blifva både vår och sommar i ett sådant sinne, om

också ytan fortfarande bär spår af den tidiga vinterilen. Det är om en sådan tidig snö, jag vill berätta en liten historia.

* * *

Han hette Edvin Bark och var en tämligen underordnad tjänsteman i ett af hufvudstadens ämbetsverk. Men hans inkomster voro rätt goda, och med det ordentliga lif han förde, räckte det godt till och lämnade äfven ett litet öfverskott, som han dock mest använde för att skaffa sig böcker och taflor.

Han var omkring fyrtio år och hade ett friskt och välvälligt tilltalande ansikte och ett par lifliga grå ögon, som blickade klart och rätt fram ut i lifvet, om de också emellanåt hade liksom en lätt slöja af vemod öfver sig och tycktes leta efter någonting, som syntes vara långt borta och som han väl hoppades att få se närmare. Men det låg ingen bitterhet i minen; hela hans utseende bar prägeln af en lugn resignation och han såg ut att trifvas i den värld, i hvilken han blifvit placerad på en blygsam och undanskynd plats.

Han var tämligen lång och gick mycket rak med högburet hufvud. Men det var ingenting stelt eller ansträngdt i hållningen eller gången; de föllo sig helt naturliga och väckte därför heller icke något uppseende. Men hvad som väckte så mycken mera undran vid första betraktande, var hans hår, som var nästan alldeles hvitt. Såg man honom första gången bakifrån sittande i sin gungstol med en af älsklingsböckerna i handen, kunde man tro att han var en gubbe på sjuttio år, och man blef då så mycket mera förvånad, när man fick se det ungdomliga ansiktet under det hvita, lätt uppstrukna håret.

Ingen romantisk eller högtragisk sorg eller förfäran hade på en natt gjort håret hvitt; han hade hvarken varit i lifsfara eller drabbats af någon förlamande skrämsel: de hvita håren hade kommit det ena efter det andra från hans trettionde år, och nu vid nära fyrtio år var snöfallet färdigt. Det hade aldrig fallit honom in att använda något af de många hårfärgningsmedel som tidningarna puffa om; han var i allmänhet tämligen likgiltig för sitt utseende

och frågade icke efter om det hvita håret klädde honom eller ej.

Men nu var händelsen den, att det verkligen klädde honom förträffligt, och den naturliga följdén däraf var att hans vänner sinsemellan påstodo att han just därför inte ville färga det.

»Edvin vet nog hvad han gör,» brukade de säga, »det är en baddare att vara kokett, fast man inte kan tro honom om det. Han är minsann slug så att det förslår!»

Det glunkades nog om att han hade haft en hjärtesorg som tämligen ung; men själf förnekade han det alldeles bestämdt och påstod att det var ett arf från hans mor, som vid knappa trettio år varit lika hvit i hufvudet som han.

Emellertid förskaffade det där hvita håret honom åtskilliga företrädesrättigheter, som hans vänner voro skäliga afundsjuka på. I de få borgerliga och ämbetsmannafamiljer där han plägade umgås, blef han, tack vare hårfärgen, fruarnas förtrogne och de unga flickornas gärna åtsporda mirakel när det gällde små öfverraskningar till jul och födelsedagar. De öfriga ungarlärne vore nog inte så angelägna om de begärda småtjänsternas utträttande, men det retade dem att se ljusa eller mörka, lockiga hufvuden luta sig intill det där hvita håret och att höra de förtroliga hviskningar, hvarmed de unga flickorna helt oskyldigt och ogeneradt hedrade »farbror Edvin».

Ty att han var deras farbror var ju alldeles naturligt, när han var hvit i hufvudet som snö och när de voro rosiga och friska som nyss utslagna blomknoppar. Honom kunde de gärna lägga armen om halsen på, luta sig intill och hviska hur nära som helst, och blef det fram på kvällen en liten improviserad bal och det var ondt om dansörer, så var han ju ändå tillräckligt ung att kunna taga sig en sväng — och förde, det gjorde han alldeles gudomligt, lång och ståtlig som han var.

Att det kunde vara någon fara för honom eller dem i den lilla oskyldiga förtrolighet, som uppstod när de hade något att rådgöra om, det föll aldrig någon af dem in. Han var ju hvithårig — han var ju gammal, han var deras snälle farbror — ingenting vidare. Att det kunde

finnas någon sparad värme under snön och i synnerhet någon eld som kunde tända en annan, — hvilket muntert skratt skulle de icke brustit ut i, om någon kommit och velat inbilla dem det!

2.

Assessor Holms var ett af de hus, i hvilka han umgicks oftast och helst. Assessorn var hans förman i verket och en lugn och godmodig hedersman, som från första stunden tagit sig an den unge extranotarien med uppriktig, nästan faderlig välvilja.

»Edvin Bark är en präktig pojke,» plögade han säga till sin fru, som var litet aristokratisk i sina böjelser, men för öfrigt en hjärtevarm och präktig kvinna, »han kommer visserligen inte att gå långt på ämbetsmannabanan, men han kommer att stå så mycket säkrare där han stannar.»

Familjen Holm bestod af de båda makarna, en son och två döttrar. Assessorskans syster var också i huset och var hela familjens praktiska hjälpreda och försyn, hvilket var så mycket nödvändigare som frun var sjuklig sedan flera år tillbaka. Sonen var äldst af barnen och hade redan tagit sin juris kandidat samt hade inträdt som auskultant i Svea hofrätt. Den äldsta af döttrarna var förlofvad med en ung militär och den yngsta, en glad och vacker flicka om tjugu år, hade tagit studentexamen och ville ovillkorligen ägna sig åt lärarinnekallet, något som var modern särdeles mycket emot. Assessorn stod likväl på dotterns sida och de båda makarna disputerade i all vänlighet och endräkt om allt som var för och emot saken.

»Jag tycker att det är mycket klokt af Ragna att hon vill skaffa sig något att göra och något att lefva af,» brukade fadern säga, »det är mycket mindre tråkigt än att sitta och vänta på en man!«

»Ja men kära du,» erinrade frun, »att bli lärarinna, det är ju att slita ut sig i förtid. Och om det kommer någon, som vill gifta sig med henne...»

»Kära Beata! Någon förmögenhet ha vi ju inte, det vet du, och då skadar det inte att hon själf kan förtjäna sitt bröd. På det sättet kan hon ju gifta sig med en fattig karl, om det kommer någon som är bra, och som hon tycker om. Det är ju mycket bättre än att göra som Hildur, gå och vänta på att fästmannen skall få befordran, för att han skall kunna gifta sig.»

»Åja, Axel blir snart löjtnant, och bara farbrodern dör, så får han ju ärfva egendomen, så nog reda de sig.»

»Jag tycker inte om det där att han skall behöfva gå och vänta lifvet ur gubben för att kunna föra hem vår dotter som sin hustru!»

»Kära du, vi måste alla den vägen vandra, och när han dessutom är gammal och sjuklig...»

Slutet på dispyterna blef alltid att Ragna fick sin vilja fram, och nu hade hon sedan ett år tillbaka inträdt på seminariet, där hon skulle genomgå den treåriga kursen för att utbilda sig till sitt framtidskall.

Hon hade mycket att göra, men arbetet tog icke bort mycket af ungdomsglädjen och lifslusten, tvärtom. Det låg någonting sundt och friskt öfver hela hennes personlighet och hon var hvarken sjäpig eller karlaktig, hvarken kantig eller smäktande, hvarken bokmal eller dansdocka. Hon kunde vara allvarlig utan trumpenhet och glad utan uppsluppenhet — något som är icke allt för vanligt med de unga damerna i öfvergångstiden.

Hon kunde ofta med ett halft spefullt löje kasta en blick bort mot de förlofvade, när de i skymningen sutto småkuttrande i en vrå, eller när trots all försiktighet ljudet af en hastigt utbytt kyss blef litet märkbarare än det skulle; men ibland låg det som en lätt slöja af drömmande längtan öfver henne, när de arm i arm smögo sig ut ur förmaket för att en stund få hviska ostörda inne i Hildurs rum, och det kunde hända att blicken syntes litet fuktig, när hon såg efter dem i dörren. Men den stämningen varade blott några ögonblick — hon skakade den af sig och var snart lika glad som förut.

Edvin Bark kom upp en kväll vid sjutiden. Han brukade spela vira med assessorn och registrator Bäck en

gång i veckan under hösten och vintern, och det var bestämdt uppgjort att han skulle komma utan föregående inbjudning. Han blef litet förvånad, när tjänstflickan öppnade tamburdörren för honom och sade att assessorn inte var hemma, men att notarien skulle vara så god och stiga in ändå, för assessorn skulle snart komma hem. Frun mådde inte riktigt bra och höll sig inne i sängkammaren, men fröken Ragna var hemma och satt och läste inne i förmaket. Fröken Hildur var på spektaklet med sin fästman och dennes mor — hon hade varit hos dem till midnatten.

När Edvin helt sakta trädde in i förmaket, satt Ragna i soffhörnet bredvid divansbordet, på hvilket lampan brann. Hon hade en bok framför sig något åt sidan, men midt framför henne låg ett uppslaget fotografialbum, som hon hastigt slog igen, när hon hörde att dörren öppnades.

»Nej, se farbror!» ropade hon och steg upp för att gå emot honom; »det var snällt att farbror kom! Jag sitter här alldeles ensam.»

»Ja, bara jag inte kommer och stör,» framkastade Edvin med en hastig blick på det igenslagna albumet.

»Nej, visst inte! Jag håller bara på med min franska,» svarade hon med litet högre färg än vanligt på de runda kinderna, »och den springer minsann inte bort för mig!»

»Kors, och jag som tyckte att Ragna höll på och studerade albumet där,» återtog Edvin och såg på henne med en blick, som gjorde henne ändå rödare.

»Det var bara ren tillfällighet,» svarade hon, »jag kom att se på mina läskamrater. Nu är det återigen en af dem som gått och förlofvat sig.»

»Jaså,» kom det mycket entonigt från farbrodern, i det han intog den plats, som hon anvisade honom ett stycke från hennes egen stol.

Det uppstod en paus, som föreföll Edvin Bark litet tryckande. Ragna såg förlägen ut och fingrade nervöst på den franska boken.

»Pappa måste gå bort en stund,» började hon efter några ögonblick. »Det kom bud från farbror Bäck att han inte mådde bra, och pappa blef orolig och ville se hur det var med honom. Men han kommer nog snart

igen. Jag skall höra efter om inte mamma vill komma ut och hålla farbror sällskap.»

Och innan Edvin hann svara att han tyckte att sällskapet var bra som det var, hade hon skyndat upp och var ute ur rummet med en tämligen påfallande brådska.

Edvin satt kvar och började fundera på hvad det kunde vara åt henne, och under funderingarna fick han maskinmässigt fatt i albumet och öppnade det på slump. Han tittade uti det och studsade: det var hans eget ansikte som blickade emot honom ur ett kabinettskort, som upptog hela ena sidan i det uppslagna albumet.

»Nå, flickorna sitter väl längre bort,» tänkte han och började bläddra med en egendomlig ifver, hvares orsak han icke själf kunnat förklara, om man frågat honom därom.

Men hur han bläddrade, så fick han inte tag i några läsflickor. Där sutto endast äldre, vördnadsvärda personligheter, par om par; några af ämbetsmännen från verket och ett par tre präster samt några af de skådespelare och sångare, som mest läto tala om sig. De sista bladen voro upptagna af några barnporträtt.

»Det var underligt,» tänkte han för sig själf, »aldrig brukar Ragna narras. Och inte kunde det väl vara — ah! Hvarför skulle hon väl sitta och se på mig? Men här är ju en hel mängd andra gamla porträtter också och det kan ju hända —»

Längre kom han inte, ty nu märkte han att det låg ett litet hopviket papper emellan bladen där hans porträtt satt, och det var väl därför, som albumet öppnade sig precis just där.

Han tänkte och tänkte, men så blef han förargad på sig själf och slog igen albumet just lagom för att inte blifva öfverraskad af Ragna, som i detsamma inträdde från de inre rummen.

Hon hade nu sin vanliga färg och såg helt lugn och obesvärad ut, när hon underrättade honom om, att moderns hufvudvärk icke tillät henne att komma ut, utan att han fick nöja sig med hennes sällskap till dess fadern kom hem.

»Vill inte farbror sitta i soffan, så få vi prata och fördrifva tiden så godt vi kunna?» frågade hon och satte sig i ena soffhörnet.

Edvin satte sig på behörigt afstånd och det kom öfver honom ett okuffigt begär att riktigt inbilla sig själf att han var en riktigt gammal farbror, som hade icke allenast rättighet utan absolut skyldighet att tala förstånd med en liten flicksnärta på tjugu år.

Han tog därför på sig sin allra allvarligaste min och utbrast helt oväntadt:

»När har Ragna börjat att narras?»

Hon tittade upp på honom helt förvånad, gjorde en hastig rörelse som för att stiga upp, men hejdade sig lika fort och stammade med stigande rodnad:

»Narras? Hvad . . . hvad menar farbror?»

Han lutade sig fram och lade handen på albumet.

»Där finns inga läsflickor!» sade han och spände ögonen i henne.

»Jaså, var det ingenting annat,» svarade hon med en ryckning i mungiporna och såg på honom tillbaka, »näja, då var det väl någon annan jag såg på.»

»Ja, men hvarför narrades Ragna?» fortfor han envist, men började känna ett visst behof af att fästa ögonen på någonting mindre irriterande än hennes rosiga ansikte, som blef allt skalkaktigare, ju längre hon dröjde med svaret.

»Ja, hvarför går farbror omkring och narras själf?» svarade hon slutligen.

»Går jag och narras?» frågade han med den mest oförställda förvåning, »narras jag? Jag, som inte vet något värre än osanning och som försökt att vara sann i hela mitt lif!»

»Och ändå narras farbror värre än någon annan,» påstod hon med en liten trotsig, bestämd min, som klädde henne förträffligt; »ja, se på mig, men så är det ändå! Men jag vill inte narras längre och därför kan jag gärna tillstå att det var farbror själf, som jag såg på.»

»Mig?» frågade Edvin, allt mer och mer häpen; »först och främst påstår Ragna att jag narras och sedan att Ragna satt och såg på mig nyss, när jag kom. Det där begriper jag inte.»

»Då skall jag säga farbror hvarför jag såg på farbrors porträtt. Farbror sitter där hvithårig och vill låtsas vara gammal, men ögonen äro unga, ansiktet är ungt, hela figuren är ung och så skall man gå och säga farbror åt

en sådan och ge honom förtroenden och be honom uträtta småärenden — fy, det är ovärdigt!»

Hon hade blifvit allt lifvigare medan hon talade och hade flyttat sig från soffhörnet utan att tänka därpå. Nu var hon alldeles invid honom, och han kände hennes varma andedräkt på sin kind, hennes klädning snuddade vid hans knän, han kände sig högst underlig till mods.

»Det är hvarken håret eller ansiktet, som gör oss gamla,» sade han slutligen mödosamt, som om något velat kväfva honom, »det är sinnelaget, hjärtat. Och mitt hjärta är mycket äldre än mitt hår.»

»Det tror jag inte,» svarade hon sakta men afgörande.

Han såg på henne och det föreföll honom på en gång, som om han börjat tvifla på sig själf. Det låg en fuktig, magnetiserande glans i hennes halfslutna ögon, som voro riktade på hans; han tyckte att de drogo honom till sig, men att blicken på samma gång var så ren och så barnsligt tillitsfull, som om hon suttit bredvid sin egen far, och på en gång flög det i honom den tanken att hon älskade någon och att hon behöfde hans hjälp för att kunna få den hon höll af.

»Ragna håller af någon, är det inte så?» frågade han sakta och fattade hennes hand, som han tryckte i sina.

»Ja!» hviskade hon leende.

»Och Ragna fruktar att far och mor inte skall gilla Ragnas val?»

»Nej, det är jag inte rädd för!»

»Nå, men då?»

»Jag är rädd för att han själf inte bryr sig om mig.»

»Känner jag honom?»

»Ja, åtminstone borde farbror känna honom.»

»Och nu vill kanske Ragna, att jag skall försöka få honom att bekänna kort.»

»Ack ja, det vill jag så gärna!»

I detsamma ringde det. Det var assessorn som kom hem med lugnande underrättelser om registratorn. Men spela vira kunde han inte och det blef i stället ett långt parti piket af, och Edvin fick inte vidare något tillfälle att tala med Ragna den kvällen. Men när han skulle gå, följde hon honom ut i tamburen.

»Får jag nu veta hvem han är?» frågade Edvin med handen på dörrvredet.

»Det skall farbror få veta en annan gång,» svarade Ragna med ett hastigt smälöje och skyndade bort efter en hastig handtryckning.

Edvin Bark sof inte särdeles mycket den natten.

3.

Det gamla ordstäfvet säger ju att »en annan gång är en skälm», och sanningen däraf fick Edvin Bark godt tillfälle att konstatera under den följande tiden.

Den ena virakvällen gick efter den andra och han fick ingenting veta. Hela vintern gick med allt sitt rusk och alla sina supéer och middagar, och lika klok var han ändå i fråga om den där lycklige karlen, som fångat Ragnas ungdomsfriska hjärta. Ty därhän hade han kommit under sina allvarsamma funderingar, att lycklig var han, denna obekanta storhet, mycket lycklig ändå! Ty medan han gick där i egenskap af gammal farbror, hade han godt tillfälle att observera, ja rent af studera den unga flickan, och allt hvad han såg stärkte honom i den åsikten, att hon var en bra flicka, ett riktigt prakt-exemplar af ungmö, som bara hade ett enda fel i hans ögon och det var att hon var alldeles för ung för att — —

»Galenskaper!» mumlade han alltid, när han kom till den slutpunkten i sina betraktelser, och det tycktes honom alltid att där stod han med hufvudet tätt emot en tät stenmur, på hvilken alls inte fanns någon utgång.

Under tiden hade det blifvit vår och börjande sommar, och assessorn hade flyttat ut till sitt gamla vanliga sommarnöje i trakten af Drottningholm.

Det hade lyst för Hildur och hennes löjtnant. Farbrodern hade dött under vintern och egendomen hade blifvit hans, så nu fanns det inte något hinder längre för

giftermålet. Det var lysningskalas ute på Beatero, och farbror Edvin var naturligtvis utbjuden tillika med en hel mängd andra. Middagen var slut, alla skålarna druckna, kaffet intaget och sedan gick man ner i parken för att få frisk luft och litet motion på maten.

Edvin gick och ströfvade för sig själf där nere och kände sig ovanligt lätt och frisk till sinnes. Det var vårdoft i luften, sommarsol på målarvägen och jublande fågelsång i buskar och snår, och han tyckte att sången gaf eko inom honom själf och väckte till lif alla somnade ungdomsdrömmar och värkänslor i hans eget inre.

Han slog sig ned på en gräsbänk vid stranden och satt där, öfverskuggad af de täta alarna och såg mekaniskt på hur småfisker hoppade och löjorna lekte i aftonsolskimret inne i viken. Då såg han Ragna komma gående från samma håll som han själf. Hon bar sin vida halmhatt på armen och aftonfläktarna lekte med hennes burriga hår och smekte hennes friska kinder där hon tankfull gick och blickade ned och ibland stannade och ritade med sin lilla, spetsiga sko i sanden på gångstigen. På det sättet kom hon ända fram till bänken där han satt, och när han gjorde en rörelse för att stiga upp, blef hon honom varse, men såg inte öfverraskad ut, utan sade helt lugnt, som om hon väntat att finna honom:

»Sitter farbror här alldeles ensam?»

Edvin fattade ett hastigt beslut och sade utan att se på henne:

»Vill Ragna sätta sig här hos mig — och vill Ragna nu låta mig veta — —»

»Hvad då?» frågade hon sakta och blef stående framför honom.

»Hvem är det som Ragna tycker om?»

»Har farbror inte kunnat fundera ut det än?» frågade hon och såg på honom med en halft spefull, halft orolig blick.

»Nej, men nu skall Ragna säga mig det utan omsvep.»

»Utan omsvep?» återtog hon, »det kan jag inte. Men med omsvep — kanhända!»

Så satte hon sig ned, sträckte fram den ena foten och ritade nervöst med den i sanden, under det att orden kommo, än brådstörtande, än afbrutna och tvekande, fram

öfver hennes läppar, som än darrade, än tycktes vilja draga sig till ett leende:

»Den jag tycker om är en underlig människa. Han tror att han är gammal, men jag vet att han är ung — han tror att ingen bryr sig om honom, men jag vet *en* som gör det — han tror att jag är ett barn, men det är jag inte — han tror kanske att han inte kan hysa någon kärlek längre, men jag tror att han kan det — han tror att mamma och pappa inte vill ha honom till måg, men jag vet att de inte säga nej — och slutligen tror han att hans hvita hår skrämmer mig, men det gör det inte —»

»Herre min Gud, Ragna!» ropade Edvin Bark med en stämman som en tjuguarig; »är det möjligt, är det tänkbart att... att... men det är ju galenskaper, vanvett... skulle jag... den hvithårige...»

»Ja, när jag nu är en så tokig flickunge, att jag tycker om Edvins hvita hår — när jag inte vill säga farbror längre, utan du, du, — när jag tyckt om dig i tre hela år och du ingenting sett, ingenting märkt, ingenting förstått — ja, så var jag ju tvungen att säga det själf och nu vill jag dessutom säga — —»

Men det blef ingenting af med det, ty med ett par kraftiga armar om sitt lif och med ett par varma läppar mot sina, är det sannerligen inte godt för en ung flicka att säga ut allt hvad hon har på hjärtat.

Och när de sutto där i aftonsolens varma sken och den tidiga snön i hans hår blandade sig med hennes vårblonda lockar, började han själf tro på en andra ungdom, som skulle bli varmare och långt varaktigare än den första.

Villovägar.

En historia från ytterskären.

I.

Hafvet låg askgrått och tungt utanför Svartskärens fyrplats, och lika askgrå och tung låg novemberhimlen utbredd öfver vattnet och de här och där uppstickande kobbarna, hvilkas toppar i den disiga morgonen höjde sig som jättelika hufvuden af några på djupet lurande vidunder.

Det hade blåst storm dagarna förut, och fastän vattenytan nu var lugn, kom dyningen svallande upp emot och öfver klipporna och sjönk tillbaka igen med ett tungt stönande ljud, som liknade en långdragen suck af någon, som plågades utaf dystra minnen. Af och till hördes på afstånd råmandet af en gråsäl, som halat sig upp på någon af de halft öfverspolade klipporna i sydost, där de farliga grundbrotten lågo och det gälla skriket af någon förbiflygande mås skar igenom den djupa tystnaden mellan de pustande andedragen ifrån hafvet.

Morgonröken från de i bergskrefvorna halft gömda stugorna hade svårt att kunna höja sig i den tunga luften; den kröp i stället långsamt utefter takåsarna och när den kom till gafvelröstet, kastade den sig ned mot marken, för att sedan ett stycke längre bort stiga sakta upp i töcknet och disan, som den gjorde ännu tätare och mörkare. Det gamla fyrtornet kunde knappast skönjas annat än som ett grått spöke, där det stod ytterst på udden

och som en gammal trofast utpost var redo att taga emot de upprepade utbrotten af vinterstormarnas raseri och att låta svepa in sig i den täta kapprock, som hölls färdig af sjötjockan, innan vintern kom och lade hafvet i bojor och för några månader eller veckor befriade den gamle kämpen från hans trägna vakthållning.

Det låg i denna novembermorgonens dystra halfdager en tröstlös ödslighet utbredd öfver bergknallen på hvilken fyren var rest. Icke ett träd, knappast en krypande buske gjorde ett afbrott från klyftornas enformiga linier; endast några grågröna tufvor af den härdiga och förnöjsamma strandhafren, hvars torra ax stodo och gungade sakta i luftdraget ute från sjön, visade att det fanns någon växtlighet på ön.

Såg man närmare efter, funnos likväl utanför fyrmästarens bostad, på den lilla platsen mellan bergväggen och själfva stugan, några magra krusbärsbuskar och mellan dem en uppkastad jordlist med lämningar af några sommarblommor. Några stenkast därifrån stod fyrvaktarens stuga, och vid dess gafvel raspade en liten stormvriden rönn sina nakna grenar emot väggen och tycktes denna morgon utgöra en välkommen afledare för röken från skorstenen, hvilken utefter de knotiga grenarna letade sig ner till marken, för att sedan smyga sig upp öfver bergklinten och på den vägen komma ut till töcknet öfver vattnet.

Framför spisen i det af elden klart upplysta köket uti fyrvaktaren Jonsons stuga stod hans hustru och passade på kaffe pannan, som puttrade öfver elden. Hon var en reslig, groflemmad kvinna på några och femtio, med ett blekt och aftärdat ansikte och något ytterligt tungsint utbredt öfver de ännu vackra dragen. Litet emellan vände hon sig åt fönstret och kastade en lång, spejande blick ut i den grå morgongryningen; men för hvarje gång vände hon sig tillbaka mot spisen igen, under det en halfkväfd suck bröt fram öfver de fast slutna läpparna, omkring hvilka ett bittert drag af halft bekymrad oro hvilade.

Slutligen hördes långsamma, trötta och något släpande steg på berghällen utanför dörren, därpå några skrapningar och stampningar som om någon velat befria sina fötter från smuts eller väta, och därpå hördes ett kraftigt tag i dörrklinkan, och fyrvaktaren inträdde i stugan.

Han var lång som hustrun och ryggen var böjd. Under den af fukten nästan drypande sydvesten, som han strök af sig, föll håret i gråa, raka testar ner öfver en hög och bred panna och ett par godmodiga, gråblå ögon under de buskiga ögonbrynen. Det magra ansiktet omgafs af ett gråsprängdt skepparskäg, som var längst under hakan, men lämnade de knotiga kinderna och den envist hopknipna munnen bara, fastän äfven omkring dem en gråbrun skäggstubb stack upp och visade att rakknifven inte särdeles ofta var i gång på det väderbitna ansiktet.

Väl inkommen, gick han fram halfvägs från dörren, sträckte ut handen med något stort, mörkt föremål uti och sade med entonig röst:

»Se här, Stina, har du en till! Di flyttar nu, och i natt var det fyra som dängde sig i!»

Hustrun vände sig om vid spisen, kastade en hastig blick på det framräckta föremålet och sade sedan med en egendomlig skiftning i stämman:

»Stackare dom!»

»Hå kors, säg inte det!» återtog mannen, i det han slängde fågeln, en stor grågås, bort i hörnet invid spisen. »Di ä' inte så dumma te' koka soppa på, har du själf sagt!»

»Nej, det förstås — men när en tänker på hur di flyger och flyger och vill unnan vintern och kacklar så gladt oppe i luften och en hör di raska vingslagena när hela floget går öfver — och så, bäst som di flyger...»

»Så får di sikte på fyrn, ja — och så ä' di nyfikna på ljuset och så — klaffs! så ligger di där nere ve' murfoten! Men hvem kan hjälpa det — och hvem vet hvad det ä' för någe' di har kommit undan?»

»Ja ja, det ä' så det! Men när en själf har en fågel, som ä' ute och flyger...»

»Jaså, du tänker på pojken nu igen? Inte ä' det nån fara med honom, kära Stina! Men slå nu upp kaffet, för det ser ut som tjockan skulle tätna te' och då får en lof te' sätta mistlurn i gång.»

»Tror du inte att hon kommer te' lätta på?» frågade hustrun i det hon lyfte af kaffe pannan och satte den på en stentallrik på bordet framme vid fönstret.

»Det kan fäll hända, om vind' friskar i! Men det sir inte så ut. Ska' du inte ha' dig en skvätt me' nu

då, Stina?» sade mannen, i det han slog sig ned vid bordet.

»Jag tog mig en tår för en stund se'n!» svarade hustrun i det hon gick tillbaka till spisen, böjde sig ner och tog upp den ditkastade fågeln, som hon noga betraktade med tungsinta blickar.

»Låt kräke ligga och bry dig inte om'en så länge!» uppmanade mannen, i det han började blåsa på kaffet, som han slagit ut på fatet. »Jag ska' plockan sen jag, under middagsrasten!»

Hustrun tycktes inte höra hvad han sade. Hon satte sig ned på spiselhällen och tog upp fågeln i knäet.

»Det ä' en ungfågel, det här med!» sade hon efter en stund och bredde tankfull ut den ena vingen öfver sitt randiga förkläde. Jag kan undra om föräldrarna va' med?»

»Det va' di fall!» sade mannen och såg på henne. »Men di kom undan — för di andra tre, va ungfåglar di också, hörde jag fyrmästarn sa'!»

»Tänk om di miste dom allihop!» sade hustrun efter en stunds tystnad.

»Å i hälskotta håller!» svarade mannen med en ton som skulle vara glad. »Di har så många, så! Di lägger ju två kullar om året, säger fyrmästarn.»

»Ja, men tänk om di här va' di sista!» återtog hustrun på nytt, liksom om hon envist fullföljde en dyster tankegång, som hon ändå inte ville eller kunde släppa.

»Du talar ju rakt åf, som di vore människor och inte oskäligen kritter!» sade mannen i förebrående ton. »En ska' inte blanda ihop tocke, för ser du, Stina, det ä' ogudaktigt, säger prästen!»

»Det kan han säga, han som inte har mist några!» svarade hustrun och smekte nästan omedvetet den döda fågelns gråhvita bröst.

»Du ska' inte vara otacksam mot vår Herre, Stina!» sade mannen, i det han satte ifrån sig koppen på bordet och långsamt uppstigande gick bort till henne där hon satt nedhukad vid spisen. »Vi ha' ju ändå vårän Olof kvar! Och så länge få vi fall vara nöjda!»

»Ja, ä' du så säker på att vi har honom kvar också?» frågade hon och såg med ångestfull blick upp i mannens väderbitna ansikte.

»Visst sjuttingen är jag det!» svarade han och försökte ändå samma glada ton som nyss. »Det var ju rakt omöjligt att pojkspolingen kunde komma tebaks ifrån skonarn, så som det blåste i förgår, när han rodde Österman ombord. Jag tänker han fått följa me'n bort te' Furusund, eller kanske rakt åf opp te' stan, och då kan vi fäll inte höra något ifrån'en ännu på några dar!»

»Ja ser du, Anders! Det är just det som jag ä' rädder för!» hviskade hustrun.

»Ocke då?»

»Att han har fått följa med opp te' stan!»

»Hå kors! Där äter di fäll inte opp'en, kan jag tro!»

»Ja, men tänk på att han ä' med Österman!»

»Nå än se'n då? Österman måtte fäll kunna lotsa pojken där lika bra som han kan lotsa en seglare härute.»

»Men det finns nog sken där också, som di kan förvilla sig på! Du minns fäll hur det gick med Gustaf!»

»Ja, gunås! Men det va' annat krut i honom än det ä' i Olof! Hade inte han vari' så enveten efter kvinnfolk — annat ä' det med den här — han tittar ju inte åt dem en gång.»

»Hur kan du veta det? Här ute finns det ju inga att titta på!»

»Jaså, än fyrmästarns Lotta då?»

»Det ä' en annan sak, det! Hon ä' en hygglig och bra flicka, hon — och det ä' inte tockna som jag ä' rädd för att han ska' råka ihop me'!»

»Di andra ä' nog inte så farliga di håller, när det ä' fråga om en fattig pojke som Olof! Hade han någe' te' spendera på, då kunde det så vara. Och för resten så sa' jag te' Österman, när pojken kom till honom som lotslärling, att om någe tocke' här skulle hända, så skulle håle ta' sin Österman, om pojken tog skada af någe', och Österman lofte mig...»

»Hå ja, nog kan Österman lofva alltid, men när han inte själf vet hvad han gör...»

»Nej, hör du, Stina, du sätter rakt skrämbooban i mig me' te' slut! Men det lofvar jag dig, att ä' han inte hemma tes i morgon, så ber jag fyrmästarn om pärmisjon och följer me' finska ångbåten opp, när han kommer förbi här på kvälln!»

»Lofvar du mig det?» ropade hon ifrigt, i det hon steg upp och lade sin hand på hans. »Lofvar du mig det riktigt säkert?»

»Har jag nånstun narra' dig förr, Stina?»

»Nej, det har du inte, Anders! Och du får inte, undra på att jag ä' orolig — för det ä' inte det värsta, att en mister dom så här!»

Hon satte sig ned igen och lade handen på det mjuka fågelbröstet, medan hon tankfull stirrade ut genom fönstret.

»För resten kan det ju mycket väl hända, att vi ha' honom här redan i dag, för det kommer ju en båt i kväll, som går österut, vet jag! Så nu ska' du vara lugn, Stina! Och har du inte annat te' göra, så kan du gärna plocka fjädern af den där, så kan vi få kalas på'n, när Olle kommer hem!»

Därmed gick fyrvaktaren ut till sitt arbete igen. Glasen skulle putsas uppe i lanterninen, och olja skulle fyllas på, till dess mörkret kom och fyren på nytt skulle kasta sitt ljus ut öfver vågorna — detta ljus, som vägleder seglaren på hafvet, på samma gång som det förvillar seglarna i luften.

2.

Fyrvaktarhustrun kände sig efter mannens bortgång fortfarande underlig till mods. Hon hade nog tillräckligt att sköta om, och man må icke tro, att hon satt där kvar med den döda fågeln i knät; men hon kunde icke besluta sig för att plocka honom. Det hände ju ofta nog under höstarna att flyttfåglarna råkade i olycka för fyrtornets lockande ljus, och de förolyckade grågässen och gräsänderna voro ju mycket välkomna förstärkningar för de enkla skafferierna på ön, där fyrbiträden och lotsar för det mesta lefde på fisk året om; — men i dag var det icke med gladt hjärta som mor Jonson tänkte börja det annars så välkomna bestyret.

Ingen kan väl någonsin med rätt och skäl beskylla vår skärgårdsbefolkning för sentimentalitet. Det hårda lifvet och de friska vindarna därute blåsa bort alla möjligheter till sådana stämningar som kunna behärska stadsbon inom sina trånga stenmurar, slättbon med den tunga, ändlösa, enformiga och stillastående vågytan utanför sina fönster, eller bergsbon med de blånande vidderna öfver och inpå sig. Men det finns *en* känsla som är gemensam för dem som bebo staden, slätten, bergstrakterna eller hafsstranden och det är moderskänslan, där den finnes utvecklad till denna halft instinktlika, halft omedvetna oro, som aldrig hvilat och aldrig kan stillas.

Och fyrvaktarhustrun hade skäl för sin oro. Två söner hade hon redan mistat; den äldste hade hafvet tagit ifrån henne — den näst äldste människorna och världen, och honom var det som hon sörjde djupast och bittrast. Den äldste hade dött under uppfyllandet af sin plikt — en störtsjö hade slukat honom, just när han skulle lägga till med sin båt invid ett i nöd stad fartyg under en rasande storm — det var bittert, men det hade likväl tröst bredvid bitterheten. Han hade fallit på valplatsen som en tapper soldat — bragden var visserligen glömd i det stora, allmänna — men minnet af den lefver kvar därute bland klipporna och skären och när barnen på det närbelägna fastlandet kommo in på kyrkogården, där han låg under en enkel kulle, så stannade de, sågo på hvarandra med stora ögon och hviskade: »Där ligger han, som gick förlorad, när han skulle lotsa!» Det var hans minne.

Den andra i ordningen hade ingen graf ännu — det var moderns outplånliga sorg att han var lefvande begrafven i fängelset. Till sjös hade han gått, ett vildt lif hade han fört — från dryckeslagen och de lättfärdiga kvinnornas sällskap, hade han halkat allt djupare ned i förvillelserna, och det hade slutat med ett mord. Ett öfverlagdt mord, för att få medel till fortsatta utsväfningar och ett mord under så försvarande omständigheter att dödsstraffet syntes oundvikligt. Men den kungliga nåden kom emellan, och straffet blef tjuguarigt fängelse. Tjuguarigt fängelse vid några och tjuguariga årens ålder — var det inte bittrare än döden!

Och nu — den yngste! Nu skulle kanske också han slukas af den stora stadens Moloch — nu skulle

kanske också han bländas af det lysande eländet därinne och slå sig till döds emot det lockande ljusomhöljet, liksom den stackars fågeln, som nyss hvilat i hennes knä! Nej! Så fick det icke gå — hon skulle rädda honom, hon skulle...

Här tvärstannade hon rådvill i sina tankar.

Hvad skulle hon väl kunna uträtta, hon, bondkvinnan, själf obekant med staden och alla dess smygvägar? Och gjorde hon honom icke orätt? Var han inte en frisk, ofördärfvad, präktig pojke; var han inte uppfostrad i gudsfruktan och oskuld, härdad af vindar och vågor, ren, öppen och ärlig som den luft han varit van att inandas ända från sin barndom?

Jo, men just därför — — just därför!

Om det bara inte varit Österman som han kommit att fara med — Österman, hvars lärling han blifvit! Österman var den bästa lotsen af alla därute på ön — men han var också den vildaste! En hjälte utan fruktan och tadel, när storm och fara kallade honom ut i strid mot elementerna — en glad och alltid hjälpvillig kamrat, när något brast eller fattades, var han som en lössläppt vilde när det råde lugn ute på sjön och när det vid helgerna reddes fest i de enkla stugorna. Och inom staden — hur lefde han inte där? Var det inte i friskt minne ännu ute på ön, när han skulle gifta sig med en flicka ifrån Sandhamn, och när han skaffade sig fyra dagars permission för att fara in till staden och göra uppköp för bröllopet, hvilket skulle stå hos fyrmästaren, som var farbror till flickan?

Och de fyra dagarna gingo — och fyra till och ingen Österman kom! Och ändtligen på nionde dagen, när bud hade gått med förbifarande ångbåtar in till staden, när fästmän redan farit hem igen och när fyrmästaren var ursinnig och svor på, att lotsstyrelsen skulle afsätta honom, så kom han utseglande med en åländsk fisksump, steg i land drucken som en kaja, utan kavaj och med sönderrifvet ansikte, hade supit upp alla penningarna som han skulle köpa bröllopstraktering för, hade ytterligare kommit i slagsmål och öfverfallit polisen, hade fått låna sig penningar att betala plikten med och kom nu hem nästan blott och bar — skrek om att han gaf flickan så många som flögo och åkte och vände, när han fått veta att hon

förut varit förlofvad med en målargesäll, ställde till slagsmål på ön med de andra lotsarna, och sedan, när det på eftermidnatten blåste upp en stickande nordvästlig storm, kastade han sig, drucken som han var ner i lotsbåten och gaf sig af ut till en brigg som höll på att af strömmen sättas ner på grundbotten och förde in den i smult vatten bakom ön, fastän själfva mästerlotsen påstod att det var så omöjligt som att ta' ner månen.

Sådana där bragder hade Österman gjort många, och det kunde inte förnekas att han var en rådig och duktig karl, en lots som få och en målrohållare som ingen. Och emellan sina vilda stunder kunde han vara from och foglig och godmodig som ett barn.

Han hade också ett stort, rundt barnansikte, som omgafs af ett småkrusigt hår, och ögonen sågo glada och trohjärtade ut, fast det blänkte till i dem emellanåt, och det berodde på hur stark den blänknigen var, om han skulle släppa gäcken lös eller om bärsärkalynnet skulle få makt med honom.

Och med en sådan ledsagare var det nu som hennes Olof skulle göra sin första bekantskap med staden — så vida han inte gått förlorad med båten när han lämnat Österman ombord på skonarn.

Men det hade han nog inte. Jonson och de andra karlarna hade ju varit ute och letat efter båten — om den kantrat, skulle den ju flutit i land vid någon af öarna eller borta vid fastlandet. Å nej, hennes Olof var nog i lifvet, men hurudan skulle hon återse honom?

Maskinmässigt hade hon utfört sina innesysslor medan hon rufvat på alla dessa tankar, men nu väcktes hon ur dem, genom att dörren rycktes upp och en ung flicka inträdde i stugan.

Det var fyrvaktarens Lotta. En tämligen lång, inte särdeles vacker, men frisk och blomstrande flicka på aderton, tjugu år, med öppen blick och hurtigt utseende, mer mörk än ljus och med stora, välvilliga ögon samt en växt som hvarken vanställdes af puffärmar eller getingslif.

»God dag, mor Stina,» hälsade hon vänligt, i det hon gick fram till bordet; »jag fick lof att in och höra hur det är med er! Ni sitter väl aldrig och är orolig för Olof håller?»

»Jo, kära barn! Det ä' nog inte så utan, det!» svarade mor Jonson. »Men jag hoppas föll, att det ä' i onödan!»

»Ja, nog är det så! Nog har han kommi' opp på skonarn me', det säger då både far och gamla lotsålderman. Så ni ska' inte vara rädd för att han har blifvi' kvar därute, inte!»

»Hå nej, kära barn! Det är inte häller precis *det*, som jag är rädder för!»

»Ni tror väl aldrig att han har fått följa med skonarn utåt sjön häller — för han va ju på ingående, säger de!»

»Ja, nog va' han så. Men ser du, kära Lotta, det är just det jag ä' rädd för, att han fått lof att följa me' opp till stan!»

»Hvad vore det för farligt? Då kommer han nog ut med finska båten i morron kväll! Och dessutom ä' inte eran Olof en sådan gosse, att man behöfver vara rädd för honom, om han också skulle vara i stan!»

»Säger du det, kära Lotta?»

»Ja, det säger jag, och det tror jag då så säkert, så!»

»Gu' signa dig för det! Jag vill nog tro't, jag också, för jag känner ju min gosse — men si, frestelserna ä' många och en kan aldrig veta — och vore det bara någon annan än Österman som...»

»Tror ni också att Österman ä' en sån eländig karl som di säger här allmänt?» frågade flickan och såg på fyrvaktarhustrun med forskande blick.

»Ja, en kan föll inte tro annat än hvad en sir!» svarade Stina. »Jag vet nog att han är duktig och rejäl, så länge han ä' redig, men si, får han aldrig så litet i hufvut — — då —»

»Han hade nog inte så lite' i hufvudet när han gaf sig åf ut och lotsade in briggen!» svarade Lotta harmset, i det hon såg ut genom fönstret.

»Nej, men hur va' det när han skamferade fästmän och lät henne sitta där då?»

»Hon var föll inte bättre värd, tänker jag!» svarade Lotta i samma ton som förut. »Far säger själf nu, att han inte undrar på't, för hon lär ha lagt sig ut för både målargesälln och ett par därute på Sandhamn, har vi fått höra!»

»Nej kors, hva' säger du? Va' hon token?»

»Hå ja, så Österman hade nog rätt, han! Fast han hade kunna' görat på annat vis, förstås — det vet jag me'. Men så svår som di målar ut'en ä' han då visst inte — och när alla spottar på en sten, så ä' det väl inte att undra på om han blir våt!»

»Det låter som du skulle tycka synd om Österman, kära Lotta?» framkastade mor Jonson och såg på henne med nyfiken blick. »Det vänta' jag mig inte åf en sådan flicka som du!»

»Det ä' väl inte mer än rätt att inte göra folk sämre än di ä',» svarade Lotta med lifigare färg på kinderna än förut, »och hade han bara någon som såg efter sig och brydde sig om'en, så kunde han väl bli' bättre, han med, tänker jag!»

»Akta dig för såna tankar du, Lotta!» sade mor Jonson varnande. »Du vore inte den första flicka som hängtopp sig på det repet!»

»Hå kors! En behöfver väl inte vara hängfärdig för att en vill si någe' godt hos den som alla anka' på! Och inte tar eran Olof nån skada åf, att han ä' med Österman i stan, inte! Ni har honom nog här igen i morgon kväll tänker jag — och en kan inte veta hvad den färden har vari' bra för!»

Därmed aflägsnade sig Lotta, och nu fick mor Jonson annat att fundera på. Det var inte utan att både Jonson och hon tänkt sig firmästarens Lotta som en blifvande sonhustru — och skulle hon nu — —»

»Ja se,» sade hon för sig själf, »den där Österman! Det ä' då ett elände med den — hvar en än gör åf honom! Tror hon att hon skulle kunna vända om den? Jo, tack vackert! Den tunnan släpper inte smaken så lätt, den!»

Och därmed började hon att plocka den döda fågeln.

3

Dagen därpå, när det började lida åt sextiden på kvällen och fyren redan varit tänd i flera timmar, satt fyrmästaren Holm inne i kammaren i sin byggnad, som var större än de andra, och drack en romtoddy med lotsålderman Lund, medan båda två blossade på sina pip-snuggor och som vanligt talade om väder och vind.

Fyrmästaren var en liten, mörklagd karl med häftigt och koleriskt temperament, och den gamla lotsåldermannen däremot var det personifierade lugnet, hvilket icke hindrade att de kommo mycket bra öfverens, utom när de kommo in på politiken, i hvilken fyrmästaren var lika röd som den gamla lotsen var stockkonservativ som en äkta gammal ämbetsman i statens tjänst.

Men nu var det inte fråga om hvarken rösträtt eller tullar — det var helt enkelt fråga om Österman och fyrvaktarens Olof.

»Inte för att jag begriper hvarför de allarmera sig så fasligt, Jonson och käringen hans!» ropade nu fyrmästaren för minst tionde gången, i det att han lyfte på toddyglaset och stötte det i bordet, hvilket ville säga så mycket som: skål! »För det ä' ju klart att hade han blifvit kvar därute, så skulle de väl ha' fått fatt i båt-skrollan åtminstone någonstans i närheten.»

»Di tror nog håller inte att han ä' borta på det viset!» sade lotsåldermannen lugnt. »Och hade han kommi' i, så hade nog Österman fiskat opp'en. Det har jag redan predikat för dom ända sen i går! Nej, ser du, mäster, det ä' allt annat di ä' rädda för!»

»Ja, det ä' väl för stan, kan jag tro!»

»Jaja, det med! Men di ä' väl mest rädda för Österman, tänker jag! Di tror väl att han ska' gå och suppa med pojken och att di ska' komma i någe krakel med polisen. Eller också ä' di rädda för, att det ska' gå med honom som med den andra —»

»Åhå! Den var ju en riktig vettvilling, vet jag! Och den här är ju en hygglig och stadig pojke, inte annat jag har sett!»

»En vet aldrig hur pass stadiga di ä' förr än di har varit ure för en kuling,» återtog den gamla lotsen, »liksom en aldrig vet hvad en unglots duger te', förr än han sitt döden i ögena! Och hvad Österman duger te' men inte ä' det te' gå som långlots åt unga pojkar, som ska' ut och segla på egen hand!»

»Nenej, det kan väl så vara det! Men inte är det väl ändå så farligt med Österman, som ni alla skriker till håller! Det va' nu det där spektaklet i fjol, för att han satt inne därför att han kom i kolifej med polisen — och att han inte ville bli' vid flickan — ja, si det undra jag då inte på, så brorsdotter min hon ä'!»

»Jag tycker bra om Österman som lots, men en vilde ä' han, och sparkar han sig inte, så får han allt gå där, innan han kan vänta på nån befördran. Hade inte det där stockholmsspektakle' kommi emellan, så hade han väl allt varit mästerlots länge sen — men si lotschefen var så arg, så han ville rakt köra bort'en med en gång!»

»Håhå Det fick väl inte gå utan dom och ransakning ändå, tänker jag! Nog ä' di styfva af sig, ämbetsmännerna, men ser du, den allmänna meningen —»

»Nej, hör du, bror Holm! Är det meningen att vi ska' gråla igen! Annars tror jag det är klokast att vi håller oss ifrån poletiken! Och vill du som jag, så bryter vi opp nu och går opp te utkiken för att si hur det har blifvit med vädret på kvällsidan! Det såg ut som det tänkte lätta på, och ä' det så, ska' vi ha månljus framåt åttatiden.»

»Ja, men jag tycker vi skulle brygga oss en half till, jag! Vädret är ju lugnt, så i natt får ni nog vara i fred, och om jag talar med Lotta, så har hon nog varmt vatten kvar på spisen.»

»Låt henne spara det du, till finska båten har kommit, för jag känner på mig att vi ha' Österman och pojken med på'n, när han väl är här!»

»Ja du sa' något, du, bror Lund! Då kan Österman komma in och få sig en skvätt med!»

»Om han ä' sådan att han behöfver något mera, ja!»

»Tror du att? — Ja, ja, man kan då inte precis gå i god för att — — men nog har han lofva' att det inte skulle hända mer — —»

»Har han lofva' dig det?» frågade lotsåldermannen förvånad och stod kvar vid dörren med sydvästen i handen.

»Hå, om inte just mig, så kan han väl ha' lofvat någon annan!» svarade fyrmästaren med en slug blinkning på ena ögat, just när de gingo förbi köksdörren.

Gamla lotsåldermannen nickade tyst och gick förut ut på gården.

Tjockan hade verkligen lättat på, och fyren kastade nu sitt klara ljus vidt ut öfver sjön, som låg stilla och orörlig och knappast kunde skiljas ifrån rymden, som ännu var molndiger och grå, utom längre bort i öster, där månen just höll på att gå upp, halfäten och röd och kastade en aflång, lätt vattrad reflex ned i den stillastående sjön. Längre åt norr syntes en klarare rand, med några matt blinkande stjärnor, och när de båda männens ögon hunnit vänja sig vid det sparsamma ljuset, sågo de uppe vid utkiken, dit de styrde sina steg, en kvinnlig gestalt som stödde sig emot gransträfvorna vid trappan och, med hufvudet vänt åt väster, stirrade ut öfver stugornas tak åt den stora fjärden, som sträckte sig inåt fastlandet.

»Står ni här, mor Stina!» sade lotsåldermannen, sedan han betraktat henne några ögonblick under tystnad. »Jag tänker ni ser efter finska båten som ska' komma i kväll.»

»Ja nog gör jag så, lotsålderman!» sade mor Jonson med en suck. »Jag har ingen ro te' hålla mig inne! Jonson sitter nere ve' båtbyggnaden och väntar med båten, ifall han skulle få höra honom blåsa!»

»Nog blåser han, det kan ni lita på, mor Stina!» tog nu fyrmästaren till orda. »I rippet har ni pojken eran frisk och sund hemma igen.»

»Jag ska' gå opp och titta om jag inte kan se topplyktan öfver Mörkekobben!» sade lotsåldermannen och gick med raska steg uppför den vingliga trappan, »för den här tiden ä' det just han brukar komma, så vida det inte har varit tjocka inåt skärgården.»

»Klif inte miste, bror Lund!» varnade fyrmästaren, i det han gick närmare intill trappan och tittade uppåt.

»Åhå, di här stegen känner jag till, så jag kan sofva och gå dom!» svarade den gamla lotsen, i det han med fasta steg gick upp på den lilla plattformen. Han stannade där ett ögonblick med handen öfver ögonen och blickade utåt.

»Ser du något af'en?» frågade fyrmästaren.

»Nej inte än! Men nu hör jag i stället — hör ni inte också? Det är flog oppe i luften — vänta, hör ni inte hur det hviner?»

»Ja, det är fåglarna som flytta nu hvar eviga kväll! Hör ni, mor Stina — nu skrika de — det är grågäss igen — schy, schy! Hur vingarna susa och ändå ä de så högt uppe — det är omöjligt att se en skymt af dem. Nu är' de midt öfver oss — — få nu se hur det går med fönsterna i kväll!»

»Jesses då! Det måtte fäll ingen slå ihjäl sig igen,» ropade den lyssnande kvinnan nästan med ett ångestskri. »De måtte fäll flyga förbi!»

»Är ni så rädd för att få en stek till, mor Stina?» frågade fyrmästaren och vände sig framåt fyren, bredvid hvilken nu det starka kacklandet hördes.

Fyrvaktarhustrun ämnade svara, men i detsamma syntes i det starka ljuset från fyren de flyttande grågässens långsträckta triangel strax på sidan om det gamla tornets lanternin. Den gamle föraren i spetsen tycktes tveka ett ögonblick, det var som om de luften klyfvande fåglarna stannat på spända vingar, bländade af ljuset, det såg nästan ut som om triangelns långsträckta ben brutits af en uppstående oro; men då hördes på en gång den ledande fågelns skarpa varningsrop; man såg i ljusskenet huru den långa halsen böjde sig tillbaka, vändande den öppnade näbben åt de tvekande — därpå höjdes ett långt uthållande skri från hela den vingade skaran, och med susande vingslag styrde den förbi det lockande ljuset och försvann som en skugga i det nattliga mörkret öfver hafvet.

»Nå Gud ske lof!» utropade den ångestfullt väntande kvinnan och andades ut med en djup suck. »Di flög' förbi!»

»Jo jo! Det syntes att den där förarn var en gammal och van gubbe, som inte lät lura sig,» hördes lotsens röst uppe från plattformen, »så den här gången fick du allt lukta efter steken, bror Holm!»

»Hå ja, det kommer väl fler efter!» mumlade fyrmästaren och fortsatte sedan, i det han vände sig till fyrvaktarhustrun:

»Men hvarför ni, mor Stina, tackade Gud så vackert, det har jag litet svårt att begripa!»

»Jag tänkte på andra som ä' ute och far,» svarade hon sakta, »och som också kan komma på villovägar!»

»Jaså, på det viset!» svarade fyrmästaren. »Jaja, det finns mycket som blänker och lockar här i världen!»

Det blef nu en lång stunds tystnad, och alla tre spände sina öron för att höra om en ny flyttfågelsgrupp skulle nalkas. Men ingenting störde tystnaden, förrän den gamle lotsen däruppe med djup röst varskodde de andra två, i det han ropade:

»Nu ser jag topplyktan rätt öfver kobben! Om tjugu minuter skall vi ha' honom här!»

4.

Några minuter därefter voro de nere vid båtbyggnan, där Jonson satt väntande i båten, färdig att taga till årorna vid första signal. Flere af lotsarna voro redan där nere och några af fyrpersonalens barnungar stodo där nyfikna och undrande med fingrarna i munnen. Ett par af kvinnorna hade äfven kommit ner, och bland dem var också Lotta, som när hon fick se fyrvaktarhustrun genast gick fram till henne, stack sin arm under hennes och hviskade:

»Nu ska' ni ge er till tåls, mor Stina! Jag ä' säker på att Österman kommer och har honom med sig!»

»Gu' signa dig för de ordena, kära barn! Men tänk om han inte stannar!»

»Visst stannar han, det ska' ni få se!»

Hon hade knappt hunnit tala ut, förrän ånghvisslans djupa ton på långt afstånd hördes skära igenom den ännu stiltjetunga luften.

»Hör ni! Hvad sa' jag?» ropade Lotta och tryckte sig tätt intill den darrande modern, som med knäppta händer stod och stirrade ut i mörkret.

»Vill Jonson ha' hjälp med en åra!» ropade en af lotsarna till den i båten sittande fyrvaktaren.

»Nej tack, det behöfs inte!» svarade denne med kort, afbruten stämma, och då en af de unga ändå ville hjälpa honom, var han nära att hoppa i sjön, ty båten var redan ute och dref för starka årslag utåt fjärden.

Sedan den unga lotsens halft uttalade svordom förklingat, blef det tyst som i en graf där nere på bryggan, och man hörde nu på afstånd tydligt propellerns taktmässiga dunkande samt såg skenet af topplyktan och den röda lyktan blänka igenom töcknet, som tycktes hafva följt med ångaren från den inre skärgården och nu syntes draga sig utåt hafvet.

Om några ögonblick hördes dunkandet i långsammare takt, och om ännu några ögonblick till, upphörde det alldeles.

»Nu stoppa' han!» hördes lotsåldermannens djupa stämma. »Då kan ni vara lugn för att di ä' med, mor Stina!»

I detsamma stack ångarens för fram bakom den utspringande bergudden och syntes långt ute på sjön som en mörk, oformlig massa, från hvilken försalongens upplysta rundfönster skeno som de eldröda ögonen på något vidunder och kastade långa strimmor i vattnet. Långsamt seglade de brinnande ögonen framåt, nu stannade de helt och hållet, man hörde det aflägsna bullret af någon som tungt hoppade ner på toften af en båt, därpå hördes ett längre mera uthålligt skrapande, så ett kommandorop, som gaf eko emot klipporna öfver de på båtbyggnaden ståendes hufvuden, därpå började de brinnande ögonen röra sig igen, först sakta och liksom tvekande, sedan med allt raskare fart till dess hela det mörka vidundret efter några ögonblick försvann bakom den främre klippudden och med full maskin styrde sin kurs österut mot det af några få matta månstrimmor sparsamt upplysta hafvet.

»Jag hörde bara en som hoppa' ner!» hviskade fyrvaktarhustrun med tröstlös ton, i det hon fortfarande stirrade utåt sjön.

»Säg inte det, mor Stina!» inföll lotsåldermannen uppmuntrande. »För mina öron lät det då som två — eller hvad säger ni, pojkar?»

»Ja då, nog va' det flera än en!» hördes det från dem alla. Därpå blef det tyst igen och nu började aflägsna årslag skönjas därute ifrån fjorden. De ljödo långsamt och dröjande — det lät nästan som de stannade af emellanåt och som om de roende varit upptagna af någon öfverläggning. Sedan ökades takten igen, och det lät nu som om starkare armar förde årorna, än de som rodde dem förut.

Snart blef en svart punkt synlig därute, den växte långsamt, men ännu kunde man icke urskilja några bestämda konturer. Slutligen framträdde dock de mörka linierna af årorna och det såg ut som om en stor svart spindel på långa ben närmade sig stranden.

»Kan ni se hur många som ä' i båten?» frågade Stina med darrande röst och vände sig till en af de yngre lotsarna, som stod längst ute på bryggan med handen öfver ögonen och riktade den sjövana blicken utåt.

»Två sir jag tydligt, en som rör och en som sitter akterut. Men den som sitter i aktern sir ut som han hade någe bylte som han höll i.»

»Nej,» ropade en af kamraterna bredvid honom, »tre ä' di! Det där som du tycker va' ett bylte, det ä' en som ligger.»

»Jesses i himmelen!» ropade Stina häftigt. »Di har honom med sig död!»

»Nej då, dö' ä' han inte! För nu reste han på hufvet!» ropade lotsen.

Båten närmade sig nu allt mera.

»Det är Österman som rör,» utropade fyrmästaren, »det hörs på årtagen!»

»Jonson, Jonson!» ropade Stina utom sig och skyndade så långt fram på bryggan, att Lotta måste hålla henne tillbaka, för att hon inte skulle falla i sjön. »Har du Olof med dig?»

»Ja, Gud ske lof!» hördes Jonsons djupa röst ute från sjön.

»Nå ser ni det, mor Stina!» ropade Lotta, i det hon slog armarna om fyrvaktarhustrun. »Ser ni det, att det var jag som hade rätt!»

»Men, hvarför svarte han inte själf?» frågade nu Stina med nyvaknad oro.

»Ni ropade ju på Jonson,» inföll fyrmästaren helt muntert och gladt, »och pojken skulle väl inte ta' ordet ur munnen på far sin häller!»

De yngre lotsarna skrattade åt fyrmästarens påhittiga svar, men fyrvaktarhustrun fattades nu af en ny ängslan. Var sonen sjuk eller — — det uppstod en mörk, bitter misstanke i hennes själ — hvarför svarade han inte? Låg han kanske redlös i båten — hade den stora stadens förbannelse, det djuriska ruset, följt honom dit ut och var det den vilde Österman — som — —

Hon hann inte tänka den förfärliga tanken till slut, ty nu slängdes årorna med ett raskt tag upp i båten, och ett dussin händer sträcktes ut för att hindra den att törna emot bryggan.

»Så där, väl rodt var det!» ropade Österman från toften där han satt. »Och ä' ni nu styfva i armarna, pojkar, så kom ner i båten och hjälp mig att...»

»Hvad är det med honom? Hvad är det?» ropade modern och skyndade fram.

»Jaså, är ni här, mor Stina? Men lugna er, se inte så illa vild ut — det ä' inte någe farligt! Han har bara lite' ondt i ena bene!»

Hon hörde honom inte, hon skyndade ner i båten, förbi Österman och fram till mannen, som satt med armen om sonens lif och höll honom tryckt intill sig, medan denne med utsträckt ben låg hvilande på toften och höll hufvudet mot faderns bröst. När hon kom fram till dem kastade hon sig ner på båtbottnen, slog armarna om sonens hufvud och frågade hviskande:

»Hvad är det, Olof! På hvad sätt har du gjort dig illa?»

»Jag fick benet emellan båten och skonarn,» svarade sonen sakta och mödosamt, »och di sa' på lasarettet att knäskålen ä' krossad på mig!»

»På lasarettet! Har du varit på lasarettet?»

»Ja, mor! Och det va' Österman som skjutsa mig dit. Och hade inte han varit, så låg jag väl nu på sjöbotten, för ni ska' veta att jag föll i, när vi skulle gå ombord!»

»Ä' ni klara nu, pojkar, så får vi hem'en med det-samma!» ropade Österman som under tiden gjort fast båten. »Men ta' i'n försiktigt, för di har gipsat bene'

på'n, och får det någon skamfilning, så blir han krokig i knät, om han också aldrig tar i så mycket som en svag-driksputel!»

Och inom ett ögonblick hade fyra par starka armar lyftat upp den unga lotslärlingen från toften, där han låg, och sedan gick tåget i sakta mak upp till fyrvaktarens stuga, där de lade ner honom på soffan inne i kammaren, medan Stina skyndade sig att bädda åt honom i den gamla sängen och Österman och fadern hjälptes åt att kläda af honom.

När de fått honom till sängs och Österman, mindre bullersamt än vanligt, önskade honom god natt och lofvade att höra om honom på morgonen, höll Olof kvar hans hand och sade med tårar i ögonen:

»Aldrig glömmer jag hur snäll Österman har varit emot mig! Aldrig i lifvet!»

»Ah seså!» svarade Österman och försökte se skämtsamt ut. »Det var fäll inte för mycke', när det va' för min skull du råka ut för'et! Men du ska' ha' tack för en annan sak, du Olle; för aldrig har jag kommi' så nykter ifrån, stan förr, som i kväll!»

Stina kände sig djupt skamsen öfver sina misstankar och ville säga något, men han skyndade sig hastigt ut. utan att vilja höra på hvarken ursäkter eller tacksägelser. När han kom utanför dörren väntade honom likväl en bättre belöning. Där stod fyrmästarens Lotta, och när hon fick se honom, gick hon fram emot honom och sade innerligt, i det hon räckte fram sin tämligen stora, trofasta hand:

»Tack, Österman! Tack för det här!»

»Va' det allthop det?» frågade Österman och såg på henne på en gång bedjande och trotsigt.

Då log hon plötsligt öfver hela ansiktet, tog tvekande ännu ett steg, men hejdade sig hastigt, vände bort hufvudet och sökte sakta rycka lös sin hand, i det hon hviskade:

»Det kan väl bli mera en ann' gång!»

»En ann' gång ä' en skälm!» ropade Österman och slog armarna om henne innan hon hann draga sig undan.

Och sedan dröjde det en stund innan Lotta sprang in till sin far, och när hon kom in var hon röd som en

drypande blod. Men när Österman om en stund kom in för att få sig en toddy, låtsade båda som om de inte sett hvarann förr än nu.

5.

Det var nära jul innan Olof blef så bra i sitt knä, att han kunde stödja på benet. Och den första tiden han gick uppe måste han begagna käpp, och då han själf var af ett tungt lynne, trodde han naturligtvis, att han aldrig skulle få lägga bort den.

»Det hade varit rätt så godt om jag blifvit kvar!» sade han en kväll till modern, som satt inne hos honom i kammaren, medan fadern var på vakt uppe vid fyren, »för ska' jag nu bli krympling, så får jag väl inte ta' lotsexamen, och hvad ska' jag då ta' mig te'»

»Så får du inte tala, gosse!» sade modern. »Alltid blir det fäll nå'n råd! Du kan ju bli fyrvaktare efter far, och det ä' ju också ett bröd, som en kan lefva på! Och du som ä' ung och kan läsa, du kan nog komma längre än far din och rakt äf bli' fyrmästare med tiden! Och kan du få Lotta te' hustru — —»

»Lotta?» upprepade han med en mörk blick, i det han otåligt slog sig på det skadade knät. »Henne får jag aldrig, mor, så mycket vet jag, sen den där olyckliga färden till stan! Henne tycker Österman om, och hon tycker allt om honom med, tänker jag. Och fast det ä' en bra flicka, så har jag inte hjärta te' missunna honom.»

»Hvad säger du, gosse? Tycker Österman om henne — och tror du att hon — — men si, det kan då fäll rakt inte vara möjligt. När hon har te' välja emellan en token rustare som Österman och en så ordentlig pojke som du.»

»Det är nog inte ordentligheten som det kommer mest an på, där ve'lag!» återtog han långsamt och tillade

sedan, i det han med sväfvande blick såg bort ifrån modern och på det lilla hörnskåpet i rödt och blått, som hängde på väggen. »Och hvad det anbelangar, så gör ni Österman orätt, mor — för han ä' mycket bättre än jag — och hade inte han varit...»

»Ja, det ä' nog bra det, att han fiska opp dig ur sjön och hjälpte dig te lasarettet — men det var ju ändå för hans skull som du fick bene' mellan båten och fartyget i den där välsignade stormen om kvällen —»

Olof steg upp och gick haltande några steg öfver golfvet, stödjande sig mot källan. Han pustade tungt och strök sig med handen gång på gång öfver pannan, som om svetten brutit fram; därpå tycktes han fatta ett beslut, haltade fram till modern och lade sin hand på hennes arm, frampressande med möda, som om det bränt honom på läpparna:

»Det va' inte för hans skull, mor — det va' inte mellan båten och fartyget som jag fick knät mitt förstört!»

»Hvad i herrans namn säger du, gosse?» stammade modern, i det hon halfvägs reste sig upp från stolen där hon satt.

»Sitt stilla, mor,» bad han sakta och tryckte henne tillbaka ner i stolen, »och si inte på mig, så ska' jag tala om för er alltihop, som det va' från början te slut. Det va' jag som bar mig oförsiktigt åt när vi la' till ve skonarn, och som gjorde att båten sjönk och att jag själf kom i vattnet. Och det var Österman som kastade sig i och höll opp mig, till di fick kasta ut en ända från skonarn och fick upp oss båda två, fast det blåste så, att han fick brassa back, för att inte gå ifrån oss. Och sen fick han lof att länsa unnan för stormen, så att det gick för full fart, ända förbi Furusund, och skepparn ville inte stanna och släppa oss opp, utan talte med oss att vi skulle följa med opp till Vaxholm — men när vi kom dit, så låg jag och sof och Österman stod vid roret, och eftersom vind höll i sig, så gick han opp på strömmen med en gång. Och när ankaret gått, så gaf kapten oss både pengar och traktering, och Österman ville att vi tvärt skulle gå ombord på en ålandsslup som var på utgående — men det ville inte jag. Jag tyckte det, att hade jag nu en gång kommit till stan, så ville jag också se mig omkring, medan

jag va' där. Och när Österman sa' att vi prompt skulle ge' oss åf, så blef jag arg och svarte att det angick honom inte, för jag tyckte jag va' så mycket karl, så jag kunde sköta mig själf.»

»Och oss tänkte du inte på, som satt hemma och va' oroliga!» sade modern förebrående.

»Jo, visst tänkte jag på er; men så tyckte jag det också, att när ni inte såg te' båten och ni visste att det blåste vind inåt, så kunde ni fäll begripa, att jag hade följt med! Och så när vi kommo i land borta ve' Skeppsbron, så träffa Österman på ett par lotsar från Husarö, som han kände te', och medan han pratade med dem, så passa' jag på och gaf mig åf ut på egen hand — och ni ska' inte tro, mor, att det var i någon ond mening, utan jag tyckte bara det, att så gammal var jag, så att jag inte behöfde gå och ledas i band som en hundvalp.»

»Och så kom du ut på villovägar?» frågade modern och väntade med bäfvande hjärta på svaret.

»Nej, det gjorde jag inte medsamma, inte! Utan jag gick och såg på stan och de granna husena och gatorna, men så hur det var, så tyckte jag, att jag behöfde mig lite mat, och pengar hade jag ju och så gick jag in på en källare eller någe' tocke där på en lång, krokig gata borta i själfva stan, där det bodde en hel mängd med segelsömmare — och därinne träffade jag på några sjömän, som gaf sig i språk med mig, och di bjöd på konjak och öl, och så fick jag förstås lof att bjuda dom igen och på det viset blef det i flera omgångar, och när jag kände att jag börja' bli yr i hufve, så ville jag stiga opp och gå min väg — men då satte di te' och skratta åt mig, och somliga skällde på mig och kallade mig morsgris och bondjanne, och då blef jag sint och ville smörja opp dom, men så blef vi goda vänner igen, och sen minns jag icke mycket åf alltihop — utom det, att först va' vi inne på någe ställe där di spelte med långa käppar på ett stort, fyrkantigt bord, där det låg några bollar, och sen va' vi oppe på ett ställe, där de bjöd på punsch och där det va' fruntimmer som passa opp, och en af dom — hon var för resten lik fyrmästarns Lotta, fast hon va' rödhårig, kom och satte sig i knä på mig — och då blef en af di andra

arg, och så tog vi ihop och slogs och sen minns jag bara, att jag tyckte di vräkte mig utför en trappa och att jag slog knäet i stengatan, så att det skar i hela kroppen, och sen visste jag inte åf någe mera!»

»Det var samma kväll, som ungfågeln slog ihjäl sig!»
mumlade modern mellan tänderna.

»Hvad säger ni, mor?»

»Ingenting — jag tänkte på — — nå, när du kom te' dig igen?»

»Ja, det va' morron därpå det, och då låg jag på lasarett', och knät och hela benet var så styft och ondt, så jag kunde inte röra det en smul. Och det var en ung doktor, som gjorde morronronden, och när jag frågte hur jag kommi' dit, så sa' han, att det va' en lång, ljushårig karl som fört mig dit och han hade fått tag i mig på ett poliskontor, sa' han — och då skämdes jag som en hund, och när Österman kom dit fram på middan, så tordes jag knappt se honom i synen — — för jag begrep på beskrifningen att det var han som hade fraktat mig dit!»

»Aldrig kunde jag tro att *han* skulle kunna vara så bra! Men så där ä' det! En gör allt människor orätt ibland och det värre ändå!»

»Och vet ni hvad han sa', mor, när jag inte kunde se'n i ögonen?»

»Nej, hvad sa' han?»

»Jag undrar inte på att du skäms, sa' han, 'men inte ska' du skämmas för mig inte, utan för dig själf! För sir du, jag har nog smakt på den där ekluten, jag med, och det har sin nytta med sig det också! För sir du, har en inte varit ute för storm, så vet en inte hva' taljan duger te', om hon låter sträcka på sig eller inte!»

»Men hur fick han ut dig från lasarettet?»

»Jo, det va' den där unga doktorn som hjälpte oss, för när Österman talte om hur vi kommit hemifrån och att ni satt här och inte visste om vi va' lefvande eller döda, så tyckte han det var rätt så godt att skriva ut mej me'samma — för om jag bara höll mig still, så att gipsen inte blef skamfilad, så skulle det nog läkas ihop, sa' han! Och han sa' att haltningen skulle nog gå bort i längden, sa' han — bara jag akta' mig för stadstrap-porna — och dom ska' jag nog akta mig för hädanefter!»

»Ja, nu kommer du nog ihåg'et — — men hur tror du det blir när haltningen ä' borta?»

»Jag glömmer det aldrig, mor — det kan ni lita på! Men säg nu ingenting om det här, hvarken åt far eller nå'n annan, för jag lofte Österman, att jag skulle tiga me't! Men si åt er, mor, ville jag säga't — för jag tyckte att jag aldrig skulle kunna si på er igen riktigt, innan det var sagdt.»

»Gud ske lof att du tyckte det, Olof!» sade modern glad, i det hon tog sonens händer mellan sina. »Då kan 'en ju hoppas på, att du tar dig till vara! Men säg mig nu en sak: tycker du inte om Lotta ändå, och kan du bära det, att Österman får'na?»

»Visst blir det litet tungt, men honom unnar jag en sådan hustru som Lotta. Och när hon i alla fall inte tyckte om mig, så...»

Det hördes steg utanför, och om ett ögonblick märktes ett kraftigt tag i klinkan. Både modern och sonen vände sig åt dörren till; den öppnades, och in trädde Lotta i stugan och efter henne Österman. Innan mor Stina hann säga sitt »Guds fred» och bedja dem stiga fram, tog Österman till orda:

»Här kommer fästfolk!» ropade han muntert. »Och nu ä' vi här, för te bjuda på bröllopet te' juldant!»

Olof sträckte tigande fram sin hand, och mor Stina steg upp och gick fram till Lotta, som såg skinande glad ut.

»Hå kors, har ni nu kommit sams om'et?» frågade hon, bara för att säga något.

»Sams ha' vi varit länge!» svarade Lotta och såg på Österman med en trohjärtad blick.

»Det var bara farsgubben som va' lite genstörtig!» ropade Österman. »Men när han såg att jag kom nykter hem från stan sist, och att jag varit nykter ända se'n, så gaf han me' sig te' slut.»

Medan Olof tog Lotta i hand och önskade henne lycka, gick mor Stina fram till Österman, fattade med sina båda valkiga händer om hans väderbitna näfve och sade så sakta, att endast han hörde det, det enda ordet »tack!».

Då förstod lotsen att Olof hade talat om alltsammans för modern, men han låtsade ingenting om, utan ropade helt muntert i det han slog armen kring lifvet på fästmon sin

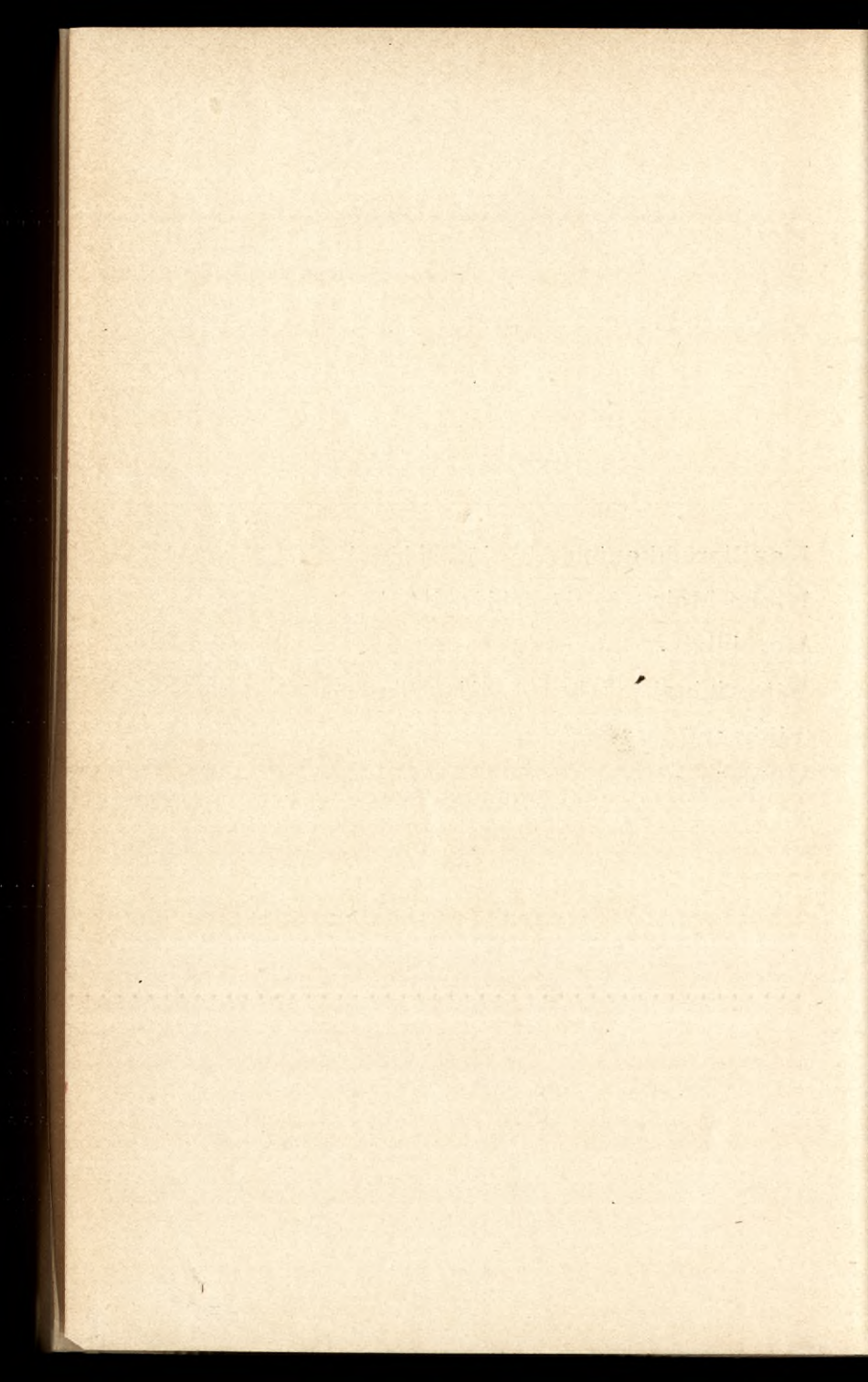
»Och om inte alla märken slå fel, så blir det vinter te' jul, så vi kan få fyra släckt och få åka på isen te' körkan! Och du ska' vara med, Olle, om du också haltar en smula! Och raka vägen ska' det gå både bort och hem, och nog ska' både du och jag, Lotta — och du med, Olof — hålla rätt kurs och akta oss för villovägar!»

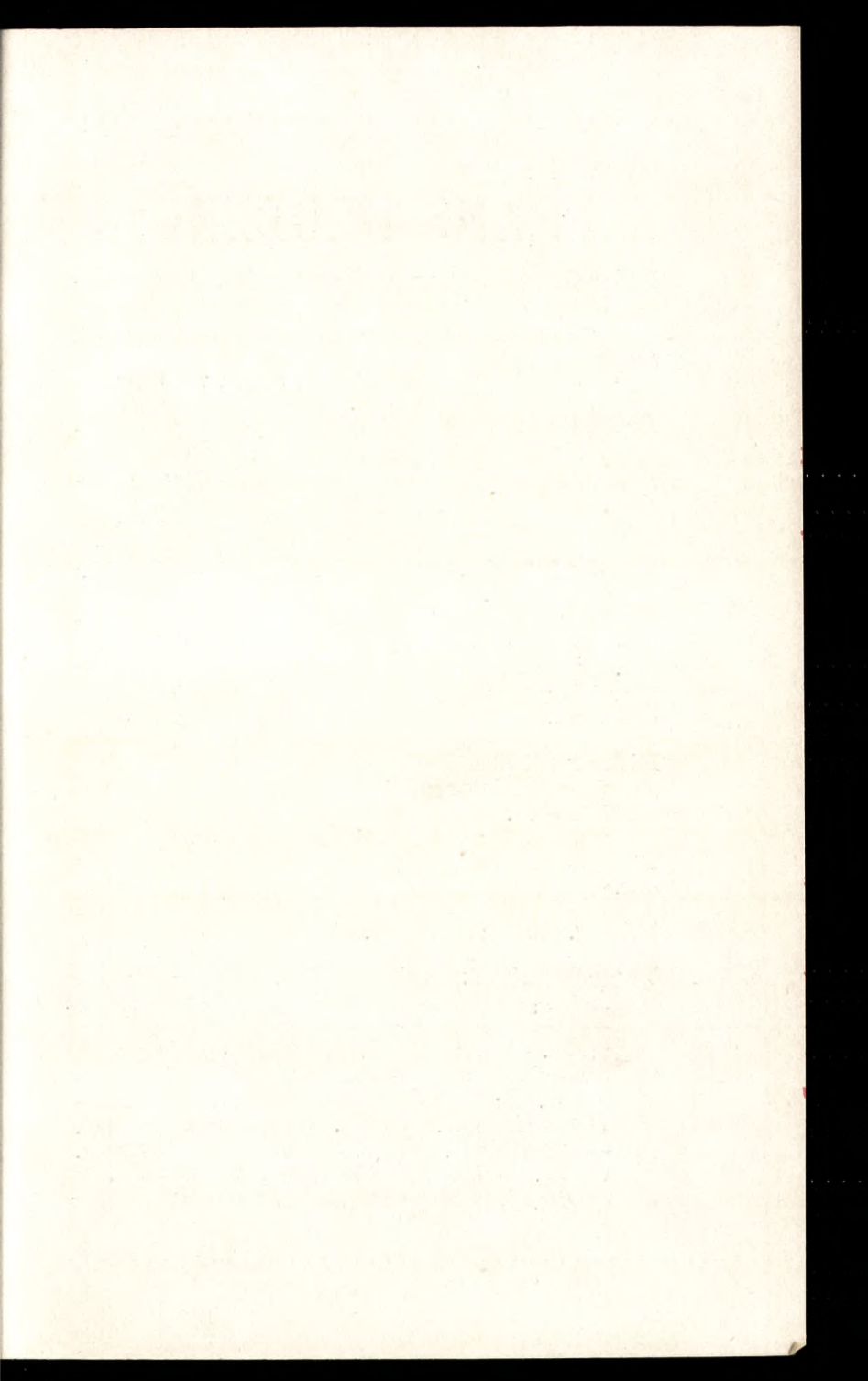
»Gu' gifve det!» tillade mor Stina med sammanknäppta händer.

INNEHÅLL.

Kapellpredikanten. En skärgårdshistoria	1
Kloka Maja. En skärgårdshistoria	101
Kornblix	137
Ett original. Studie ur Stockholmslifvet	168
Tidig snö	197
Villovägar	209

På ALBERT BONNIERS förlag hafva förut utkommit följande arbeten af

FRANS HEDBERG:

Från Skärgården och Fastlandet. Verklighetsbilder och historier. 3 kr.

»Något enkelt och okonstladt, något grofhugget och trohjärtadt. Mellanåt bryter poeten fram.»

(C. D. W. i Vårt Land.)

Arbetarlif. Skildring ur verkligheten. 2 delar. 4 kr.

»En allt igenom ungdomlig bok. Det finns så mycken lefnadslust och kraft, så mycken käckhet och entusiasim. — Förtjänar att blifva en populär bok.»

(Aftonbladet.)

Svart på Hvitt. Berättelser. 3 samlingar à 3 kr.; inb. à 4 kr.

»Det är en fosterländsk anda som genomgår Hedbergs arbeten; hans figurer äro af äkta svenskt skrot och korn. Vi igenkänna dem alla, dessa hans präktiga typer och vi hålla af dem, därför att vi känna oss besläktade med dem.»

(Dagens Nyheter.)

Bidrag till Skådespelarkonstens och Dramatikens historia. Med många porträtt. 3: 75; inb. 5 kr.

»Späckadt med små anekdoter och karaktersdrag. — Läsarens intresse hålles vaket från första sidan till den sista.»

(Aftonbladet.)

Dikter. 2: 75; inb. 4 kr.

Teaterstycken: *Bröllopet på Ulfåsa.* 1: 25; inb. 2: 50. — *Svenska historiska skådespel* (Stolts Elisif. — Dagen gryr. — Wasa-arfvet. — Lejonet vaknar). 2: 50. — *Rospiggarne.* 75 öre. — *Mellan bjudningarna.* 50 öre. — *Glanskis.* 1: 50. — *Dagtingan.* 1: 50. — *Majorens döttrar.* 50 öre. — *Det skadar inte!* 50 öre. — *En odåga.* 60 öre. — *Korp-Kirsti.* 50 öre. — *Anna-Stinas illusioner.* 75 öre. — *Blommor i drifbänk.* 75 öre. — *Frun af stånd och frun i ståndet.* 75 öre.